

IPARJOGVÉDELMI ÉS SZERZŐI JOGI SZEMLE

Megjelenik kéthavonta

6. (116.) évfolyam, 4. szám
Megjelent: 2011. augusztus

Felelős kiadó:
dr. Bendzsel Miklós

Felelős szerkesztő:
Bana Zsuzsanna

Tervezőszerkesztő:
Plette Péter

Szerkesztőség:
Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala
1054 Budapest, Garibaldi u. 2., Telefon: 474 5554
Levélcím: Pf. 552, 1374, e-mail: iszjsz@hipo.gov.hu
www.sztnh.gov.hu

Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletága,
1008 Budapest, Orczy tér 1.
Előfizethető valamennyi postán, kézbesítőknél,
e-mailen (hirlapelofizetes@posta.hu), faxon: 303 3440.
További információ: 06 (80) 444 444

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk a 06 (80) 444 444 zöldszámon.

Egyes szám ára: 1775 Ft
Egy évre: 10 650 Ft

SZTNH – Nyomda – 2011.002/4

Felelős vezető:
Dürr János

HU ISSN
1587–5563

Szerkesztőbizottság:

dr. Bendzsel Miklós elnök

*Bana Zsuzsanna, Dürr János, dr. Ficsor Mihály, dr. Gonda Imre,
Hajdú Judit, dr. Kiss Zoltán, Kürtös József, dr. Tószegi Zsuzsanna,
Ujvári János*

6. (116.) ÉVFOLYAM 4. SZÁM

IPARJOGVÉDELMI ÉS SZERZŐI JOGI SZEMLE

IPARJOGVÉDELMI ÉS SZERZŐI JOGI SZEMLE

6. (116.) ÉVFOLYAM 4. SZÁM

2011. augusztus

Dr. Palágyi Tivadar

Az egységes hatályú európai szabadalom és a tervezett új szabadalmi bíróság

Dr. Huszák Loretta – Mészáros Eleonóra

A magyar vállalkozások iparjogvédelmi tudatossága – két kérdőíves felmérés tanulságai

Keserű Barna Arnold

A magyar védjegyek átruházására vonatkozó szabályok összehasonlítása a közösségi védjegyoltalom átruházásának szabályaival, különös tekintettel a szellemi tulajdon elméleteire

Dr. Vida Sándor

Doménnév regisztrátora mint védjegybitorló

Buzásné Nagy Zsuzsanna

„Egyszerűen bonyolult...” – hatóanyag-kombinációkra adható kiegészítő oltalmi tanúsítványok (SPC) kérdése az Európai Bíróság előtt

Dr. Stadler Johanna – Péteri Attila

A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala nemzetközi tevékenységének főbb jellemzői 2011 első félévében

SZELLEMI TULAJDON NEMZETI HIVATALA

TARTALOM

<i>Dr. Palágyi Tivadar</i>	Az egységes hatályú európai szabadalom és a tervezett új szabadalmi bíróság	5
<i>Dr. Huszák Loretta – Mészáros Eleonóra</i>	A magyar vállalkozások iparjogvédelmi tudatossága – két kérdőíves felmérés tanulságai	21
<i>Keserű Barna Arnold</i>	A magyar védjegyek átruházására vonatkozó szabályok összehasonlítása a közösségi védjegyvoltalom átruházásának szabályaival, különös tekintettel a szellemi tulajdon elméleteire	42
<i>Dr. Vida Sándor</i>	Doménnév regisztrátora mint védjegybitorló	74
<i>Buzásné Nagy Zsuzsanna</i>	„Egyszerűen bonyolult...” – hatóanyag-kombinációkra adható kiegészítő oltalmi tanúsítványok (SPC) kérdése az Európai Bíróság előtt	84
<i>Dr. Stadler Johanna – Péteri Attila</i>	A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala nemzetközi tevékenységének főbb jellemzői 2011 első félévében	93
<i>Dr. Palágyi Tivadar</i>	Külföldi hírek az iparjogvédelem területéről	142
Válogatás a Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményeiből		173
Könyv- és folyóiratszemle		205
Summaries		221

A folyóiratban megjelenő tanulmányok a szerzők véleményét tükrözik, amely nem feltétlenül azonos a szerkesztőbizottság álláspontjával.

CONTENTS

<i>Dr Tivadar Palágyi</i>	The European patent with unitary effect and the envisaged new patent court	5
<i>Dr Loretta Huszák – Eleonóra Mészáros</i>	IP awareness of Hungarian SMEs: conclusions of a repeated questionnaire	21
<i>Barna Arnold Keserű</i>	The comparison of rules related to the assignment of Hungarian trademarks with the rules related to the assignment of Community trademark protection, with special regard to the theories of intellectual property	42
<i>Dr Sándor Vida</i>	Trademark infringement by domain name registrars	74
<i>Zsuzsanna Buzás Nagy</i>	“Simply difficult...” Referrals submitted to CJEU concerning SPCs for combination products	84
<i>Dr Johanna Stadler – Attila Péteri</i>	Main features of the international cooperation activities of the Hungarian Intellectual Property Office in the first half of 2011	93
<i>Dr Tivadar Palágyi</i>	News in the field of industrial property protection abroad	142
Selection of advisory opinions of the Body of Experts on Copyright		173
Review of books and periodicals		205
Summaries		221

Dr. Palágyi Tivadar

AZ EGYSÉGES HATÁLYÚ EURÓPAI SZABADALOM ÉS A TERVEZETT ÚJ SZABADALMI BÍRÓSÁG

Az Európai Bizottság a hatékony európai kutatás és fejlesztés, valamint innovációs politika előmozdítása érdekében kulcskérdésnek tekinti az Európai Unióban érvényes egyetlen szabadalom (európai uniós – korábban közösségi – szabadalom) és egy Európai Szabadalmi Bíróság létrehozását.

A Versenyképességi Tanács 2009. december 4-én tartott ülésén jelentős előrehaladás történt annak a tényleges keretnek a megalkotása terén, amely szükséges az európai uniós szabadalom létrehozásához. Ott ugyanis végül megegyezésre jutottak az európai uniós szabadalmi rendszer bizonyos alapvetéseinek meghatározása terén. A megegyezés javaslatot tartalmazott az uniós szabadalom rendeleti szabályozására, továbbá egy egyesített szabadalmi pereskedési rendszerre.

A Tanácson belül politikai szinten éveken át tartó tárgyalás után a megegyezés azt jelentette, hogy az uniós szabadalmat körvonalázó szabályozás tervezetét az Európai Parlament előtti megtárgyalásra lehet bocsátani. Meg kell azonban jegyezni, hogy a javaslat nem tartalmazott intézkedéseket a fordítás rendkívül fontos kérdéséről (azt egy külön rendeletben kívánták szabályozni).

A Tanács javasolta egy Európai és Közöségi Szabadalmi Bíróság (a továbbiakban: Európai Szabadalmi Bíróság, ESZB) (European and EU Patent Court, EEUPC) felállítását olyan egyezmény segítségével, amelyet az Európai Unió és tagállamai, valamint olyan harmadik államok kötnek, amelyek tagjai az Európai Szabadalmi Egyezménynek, de nem tagjai az Európai Uniónak. Az ESZB Elsőfokú Bíróságból, Fellebbezési Bíróságból és Iktató/Nyilvántató Részlegből állna. Az Elsőfokú Bíróságnak lenne egy központi részlege, és lennének helyi és regionális részlegei.

Az Európai Bizottság 2010. március 23-án publikálta azt a dokumentumot, amely az európai célkitűzéseket körvonalazta a következő tíz év növekedéséhez, és amely „Európai közlemény 2020-ra” néven ismert. Ebben a dokumentumban az európai uniós szabadalom és egy szakosodott szabadalmi bíróság, valamint a védjegyek és a szerzői jog kereteinek korszerűsítését és a szellemi tulajdon oltalmához a kis- és közepes vállalatok hozzáféréseinek általános javítását jelölték meg olyan célként, amelyen a közösségnek dolgoznia kell ahhoz, hogy elérhető legyen egy európai „innovációs unió”.

Bár a fentebb említett, 2009. december 4-i megegyezést egyes európai lapok a közösségi szabadalomra vonatkozó „áttörésnek” minősítették, az nem volt többnek tekinthető, mint egy lépésnek egy olyan folyamatban, amely még semmiképpen sincs közel a befejezéshez.

Az európai uniós szabadalmi rendszer és az egyesített szabadalmi pereskedési rendszer, így az ESZB létrehozásának fő akadálya volt, hogy a tagországok nyelvi kérdésekben nem tudtak közös nevezőre jutni. Azt, hogy a javasolt pereskedési rendszer összeegyeztethető-e az Európai Uniót megalapozó szerződésekkel, az Európai Bíróságnak (European Court of Justice, ECJ) kellett eldöntenie. Ezért az Európai Unió Tanácsa 2009. július 6-án az alábbi kérdést terjesztette az Európai Bíróság elé: „A javasolt egyezmény, amely szabadalmi ügyekben a viták elintézésére egységes rendszert hozna létre, összeegyeztethető-e az Európai Uniót létrehozó szerződés rendelkezéseivel?”

E kérelemre az Európai Bíróság főtanácsnokai a 2010. július 2-i keltezésű vélemény formájában dolgoztak ki választ. Ebben megállapítják, hogy a megállapodástervezetben foglalt garanciák nem elegendőek ahhoz, hogy biztosítva legyen az uniós törvény teljes mértékű alkalmazása és az uniós jog elsőbbségének a figyelembevétele az ESZB által. Az egyezménytervezet esetében azonban nem ez a helyzet.

Fentebb már utaltunk arra, hogy az Európai Tanács által az európai uniós szabadalom és az egyesített szabadalmi pereskedési rendszer megalkotására tett javaslat nem tartalmazott intézkedéseket a fordítás kérdéséről. Ezt a főtanácsnokok a védekezési jog (*droit de défense*) szempontjából vizsgálták, és rámutattak, hogy az ESZB olyan nyelvi rendszerrel szembesül, amely attól a helytől függ, amelyen a kérdéses helyi vagy körzeti bíróság található.

Amikor egy vita az ESZB egy olyan részlege elé kerül, amelyet az alperes országában létesítettek, vagy olyan körzeti bíróság elé, amely az alperes származási országához tartozik, az eljárás nyelve vagy a származási ország hivatalos nyelve lesz, vagy pedig egy olyan választott nyelv, amelyhez az alperes származási országa hozzájárulását adta. Ilyen esetben nem kell tartani az alperes védekezési jogának sérelmétől. Valójában az alperes által alkalmazható nyelvi rendszert az ő származási országának kell meghatároznia, és általában ez a helyzet az ilyen ország nemzeti bíróságai elé vitt valamennyi vitás ügyben. Bitorlás vagy bitorlással való fenyegetés esetén azonban az elsőfokú ESZB olyan helyi vagy körzeti részlege előtt indíthatnak pert, amely a vállalat saját országán vagy származási körzetén kívül esik, és ennek következtében a tárgyalás nyelve eltérő lesz a vállalat által megszokottól.

A helyzet még kényesebb akkor, ha az az ország, ahova a vállalatot utalják, nem rendelkezik az elsőfokú bíróság helyi vagy körzeti részlegével. Ilyen esetben a vitát az elsőfokú bíróság központi részlege előtt folytatják le, és az eljárás nyelve a szabadalom nyelve, vagyis angol, francia vagy német lesz. Ennek következtében egy vállalatot olyan nyelven rendelhetnek bíróság elé, amelynek kiválasztásában sem származási országa, sem az az ország nem szerepel, ahol kereskedelmi tevékenységét folytatja. Minthogy az egyezménytervezetben nincs olyan rendelkezés, amely lehetővé tenné, hogy a központi részleg eltérjen a szabadalom nyelvének szabályától, vagy lehetővé tenné, hogy az alperes fordítást kapjon az eljárási iratokról, ez a nyelvi rendszer elfogadhatatlan a védekezés jogának figyelembevétele szempontjából, ezért a tervezett egyezmény nem egyeztethető össze a Nizzai, illetve a Lisszaboni Szerződéssel.

Ez a negatív állásfoglalás szakmai körökben élénk érdeklődést keltett és vitát váltott ki. Nyilván emiatt az ECJ Sajtóhivatala olyan nyilatkozatot tett közzé, hogy *A főtanácsnokok véleménye* című és *Az Európai Unió Tanácsának véleménykérése* alcímű, az interneten 2010 augusztusában kiszivárogtatott dokumentum nem képezi Juliane Kokott főtanácsnok hivatalos véleményét. A Sajtóhivatal szerint az irat egy belső dokumentum volt, amelyet tévedésből hoztak nyilvánosságra.

Michel Barnier, az európai belső piaci biztos még 2010 márciusában kijelentette, hogy reméli: ő az utolsó biztos, aki tető alá fogja hozni az európai uniós szabadalmat. A belga elnökség azt remélte, hogy az európai uniós szabadalom nyelvi kérdésének megoldására előterjesztett javaslatairól a tagállamok a Versenyképességi Tanács 2010 novemberében tartott ülésén politikai iránymutatást tudnak elfogadni. A kompromisszumos javaslat az ESZH három hivatalos nyelvén alapult, azzal a könnyítéssel, hogy a szabadalom engedélyezése után – egy átmeneti időszak lejártát követően – nem lenne szükség további fordításokra a szabadalom hatályosulásához a 27 tagállam területén. A spanyol képviselő azonban már ezen a konferencián bejelentette, hogy Spanyolország nem ért egyet a javaslattal, és a spanyol nyelvnek további hivatalos nyelvként való megjelölését javasolta. Az olasz küldött az olasz nyelvnek állandó hivatalos nyelvként való elfogadását kívánta. A többi tagállam mindkét javaslatot elvetette azzal a fő érveléssel, hogy az ESZH nem tudna megbirkózni további munkanyelvek terhével. A belga elnökség ezért 2010. november 11-én kénytelen volt leszögezni, hogy „sohasem lesz egységes álláspont az európai uniós szabadalommal kapcsolatban”.

Az uniós tagállamok az európai uniós szabadalom létrehozásáról a 2010. november 27-én Brüsszelben tartott tanácsülésen, majd december 10-én a Versenyképességi Tanácsnak a belga elnökség alatti harmadik, szabadalmakkal foglalkozó ülésén sem tudtak megegyezésre jutni, mert Olaszország és Spanyolország nem fogadta el az Európai Szabadalmi Egyezmény három nyelvére vonatkozó javaslatot, sőt Spanyolország unióügyi minisztere, Diego Lopez Garrido kijelentette, hogy a spanyol nyelv kihagyása az európai uniós szabadalmi rendszerből diszkriminációt jelent. E két ország egyetlen nyelvként az angolt fogadta volna el, de ez a javaslat sem talált egyhangú elfogadásra.

A Bizottság és számos európai tagállam reakciója az volt, hogy fel kell hagyni a talán túl ambiciózus célkitűzéssel, és a 27 országra kiterjedő engedélyezési rendszer helyett más megoldást kell választani, amit a Lisszaboni Szerződés a „megerősített együttműködés” (*enhanced cooperation*) útján tesz lehetővé. Így a Tanács 2010. december 10-i ülésén a következő sajtóközleményt tette közzé: „A küldöttségek nagy többsége úgy vélte, hogy a ’megerősített együttműködés’ ... az egyetlen lehetőség ahhoz, hogy közelítsünk egy egyesített európai uniós szabadalmi rendszer létrehozásához.”

A Bizottság az ilyen rendszerben megadandó szabadalmat „egységes szabadalomnak” (*unitary patent*) nevezte.

A Lisszaboni Szerződés megerősített együttműködésre vonatkozó feltételei a következők:

- a) Csak utolsó megoldásként alkalmazható, ha nem lehet egyhangú véleményre jutni.
- b) Legalább kilenc országnak kell kérnie a részvételt.
- c) A Bizottságnak el kell fogadnia a kérelmet, és azt a Tanácsnak kell továbbítania felhatalmazás iránti javaslatlalt.
- d) A Tanácsnak minősített többséggel kell felhatalmazást adnia, miután megkapta az Európai Parlament hozzájárulását.
- e) Az együttműködésre vonatkozó felhatalmazást követően a Tanács összes tagja részt vehet a tanácskozásban, de csupán a részt vevő országok szavazhatnak.
- f) A megerősített együttműködés bármikor nyitva áll a csatlakozni szándékozó tagállamok számára.

A fentiek ismeretében és megtárgyalása után Dánia, Észtország, Finnország, Franciaország, Hollandia, Lengyelország, Litvánia, Luxemburg, Németország, Svédország és Szlovénia levelet írt az Európai Bizottságnak, amelyben rámutatnak, hogy tíz év telt el azóta, hogy a Bizottság bemutatta közösségi szabadalomra vonatkozó javaslatát, aminek az volt a célja, hogy ezáltal is ösztönözzék és javítsák az ipar és a gazdaság fejlődését. „Ezért kormányaink kéri a Bizottságot, hogy tegyen javaslatot a Tanácsnak a megerősített együttműködés megalapozására, hogy olyan egységes szabadalmi oltalom jöhessen létre, amely a megerősített együttműködésben részt vevő tagországok területén érvényes.”

Az Egyesült Királyság iparügyi és innovációs minisztere, Wilcox bárónő egy majdnem azonos tartalmú levelet írt Barnier-nek, amelyben támogatta a megerősített együttműködésre vonatkozó javaslatot. Hozzátette azonban, hogy az Egyesült Királyság csak addig támogatja az uniós szabadalmat, ameddig az ECJ az egységes hatályú szabadalomból eredő jogok érvényesítésére kidolgozott bírósági megállapodást összeegyeztethetőnek tartja az Európai Uniót megalapozó szerződésekkel és az Európai Bíróságnak a megállapodásokban játszott szerepével. „További részvételünkkel kapcsolatban fenntartásainkat hangoztatjuk ebben a kérelemben arra az esetre, ha az ECJ arra következtetne, hogy további hatáskörre van szüksége, amely a szerződések alapján jelenleg nem áll rendelkezésére. Ezért meg kívánjuk jegyezni, hogy az ECJ következtetése, különösen szerepét és hatáskörét illetően, alapvetően gátolhatja további részvételünket ebben a kérelemben” – írta Wilcox.

Az Egyesült Királyság Szellemitulajdon-védelmi Hivatalának szóvivője az alábbi megjegyzést fűzte Wilcox leveléhez: „Az Egyesült Királyság írt a Bizottságnak, kérve, hogy tegyen javaslatot megerősített együttműködésre az európai uniós szabadalom ügyében. Tíz tagállam is írt a Bizottságnak, alátámasztva a megerősített együttműködést. Az Egyesült Királyság teljes mértékben támogatja őket, de azért döntött a különálló írás mellett, hogy ezzel utaljon további követelményeire a vonatkozó bírósági rendszerrel kapcsolatban.”

2010. december 14-én a Tanácsnak átadott előterjesztésében a Bizottság megemlítette, hogy a támogató csoport 12 tagállamot számlál, akik részt kívánnak venni a megerősített együttműködésben, és 13 további ország fontolgatja a csatlakozást. Időközben Olaszország és Spanyolország hivatalos levelet küldött Barroso bizottsági elnöknek, azt állítva, hogy a

megegyeztetett együttműködés a tagállamok között nem egyeztethető össze a belső piac elveivel és működésével.

Ezt követően további 13 ország is csatlakozott a tervezett megerősített együttműködéshez. 2011. február 7-én az állandó képviselők bizottsága (Permanent Representatives Committee, COREPER) egyetértésre jutott a tanácsi döntés tervezetével kapcsolatban, és javaslatot tett a Tanácsnak, hogy a kérelmet jóváhagyásra továbbítsa az Európai Parlamentnek.

2011. február 14-én a Tanács minősített többséggel úgy döntött, hogy továbbítja az Európai Parlamentnek a megerősített együttműködésre adandó felhatalmazásról szóló határozat tervezetét, amely 2011. február 15-i ülésén 471 igenlő, 160 ellenző és 42 tartózkodó szavazattal hozzájárulását adta a megerősített együttműködésre vonatkozó javaslatához.

2011. február 23-án a COREPER ülésén megállapították, hogy Olaszország és Spanyolország kivételével valamennyi küldöttség támogatja a parlamenti döntést.

A Miniszterek Versenyképességi Tanácsa (Competiveness Council) 2011. március 10-én elfogadta a 25 tagállam közötti megerősített együttműködés létrehozásához felhatalmazást adó határozatot, amit a brüsszeli ülésen az elnöklő Cséfalvay Zoltán, a Nemzetgazdasági Minisztérium államtitkára jelentett be.

Két nappal korábban, vagyis 2011. március 8-án az ECJ nyilvánosságra hozta 1/09 számú véleményét az Európai Tanács által 2009. július 6-án hozzá benyújtott kérelem alapján. Az ECJ teljes tanácsban, V. Skouris elnökle mellett, 23 bíró jelenlétében döntött, miután előzőleg zárt ülésen meghallgatta P. Mengozzi első főtanácsnokot, valamint J. Kokott, E. Sharpston, Y. Bot, J. Mazák, V. Trstenjak, N. Jääskinen és P. Cruz Villalón főtanácsnokot.

Az ECJ figyelembe vette a Tanács kérelméhez csatolva megküldött alábbi dokumentumokat:

- a Tanács elnöksége által kidolgozott, a közösségi szabadalomra vonatkozó tanácsi rendelet felülvizsgált javaslatát tartalmazó, 2009. április 7-i tanácsi dokumentumot;
- az Európai és Közöségi Szabadalmi Bíróságról (ESZB) szóló megállapodástervezetnek és az e bíróság alapokmányáról szóló tervezetnek az elnökség által felülvizsgált, 2009. március 23-i szövegét tartalmazó tanácsi dokumentumot;
- a Bizottságot az európai és a közösségi szabadalmi jogviták rendezésére szolgáló egységes rendszer létrehozásáról szóló nemzetközi megállapodás elfogadása céljából tárgyalások megkezdésére felhatalmazó, 2009. március 23-i tanácsi dokumentumot.

Az ECJ-nek számos megjegyzést is küldtek:

a) A vélemény iránti kérelem elfogadhatóságára vonatkozó észrevételeket tett az Európai Parlament, valamint a spanyol és az ír kormány.

b) A megállapodástervezet Szerződésekkel való összeegyeztethetlenségére vonatkozó észrevételeket tett Írország, valamint a görög, a spanyol, az olasz, a ciprusi, a litván és a luxemburgi kormány.

c) Az Európai Parlament, továbbá a belga és a francia kormány, valamint a Bizottság a megállapodástervezetet elvileg összeegyeztethetőnek tekintette a Szerződésekkel, de a szerződés néhány pontját módosítani kívánta.

d) A cseh, a dán, a német, az észt, a holland, a lengyel, a portugál, a román, a szlovén, a finn és a svéd kormány, valamint az Egyesült Királyság kormánya egyaránt úgy vélte, hogy a megállapodástervezet összeegyeztethető a Szerződésekkel.

A vélemény bevezető része megállapítja, hogy a Tanácsnál végzett munka keretén belül elkészített, a tagállamok, az Európai Unió és az Európai Szabadalmi Egyezményben részes harmadik államok által megkötendő nemzetközi megállapodástervezet egy, az európai és közösségi szabadalmakkal kapcsolatos jogvitákra illetékes olyan bíróságot hozna létre, amely egy központi egységből, valamint helyi és regionális szintű egységekből álló elsőfokú bíróságból és egy, az elsőfokú bíróság által hozott határozatokkal szembeni fellebbezések elbírálására illetékes fellebbviteli bíróságból állna. Az ESZB harmadik szerve egy közös hivatal lenne.

A Tanács a vélemény iránti kérelmében hangsúlyozta, hogy az ESZB-re háruló azon kötelezettség, hogy tiszteletben kell tartania az uniós jogot, elvileg nagyon széles körű, hiszen nem csupán az Uniós Szerződésekre és az intézmények által elfogadott jogi aktusokra vonatkozik, hanem az Unió jogrendjének általános elveire és a Bíróság ítélkezési gyakorlatára is.

Az ECJ a vélemény iránti kérelem elfogadhatóságáról megállapítja, hogy kellő információval rendelkezik a tervezett megállapodás tartalmával és szövegével kapcsolatban, vagyis a Tanács által előterjesztett vélemény iránti kérelem elfogadható.

Az ügy érdeméről az ECJ előzetes észrevételként megjegyzi, hogy a vélemény iránti kérelem fő tárgyát képező kérdés nem az ESZB európai szabadalmakkal, hanem a jövőbeni közösségi szabadalmakkal kapcsolatos hatáskörére vonatkozik.

Minthogy a megállapodástervezet lényegében egy új bírósági szerkezetet hoz létre, először is emlékeztetni kell az Unió jogrendjének és bírósági rendszerének alapvető elemeire annak eldöntése érdekében, hogy az ESZB létrehozása összeegyeztethető-e ezen elemekkel. Az Unió jogrendjének és bírósági rendszerének tiszteletben tartását az ECJ és a tagállami bíróságok biztosítják. Ezenfölül az ECJ feladata biztosítani a Szerződések által megteremtett uniós jogrend önállóságának tiszteletben tartását.

A nemzeti bíróságok és az ECJ feladata, hogy biztosítsák az európai uniós jog teljes körű alkalmazását valamennyi tagállamban, valamint azoknak a jogoknak a bírói védelmét, amelyek a jogalanyokat e jog alapján megilletik. A nemzeti bíróságok ugyanis az ECJ-vel együttműködve olyan feladatot töltenek be, amelyet közösen kell ellátniuk annak érdekében, hogy a Szerződések alkalmazása és értelmezése során biztosítsák a jog tiszteletben tartását.

A megállapodástervezet szerint az ESZB-nek a magánszemélyek által indított számos keresetre kizárólagos hatásköre lenne a szabadalmak területén. E hatáskör kiterjedne többek között a szabadalomtörőléssel kapcsolatos, a nemleges megállapítás iránti, a megsemmisítés iránti keresetekre, illetve a szabadalmak megsemmisítésével kapcsolatos viszontkeresetekre

és ellenkérelmekre, a találmánynak a szabadalom megadása előtti használatával kapcsolatos keresetekre, a közösségi szabadalmakra vonatkozó kényszerengedélyek megadása, illetve visszavonása iránti kérelmekre, valamint az engedélyekkel kapcsolatos kártalanítási keresetekre. Ennyiben a szerződő államok bíróságai meg lennének fosztva e hatásköreiktől, és csupán azok a hatásköreik maradnának meg, amelyek nem tartoznak az ESZB kizárólagos hatáskörébe.

Az eléterjesztett megállapodástervezettel kapcsolatban az ECJ véleménye megjegyzi, hogy az ESZB amellett, hogy a kizárólagos hatáskörébe tartozó területeken átvénné a nemzeti bíróságoknak a megállapodástervezet 15. cikkében felsorolt feladatait, előzetes döntéshozatali kérdésekben az említett területen megfosztaná a nemzeti bíróságokat az ECJ-hez fordulás lehetőségétől, és az említett hatáskörén belül jogosult lenne az uniós jog értelmezésére és alkalmazására.

Bár igaz, hogy az ECJ nem rendelkezik hatáskörrel a magánszemélyek közötti közvetlen keresetek elbírálására szabadalmi területen, hiszen e hatáskör a tagállami bíróságokat illeti meg, ez utóbbiak ilyen jogviták elbírálására vonatkozó hatáskörét ugyanakkor nem lehet átadni egy nemzetközi megállapodással létrehozott olyan bíróságnak, amely megfosztaná e bíróságokat mint az uniós jogrend „általános hatáskörű” bíróságait az uniós jog végrehajtására vonatkozó feladatuktól. Márpedig a megállapodástervezet olyan előzetes döntéshozatali mechanizmusról rendelkezik a megállapodás alkalmazási körén belül, amely az ESZB számára tartaná fenn az előzetes döntéshozatalra utalási jogot, megvonva ezt a nemzeti bíróságoktól.

Az ECJ véleménye hangsúlyozza, hogy az ESZB-nek a megállapodástervezet által előirányzott jogállása eltérő lenne a Benelux bíróságétól, amely – minthogy több tagállam közös bírósága – az uniós bírósági rendszeren belül helyezkedik el, és határozatai olyan mechanizmusoknak vannak alávetve, amelyek biztosítják az Unió normáinak teljes érvényesülését. Ezzel szemben az ESZB az Unió intézményi és bírósági rendszerének keretén kívül helyezkedne el.

Az az elv, hogy a tagállam köteles megtéríteni az uniós jog neki felróható megsértésével valamely magánszemélynek okozott kárt, az uniós jog megsértésének valamennyi esetére érvényes, és bizonyos feltételek mellett az igazságszolgáltatási szervekre is vonatkozik.

Amikor az uniós jogot valamely nemzeti bíróság sérti meg, a sértett fél jogosult az ECJ-hez fordulni az érintett tagállam tekintetében e kötelezettségszegés megállapítása céljából. Ugyanakkor az ESZB valamely olyan határozata, amely esetleg sértené az uniós jogot, nem képezhetné kötelezettségszegési eljárás tárgyát, és semmiféle vagyoni felelősséget sem vonna maga után valamely tagállam vagy tagállamok irányában.

Következésképpen a tervezett megállapodás – azáltal, hogy egy olyan nemzetközi bíróságnak adna kizárólagos hatáskört a magánszemélyek által indított keresetek jelentős részének elbírálására a közösségi szabadalom területén, valamint e területen az uniós jog értelmezésére és elbírálására, amely az Unió intézményi és bírósági keretén kívül helyezke-

dik el – megfosztaná a tagállami bíróságokat az uniós jog értelmezésére és alkalmazására vonatkozó hatáskörüktől, valamint az ECJ-t attól a hatáskörétől, hogy előzetes döntéshozatali eljárás keretében megválaszolja az előbbi bíróságok által előterjesztett kérdéseket, és a megállapodás ebből kifolyólag aránytalanul megváltoztatná a Szerződések által az uniós intézmények és a tagállamok részére megadott azon hatásköröket, amelyek alapvető fontosságúak az uniós jog jellegének megőrzéséhez.

A fenti indokok alapján az ECJ teljes ülése a következőképpen határozott:

„A szabadalmi jogviták rendezésének egységes rendszere (jelenlegi elnevezése szerint Európai és Közösségi Szabadalmi Bíróság) létrehozásáról szóló tervezett megállapodás nem egyeztethető össze az EU-szerződés (TEU) és az EUM-szerződés (EU Működési Szerződés, TFEU) rendelkezéseivel.”

Az ECJ bírának negatív véleménye tehát más okokra vezethető vissza, mint a főtanácsnokok 2010 augusztusában kiszivároztatott negatív véleménye. Mint láttuk, az utóbbi szerint a szabadalmi jogviták rendezésére szolgáló egységes rendszer, vagyis az ESZB létrehozásáról szóló tervezett megállapodás alapvetően azért nem egyeztethető össze az Európai Unió létrehozásáról szóló Szerződések rendelkezéseivel, mert nem elégíti ki azt a követelményt, hogy az uniós törvény helyes és egységes alkalmazását kell biztosítania a közösségi szabadalmak engedélyezésével kapcsolatos adminisztratív eljárásokban, és így nem biztosítja az uniós polgárok számára az alapvető védekezési jogot. Ezzel szemben az ECJ negatív véleménye azon alapszik, hogy a tervezett szerződés megfosztaná bizonyos hatáskörüktől a tagállami bíróságokat, valamint az ECJ-t.

Az ECJ véleménye miatt a Tanács olyan megoldás létrehozására törekszik, amely figyelembe veszi mind a főtanácsnokok, mind a bírák negatív véleményét. Ennek következtében az ESZB létrehozására vonatkozó megállapodás megvalósítása egyelőre bizonytalanra vált, de a Tanács nem vette le a napirendről, amit az is bizonyít, hogy az Európai Bizottság 2011. március 9-én üdvözölte az ECJ véleményét, és kiadott közleményében bejelentette, hogy nagyon gondosan fogja azt tanulmányozni annak érdekében, hogy megtalálja a megfelelő megoldásokat. Egyúttal az érintett körökkel és szakértőkkel folytatott megbeszélései során bejelentette, hogy folytatni fogja munkáját az európai pereskedési rendszerrel kapcsolatban is, és úgy fogja módosítani a 2009. március 23-i egyezménytervezetet, hogy az kiküszöbölje az ECJ véleményében foglalt kifogásokat, és ezáltal elérjék az európai uniós szerződésekkel való összeegyeztethetőséget.

Olaszország és Spanyolország megtámadta az Európai Bíróság előtt az eljárást. Ezért az Európai Bizottság tovább folytatja a megbeszéléseket e két országgal is, mert amúgy sem lenne szerencsés, ha az európai szabadalmi rendszer olyan terület lenne az Unión belül, ahol eltérő jogi rendszerek lennének érvényben.

A Bizottság által létrehozott Szakértői Csoport brüsszeli tanácskozásán az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (a Lisszaboni Szerződés által létrehozott TFEU;) 352. cikkét, amely a tagállamok általi ratifikálást és a Tanácsban egyhangúságot kíván, a szándékolt

egyezmény alapjának tekintette. A Bizottság szerint nem elfogadható az iparnak az a javaslata, hogy rendelet útján hozzák létre a bírósági rendszert, mert a tagországok úgy érzik, hogy a nemzeti parlamentek jóváhagyására van szükség. Mindazonáltal a Bizottság meg kívánja gyorsítani az eljárást. Határozatképességet (*quorum*) szándékszik javasolni az országok számának olyan meghatározásával, amely szükséges lenne az ESZB megalapozásához. A határidő után aláírók később csatlakozhatnak.

A Szakértői Csoportban a legkomolyabb fenntartást kiváltó kérdés az ESZB-nek a jövőbeli szabadalmi eljárásba való bevonási mértéke volt. A Szakértői Csoport szerint ez jelentős késedelmet okozna a szabadalombitorlási ügyek intézésében. A tervezet szerint a bitorlási eljárás egy elsőfokú és egy másodfokú (utolsó) fórum bevonását kívánja a Fellebbezési Bíróságban. Egy kérdésnek az ECJ-hez való utalása egy új – harmadik – eljárási szakaszt nyitna meg, ami további két-három évvel hosszabbítaná meg az eljárást. Ugyanis szükségessé tenne egy meghallgatást az ECJ előtt, és vélemény kidolgozását egy főtanácsnok által. Amikor az ECJ meghozza döntését, és az ügy visszamegy a Fellebbezési Bírósághoz, egy további – negyedik – eljárási szakasz indulna az utóbbi bíróság előtt. Ez annyit jelent, hogy az ESZB előtti két eljárási szakasz mintegy három éve, amivel számoltak, legalább megkétszereződne.

A szakértők azt is kívánták, hogy bármilyen bizonytalanság elkerülése érdekében kimerítően és kötelezően fel kell sorolni a szabadalmi törvény azon szakaszait, amelyek az európai uniós törvényi rendszerhez tartoznak (így a Biotechnológiai irányelvet, a Jogérvényesítési irányelvet és néhány eljárási szabályt). Hasonlóképpen be kell iktatni az európai uniós jogrendszerhez nem tartozó, különösen az érdemi szabadalmi joghoz tartozó szabályokat is, így például a szabadalmazás követelményeit, a megvonási okokat, valamint az igénypont-értelmezésre és az oltalmi kör meghatározására vonatkozó szabályokat. Nem szabad elfeledkezni a tagállamok harmonizált szabályairól sem, amelyeket be kellett iktatni a nemzeti szabadalmi törvényekbe a Strasbourgi Egyezményből, vagy az 1975-ös Közösségi Szabadalmi Egyezmény szövegéről, amely sohasem lépett hatályba.

A megerősített együttműködés tervezete szerint az ilyen alapon engedélyezett egységes szabadalom csak a csatlakozó országokban lenne érvényes és alkalmazható. Ez az elképzelés azonban nem nyújt megoldást az ESZB létrehozására, mert egyrészt a szabadalmi peres eljárások angol, francia vagy német nyelven való lefolytatása nem egyeztethető össze az alperesek azon jogával, hogy a saját nyelvüket használhassák, másrészt nem orvosolja az ECJ hatáskörök megvonásával kapcsolatos kifogásait.

A Bizottság azt is bejelentette, hogy az egységes szabadalom és az európai szabadalom javasolt engedélyezési eljárásának gyakorlatát módosítani fogják. Azt tervezik, hogy a bejelentők a jelenlegihez hasonló módon csak európai szabadalomért folyamodhatnak, és bejelentésüket az ESZH fogja vizsgálni. Csupán röviddel az engedélyezés előtt kell majd a bejelentőknek eldönteniük, hogy a) a megjelölt államok szabadalmainak egy kötegét vagy b) a „klubhoz csatlakozott országokban” egységes szabadalmat és a maradék országokban

a szabadalmak egy kisebb kötegét kívánják kapni. Az Európai Unióban azok a bejelentők, akiknek a nyelve nem angol, francia vagy német, az Európai Unió bármelyik hivatalos nyelvén benyújthatnák a bejelentést, és az ESZH egyik hivatalos nyelvére történő fordítás költségeiért kompenzációt kaphatnának.

A Bizottság az Európai Parlament és az Európai Tanács számára 2011. április 13-án két rendelettervezetet adott ki.

Az *első rendelettervezet*, amelynek célja, hogy megvalósítsa a megerősített együttműködést az egységes szabadalmi oltalom létrehozásának területén, az Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH) előtti, engedélyezés utáni eljárási szakaszra korlátozódik. Az egységes hatályú európai szabadalmat választási lehetőségként ajánlja, miközben a bejelentők számára szabad marad az a lehetőség, hogy egy nemzeti szabadalmat vagy egy olyan európai szabadalmat kapjanak, amely az Európai Szabadalmi Egyezmény egy vagy több tagállamában lép hatályba.

A szabadalom tulajdonosa az európai szabadalom engedélyezésének publikálását követő egy hónapon belül kérheti a szabadalom egységes hatályának lajstromozását.

A bevezető Értelmező megállapodás a javaslat történetének áttekintése után Jogi megközelítés alcím alatt rámutat, hogy szemben az Európai Bizottság korábbi javaslataival, a mostani javaslat az európai szabadalmak meglévő rendszerére épít olyan módon, hogy egységes hatályt biztosít a részt vevő tagállamok területére engedélyezett európai szabadalmak számára. Az érdekelt felekkel folytatott megbeszéléseket, továbbá hatásbecsléseket, majd a javaslat jogi elemeit tárgyaló alfejezetek után a javaslat egyes szakaszaira vonatkozó megjegyzések következnek.

A javaslatnak a rendelet konkrét szakaszait tartalmazó része a bevezetőben megállapítja, hogy az Európai Szabadalmi Egyezmény (ESZE) IX. része szerint az Európai Szabadalmi Szervezet (ESZSZ) tagállamainak egy csoportja rendelkezhet arról, hogy az ezen államok számára engedélyezett európai szabadalmak egységes jellegűek legyenek. Ez a szabályozás az ESZE 142. szakasza alapján egy sajátos egyezményt képez: egy regionális szabadalmi szerződést a Szabadalmi Együttműködési Szerződés 45(1) cikke szerint, és egy különleges egyezményt a Párizsi Unió Egyezmény 19. szakasza szerint.

Az egységes szabadalmi oltalom létrehozását azzal kell elérni, hogy ennek a szabályozásnak a segítségével és a részt vevő tagországok vonatkozásában egységes hatályt adnak az európai szabadalmaknak az engedélyezés utáni szakaszban. Az egységes hatályú európai szabadalmak (egységes szabadalmak) fő vonása egységes jellegük, vagyis az, hogy egységes oltalmat biztosítanak, és azonos hatállyal bírnak az összes részt vevő tagállamban.

Azokban az ügyekben, amelyekre ez a szabályozás nem vonatkozik, az ESZE rendelkezéseit és a nemzeti törvényt kell alkalmazni.

Az évdíjak nagyságát azzal a céllal kell rögzíteni, hogy megkönnyítsék az innovációt, és elősegítsék az európai államok versenyképességét.

Az Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH) és a tagállamok központi iparjogvédelmi hivatalai közötti megerősített kapcsolatnak lehetővé kell tennie az ESZH számára, hogy rendszeresen felhasználhassa a központi iparjogvédelmi hivatalok által azon nemzeti szabadalmi bejelentésekkel kapcsolatban végzett kutatások eredményét, amelyeknek az elsőbbségét a későbbi európai szabadalmi bejelentés kapcsán igénylik.

Ezután a rendelettervezett főbb pontjai következnek.

A rendelet tárgyát meghatározó 1. cikk szerint ez a szabályozás egy különleges megállapodást képez az ESZE 142. szakasza értelmében.

A 2. cikk leszögezi, hogy az egységes szabadalom olyan európai szabadalmat jelent, amely ennek a szabályozásnak az alapján a tagállamok területén egységes hatállyal bír.

A 3. cikk szerint az egységes szabadalom egységes oltalmat biztosít, és azonos hatályú az összes részt vevő tagállamban.

A 4. cikk szerint az egységes szabadalom a részt vevő tagállamok területén attól az időponttól kezdve fejt ki hatást, amikor az Európai Szabadalmi Közlönyben az ESZH publikálja az európai szabadalom megadását.

A 5. cikk a korábbi jogokat határozza meg.

A 6. cikk szerint az egységes szabadalom azt a jogot nyújtja tulajdonosának, hogy az ő hozzájárulásával nem bíró bármely harmadik személynek megtiltsa:

a) a szabadalom tárgyának előállítását, ajánlását, forgalomba hozatalát, használatát vagy ilyen célokra történő importálását vagy tárolását;

b) a szabadalom tárgyát képező eljárás használatát;

c) a szabadalom tárgyát képező eljárással közvetlenül kapott termék ajánlását, forgalomba hozatalát, használatát, importálását vagy tárolását ilyen célokra.

A 7. cikk a találmány közvetett használatának megakadályozására vonatkozó jogot tárgyalja.

A 8. cikk az egységes szabadalom hatályainak korlátozására vonatkozik, és megállapítja többek között, hogy ezek a jogok nem vonatkoznak a nem kereskedelmi célú magántevékenységekre, valamint a szabadalmazott találmány tárgyára vonatkozó kísérleti célú tevékenységekre.

A 9. cikk az egységes szabadalmak által biztosított jogok kimerülésére vonatkozik.

A 10. cikk szerint egy egységes szabadalmat mint tulajdont teljességében és az összes részt vevő tagállamban annak a tagállamnak a nemzeti szabadalmaként kell kezelni, amelyben az európai szabadalmi lajstrom szerint a szabadalomtulajdonos lakhelye vagy üzleti tevékenységének fő helyszíne van.

A 12. cikk szerint az ESZH-nak az egységes szabadalmakkal kapcsolatban különösen az alábbi feladatokat kell elvégeznie:

- az egységes hatályra vonatkozó kérelmek adminisztrálása,
- az egységes hatályú szabadalmak bejegyzése az európai szabadalmi lajstromba és
- a vonatkozó évdíjak beszedése.

Az ESZE 145. szakasza értelmében az ESZSZ Adminisztratív Tanácsán belül egy választott bizottságot (*Select Committee*) kell felállítani, amely biztosítja az ESZH-ra bízott feladatokra vonatkozó tevékenység irányítását és felülvizsgálatát.

Az ESZH döntései ellen a tagországoknak hatékony jogi oltalmat kell biztosítaniuk egy nemzeti bíróság előtt.

A 13. cikk szerint azokat a költségeket, amelyek az ESZE 143. szakasza alapján elvégzendő feladatok végrehajtása folytán az ESZH-nál merülnek fel, az egységes szabadalmak kapcsán lerótt évdíjakból kell fedezni.

A 14. cikk szerint az egységes szabadalmak után esedékes évdíjakat és az évdíjak késedelmes fizetése alapján fizetendő díjakat a szabadalomtulajdonosnak az ESZSZ számára kell megfizetnie. Évdíjat azt az évet követő évben kell leróni, amelyben az európai szabadalmi lajstromban említik az egységes szabadalom engedélyezését.

Az egységes szabadalom megszűnik, ha nem fizetik meg kellő időben az évdíjat, és ahol esedékes, a pótdíjat.

A 15. cikk szerint az egységes szabadalmak után fizetendő évdíjaknak

- a) progresszíveknek kell lenniük a szabadalmi oltalom időtartama alatt,
- b) elegendőnek kell lenniük ahhoz, hogy fedezzék az európai szabadalom engedélyezésével és az egységes szabadalmi oltalommal kapcsolatos adminisztrációs költségeket, továbbá
- c) elegendőnek kell lenniük az ESZSZ-nek az engedélyezés előtti szakaszban fizetendő díjakkal együtt ahhoz, hogy biztosítsák az ESZSZ kiegyensúlyozott költségvetését.

A 16. cikk szerint az évdíjaknak a részt vevő tagországok között szétosztandó része 50%-a a 14. cikk szerint az egységes szabadalmakért befizetett évdíjaknak, ebből levonva a 12. cikkben említett egységes szabadalmi oltalom adminisztrációjával kapcsolatos költségeket.

A begyűjtött évdíjak tagországoknak jutó részét az egyes országok között az alábbiak figyelembevételével kell felosztani:

- a) a szabadalmi bejelentések száma,
- b) a népesség számával kifejezett piacméret és
- c) gondoskodás azon tagállamok kártérítéséről, amelyeknek az ESZH-tól eltérő a nyelve, aránytalanul csekély a szabadalmi tevékenysége, és viszonylag nem régen szereztek tagságot az ESZSZ-ben.

A fordítási költségeket az egységes szabadalmakért befizetett évdíjak fedezik. A tagországok a nekik átutalt évdíjakat csak szabadalmi célokra használhatják.

A 17. cikk hatáskör-átruházásra vonatkozik.

A 18. cikk szerint a Bizottságnak szorosan együtt kell működnie az ESZH-val a jelen szabályzat hatálya alá eső területen.

A 20. cikk előírja, hogy az első egységes szabadalom hatálybalépésének időpontjától számított legkésőbb hat éven belül a Bizottságnak jelentést kell benyújtania a Tanács számára ezen szabályzat működéséről, és ahol szükséges, javaslatokat kell tennie annak megjaví-

tására. Ezt követően minden 6. évben jelentést kell adni a Bizottság számára e szabályzat működéséről.

A 22. cikk szerint ez a szabályzat az Európai Unió hivatalos lapjában való publikálástól számított 20. napon lép hatályba.

Az egységes hatály bejegyzése minden olyan európai szabadalommal kapcsolatban kérhető lenne, amelyeket a rendelet hatálybalépését követően adtak meg.

A rendelet 10. szakaszához fűzött megjegyzés olyan megállapítást tartalmaz, amely következtetni enged a szabályzat bevezetésének várható időpontjára: „Az egységes szabadalmi oltalom megvalósítását kísérnie kell megfelelő jogi intézkedéseknek, amelyek válaszolnak a szabadalmi rendszer felhasználóinak igényeire. Ahhoz, hogy az egységes szabadalmi oltalom a gyakorlatban kellően működjék, a jogi intézkedéseknek lehetővé kell tenniük, hogy a szabadalmak érvényesíthetők vagy megvonhatók legyenek a tagországok területén, és ugyanakkor a társaságok számára magas minőségű ítélezést és jogbiztonságot kell biztosítaniuk. Sajátos jogi intézkedéseket a lehető leghamarabb fogunk javasolni, figyelembe véve az Európai Bíróság nemrégí véleményét az Európai Szabadalmi Bíróságra vonatkozó egyezménytervezetnek a Szerződésekkel való összeegyeztethetőségéről.”

Az Európai Parlament és az Európai Tanács *második rendelettervezete* az egységes szabadalmi oltalom létrehozásának területén a megerősített együttműködés kapcsán a fordítási követelményekre vonatkozó rendelkezéseket foglalja össze. Ezeket a rendelkezéseket csupán együttesen lehet majd alkalmazni az egységes szabadalomról szóló rendelettel.

A rendelettervezet szerint az egységes szabadalmaknak a 25 tagállam területén való hatályosulásához egy átmeneti időszakon túl nem lenne szükség további fordítások benyújtására az európai szabadalom megadása és a megadott szabadalom szövegének a megadás nyelvén, vagyis angolul, németül vagy franciául, az igénypontok szövegének pedig mindhárom nyelven való közzététele után. Ez annyit jelent, hogy a szabadalom leírása angolul, franciául vagy németül, az igénypontok pedig angolul, franciául és németül lennének hozzáférhetők.

A tervezet szerint az európai szabadalmi bejelentést továbbra is az Európai Unió bármelyik nyelvén be lehet nyújtani, de az ESZE által előírt határidőn belül továbbra is le kell fordítani angolra, németre vagy franciára. A rendelettervezet azonban új kompenzációs mechanizmust vezet be, amelynek értelmében ennek a fordításnak a költségeit egy bizonyos felső szintig az ESZH az Európai Unió angoltól, némettől és franciától eltérő hivatalos nyelvén bejelentést benyújtók számára a fenntartási díjbevételekből megtérítené.

A tervezet szerint az ESZH a gépi fordításoknak olyan rendszerét valószínűsítaná meg, amely ingyenes hozzáférést biztosítana a közzétett szabadalmi bejelentések és a megadott szabadalmak fordításához az Unió valamennyi hivatalos nyelvén. A gépi fordítások azonban nem rendelkeznének joghatállyal.

A bejelentőknek az európai szabadalom megadásáról szóló értesítés meghirdetését követő egy hónapon belül kellene igényelniük az egységes hatályt, és benyújtaniuk a jó minőségű

gépi fordítások rendelkezésre állásáig, de legfeljebb 12 évig tartó átmeneti időszakban a szabadalom szövegéről készített fordítást. Ez a franciául vagy németül megadott európai szabadalmak esetében angol fordítás, az angolul megadott európai szabadalmak esetében pedig a megerősített együttműködésben részt vevő tagállam bármely olyan hivatalos nyelvén elkészített fordítás lenne, amely egyben az Európai Unió hivatalos nyelve is. Az átmeneti időszak a rendelet alkalmazásának kezdetétől számított 12 év elteltével mindenképp lejárna, azt megelőzően azonban egy független szakértői bizottság vizsgálná a 6. évtől kezdődően minden második évben a gépi fordítások minőségét. A szakértői bizottság értékelése alapján a Bizottság jelentést készítene, és adott esetben kezdeményezné a Tanácsnál az átmeneti időszak befejezését. A szakértői bizottság az ESZH és az ESZSZ Igazgatótanácsában megfigyelői státuszt élvező tagokból állna.

Jogvita esetén a szabadalmasnak el kellene készítenie az egységes hatályú szabadalom teljes fordítását a leendő alperes kérelmére és választása szerint az állítólagos bitorló lakóhelyének vagy a bitorlás helyének, illetve a bíróság felhívására az eljáró bíróság székhelyének megfelelő tagállam hivatalos nyelvén. Az eljáró bíróságnak a kártérítési igények megítélésekor figyelembe kell vennie, ha az állítólagos bitorló nem férhetett hozzá a saját nyelvén a szabadalom szövegéhez, és ezért nem volt tőle ésszerűen elévárható, hogy tudjon a bitorlásról.

A megjavított együttműködésre vonatkozó első rendelettervezet elfogadásához az Európai Tanácsban a részt vevő 25 tagállam minősített többségére van szükség, míg az egységes szabadalmi oltalom fordítási követelményeire vonatkozó második rendelettervezetet a Tanácsban egyhangúsággal kell elfogadni.

A két rendelettervezet ismertetése után ismét rámutatunk, hogy az egységes szabadalom létrehozásával összefüggő feladat az ilyen szabadalmakra vonatkozó jogviták elbírálására joghatósággal rendelkező európai szabadalmi bíraskodási rendszer megalkotása. Itt természetesen figyelembe kell venni azt a tényt, hogy az ECJ 2011. március 8-án kiadott véleményében az ESZB-ről szóló tervezetet összeegyeztethetetlennek minősítette az alapszerződésekkel. Így addig, amíg az új egységes bíraskodási rendszerről nincs megállapodás, az egységes szabadalmi oltalomra vonatkozó tárgyalások sem zárhatók le.

A Bizottság az ECJ 2011. március 8-i véleménye után követendő útról 2011. május 26-án egy „non-paper” megjelölésű, vagyis minden hivatalos jelleget nélkülöző iratot adott ki *Egy egyesített szabadalmi pereskedési rendszer megoldásai – az előrevezető út az ECJ 1/09 véleménye után* címmel, amelyet az alábbiakban ismertetünk.

A non-paper bevezetése leszozezi, hogy a jövöbeni egyesített szabadalmi rendszernek két pilléren kell nyugodnia: egységes szabadalmi oltalom megalkotásán, valamint egy egyesített és szakosodott szabadalmi bíraskodási rendszer létrehozásán. A Tanács 2011. március 10-én felhatalmazott 25 tagállamot megerösített együttműködés megalapítására egységes szabadalmi oltalom megalkotása területén. 2011. április 13-án a Bizottság két javaslatot adott ki a megerösített együttműködés létrehozására: az egyiket az egységes szabadalmi oltalom megalkotására, a másikat a fordítási kérdések megoldására. A Tanácsi munka ezekről a ja-

vaslatokról 2011. április 14-én indult meg a brüsszeli állandó képviselvek szakdiplomatai-ból álló Mertens Csoportban. A magyar elnökség jelezte, hogy célja általános megközelítésű megegyezés létrehozása mindkét rendelettervezettel kapcsolatban a 2011. május 30-án tartandó Versenyképességi Tanácsban. A Bizottság célja a non-paperrel, hogy körvonalazzon egy lehetséges megoldást az ECJ véleményének fényében.

Az ECJ 2011. március 8-i véleményéből levezethető, hogy egy nemzetközi egyezmény útján a tagországok által felállított bíróság összeegyeztethető lehet a nemzetközi szerződésekkel. E megoldásból harmadik országok részvételét ki kell zárni. Ezért az európai szabadalmi bírósági rendszert az alábbi három lehetőség közül lehet kiválasztani:

- az ECJ szervezetén belül egy külön törvényszék felállítása csak az egységes szabadalmakkal kapcsolatos ügyek elbírálására;
- a nemzeti bíróságok joghatóságának kiterjesztése a részt vevő tagállamok teljes területére, miként a közösségi védjegyeknél; vagy
- egy független bíróság létrehozása kizárólagos joghatósággal a tagállamok közötti nemzetközi megállapodással.

Úgy tűnik, hogy az első két lehetőség nem elégíti ki a tagállamok politikai igényeit és a szabadalmi rendszer használóinak érdekeit.

A tagállamok a múltban kifejezték nemtetszésüket az első megoldással szemben. Emellett ez a változat nem tenné lehetővé egyesített szabadalmi bíróság létrehozását, mert az ECJ nem bízható meg „hagyományos” európai szabadalmakra vonatkozó viták fölötti bírósággal.

A második lehetőség, amely – miként a közösségi védjegyek területén – a nemzeti bíróságokra hagyná az egységes szabadalmakkal kapcsolatos bíróságot, nem lenne elfogadható a legtöbb tagország számára, mert nem biztosítana kiváló minőségű ítélkezést és egységes jogértelmezést, elsősorban a közös fellebbezési fórum hiánya miatt.

Így az egyetlen lehetséges megoldásnak egy nemzetközi egyezmény megkötése tűnik a tagországok között egy egyesített szabadalmi bíróság létrehozásáról, amelynek a joghatósága csak a tagországokra terjedne ki. A megerősített együttműködésben részt vevő tagországok jelezték, hogy hajlandóak egy egyesített szabadalmi bíróságot létrehozni, ezért részt kellene venniük egy ilyen nemzetközi egyezményben.

Ilyen alapon a jövőbeni szabadalmi pereskedési rendszernek a következő oszlopokon kellene nyugodnia:

- a tagállamok által létrehozott egyesített szabadalmi bíróság; az ECJ véleményének figyelembevételével egy ilyen szabadalmi bíróságot csak a tagállamok hozhatnának létre; harmadik államok részvételét ki kellene zárni; az Európai Unió nem lenne szerződéses fél;
- kizárólagos joghatóság mind a hagyományos európai szabadalmak, mind az egységes hatályú európai szabadalmak bitorklásával és érvényességével kapcsolatos polgári pereskedésben;

– meg kellene tartani az ESZB fő vonásait, amelyeket a 2009. december 4-i megegyezés tartalmaz, ideértve egy olyan bíróságot, amelynek van egy elsőfokú bírósága helyi és központi részlegekkel, egy fellebbezési bírósága és egy központi nyilvántartó részlege; ezt a rendszert a tagországok hosszú és részletes viták alapján dolgozták ki, és a szabadalmi rendszer használói részéről széles körű támogatásra talált;

– garanciák az uniós törvények tiszteletben tartására az egyesített szabadalmi bíróság által, amelynek az uniós jogrendszeren belül kellene elhelyezkednie.

Az ESZH elnöke, Benoît Battistelli és Michel Barnier belső piaci biztos június első hetében közös sajtókonferencián nyilatkozott az egységes szabadalmi oltalom bevezetésével kapcsolatban április 13-án előterjesztett két javaslat terén tett előhaladásról. Egyúttal kommentálták a Bizottság 2011. május 25-én bejelentett új stratégiáját, amelyet arra tekintettel fogadtak el, hogy a megváltozott világban a európai és a nemzeti szabályok meglévő kevéreke korszerűsítésre szorul. Rámutattak, hogy egy egységes szabadalmi bíróság létrehozása jelentősen csökkenteni fogja a pereskedési költségeket és a szabadalmi viták megoldásának időtartamát, egyúttal növelve a jogbiztonságot. „A szellemi tulajdon-jogok oltalmának kellő szinten való biztosítása az egyetlen piacon lényeges az európai gazdaság számára. Az előrehaladás új eszméktől és új tudástól függ. ... Az innovációban nem lesz beruházás, ha a szellemi tulajdon-jogokat nem védjük” – mondta Barnier.

A Versenyképességi Tanács 2011. május 30-i ülésén nem tudtak megegyezésre jutni ezekről a kérdésekről. Ezért – intenzív tárgyalásokat követően – a bizottsági rendelettervezetekről szóló, elnökségi kompromisszumos javaslatok alapján módosított ún. általános megközelítéseket a Versenyképességi Tanács 2011. június 27-i rendkívüli ülésén, tehát még a magyar elnökség időszakában fogadták el.

A MAGYAR VÁLLALKOZÁSOK IPARJOGVÉDELMI TUDATOSSÁGA – KÉT KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS TANULSÁGAI

A felmérés előzményei és módszertana

A Magyar Szabadalmi Hivatal* 2009-ben ismétlődő jellegű felmérést végzett a kis- és középvállalkozások iparjogvédelmi ismereteinek, tudatossági szintjének feltérképezése érdekében. Az első, 2005. évi vizsgálat óta eltelt négy évben több olyan gazdaságpolitikai változás történt, amely indokoltá tette a korábbi vizsgálat megismétlését. Egyrészről számos, az innováció ösztönzését célzó kormányzati intézkedés született (TTI stratégia és az annak megvalósítását szolgáló TTI intézkedési terv elfogadása, többféle innovációs célú pályázati támogatás meghirdetése stb.). Másrészről a hivatal bevezette és működtette az iparjogvédelmi tudatosság növelését célzó VIVACE programot,¹ valamint folyamatosan bővítette szolgáltatási palettáját, információs tevékenységét. A 2009-ben lefolytatott vizsgálat anyagi háttérét a hazai finanszírozású VIVACE program és az Európai Szabadalmi Hivatal által támogatott *National Action Plan* projekt² biztosította.

A 2005-ös vizsgálat a kis- és középvállalkozások adott időpontban fennálló iparjogvédelmi tudatossági fokának felmérésére fókuszált.³ A felmérés eredményei alapján átfogó kép rajzolódott ki a hazai kis- és középvállalati szektor iparjogvédelmi tudatosságáról, a

* 2011. január 1. óta: a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (SZTNH).

¹ A Vállalkozói Iparjogvédelmi Versenyképességet Alapozó Cselekvési programot (VIVACE) a hivatal 2004 óta működteti különböző források felhasználásával. A program célja a kis- és középvállalkozások iparjogvédelmi aktivitásának élénkítése, a szellemi tulajdon-védelmi ismeretek terjesztése és ezáltal iparjogvédelmi tudatosságuk növelése, ezzel elősegítve a vállalkozói iparjogvédelmi kultúra fejlesztését. A VIVACE program alapkoncepciójának bemutatásához lásd: *Penyigey Krisztina*: VIVACE – Vállalkozói Iparjogvédelmi Versenyképességet Alapozó Cselekvési Program. In: Fehér könyv a szellemi tulajdon védelméről, MSZH, Budapest, 2005, p. 27–40.

² Az Európai Szabadalmi Hivatal a *National Action Plan* (NAP) projekten belül 2007 óta támogatja a nemzeti hivatalok az irányú törekvéseit, hogy felmérjék az országukban tevékenykedő vállalkozások iparjogvédelmi tudatosságát. Az elmúlt években 20 országban készültek az adott témához kapcsolódó felmérések, eltérő metodika alapján. 2010 elején az Európai Szabadalmi Hivatal megfogalmazta annak szükségességét, hogy ezek a felmérések összehasonlíthatóak legyenek, így adva lehetőséget a nemzeti határokon átnyúló értékelésekre. Az Európai Szabadalmi Hivatal az elkövetkezendő években a NAP projekten belül továbbra is támogatni kívánja a felméréseket, de metodikai megkötések mellett. Lásd: *Robert Pitkethly*: Harmonisation patent awareness survey within the EPN. A European Patent Network (EPN) 2010. júniusi máltai találkozóján elhangzott előadáshoz kapcsolódó pdf-dokumentum.

³ A 2005. évi felmérés eredményeinek részletes összefoglalását lásd: *Petz Raymund, Ványai Péterné, Viszt Erzsébet*: Az iparjogvédelmi tudatosság helyzete Magyarországon – egy vállalati felmérés tükrében. In: Fehér könyv a szellemi tulajdon védelméről, MSZH, Budapest, 2006, p. 40–55.

vállalatok iparjogvédelemmel kapcsolatos attitűdjéről, a jellemző vállalkozói magatartásformákról. A 2009. évi felmérés az aktuális helyzet mellett a 2005 óta bekövetkezett változásokat is vizsgálta. Az ismétlődő jellegű kutatás alapvető célja a vállalkozások iparjogvédelmi ismeretszintjének, a jogérvényesítési lehetőségekhez kapcsolódó információk ismeretének,⁴ illetve az iparjogvédelmi információáramlási formák és eszközök hatékonyságának feltérképezése volt.

2009-ben 403 vállalkozás megkérdezésére került sor. (2005-ben 405 vállalat töltötte ki a kérdőívet.) A statisztikai próba megbízhatósága szempontjából fontos kritérium a minta reprezentativitása. Ez egyrészt a felvett minta nagyságával függ össze (a mintaelemszám növelésével javítható az eredmény pontossága és megbízhatósága). A vizsgálati mintaetszámok a hazai vállalatok mintegy 0,07%-át fedték le, de a mikrovállalatok nélkül ez az arány 0,61% volt. Az iparjogvédelem szempontjából kulcsfontosságú, 50-250 főt foglalkoztató középvállalatok esetében a reprezentativitási index ennél is magasabb: ezen vállalkozások 1,34%-a válaszolt a kérdésekre a felmérés során.⁵

A minta megbízhatósága szempontjából másik fontos kritérium az alap- és a mintasokaság fő jellemző tulajdonságainak analógiája (a mintának lehetőség szerint hűen kell tükröznie az alapsokaságot).⁶ Ennek fennállását a felmérés során a homogenitásvizsgálattal ellenőriztük.

Mivel a 2009. évi megkérdezés követő, de nem paneljellegű vizsgálat volt,⁷ ezért alapvető követelménynek tekintettük, hogy az elemzett két válaszminta szerkezete – legfontosabb statisztikai tulajdonságait tekintve – ne térjen el túlzottan egymástól annak elkerülése érdekében, hogy a mintaszerkezetek eltérősége önálló magyarázó tényezőként jelenjen meg. A két válaszminta szerkezeti összehasonlításának alkalmas eszköze a statisztikai gyakorlatban a homogenitásvizsgálat.⁸ Ez a felmérés során három változó mentén került elvégzésre:

⁴ A jogérvényesítéshez kapcsolódó kérdések új elemek voltak a 2005-ös felméréshez képest.

⁵ A mikrovállalatok aránya a magyar vállalatok között 94,7%-ot tesz ki. Ezek jelentős része alkalmazott nélküli, kényszerből alapított vállalkozás. Iparjogvédelmi szempontból a 10 főnél többet foglalkoztató vállalatok nagyobb jelentőséggel bírnak, hiszen főként közülük kerülnek ki az innovatív cégek. A magyar vállalati nagyság szerinti struktúrához lásd: KSH: Statisztikai tükrök. III. évf. 109. sz., 2009.

⁶ A reprezentativitás kritériumaihoz lásd: Jürgen Bortz, Nicola Döring: Forschungsmethoden und Evaluation. Springer Verlag GmbH, Heidelberg, 2006.

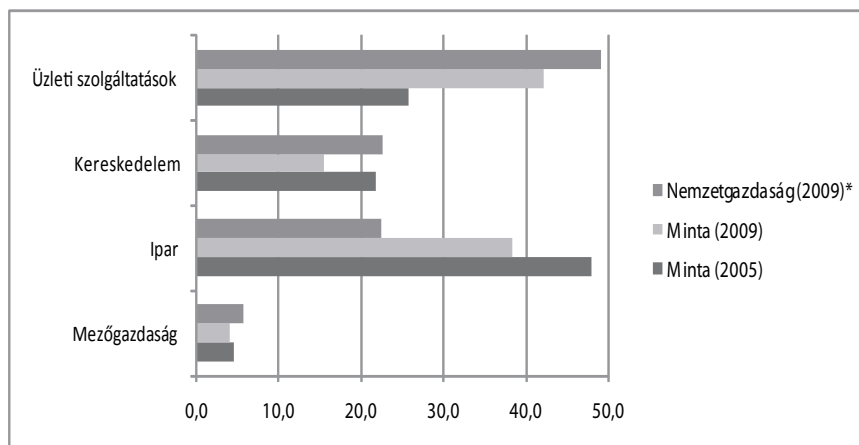
⁷ Paneljellegű ismétlődő vizsgálat esetén minden alkalommal ugyanazokat az elemeket vizsgáljuk azonos mintákon. Itt erre bizonyos kérdéscsoportok elévülése (pl. a 2005-ös vizsgálat kitért a vállalkozások vélt vagy valós félelmeire az Európai Unióhoz történő csatlakozás kapcsán), illetve a válaszadó vállalkozások között bekövetkezett változások miatt nem volt lehetőség.

⁸ Két (vagy több) válaszminta szerkezeti összehasonlításának alkalmas eszköze a statisztikai gyakorlatban a homogenitásvizsgálat. Ez azt vizsgálja, hogy az eloszlás megegyezik-e vagy sem, lényegében függetlenül az eloszlások típusától. A homogenitásvizsgálat nullhipotézise az, hogy valamely változó két sokaságon belüli eloszlása azonos. Módszertani háttérrel lásd: Hunyadi László, Mudruczó György, Vita László: Statisztika. Aula, Budapest, 1996.

- a nemzetgazdasági ágazati hovatartozás,
- a foglalkoztatottak létszáma szerinti vállalati méret és
- a vállalkozások székhelyének hét tervezési-statisztikai régió szerinti megoszlása esetében.

A válaszadók ágazatonkénti megoszlását az 1. ábra szemlélteti. 2009-ben a válaszadók 42%-a az üzleti szolgáltatást végzők köréből került ki, 16%-a tevékenykedett a kereskedelemben, 39%-a az ipart, 4%-a pedig a mezőgazdasági szektort képviselte. A 2005. és a 2009. évi adatfelvétel mintaösszetétele között az ágazati reprezentativitást vizsgálva nagyfokú a hasonlóság. A 2009. évi felmérés válaszadóinak 53%-a csak a belföldi piacon volt érdekelt, míg 47%-uk külföldön is. A kutatással, termék- vagy szolgáltatásfejlesztéssel foglalkozó cégek aránya a 2009-es mintában 55% volt, szemben a 2005-ös 46%-kal.

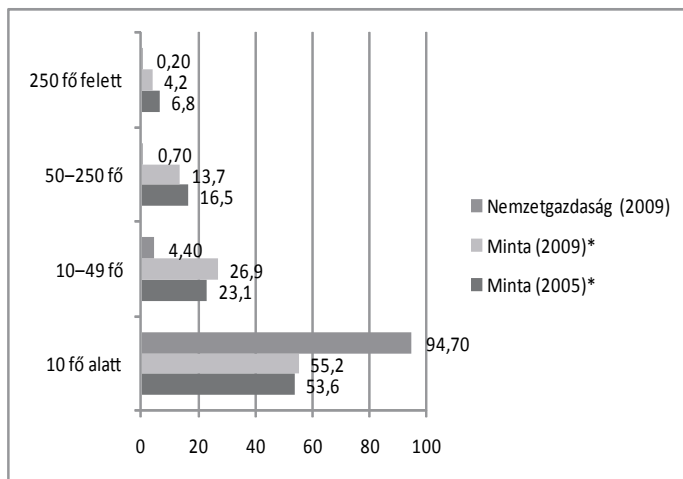
1. ábra: A válaszadók megoszlása nemzetgazdasági ágazatonként a válaszmintákban és a nemzetgazdaság egészében (százalék)

* 2009. június 30-án a magyarországi regisztrált gazdasági szervezetek száma 1 millió 592 ezer volt. A regisztrált gazdasági szervezetek száma, 2009. I. félév. KSH, Budapest.

A 2005. és a 2009. évi adatfelvétel során kapott válaszminták a foglalkoztatotti létszám szerinti eloszlások tekintetében sem különböznek egymástól jelentősen. A 2. ábra mutatja az eloszlási hasonlóságot. A nemzetgazdaság egészével összevetve a 2005. évi és a 2009. évi mintákat megállapítható, hogy bár a 10 fő alatti (mikro-) cégek közül került ki a válaszadók több mint 50%-a, a nemzetgazdaságban elfoglalt számszerű méretéhez képest ez a vállalatméret még így is alulreprezentált volt a mintákban. A vizsgált téma azonban indokolta az iparjogvédelmi tevékenység szempontjából kevésbé releváns mikrocégek relatív alulreprezentáltságát és ugyanakkor a 10 főnél többet foglalkoztató cégek véleményének, ismereteinek, magatartásának, attitűdjeinek mélyrehatóbb tanulmányozását.

2. ábra: A válaszadók megoszlása a foglalkoztatottak létszáma szerint (százalék)

* Mivel a válaszmintákban a létszám szerinti csoportok a KSH által közöltektől⁹ eltérő szerkezetben álltak rendelkezésre, ezért az 50-250 fő közötti és a 250 fő feletti csoportok konkrét arányait az ábrás összevétel kedvéért becsültük. KSH: Statisztikai tükrök. III. évf. 109. sz.

A két válaszminta egyezőségének tesztelésében szereplő harmadik változó az volt, hogy a vállalkozások székhelye mely tervezési-statisztikai régióban helyezkedik el. Mind a 2005-ös mintába, mind a 2009. évibe valamennyi hazai régióból kerültek vállalkozások, területi eloszlásuk pedig közel azonos volt.

A matematikai-statisztikai elemzés alapján összegzésként megállapítható, hogy a 2005. és 2009. évi adatfelvétel során kapott válaszmintákban minden lényeges vizsgált változó eloszlása – igen magas statisztikai valószínűség mellett – megegyező, így alapját képezhetik az összehasonlításnak.

A válaszminta szerkezeti felépítése mellett az adatfelvétel metodikája is fontos kritérium a kapott adatok összehasonlítása szempontjából. A 2009-ben használt kérdőív összeállítását a Magyar Szabadalmi Hivatal végezte a 2005-ös felmérés tapasztalatait is figyelembe véve. Az alkalmazott adatfelvételi módszer 2005-ben és 2009-ben is kérdezőbiztosok általi moderált kérdőíves felmérés volt. Annak érdekében, hogy a vizsgálat minél szélesebb vállalati körben valósulhasson meg, a felmérés lebonyolításában részt vettek a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara területi kamarái, a magyarországi PATLIB-központok, az ITD Hungary Zrt., a Progress Alapítvány, valamint a SEED Kisvállalkozás-fejlesztési Alapítvány is: ezek a szervezetek promotálták a felmérést a területükön működő kis- és középvállalkozások kö-

⁹ A kis- és középvállalkozások meghatározásához lásd: 2004. évi XXXIV. törvény a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról.

rében. Valamennyi hazai régió lefedettsége a mintában éppen az együttműködő szervezetek támogatásának volt köszönhető.

A kapott nyers adatok feldolgozását a 2005-ös évhez hasonlóan a Magyar Vállalatgazdasági Kutatásokért Alapítvány végezte.

A felmérés során alkalmazott kérdéscsoportok a következő témaköröket ölelték fel:

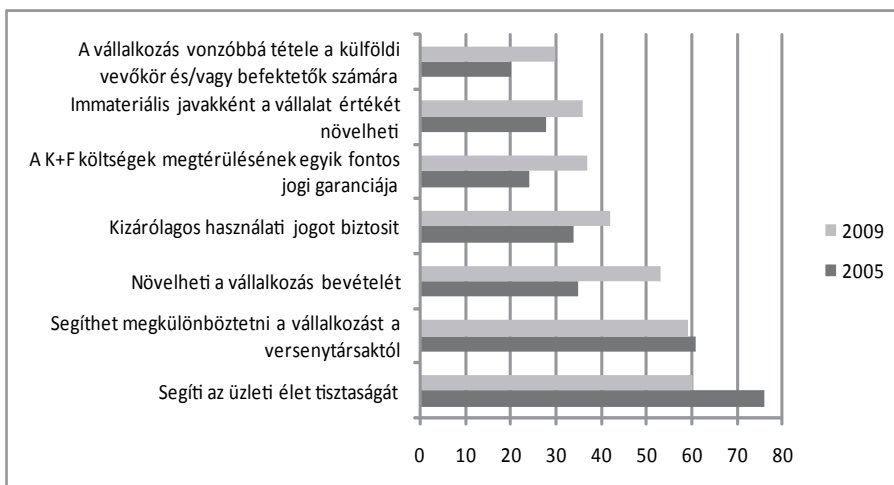
1. a vállalkozások iparjogvédelmi attitűdjei;
2. licenciák, hasznosítási engedélyek alkalmazása;
3. jogérvényesítési aspektusok;
4. szellemi tulajdon-védelmi információs szolgáltatások igénybevétele.

A következőkben e témakörök mentén foglaljuk össze a felmérés eredményeit.

Vállalkozások iparjogvédelmi attitűdjei és általános tájékozottsága

A magyarországi kkv-k körében végzett iparjogvédelmi tudatossági felmérés eredményei – a bejelentések számának alakulásához hasonlóan – nem támasztották alá azt a félelmet, hogy a pénzügyi és gazdasági világválság csökkentené a hazai vállalkozások iparjogvédelmi aktivitását. A vállalati vizsgálat eredményei szerint négy év alatt 94%-ra nőtt a 2005. évi 92%-ról azoknak a kkv-knak az aránya, amelyek fontosnak tartják a szellemi alkotások jogvédelmét. A válaszadók elsőprő többsége tehát elismeri a szellemi tulajdon védelmének a jelentőségét.

3. ábra: Miért fontos az iparjogvédelem?
(említési gyakoriság az adott kérdésre választ adók százalékában)*

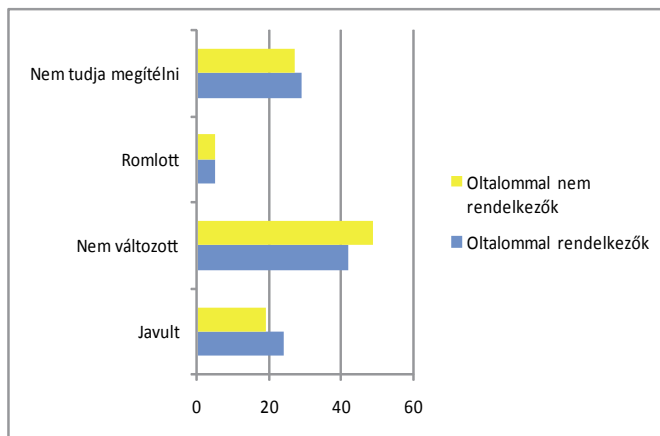

* Több választ is meg lehetett jelölni, így a válaszok említési gyakoriságának összege nagyobb 100%-nál.

Az iparjogvédelmi tevékenység két legfontosabb hozadéka a vállalkozások szerint egyrészt a piaci környezetben figyelhető meg: támogatja az üzleti élet tisztaságát; másrészt az adott cég számára is közvetlen versenyelőnyt kínál: segíti megkülönböztetni a vállalkozást a versenytársaitól (termék- és szolgáltatásdifferenciálás). Ez utóbbi arra utal, hogy a megkérdezettek nagyobb része még mindig elsődlegesen az árujelző funkciót ismeri. Az iparjogvédelmi tudatosság fejlődését jelzi, hogy 35%-ról 53%-ra emelkedett azoknak a vállalkozásoknak az aránya, amelyek szerint az iparjogvédelem növelheti a vállalkozás bevételeit. Az iparjogvédelmet mint a K+F költségek megtérülésének egyik fontos jogi garanciáját – a 2005. évi 24%-kal szemben – 2009-ben a vállalkozások 37%-a említette. A kkv-k 36%-a véli úgy (a 2005. évi 28%-kal szemben), hogy az iparjogvédelem eszközei immateriális javaként a vállalat értékét növelhetik. Az árbevétel növelésére kifejtett pozitív hatást leginkább az 500 fő felett foglalkoztató óriásvállalatok érzékelik.

A megkérdezett vállalkozások 45,5%-ának véleménye alapján az iparjogvédelem általános színvonala az elmúlt négy évben nem változott, 21,5% szerint javult, és alig 5% érzékelt negatív változást. Fontos megjegyezni, hogy azon vállalkozások közül, amelyek rendelkeznek oltalommal, többen vélték úgy, hogy az iparjogvédelem általános színvonala inkább pozitív változáson ment keresztül az elmúlt években, az oltalommal nem rendelkező megkérdezettek pedig javarészt nem érzékelték változást (4. ábra).

4. ábra: Hogyan alakult az iparjogvédelem színvonala hazánkban az elmúlt négy évben? (2009) (emléltési gyakoriság az adott kérdésre választ adók százalékában)

Az alapvetően kedvező összefoglaló kép mögött számottevő különbségek rejlenek:

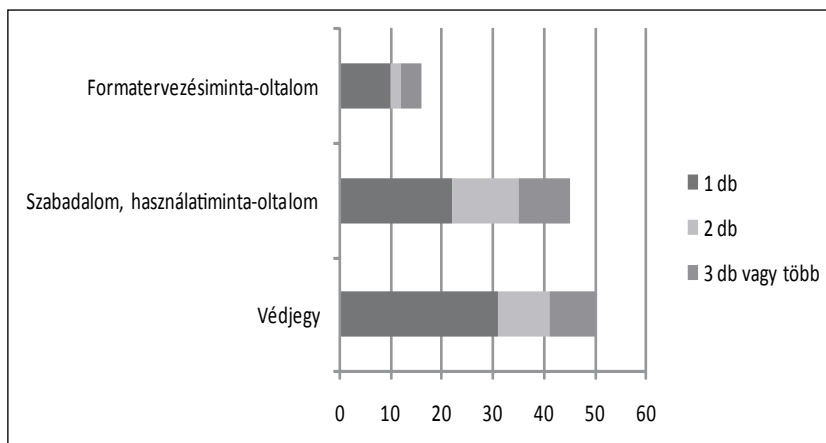
- a vállalati méret növekedésével párhuzamosan csökkent az elmúlt négy évben bekövetkezett változás megítélését összefoglaló mutató értéke, azaz a nagyobb vállalatok kevésbé elégedettek a változással, mint a kisebbek;

- az üzleti szolgáltatók elégedettebbek a változásokkal, mint az ipari szektor;
- centrum–vidék eltolódás figyelhető meg a válaszadók között, ami szerint a vidéki vállalatok elégedettebbek a változásokkal (beleértve az iparjogvédelmi témájú információszolgáltatást), mint a fővárosiak.

A 2009. évi felmérés válaszadóinak döntő többsége (97%) fontosnak tartja, hogy fejlett, korszerű termékkel vagy szolgáltatással jelenjen meg a piacon. A kutatás számára releváns kérdés annak vizsgálata volt, hogy mindez hogyan érvényesül a vállalati gazdálkodás napi gyakorlatában. A birtokolt oltalmak 2009. évi megoszlása is hasonlít a 2005. évi adatokra, habár megállapítható, hogy minden vizsgált oltalmi forma esetében enyhe csökkenés volt kimutatható a nemzeti bejelentések számának tekintetében.

2009-ben a megkérdezett vállalkozások negyede nyilatkozott úgy, hogy rendelkezik valamilyen iparjogvédelmi oltalommal.¹⁰ A védjegy-, szabadalmi és használatiminta-oltalom birtoklása a leggyakrabban az iparban, illetve az exportban érdekelt cégek körében fordul elő. A formatervezésiminta-oltalom megoszlását tekintve nem voltak számottevő szektorális különbségek. Az 5. ábra mutatja az egyes birtokolt oltalmak számát a vizsgált vállalkozások körében.

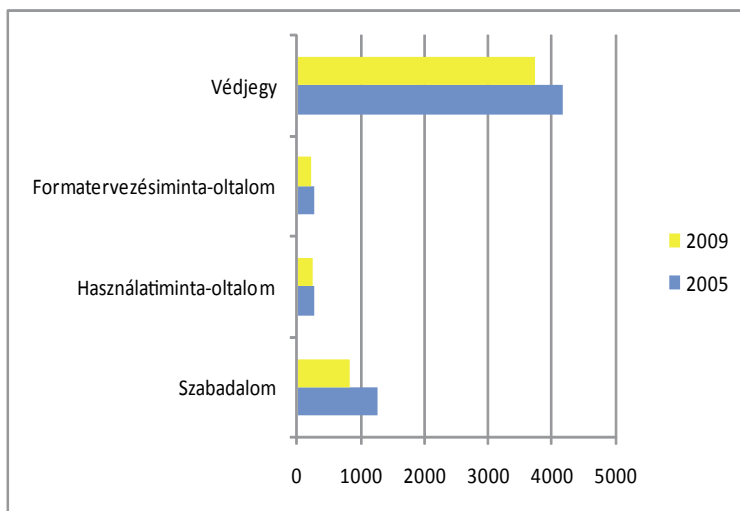
5. ábra: Az iparjogvédelmi oltalmak megoszlása a birtokolt oltalmak száma szerint (2009) (esetszámok)

¹⁰ A hivatal iparjogvédelmi adatbázisa, a PIPACS információi alapján 2010 augusztusában érvényes szabadalommal összesen 1230, használatiminta-oltalommal 254, védjeggyel 24 783, formatervezésiminta-oltalommal pedig 607 vállalkozás rendelkezett. Ebben a statisztikában csak a nem magánszemélyként tett bejelentések jelennek meg.

Összevetve a birtokolt oltalmak számát az iparjogvédelemről a vállalkozásokban általánosan kialakult képpel megállapítható, hogy a vállalatok iparjogvédelmi tevékenysége a vizsgált időszakban érdemben ugyan nem bővült, mindazonáltal egyre inkább törekednek az iparjogvédelem nyújtotta lehetőségek jobb kihasználására, illetve az oltalmakat tényleges szellemivagyon-elemekként használják, felismerve a bennük rejlő lehetőségeket.

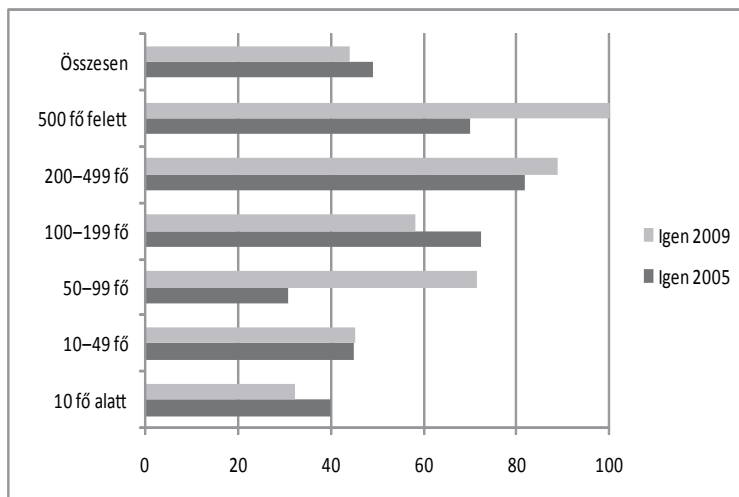
6. ábra: A nemzeti úton benyújtott hazai bejelentések számának alakulása*

* Adatok forrása: Éves jelentés 2009. MSZH, Budapest

A 2009. évi felmérés adatai szerint a cégek valamivel kevesebb, mint fele vett igénybe valamilyen segítséget az oltalom megszerzéséhez. Valamennyi megkérdezett 22%-a szabadalmi ügyvivő, 15%-a ügyvéd segítségét kérte, 7%-a másféle segítséget alkalmazott az oltalom-szerzési eljárás során. Az egyéb segítség fogalma alatt valamelyik magyarországi PATLIB-központot, kamarai infopontot, illetve a hivatal ügyfélszolgálatát jelölték meg a válaszadók. Ezek az arányok csaknem megegyeznek a 2005-ben regisztrált értékekkel, e téren tehát nem történt lényeges változás. Kiemelendő mindazonáltal, hogy a kapott adatok alapján egyértelműen igazolható, hogy a szakértői segítség igénybevétele az iparjogvédelmi tevékenységek területén a vállalat nagyságával egyenes arányban nő. Az 500 főnél többet foglalkoztató nagyvállalatok körében ez az arány elérte a 100%-ot, tehát valamennyi megkérdezett nagyvállalat szakemberre bízta szellemi tulajdon-védelemmel kapcsolatos ügyeinek kezelését. A 2005-ös adatokhoz képest a 40–100 főt alkalmazó vállalatok között is nagyobb azoknak az aránya, amelyek felismerték a szakértői segítség jelentőségét, és lehetőségeikhez mérten fokozottan igénybe vették azt.

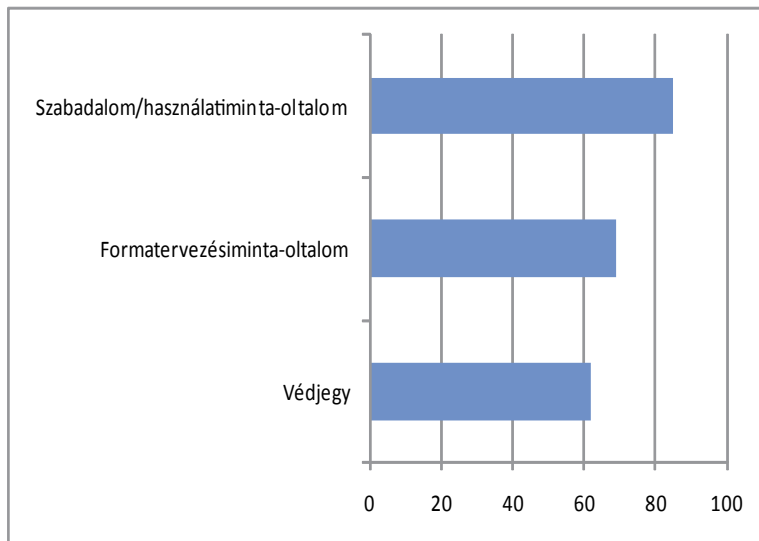
7. ábra: Az oltalom megszerzéséhez vett-e igénybe segítséget?
(említési gyakoriság az adott kérdésre választ adók százalékában)

A 2009-es felmérés kulcseleme volt annak vizsgálata, hogy milyen szintű tudás áll a megkérdezett vállalatok rendelkezésére az egyes iparjogvédelmi oltalmi formákról, azaz mennyire tájékozottak az iparjogvédelem területén. Ennek vizsgálatára differenciáltan, négy oltalmi formára kivetítetten került sor: a védjegyoltalom, a formatervezésiminta-oltalom, valamint a szabadalmi és a használatiminta-oltalom alapján.

Mint a 8. ábráról leolvasható, a műszaki tartalom jogi védelmét biztosító oltalmi formák általános ismertsége magasabb, mint a külső megjelenés egyediségére vonatkozóké. Az adott kérdésre választ adók 85%-a tudta a szabadalmat és a használatiminta-oltalmat megnevezni olyan oltalmi lehetőségként, amely segít biztosítani azt, hogy egy termék műszaki fejlesztésébe fektetett pénz és más erőforrások megtérüljenek. Tehát ezen a téren a leginkább informáltak a vállalatok. A megkérdezett vállalatok 69%-a nevezte meg a formatervezésiminta-oltalmat mint olyan iparjogvédelmi oltalmat, amely segít biztosítani, hogy egy termék esztétikai tervezésébe, dizájnjába fektetett ráfordítások megtérüljenek. A válaszadók 62%-a jelölte meg a védjegyet mint olyan oltalmi lehetőséget, amely a cégek márkáépítő tevékenységét támogatja.

8. ábra: Az oltalmak ismertsége (az adott kérdésre választ adók százalékában, 2009)*

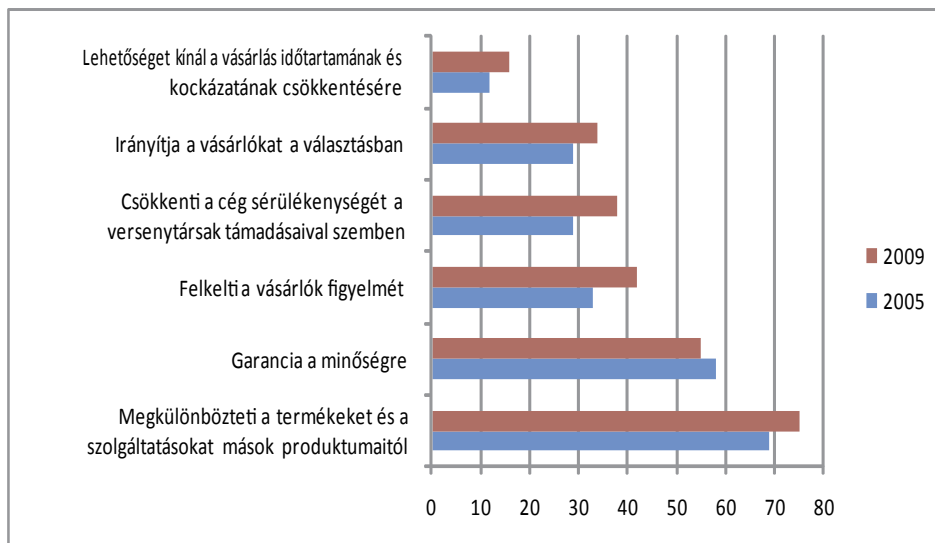

* A 2005-ös felmérés során az egyes oltalmak tesztelése azok céljától függetlenül valósult meg, azaz azt kérdeztük a válaszadóktól, hogy általában milyen oltalmi formákat ismernek. 2009-ben az iparjogvédelmi ismeretek jóval részletesebb vizsgálatára került sor. Ezért a 2005-ös és a 2009-es eredmények közvetlenül nem összehasonlíthatóak.

A kapott válaszok alapján úgy tűnik, hogy az iparjogvédelmi tájékozottság együtt nő a vállalatmérettel. Azoknál a cégeknél, amelyek termék-, szolgáltatás- és technológiafejlesztésekkel is foglalkoznak, az iparjogvédelmi informáltság magasabb, s ugyanez jellemző a valamilyen iparjogvédelmi oltalommal már rendelkező vállalkozásokra is.

A felmérés az iparjogvédelmi tájékozottságon túl annak vizsgálatára is kiterjedt, hogy milyen előnyöket rendelnek hozzá a vállalatok az egyes oltalmi formákhoz. A 2005. és a 2009. évi felmérés résztvevői azonos véleményen voltak a védjegyoltalom előnyeit illetően. A megkérdezettek meglátása szerint a védjegy legfontosabb funkciója a termék- és szolgáltatásdifferenciálás, de csaknem ennyire lényeges szerintük az is, hogy a védjegy a potenciális vásárlók számára minőségi garanciát jelent (bár a minőséggarancia-faktort a 2005. évi eredményekhez képest 2009-ben kevesebben jelölték meg). A vásárlás időtartamának és kockázatának csökkentését, a vásárlók figyelmének felkeltését, illetve a vállalati versenytársaknak való kitettség csökkentését hozzávetőleg hasonló arányban tartották fontosnak a válaszadók. Feltűnő továbbá, hogy a kutatási vagy fejlesztési kapacitásokkal rendelkező cégek a védjegyhasználat kedvező hatásait jóval nagyobb arányban említették, mint az ezekkel nem rendelkező gazdálkodó szervezetek.

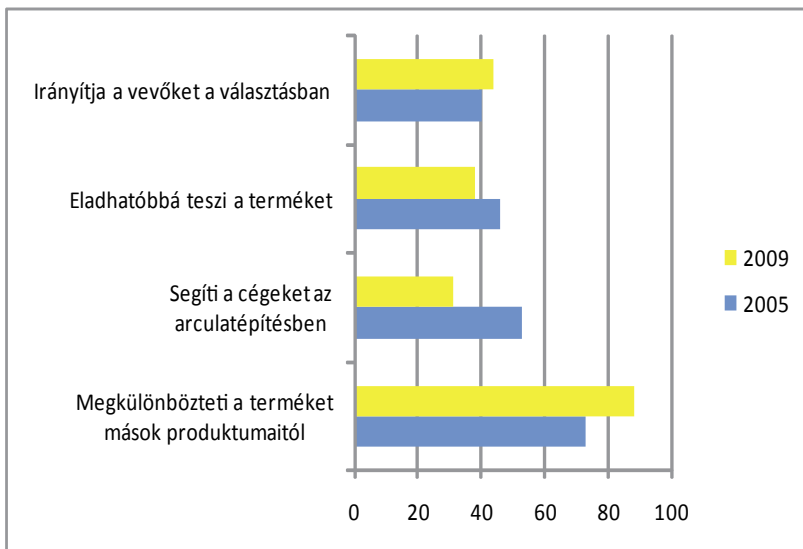
9. ábra: A védjegyoltalom előnyei
(említési gyakoriság az adott kérdésre választ adók százalékában)*

* Több választ is meg lehetett jelölni, így a válaszok említési gyakoriságának összege nagyobb 100%-nál.

2009-ben a termékgyártással foglalkozó vállalatok 47%-a (a teljes minta 26%-a) fontosnak tartotta, hogy termékei – funkciójukon túlmutató – esztétikai megjelenésére kizárólagos jogot szerezzen a formatervezésiminta-oltalom által. Ez az arány 2005-ben 46% (a teljes minta 23%-a) volt, tehát érzékelhető változás ezen a területen nem történt a vizsgált időszakban. A mintaoltalommal rendelkező, illetve nem rendelkező cégek abban egyetértenek, hogy a formatervezésiminta-oltalom legfontosabb funkciója a termékdifferenciálásban keresendő. A mintaoltalommal nem rendelkezők szerint az arculatépítésben is jelentős lehet a szerepe, a mintaoltalommal rendelkezők körében viszont ez a vélemény jóval kevésbé elterjedt.

10. ábra: A formatervezésiminta-oltalom előnyei
(említési gyakoriság az adott kérdésre választ adók százalékában)*

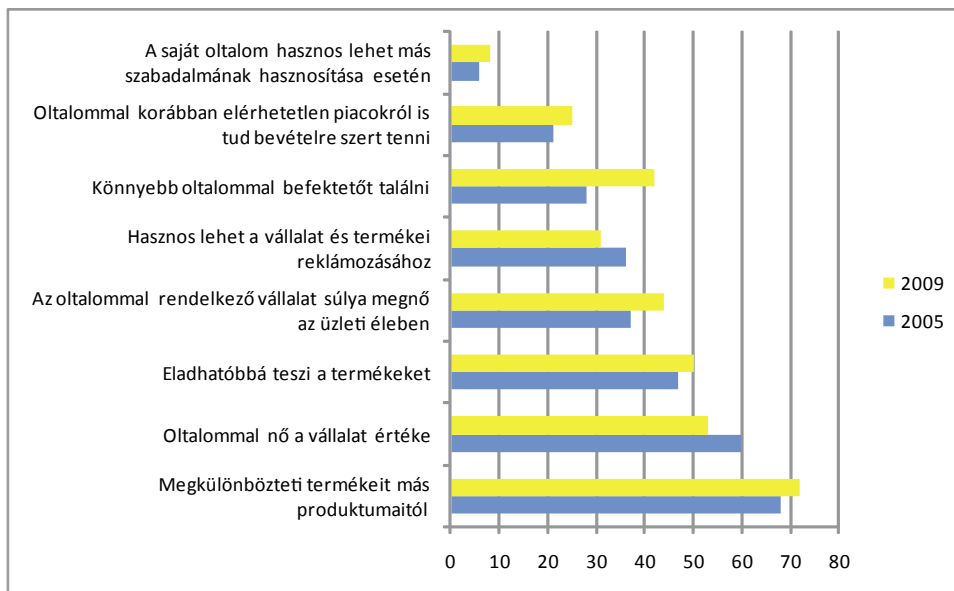
* Több választ is meg lehetett jelölni, így a válaszok említési gyakoriságának összege nagyobb 100%-nál.

Természetesen olyan cégek is akadtak a válaszadók között, amelyek bár foglalkoznak termékgyártással, nem érzik lényegesnek a formatervezésiminta-oltalom megszerzését. Ezek arra hivatkoztak, hogy termékük megjelenése lényegtelen szempont (62%), a termék külső megjelenése könnyen másolható (15%), az oltalom nem jelentene versenyelőnyt (10%), nincs tervezői kapacitásuk vagy pénzügyi forrásuk (7%), illetve nem egyedi termékeket gyártanak (6%).

2009-ben a cégek 26%-a nyilatkozott úgy, hogy gyárt, illetve fejleszt olyan terméket, ami tárgya lehet szabadalmi vagy használatiminta-oltalmi bejelentésnek, 2005-ben ez az arány 20% volt.

Kissé meglepő volt a felmérés azon eredménye, hogy a válaszadók a szabadalmi és használatiminta-oltalom esetében is a termék- és szolgáltatásdifferenciálást jelölték meg az oltalmak legfontosabb előnyeként. A vállalat értékére kifejtett pozitív hatás is igen lényeges a válaszadók véleménye szerint. Ezen túlmenően megnőtt a 2005-ös eredményekhez képest a befektetői aspektusok jelentősége a válaszadók meglátása szerint: 2009-ben a megkérdezett vállalatok 42%-a emelte ki ezt a faktort mint a szabadalmi és a használatiminta-oltalom előnyét.

11. ábra: A szabadalmi és a használatiminta-oltalom előnyei
(említési gyakoriság az adott kérdésre választ adók százalékában)*

* Több választ is meg lehetett jelölni, így a válaszok említési gyakoriságának összege nagyobb 100%-nál.

Licenciák, hasznosítási engedélyek alkalmazása

Az elmúlt 20-30 évben a technológia felgyorsult fejlődése számos változást hozott a fejlesztések hasznosítása területén. A technológiafejlesztésben egyre intenzívebb szakosodásnak vagyunk tanúi. Ebből következik, hogy a fejlesztés sok esetben máshol kidolgozott, előnyös megoldásokra támaszkodik, és a műszaki megoldások forgalma dinamikusan növekszik.¹¹ A hasznosítási szerződésnek, azaz a licenciának az a tény az alapja, hogy az engedélyező olyan – rendszerint műszaki jellegű, esetleg ehhez közvetve kapcsolódó, de más természetű – ismeretek, információk birtokában van, amelyek az átvevő számára gazdasági értéket jelentenek, és ezek átadására, illetve a felhasználás biztosítására megfelelő jogosultsággal rendelkezik.¹²

¹¹ Lontai Endre et al.: Szellemi alkotások joga. Eötvös Kiadó, Budapest, 2006, p. 296.

¹² Molnár István: Szellemi tulajdon menedzsment és technológia-transzfer. Innovaid Innovációs és Gazdasági Tanácsadó Kft., Kecskemét, 2008, p. 133.

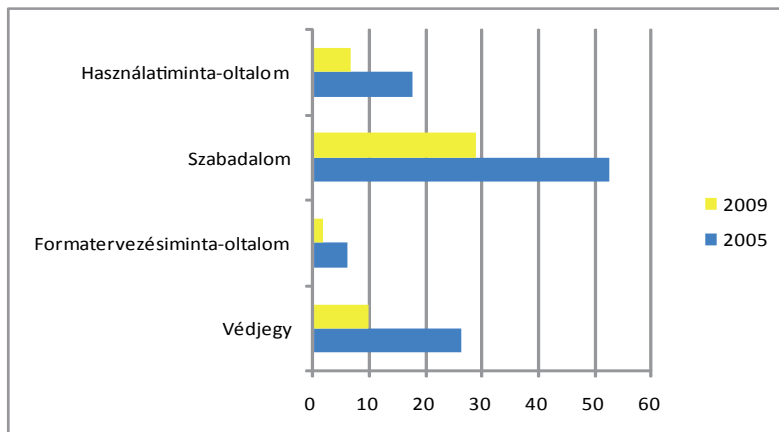
A felmérés e blokkjában azt vizsgáltuk, hogy a vállalkozások körében milyen intenzitással és feltételekkel került sor hasznosítási engedély, tehát licencia adására, vételére.

2005 és 2009 között a hasznosítási engedélyek adásvételének (licenciaforgalom) elterjedtsége lényegében nem változott. A 2005. évi felmérés során a válaszadók 5%-a nyilatkozott úgy, hogy már adott el licenciat más vállalatnak, 2009-ben ezeknek a cégeknek az aránya 6% volt. Hasznosítási engedély vásárlásáról 2005-ben és 2009-ben is egyaránt a megkérdezettek 16-16%-a számolt be. Mindkét felmérés során elsősorban az üzleti szolgáltatók és az iparvállalatok bizonyultak aktívnak a szellemi tulajdon használati jogainak eladása esetében.

A két megkérdezés további közös eredményei az alábbiak.

- A foglalkoztatotti létszám növekedésével párhuzamosan (de nem teljesen monoton módon) egyre nő a licenciovásárlók aránya is.
- Az exportban érdekelt vállalkozások aktívabbak a csak belföldi piacon érdekelteknél.
- A gyártmány-, szolgáltatás- és technológiafejlesztő kapacitásokkal rendelkező vállalatok jóval gyakrabban vásárolják meg mások szellemi tulajdonának használati jogát, mint az ezzel nem foglalkozók.

12. ábra: A vásárolt licenciák megoszlása (említési gyakoriság, százalék)*

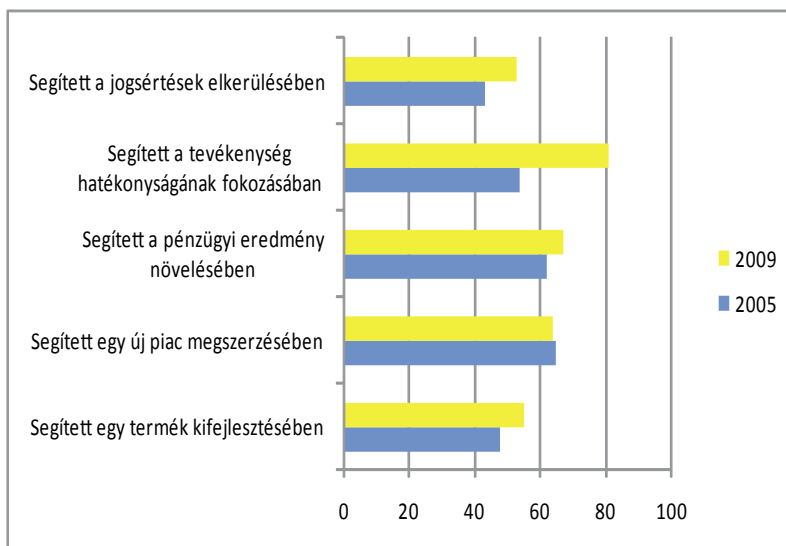
* Több választ is meg lehetett jelölni.

Összességként a licenciák kapcsán megállapítható tehát, hogy a szellemi tőke áramlása elsősorban ott erőteljes, mások szellemi tulajdonát ott hasznosítják a legintenzívebben, ahol saját szellemi tevékenység is folyik.

A vásárolt licenciáknak a megszerző vállalat működésére kifejtett pozitív hatásait – az új piacok megszerzésében érezhető előnyök kivételével – 2009-ben nagyobb arányban említették, mint 2005-ben. Az érintett vállalkozások tehát – saját megítélésük szerint – 2009-ben

nagyobb mértékben tudtak a megszerzett hasznosítási engedélyekből előnyt kovácsolni, mint 2005-ben, azaz a vásárolt licenciákkal való gazdálkodás színvonala a magyar vállalati szférában egyértelműen javult. A legnagyobb mértékű pozitív irányú elmozdulást a vállalatok a gazdálkodási hatékonyság javításában tapasztalták. A legkevésbé jelentős hatást a válaszadók a jogsértések elkerülését illető segítségben érzékelték – így volt ez 2005-ben, és ez a megítélés 2009-re sem változott. E mögött feltételezhetően az az elgondolás áll, hogy a vállalatok a hasznosítási engedélyekre mint gazdaságélénkítő, hatékonyságnövelő eszközre tekintenek, nem pedig mint a jogérvényesítés lehetséges instrumentumára.

13. ábra: A vásárolt licencia milyen hatással volt a vásárló vállalat működésére?
(a pozitív válaszok aránya, százalék)*

* Több választ is meg lehetett jelölni, így a válaszok említési gyakoriságának összege nagyobb 100%-nál.

Szellemi tulajdon-védelmi tárgyú jogviták a kis- és középvállalkozások körében

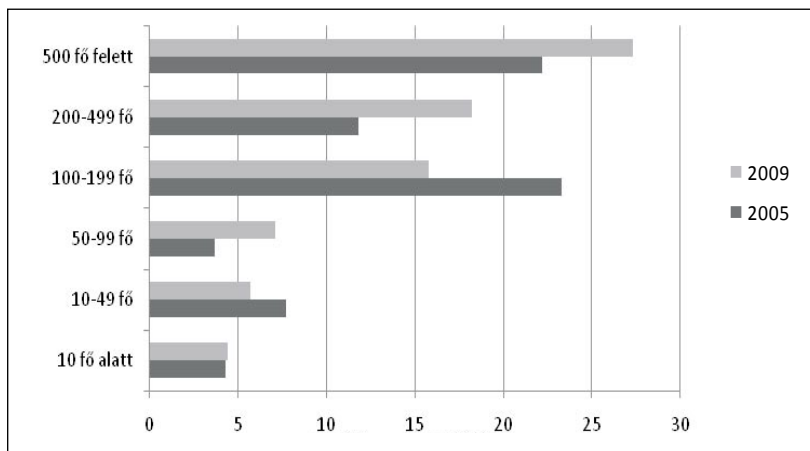
Bár a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának hatásköre nem terjed ki a jogérvényesítéssel összefüggő eljárásokra,¹³ de mivel a szellemi tulajdon-jogok értéke nagyban függ a jogérvé-

¹³ A jogi védelem európai szintű harmonizációja Magyarországon a szellemi tulajdon-jogok érvényesítéséről szóló 2004/48/EK irányelv átültetésével történt meg 2006. április 15-i hatállyal. 2009 áprilisában elkészült az irányelv által előírt Nemzeti jelentés a jogérvényesítés magyarországi tapasztalatairól: http://www.mszh.hu/jogervenyeses/Nemzeti_Jelentes.pdf.

nyesítési rendszer megfelelő működésétől, a szellemi tulajdon védelmében közreműködő minden szereplőnek – így az SZTNH-nak is – elemi érdeke, hogy a jogérvényesítést a saját eszközeivel támogassa.¹⁴

A felmérés során vizsgálat tárgya volt, hogy a megkérdezett vállalatok milyen intenzitással vesznek részt szellemi tulajdon-védelmi jogvitában, illetve mennyire voltak elégedettek azokkal. A 2009. évi felmérés során a mintába került vállalatok mintegy 7%-ának volt már polgári úton kezelt jogvitája iparjogvédelmi ügyekben.¹⁵ Ugyanez az arány a korábbi, 2005. évi megkérdezés során 8% volt, tehát az eltérés ez esetben sem szignifikáns.¹⁶ A jogviták említési gyakorisága a nagyobb vállalatok esetében jóval gyakoribb, mint a kisebbeknél – ez az összefüggés 2009-ben és 2005-ben is érvényesült (lásd 14. ábra).

14. ábra: Az iparjogvédelmi jogvitákban érintett vállalkozások aránya
(a pozitív választ adók aránya, százalék)

¹⁴ Németh Gábor: A jogérvényesítés támogatása (előadás). Az elektronikus verzió elérhető: http://www.sztnh.gov.hu/hirek/kapcsolodo/MSZH_szolgaltatasok/Nemeth_Gabor20090528.pdf.

¹⁵ A vállalatok egymás közötti jogvitáit peren kívüli eljárás és bírósági peres eljárás keretében tudják rendezni. Peren kívüli megoldások: peren kívüli megegyezés; nemleges megállapítás, kötelező egyeztetés. A bírósági jogérvényesítés polgári per, illetve büntetőeljárás kezdeményezése útján lehetséges. Jelen vizsgálat csak a bírósági jogvitarendezésre terjedt ki. A jogérvényesítés lehetőségeiről és gyakorlatához lásd: Jókúti András: A szabadalmi konfliktuskezelés gyakorlatáról (előadás, 2009). Az elektronikus verzió elérhető: http://www.sztnh.gov.hu/hirek/kapcsolodo/MSZH_szolgaltatasok/Jokuti%20_Andras20090528.pdf.

¹⁶ A Nemzeti jelentés előkészítése kapcsán 2007 és 2009 között évente folytatott adatgyűjtést a jogérvényesítés magyarországi tapasztalatairól az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium és az MSZH. A kapott eredmények összecsengenek a jelen vizsgálat eredményeivel: az 2004/48/EK irányelv átültetése kapcsán bekövetkezett módosítások a jogi szabályozásban egyelőre nem jártak a perek számának érzékelhető növekedésével.

A bírósági úton történő jogérvényesítésre kényszerülő cégek fele maga kezdeményezte a peres eljárást, 42%-uk ellen valaki más, míg a fennmaradó 8% esetében mindkét eset előfordult. A peres ügyek 59%-a a vizsgált mintában valamilyen szellemi tulajdon-jog megsértése tárgyában indult, a szolgálati, illetve alkalmazotti találmányi, licencia- és egyéb jogdíjakkal kapcsolatos viták 16%-ban adtak perre okot, míg a fennmaradó 25% az egyéb okból induló pereket jelenti.

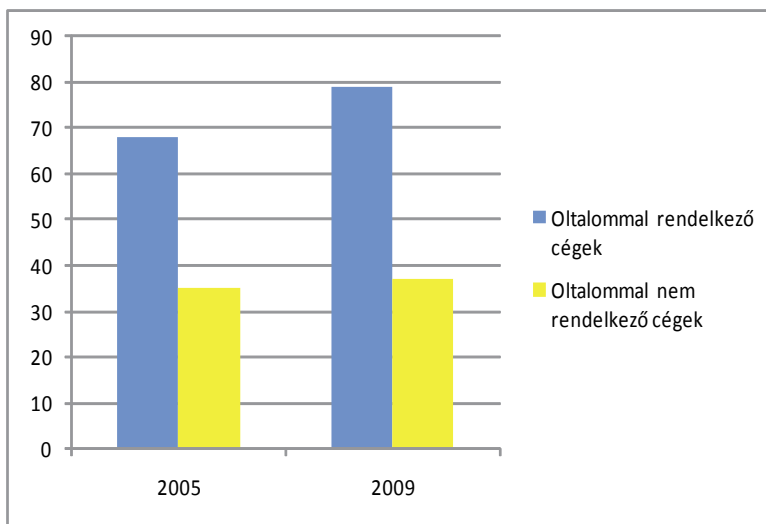
Az iparjogvédelmi tárgyú peres eljárások által érintett cégek 55%-a szerint a befektetett anyagi és egyéb erőfeszítés megtérült, 45%-uk szerint azonban nem. Ezt a kapott vizsgálati eredményt a vállalatok jogbiztonságérzetének szempontjából kevésbé kedvezőnek tartjuk. Az 50 fő alatti kisvállalkozások egyharmada, az 51 és 200 fő közötti középvállalkozások kétharmada, a 200 fő feletti nagyvállalatok 100%-a számolt be a peres eljárásokba befektetett energia megtérüléséről. A jogérvényesítés lehetőségeivel való elégedettség tehát a vállalatméret növekedésével egyenes arányban javul.

Szellemi tulajdon-védelmi információszolgáltatások

A felmérés utolsó kérdésblokkja a szellemi tulajdon-védelmi információk témakörét vizsgálta. A különböző oltalmi formák nyújtotta előnyök kihasználásához elengedhetetlen, hogy a vállalkozások a megfelelő információk birtokában legyenek. Ennek az információ-halmaznak mennyiségileg és minőségileg is olyan szintet kell elérnie, amelynek alapján a felhasználók kellő magabiztossággal tudnak eligazodni a szellemi tulajdon-védelmet érintő alapvető jogszabályi környezetben a megadott jogokat vagy a nyilvánosságra jutott megoldásokat illetően.

A korábbi jogokról való tájékozódásnak az oltalomszerzés első lépései közé kell(ene) tartoznia. 2005-ben az oltalommal rendelkező válaszadó gazdálkodó szervezetek 68%-a érdeklődött valaha is arról, hogy egy bizonyos megoldás élvez-e hazánkban, vagy más országokban iparjogvédelmi oltalmat, 32% pedig ezt még soha nem tette meg. A 2009. évi felmérés során ugyanez az arány 79%-21% volt. A kapott értékek alapján megállapítható, hogy megnövekedett a tájékoztatás iránti igény. Az oltalommal még nem rendelkező vállalatok alacsonyabb mértékben tájékozódtak bizonyos megoldások oltalmáról, mint az oltalommal már rendelkezők.

15. ábra: Érdeklődtek-e valaha arról, hogy egy bizonyos megoldás élvez-e már oltalmat?
(a pozitívan válaszolók aránya az adott kérdésre válaszolók százalékában)

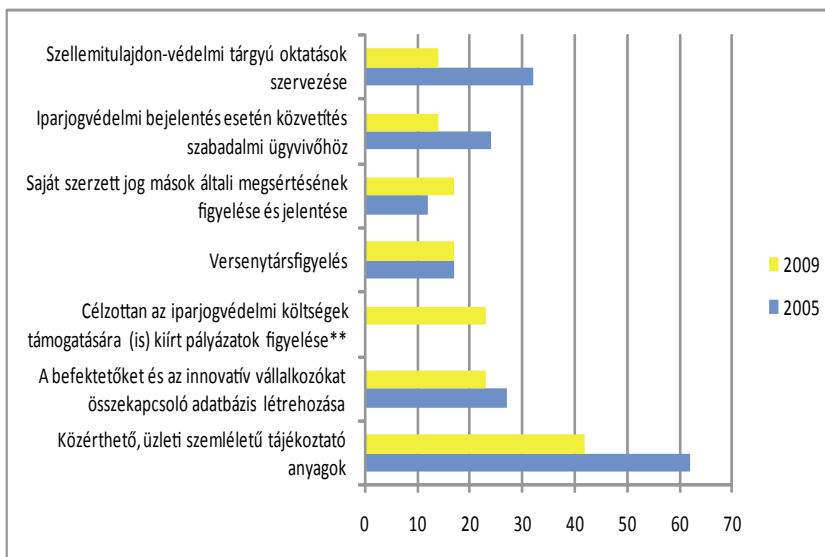
A megkérdezett vállalkozások mindkét felmérés esetében jelezték, hogy a szellemi tulajdon védelmének területén további szolgáltatásokat is igényelnének. A legnagyobb igény 2005-ben és 2009-ben is a közérthetően megfogalmazott, üzleti szemléletben íródott tájékoztató anyagok iránt volt érezhető. A hivatal 2010. év elején bevezetett pályázatfigyelési szolgáltatása iránt is stabil érdeklődés mutatkozik,¹⁷ miként egy esetleg kiépítésre kerülő befektetői adatbázis iránt is.

A 2005-ben mért értékeknél 2009-ben magasabb arányban számoltak be a válaszadók arról a szándékukról, hogy terveznek a megszerzett oltalom megsértésének monitorozására (figyelése és jelentése a jogosultnak) vonatkozó szolgáltatásokat igénybe venni.¹⁸ Ez az eredmény arra utal, hogy a vállalatok tudatossága a jogérvényesítés területén is erősödő tendenciát mutat.

¹⁷ A szolgáltatás online elérhetősége: <http://sztnh.gov.hu/palyazatok/>.

¹⁸ Az ügyfelek a hivatal honlapjáról közvetlenül is megrendelhetik a szabadalmakra vonatkozó jogérvényesítési kutatási, valamint a védjegykutatási, illetve -figyelési szolgáltatásokat. A szolgáltatások online elérhetősége: <http://sztnh.gov.hu/szolgaltatasok/>.

16. ábra: Milyen szellemi tulajdon-védelmi szolgáltatást venne szívesen igénybe? (említési gyakoriság az adott kérdésre választ adók százalékában*)

* Több választ is meg lehetett jelölni, így a válaszok említési gyakoriságainak összege nagyobb 100%-nál.

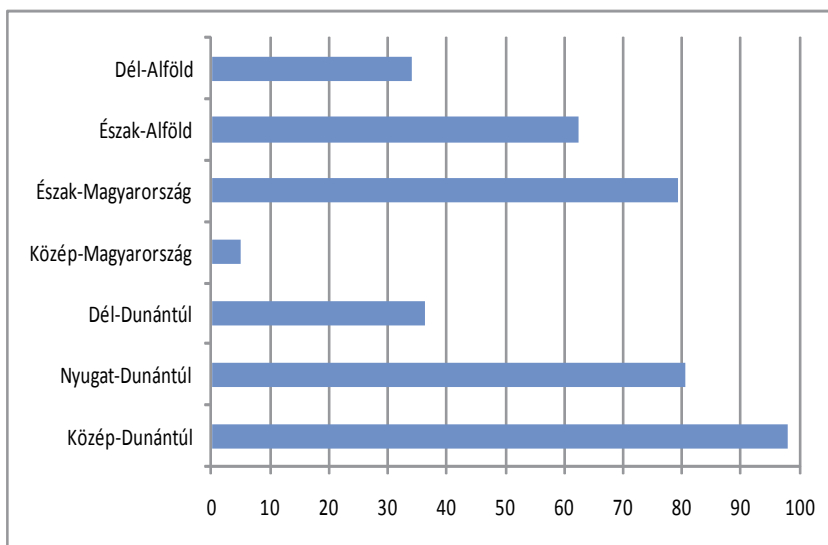
** Ez a válaszlehetőség a 2005. évi felmérés kérdőívén még nem szerepelt.

A vidéki vállalatok és egyéb, a szellemi tulajdon védelme iránt érdeklődők könnyebb elérhetősége végett az SZTNH regionális szellemi tulajdon-védelmi információs pontokat működtet. Ezek az infopontok a Magyar Kereskedelmi- és Iparkamara területi egységeiben kaptak helyet.¹⁹

A területi kereskedelmi és iparkamarákat a 2009. évi felmérés adatai alapján átlagosan a válaszadók 58%-a kereste fel a szellemi tulajdon védelmét érintő ügyekben. Ez az arány 2005-ben 40% volt. Amint azt a 17. ábra mutatja, a területi megoszlást illetően igen nagyok a különbségek. Feltűnő, hogy Közép-Magyarországon a válaszadóknak mindössze 5%-a került kapcsolatba a kamarával. Ez nagy valószínűséggel azzal magyarázható, hogy a központi régióban tevékenykedő vállalatok a szellemi tulajdon védelmével kapcsolatos kérdéseik esetén közvetlenül a hivatal ügyfélszolgálatát keresik fel.

¹⁹ Az infopontok fő célkitűzése, hogy az érdeklődőket alapvető információkkal lássák el a szellemi tulajdon védelme témakörében. A területi infopontokat felkeresők naprakész iparjogvédelmi és szerzői jogi információkat, tájékoztató kiadványokat kaphatnak, és a szakképzett munkatársak alapszintű tanácsadással és az elektronikus adatbázisokban való keresésük támogatásával is rendelkezésükre állnak. A bonyolultabb problémák megoldásában a hivatal munkatársai nyújtanak segítséget az infopontokon dolgozó kollégáknak.

17. ábra: Fordult-e már a szellemi tulajdon védelmével kapcsolatos kérdéssel a Kereskedelmi- és Iparkamara területileg illetékes egységéhez? (2009)
(a pozitív választ adók aránya, százalék)

Összefoglalás és következtetések

A hivatal szakmai vezetésével elkészült felmérés célja a kis- és középvállalkozások iparjogvédelmi tudatossági fokának felmérésére volt. Az ismétlődő jellegű felmérés az aktuális helyzet mellett vizsgálta a 2005 óta bekövetkezett változásokat is.

A vizsgálat eredményei szerint 2009-re 94%-ra nőtt (a 2005. évi 92%-ról) azoknak a kkv-knak az aránya, amelyek fontosnak tartják a szellemi alkotások jogvédelmét. A válaszadók elsősorban többsége tehát (f)elismerte a szellemi tulajdon védelmének jelentőségét. A vállalkozások közel negyede szerint az iparjogvédelem általános színvonala 2005 óta javult. Kiemelendő, hogy mindazok a vállalkozások, amelyek rendelkeznek oltalommal, inkább pozitív irányú változást tapasztaltak az iparjogvédelem általános színvonala terén, az oltalommal nem rendelkező megkérdezettek pedig javarészt nem érzékelték változást.

Az iparjogvédelmi tudatosság fejlődését jelzi, hogy a vizsgált időszakban 35%-ról 53%-ra emelkedett azoknak a vállalkozásoknak az aránya, amelyek szerint az iparjogvédelem gazdasági előnyökkel (is) jár. A vállalatok mind nagyobb hányada tekint a szellemi tulajdonvédelemre mint a K+F költségek megtérülésének egyik fontos jogi garanciájára.

A birtokolt oltalmak 2009. évi megoszlása hasonlít a 2005. évi adatokra. Azonban minden vizsgált oltalmi forma esetében enyhe csökkenés volt kimutatható a nemzeti bejelentések számának tekintetében, ami bizonyára a pénzügyi és gazdasági válsággal is összefüggésben áll. Összevetve a birtokolt oltalmak számát az iparjogvédelemről a vállalkozásokban általánosan kialakult képpel megállapítható, hogy *a vállalatok szellemi tulajdon-védelmi tevékenysége érdemben ugyan nem bővült, de tudatosabbak e téren, és egyre inkább törekednek az iparjogvédelem nyújtotta lehetőségek jobb kihasználására, illetve az oltalmakat tényleges szellemivagyony-elemekként használják, felismerve a bennük rejlő lehetőségeket.*

2005 és 2009 között a hasznosítási engedélyek adásvételének elterjedtsége lényegében nem változott: a vállalatok mintegy 5%-a adott már el licenciat, és körülbelül 16%-uk vásárolt hasznosítási engedélyt. Az érintett vállalkozások – saját megítélésük szerint – 2009-ben nagyobb mértékben tudtak a vásárolt hasznosítási engedélyekből előnyt kovácsolni, mint 2005-ben.

2005-ben és 2009-ben is a vállalatok mintegy 7-8%-ának volt már bírósági vagy polgári jogi úton kezelt jogvitája iparjogvédelmi ügyekben. A jogviták említési gyakorisága a nagyobb vállalatok esetében magasabb, mint a kisebbeknél – ez az összefüggés érvényesült 2005-ben és 2009-ben is. A mikro- és kisvállalkozások egyharmada, a középvállalkozások kétharmada, a nagyvállalatok 100%-a számolt be a jogérvényesítésbe fektetett energia megtérüléséről. A jogérvényesítés lehetőségeivel való elégedettség tehát a vállalatméret növekedésével egyenes arányban nő.

Nőtt azoknak a vállalatoknak az aránya, amelyek az oltalmi igény bejelentése előtt érdeklődtek arról, hogy egy bizonyos megoldás élvez-e már iparjogvédelmi oltalmat. Mivel a kapott érték megközelíti a 80%-ot, egyértelműen megállapítható, hogy a vállalatok e téren is tudatosabbak, és megnövekedett a tájékoztatás iránti igényük. Ezt a képet árnyalja, hogy a cégeknek csak kevesebb mint fele vett igénybe segítséget az oltalom megszerzéséhez. A regionális infopontokkal való vállalati elégedettség arra enged következtetni, hogy az ilyen jellegű kezdeményezéseknek létjogosultságuk van.

Keserű Barna Arnold*

A MAGYAR VÉDJEGYEK ÁTRUHÁZÁSÁRA VONATKOZÓ SZABÁLYOK ÖSSZEHASONLÍTÁSA A KÖZÖSSÉGI VÉDJEGYOLTALOM ÁTRUHÁZÁSÁNAK SZABÁLYAIVAL, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A SZELLEMI TULAJDON ELMÉLETEIRE

„... a védjegy nem több és nem kevesebb, mint a piaci verseny alapfeltétele.”

Európai Közösségek Bírósága

A védjegy az árujelzők legfontosabb fajtája. A védjegy mint árujelző az egyes áruk és szolgáltatások azonosítására, egymástól való megkülönböztetésére, a fogyasztók tájékozódásának előmozdítására szolgál. Mindennapjaink ma már elképzelhetetlenek védjegyek nélkül, mint ahogy a gazdasági verseny sem alakulhatott volna ki és érvényesülhetne az alapvető versenyszerek számító védjegyek hiányában.

A XXI. század elejére a multinacionális cégek vagyonának és kulturális befolyásának növekedése elképesztő méreteket öltött. Ez a dinamikus előretörés egyetlen alapgondolatra vezethető vissza – amit már a nyolcvanas évek vezetélmélet-kutatói is megállapítottak –, hogy a siker titka elsősorban abban rejlik, hogy nem terméket, hanem márkát kell előállítani.¹

Egy sikeres márka mögött pedig mindig található egy jól ismert és felejthetetlen védjegy. Legyen az akár egyetlen szó vagy egy szimbólum, akár ezek kombinációja, mindegyiknek közös a rendeltetése, hogy a vásárlók felismerjék a termék mögött rejlő márkát, minőséget, és olyan pozitív benyomást keltsenek a fogyasztóban, ami kialakítja a márkahűséget.

A védjegy önmagában csak egy jelkép, de az idők során ráakódott élményeknek és történeteknek köszönhetően egyedi jelentést nyer.²

A védjegyek különös gazdasági jelentősége megfigyelhető mind a szabad piacra épülő kapitalista, mind a tervgazdálkodásra épülő szocialista rendszerben. Ez a szerep indokolja, hogy ne csak gazdasági, kereskedelmi és marketingszempontról közelítsük meg a védjegyeket, hanem jogi oldalról is.

Ahhoz, hogy a védjegyek be tudják tölteni piaci rendeltetésüket, a vagyoni forgalomban forgalomképesnek, átruházhatónak kell lenniük. A dolgozat célja, hogy ezt a kérdést,

* A szerző a Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar Batthány Lajos Szakkolégium hallgatója.

** Az Országos Tudományos Diákköri Konferencia Állam- és Jogtudományi Szekciójában 2011-ben 2. helyezést ért el dolgozat. A szerző köszönetet kíván mondani konzulenseinek, dr. Lenkovics Barnabás CSc., egyetemi tanárnak és dr. Szalai Péter egyetemi adjunktusnak.

¹ Naomi Klein: No logo. Márkák, multik, monstrok. AMF–Tudatos Vásárlók Egyesülete, Budapest, 2004, p. 21.

² Matthew Healey: Mi az a branding? Scolar Kiadó, Budapest, 2009, p. 90.

az átruházhatóságot vegye alaposabban szemügyre. Ennek során összevetésre kerülnek a magyar védjegyek és a közösségi védjegyek átruházására vonatkozó szabályok. A dolgozat egyaránt átfogja az átruházásra vonatkozó anyagi és eljárási normák összességét.

A tanulmány első harmadában a védjegyek átruházhatóságának elméleti hátterét tekintjük át, a védjegyek, iparjogvédelmi jogosultságok és legtágabb értelemben véve a szellemi tulajdon viszonyát a hagyományos tulajdonjogi fogalomhoz mérten, illetve a tulajdonfogalom egyes jelentésrétegeit és ezek változásait.

A mű második és harmadik harmadában pedig a nemzeti és a közösségi védjegyekre vonatkozó átruházási szabályokat hasonlítjuk össze.

I. Tulajdon-e a védjegy – avagy a tulajdonjog tárgyának dilemmái

Filozófiai és közgazdasági megközelítésben a tulajdon értelmezése messze túlmutat a jog által absztrahált kategóriákon. „... 'A szabadság és tulajdon' a legtöbb szerzőnél szinonimaként szerepelt, ugyanazt jelentette, sőt, miután számos nagy gondolkodó csak a szabad életet ismerte el emberi életnek, a szabad életet pedig minden ember legfőbb céljával, az emberi boldogsággal azonosította, így gyakran a tulajdon fogalmát is mint az élet, a szabadság és a boldogság szinonimáját használta. Így például John Locke: 'A tulajdon közös neve az életnek, a szabadságnak és a vagyonnak.' ... Adam Smith ugyanezt így fogalmazta meg: 'Saját munkája olyan tulajdona az embernek, amely minden más tulajdonának a legfőbb forrása, s mint ilyen, a legszentebb és legsérthetlenebb.'”³ Jogi megközelítésben pedig azt mondhatjuk, hogy a tulajdonjog a legáltalánosabb értelemben teljes jogi hatalmat (*plena potestas*) biztosít egy meghatározott dolog, a tulajdonjog tárgya felett.⁴

Elszakadva a filozófia terepéről, a jog világára koncentrálna elsőként azt szükséges tisztázni, hogy mi a védjegy? Dolog, jogok összessége, dolog módjára viselkedő jog? Kiterjedhet-e ezekre a tulajdonjog? A védjegy lehet-e, és ha igen, hogyan lehet a tulajdon tárgya? Ugyanis ha ezeket az alapkérdéseket megválaszoljuk, már könnyen meghatározható azoknak a jogintézményeknek a köre, amelyek a védjegyek átruházását hivatottak biztosítani. Ennek hiányában egy jogvita esetén kétséggé válhat az alkalmazandó joganyag kiválasztása.

Ezért szükséges előzetesen a védjegyek jogi minőségét dogmatikai szinten meghatározni. Ha például a felek nem állapodnak meg valamely lényeges kérdésben, lehet-e az adásvétel szabályait alkalmazni analógia útján, vagy sem? Vagy az, ha a felek megpróbálnák egy atipikus, nevesítetlen szerződéses konstrukció felé terelni a jogvitát, aminek az eredménye más lenne mint az adásvétel esetén, szintén jogbizonytalanságot és nehézkes bírói gyakorlatot eredményezne.

³ Lenkovics Barnabás: A fenntartható tulajdoni alapokról. A tanulmány az Andrássy úti esték vita vita-anyaga, Civil Akadémia Alapítvány, Budapest, 2009, p. 8.

⁴ Lenkovics Barnabás: A tulajdon társadalmasítása és magánosítása. Liber Amicorum. Studia L. Vékás dedicata, ELTE-ÁJK Polgári Jogi Tanszék, Budapest, 1999, p. 182.

1. Az angolszász tulajdoni elmélet

A polgári jog tudománya a fenti kérdésekre – kitágítva a vizsgálat spektrumát a szellemi alkotások egészére – számos elméletet munkált ki. Ezek közül a legkorábbi az úgynevezett tulajdoni elmélet. Ez a felfogás a felvilágosodás természetjogias attitűdjével közelítette meg a kérdést, és a szellemi alkotásokat gyakorlatilag a tulajdon tárgyaként kezelte, így kiterjesztette a tulajdon szabadságát és korlátlanosságát a testetlen dolgokra is. Az angol szellemi tulajdon tisztán vagyoni jellegű, nem kapcsolódnak hozzá a személyhez fűződő jogok, elmentében – ahogy azt a későbbiekben látni fogjuk – a kontinentális jogrendszerekkel. Ez az elmélet tükröződött a korabeli klasszikus francia és angol kodifikációkban, de kifinomultabb változatában még a modern rendszerekben is felfedezhető. Ilyen az angolszász jog is, amely 1994-ben eldöntötte azt a vitát, hogy vajon a védjegy lehet-e tulajdon tárgya. Az új angol védjegy törvény ugyanis rögzítette, hogy a lajstromozott védjegy a bejegyzéssel keletkező, tulajdonosi jogosultságokat hordoz magában, és magántulajdonba tartozik (az angol szóhasználatnál élve *personal property*).⁵ Brit szerzők ellenben a megfogalmazást helytelennek tartják, és akként módosítanák, hogy: olyan, mintha magántulajdonba tartozna. Tehát a brit jogtudomány csak fikció útján, a gazdasági szükséglet okán tekinti a védjegyeket a tulajdon tárgyának.⁶ Ekképpen azt mondhatjuk, hogy ez inkább analóg tulajdoni elmélet, mintsem direkt, hiszen hangsúlyozza a dolgok és a szellemi alkotások közötti alapvető különbséget, de jogi jellegét tekintve az elvi azonosságot vallja. Innen eredeztethető a szakzsargonban használatos szellemi tulajdon vagy ipari tulajdon kifejezés is.⁷

Azonban a szellemi tulajdon fogalmát használó jogforrások nem teremtenek logikai zárt-ságot. Ugyanis a PUE⁸ eredeti szövege, valamint a WIPO-t létrehozó módosítása⁹ is a szellemi tulajdon fogalma alatt a tisztességtelen verseny elleni védelem eszközeit is felsorolja, amelyek relatív hatályú jogvédelmi eszközök, így a homogén, abszolút és negatív jogi jelleg, amely a tulajdonjogra jellemző, a szellemi tulajdon elméletében itt megtörik.¹⁰ A magyar magánjogban az angol tulajdoni elmélet követői többek között Lontai Endre és Sárándi Imre, akik a tulajdonjog tárgyának tekintették a szellemi alkotásokat.

⁵ Lásd: Trade Marks Act (1994), Section 2(1), Section 22; http://www.uk-legislation.hmso.gov.uk/acts/acts_1994/ukpga_19940026_en_2#pt1-pb1-l1g2.

⁶ Christopher Morcom, Ashley Roughton, Simon Molynicz: The modern law of trade marks. LexisNexis Kiadó, London, 2008, p. 293.

⁷ Lontai Endre, Faludi Gábor, Gyertyánfy Péter, Vékás Gusztáv: Magyar polgári jog. Szellemi alkotások joga. Eötvös József Könyv- és Lapkiadó Bt., Budapest, 2008, p. 20–21.

⁸ Az 1883-ban létrejött Párizsi Unió Egyezmény (a továbbiakban PUE), amely az első komoly lépés volt a szellemi tulajdon nemzetközi jogharmonizációja terén.

⁹ A PUE 1967-es módosítása hozta létre a Szellemi Tulajdon Világszervezetét, angolul World Intellectual Property Organization (a továbbiakban WIPO).

¹⁰ Faludi Gábor: Szerzői jog, iparjogvédelem és a Ptk. koncepciója (I. rész). Polgári Jogi Kodifikáció, 2003. 2. sz., p. 9.

2. A tulajdoni elmélet külföldi ellenpólusai

A tulajdoni elmélet bírálatából született meg Otto von Gierke személyiségi jogi elmélete, mely a vagyoni elemek túlhangsúlyozásával szemben a szellemi alkotásokhoz fűződő személyiségi mozzanatokat helyezte előtérbe. Gierke a személyiségi oldal elsődlegességét vallotta, és a vagyoni oldalt nem hogy másodlagosnak, de esetlegesnek is tekintette, nem szükségképpen elemnek. Ennek az elméletnek a hatására a BGB (Bürgerliches Gesetzbuch, a német polgári törvénykönyv) már csak a szűk dologfogalmat ismerte. A BGB hatására pedig a magyar magánjogban is ez a felfogás szilárdult meg, noha azt megelőzően az ABGB-t (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch, az osztrák polgári törvénykönyv) követve hazai jogunk is ismerte a testetlen dolgok kategóriáját. Az elmélet pozitívuma, hogy megteremtette a szellemi alkotások egységes alapra építő, monista felfogását, viszont negatívuma, hogy túlzott individualizmusával elszakította az alkotásoktól az azokhoz kapcsolódó gazdasági érdeket, és nem volt figyelemmel e jogok társadalmi és felhasználási rendeltetésére.¹¹

A tulajdoni elmélet más megközelítésű bírálatát adta Josef Kohler immateriális javakra vonatkozó elmélete. A szellemi alkotásoknak a fizikai dolgoktól való különbözőségét hangsúlyozta, és úgy vélte, hogy az alkotások oltalmára nem alkalmas a tulajdonjog intézménye. Az immateriális javakat oltalmazó jogintézmények szerinte csak szerkezeti rokonságot mutatnak a tulajdonjoggal. Kohler elmélete alkalmas arra, hogy kellő absztrakcióval ne csak a szellemi alkotások oltalmát biztosító jogintézményeket vonja a körébe, hanem az iparjogvédelem területére eső jogintézményeket is, melyek például a vállalat- és árujelzőket oltalmazzák. Az elmélet bírálói azt emelték ki, hogy nem sikerült feloldania a vagyoni oldal kizárólagosságát, így kénytelen volt a dualista koncepciót fenntartani a személyiségi jogok oltalmára.¹²

Újfajta megközelítést adott Alexander Elster versenyjogi elmélete, melyet arra alapozott, hogy a szellemi alkotások alapvető célja a felhasználás, és ezért az alkotások védelmét szolgáló jogintézményeket is gazdasági megközelítéssel értelmezve, jogi természetük lényegét versenyfunkciójukban kell látni. A kritikák szerint ebben az a logikai ellentmondás, hogy nem a verseny teszi az alkotáshoz fűződő jogokat kizárólagossá, hanem ezek a kizárólagos jogok teszik az alkotást versenyképesé.¹³

Az újabb polgári elméletek közül Eugen Ulmer kombinációs teóriája érdemel kiemelés, melyben a szellemi alkotásokhoz fűződő személyiségi és vagyoni jogosítványok szétválaszthatatlanságát vallja. A mai magyar jogtudományban ez az elmélet az általánosan elfogadott. A védjegyek esetében a személyiségi és vagyoni jogosultságok közül az utóbbiak a

¹¹ Lontai, Faludi, Gyertyánfy, Vékás: i. m. (7), p. 22.

¹² Lontai, Faludi, Gyertyánfy, Vékás: i. m. (7), p. 22.

¹³ Lontai, Faludi, Gyertyánfy, Vékás: i. m. (7), p. 23.

dominánsak. Mivel a személyhez fűződő jogok magánjogilag forgalomképtelenek, ezért a szellemi tulajdon-jogok csak vagyoni viszonylataikban ruházhatóak át.¹⁴

3. A XX. századi magyar tulajdonjogi elméletek

A magyar civilisztika hagyományosan elutasította az angol tulajdoni elméletet, így tett Kolosváry, Szladits és Világhy is. Közös bennük, hogy csupán a jogviszonyok szerkezeti hasonlóságát ismerték el, mely szerkezeti rokonság esetleg megalapozhatja a tulajdonjogi elméletekben kimunkált megoldások analóg módon történő felhasználását.

Kolosváry Bálint korabeli felfogása szerint a tulajdonjog tárgyai szinte megegyeznek a mai Ptk. definíciójával, vagyis „minden már létező testi tárgy, amely nem teljesen forgalmon kívüli: tárgya lehet a tulajdonjognak.”¹⁵ A dolog fogalmát a mai szűkebb értelemben használta ő is, csak a testi, vagyis a térben valósággal létező tárgyakat tekintette dolognak. Az 1928. évi Magánjogi törvényjavaslat (Mtj.) 433. §-ával összhangban a „dolog minden testi tárgy” doktrínát tartotta követendőnek. Rávilágított arra is, hogy a régi római jog az érinthetőség és a tapinthatóság kritériuma alól egyes esetekben felmentést adott, létrehozva ezzel a testetlen dolgok kategóriáját, ami alatt a jogokat értették. Álláspontja szerint azonban a jogok egészen más jogszabályok által nyernek szabályozást, mint a dolgok, ezáltal ezt a distinkciót feleslegesnek vélte. Csak a vagyon absztrakt, általános jelentésében, mint a személyt megillető jogok és kötelezettségek eszmei egységénél ismerte el a testi és testetlen alkotóelemeket.¹⁶ Ezeknek megfelelően az adásvétel tárgyában is csak a vagyontárgyak – tehát a testi dolgok – tulajdonjogának átruházását látta.¹⁷

Szladits Károly hatkötetes munkájában, a dologi jogi fejezetben, melynek egyébként szintén Kolosváry Bálint a szerzője, rövid utalást találhatunk arra nézve, hogy a szellemi javak (szerzői jog, szabadalmi jog) nem tárgyai a tulajdonjognak. „Az ily javak védelmének a tulajdonjog védelméhez hasonló szabályozása a kérdéses személyiségi jogokat tulajdonná nem avatja, sem a művészi alkotást, a gondolatot testi dologgá nem változtatja.”¹⁸ Elvetette a testetlen dolgok fogalmát, s különösen kritikai éllel támadta az Optk. testetlen dolog definícióját, amely szerint mindaz, ami az érzékek alá nem eső dolog, de az embertől különbözik, és ennek hasznára szolgál, testetlen dolognak tekintendő. Ami érzékelhető, az pedig testi dolog. A megfogalmazás alapján például a zene testi dolognak számítana, mert embertől különböző, élvezete folytán előnyére válik, de természetesen érzékeinkkel felfogható. Fel-

¹⁴ Molnár István: A szellemi tulajdon hasznosítása. In Buzás Norbert (szerk.): Innováció-menedzsment a gyakorlatban. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2007, p. 147.

¹⁵ Kolosváry Bálint: Magánjog. Studium Kiadó, Budapest, 1930, p. 158.

¹⁶ Kolosváry: i. m. (15), p. 121–122.

¹⁷ Kolosváry: i. m. (15), p. 369.

¹⁸ Szladits Károly: A magyar magánjog, 5. Dologi jog. Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, Budapest, 1942, p. 115.

fogásában a szellemi javak közé sorolandó dologi jogi jellegű jogosítványokat, amelyek a szellemi alkotások feletti jogi uralmat jelentik, dologi jogként kezelni a „legerőszakoltabb dogmatikai tévedés”. Elkülönítette magát a szellemi alkotást és az azt megjelenítő hordozót, és csak az utóbbiakat tekintette dolognak. Arra nézve pedig, hogy a szellemi alkotások védelme nagy szerkezeti rokonságot mutat a tulajdonjogéval, még nem látott elegendő indokot a dologgá minősítéshez, mert akkor az összes személyhez fűződő jogosultságra is lehetne hivatkozni. Ezek esetében is dologi hatályú keresettel élnek a jogosultak, de ez még nem jelenti azt, hogy a névhez, képmáshoz vagy házassághoz való jog dologi jog lenne.¹⁹ Következtetéseiben arra az álláspontra jutott, hogy szigorú jogi értelemben véve csak az lehet dolog, ami testtel bír, és az úgynevezett testetlen dolgok nem dolgok, hanem jogok.²⁰

Az adásvétel tárgyát – szemben mai szabályozásunkkal – szélesebb körben határozták meg. A szladitsi hatkötetes mű ezen fejezete Antalffy Mihály tollából született, aki az Mtj. alapján – amely „a szociális haladás terén legalábbis oly messze jár, mint a mai legdemokratikusabb jogok”²¹ – az adásvétel tárgyaként dolgokról és jogokról ír. Ugyanis az Mtj. 1353. §-a szerint – csakúgy mint a BGB 433. §-a alapján – adásvétel útján nemcsak dolgot, hanem jogot is át lehetett ruházni. A követelések tekintetében egyaránt alkalmazhatónak mutatkozott a vétel és az engedményezés jogintézményének alternatív használata. Ha a vétel tárgyaül valamely forgalomképes jog szolgált, az eladó kötelezettsége volt, hogy a jogot a vevőre átruházza, és a jog természetétől függően mindent megtegyen, ami az átszálláshoz szükséges. E kötelezettség a jog fennállásáért való szavatosságot is magában foglalta, azonban nyilvánvalóan kellékszavatosságról nem, csak jogszatatosságról beszélhetünk ebben a körben. A fő különbséget a dologvétel és a jogvétel között abban látta, hogy ha nem létező dolog volt a szerződés tárgya, akkor az semmisséget és a vevő negatív szerződési érdekéért való felelősséget eredményezett, míg jogvétel esetében a jog nem létezése nem érintette az érvényességet, és rendszerint vétkességre tekintet nélkül, a vevő teljes pozitív szerződési érdekéért való felelősséget vont maga után.²²

A XX. század első felének egyes képviselői – akik kisebbségben voltak ugyan – elismerték a követeléseken és jogokon fennálló tulajdont. Így tett ifj. Nagy Dezső is egy 1933-ban készült tanulmányában. Szerinte védhető az az álláspont, hogy a hitelezőnek az adóssal szembeni követelésén ugyanolyan tulajdonjog áll fent, mint ahogy a tulajdonosnak bármely dolga felett. Azt persze elismerte, hogy a tulajdonjog szabályai csak bizonyos módosításokkal és megszorítással alkalmazhatóak a követelésekre nézve. Különösen igaz ez a birtoklás esetében, ugyanis nézete szerint a követelések nem birtokolhatóak. A tulajdonjog fennállá-

¹⁹ Szladits: i. m. (18), p. 9.

²⁰ Szladits: i. m. (18), p. 8.

²¹ Szladits Károly: A Magánjogi Törvénykönyv Javaslat. Jogtudományi Közlöny, 1928. 6. sz., p. 49.

²² Szladits Károly: A magyar magánjog, 4., Kötelmi jog – különös rész. Grill Károly Könyvkiadó Vállalat, Budapest, 1942, p. 231–232.

sát vélte felfedezni a végrehajtási eljárásról szóló 1881:60. törvénycikkben, amelynek 129. §-a a végrehajtás által lefoglalt követelések bírói úton történő eladásáról vagy egyéb módon történő értékesítéséről rendelkezik, mintha csak egy dologról lenne szó.²³

Eörsi Gyula vizsgálódásai során sokkal árnyaltabb képet festett a jogok átruházásáról. Véleménye szerint a jogi gondolkodás spiritualizálódásában érhető tetten az a tendencia, hogy a jog egyre inkább operál láthatatlan, érzékelhetetlen javakkal úgy, mintha azok testi dolgok volnának. Ennek köszönhető az a felfogás, miszerint már jogokon is szereshető tulajdon. Hivatkozott az 1881:41. törvénycikkre, amelyben már fellelhető a hasznát hajtó jogosítványok kisajátítása, akár csak tipikusan az ingatlan dolgoké. A jogokat találóan „lebegő javaknak” nevezte, amellyel likviditásukra és végtelen mobilitásukra utalt. A szerzői jogok átruházását kikapcsolta vizsgálódásai köréből, mert álláspontja szerint az nem tulajdonátruházást jelent, hanem valamely elidegeníthetetlen tulajdon gyakorlásának bizonyos vonatkozásában való átengedését.²⁴

Megállapítása szerint a jogok tulajdonának átruházása az engedményezés. Ez azonban talán pontatlan megállapítás, egyrészt abból kifolyólag, hogy az engedményezés a követelések átengedésére szolgál, és noha a követelések és jogosultságok egybeeshetnek, de nem szükségszerű az átfedés közöttük. Másrészt maga Eörsi az ezt követő fejtegetéseiben a követelések engedményezéséről írt, amivel leszűkítette a „lebegő javak” átruházásának értelmezési területét.²⁵

A tulajdoni elmélettel szembeni bíráló része volt, hogy egyoldalú, csak a vagyoni érdekek kifejezésére alkalmas. Ennek hatására alakult ki a dualista gondolkodás, mely a szellemi alkotásokhoz kapcsolódó személyhez fűződő jogokat is általában kívánta részesíteni. Ez persze a legélesebben a szerzői jog területén jelentkezett, az iparjogvédelemben ugyanis, annak hangsúlyosan gazdasági jellege miatt, már a '80-as évektől megjelentek a tulajdoni elméletet tükröző munkák, többek között Bobrovsky Jenő tollából. Nézete szerint a fentebb leírt – tulajdoni, személyiségi, versenyjogi – elméletek csak egy-egy nézetét adják a jogterületnek, és nem egymást kizáró, hanem egymást kiegészítő viszonyban állnak egymással. Mindegyik csak egy zárt rendszerű részelmélet, amely vagy az alkotó személyét, vagy a jog tárgyát, vagy a jogi szabályozás módszerét ragadja ki. Ezért ő a nyitott, plurális elméletrendszerek alkalmazhatóságát vallja, amelybe minden részelmélet beleilleszthető.²⁶

²³ Serák István: Átkelők a dolog-fogalom határain – a jogirodalom szemszögéből. Iustum, Aequum, Salutare, III. 2007. 4. sz., p. 227.

²⁴ Eörsi Gyula: A tulajdonátzállás kérdéseiről. In Sárközy Tamás, Vékás Lajos (szerk.): Eörsi Gyula emlékkönyv. HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2002, p. 338–341.

²⁵ Eörsi: i. m. (24), p. 341–346.

²⁶ Bobrovsky Jenő: Iparjogvédelem és csúcstechnika. Országos Találmányi Hivatal, Budapest, 1995, p. 56–57.

4. Tulajdonjogi inkonzisztencia, avagy hatályos szabályozásunk ellentmondásai

Mai magyar magánjogunk – egyre inkább támadott – alaptézise, hogy a tulajdonjog tárgyai a dolgok. Azonban különbséget kell tenni a tulajdonjog közvetlen és közvetett tárgya között. Közvetlen tárgya ugyanis mindig valamilyen emberi magatartás, ami a tevés, nem tevés és a tűrés összessége. A dolog pedig mindig csak a tulajdonjog közvetett tárgya, akkor is, ha ez a distinkció nem alapul jogszabályi rendelkezéseken.²⁷ Vizsgálódásaink csak a tulajdonjog közvetett tárgyaira terjednek ki.

A magyar jogi szabályozás alapján – de a szakirodalom által részben vitatottan – dolognak a birtokba vehető testi tárgyakat tekintjük, kiegészítve a pénzzel, értékpapírral és az emberi uralom alá hajtható természeti erőkkal. Ezt ugyan a Ptk. nem mondja ki, nem ad a dolog fogalmára egzakt meghatározást, de logikai következtetéssel a 94. § (1) bekezdéséből eljuthatunk ehhez a definícióig. Ez a norma rögzíti ugyanis, hogy a tulajdonjog tárgya valamely birtokba vehető dolog lehet. Ez alapján a dolog primer tulajdonsága a birtokba vehetőség – fizikai és nem jogi értelemben –, ez pedig testi jelleget feltételez, vagyis a birtokba vétel absztrakt lehetőségét.²⁸

Az alapvető probléma pedig itt gyökerezik. Ugyanis ezzel a konstrukcióval a Ptk. az átruházás mint származékos szerzőismód tárgyalásakor a dolog fogalmát használva lényegében kirekeszt olyan egyéb „közvetett tárgyakat”, amelyek szigorúan vett értelemben nem minősülnek dolognak, ennek ellenére a gazdasági élet velük kapcsolatban mindenképpen a tárgyi hatály tágítását követelné meg. Meszlény Artúr ma is aktuális nézete szerint a gazdasági élet egyes jelenségeivel nem boldogulunk mindaddig, amíg a dologi jogi szabályok át nem alakulnak oly módon, hogy a tulajdonjog ne csupán testi tárgyakra, hanem a vagyonhoz tartozó valamennyi „tárgyra” is kiterjedjen, mert ma már a materiális tulajdon helyett a jogok a gazdasági élet építőkövei.²⁹ Ennek a hiányosságnak a feloldására két járható út kínálkozik. Az egyik az általános dologfogalom kibővítése, a másik pedig a jelenlegi szűkebb dologfogalom mellett az átruházás lehetséges tárgyainak kibővítése sajátos jogtárgyakkal. Ahogyan az fentebb is látható volt, a történelem mindkét alternatívára mutatott fel példát. Az angolok inkább a dolog fogalmát bővítették, míg a régebbi magyar polgári jog az átruházó szerződések kiszélesítését preferálta. Az Alkotmány és a Ptk. szabályai alapján a vita jelenlegi állása azonban nehezen dönthető el.

Az alkotmányokban található tulajdonjogi fejezetek kiemelt fontosságúak, mert a tulajdonjog védelmének legmagasabb fokát alkotmányos alapjogként történő elismerése jelenti. A védelem alapja, hogy a tulajdonjog gyakran összefonódik az emberi méltósághoz való jog

²⁷ Lenkovics Barnabás: Magyar polgári jog: Dologi jog. Eötvös József Könyv- és Lapkiadó Bt., Budapest, 2008, p. 75–76.

²⁸ Lenkovics: i. m. (27), p. 35.

²⁹ Bíró György: Átruházó szerződések. Polgári Jogi Kodifikáció. 2003. 2. sz., p. 18–19.

által védett értékekkel. Az, hogy az Alkotmány 13. § (1) bekezdése a védelem határát a tulajdonhoz való jogra terjeszti ki, egyszersmind azt is jelenti, hogy az Alkotmány a tulajdonhoz való jogot általában, és nem a polgári jogi tulajdonfogalmat preferálja, vagyis nem egy dologi jogi kategóriáról van szó.³⁰ Menyhárd Attila felfogásában a Ptk. fogalomrendszerében a tulajdon definíciója nem áll összhangban az alkotmányos tulajdonfogalommal, ugyanis a magánjogi tulajdon csak olyan keretek között létezik, amennyiben annak a törvényhozó hatalom teret enged. Így az alkotmányos tulajdonfogalom nemcsak hogy nem azonos a polgári jogi szabályozásban tükröződő tulajdonjogi koncepcióval, de a polgári jogi tulajdon közvetett tárgyainál – a dolgoknál – is sokkal szélesebb kört ölel fel, és a Ptk. 94. §-a ehhez mérten korlátozza a birtokba vehető testi tárgyakra.³¹

Ugyanakkor Menyhárd felhívja arra is a figyelmet, hogy az alkotmányos védelem kiterjed azokra a vagyoni értékű jogokra is, amelyeket a jogrend úgy rendel a jogosulthoz, hogy az a rendelkezési jogával szabadon rendelkezhet a jogosultsága vonatkozásában. Ezt támasztja alá az Alkotmánybíróság (a továbbiakban AB) 17/1992. (III. 30.) számú határozata is, amelyben a testület elvi élel állapította meg, hogy az Alkotmány 13. § (1) bekezdése nemcsak a tulajdonjog, hanem az azzal összefüggő összes vagyoni jog biztosítására vonatkozik. Ha nemzetközi szintérre tekintünk ki, ott is azt láthatjuk, hogy több külföldi alkotmánybíróság is a vagyoni jogokat az alkotmányos tulajdonvédelem területe alá vonja. Erre tekintettel az AB értelmezésében a tulajdonvédelmi rendelkezéseket olyan alapjognak kell tekinteni, amelyet mind az AB, mind a rendes bíróságok az egyéb dologi jellegű vagyoni jogok biztosítása érdekében alkalmazhatnak.³²

Egy évvel később az AB a 64/1993. (XII. 22.) számú határozatában már jobban árnyalta ezt a felfogást. A testület leszögezte, hogy az alkotmányos tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat. Tehát az Alkotmány tulajdonvédelme nem egyezik meg az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével, azaz sem a birtoklás, használat és rendelkezés részjogosítványával, sem pedig negatív és abszolút jogként való meghatározásával. Az AB felfogása szerint az Alkotmány a tulajdonjogot mint az egyéni cselekvési autonómia hagyományos anyagi alapját részesíti alapjogi védelemben. Amikor az egyéni autonómia ilyen jellegű védelméről van szó, a tulajdonvédelem kiterjed a tulajdon egykori ilyen szerepét átvevő vagyoni jogokra, illetve közjogi jogosítványokra is. Ugyanakkor az alkotmányos védelem tárgya elsősorban a tulajdoni tárgy, azaz a tulajdon állaga.³³ Itt tehát már fellelhető a dolgok primátusa a jogokkal szemben.

Ugyanezen a nézeten van Drinóczi Tímea is, aki szerint „az alkotmányjogi, illetve alapjogi értelemben használt tulajdonhoz való jog önálló életet él, a polgári jogi értelemben felfogott

³⁰ Serák: i. m. (23), p. 225.

³¹ Menyhárd Attila: A tulajdon alkotmányos védelme. Polgári Jogi Kodifikáció, 2004. 5–6. sz., p. 26.

³² 17/1992. (III. 30.) ABH.

³³ 64/1993. (XII. 22.) ABH.

tulajdonjoghoz képest eltérő kategóriát jelöl”.³⁴ Véleménye szerint – támaszkodva az AB 64/1993. számú határozatára – azonban az nem állapítható meg, hogy a magántulajdont az Alkotmány csak olyan mértékig védené, amennyire azt a jogalkotó engedi. Elismeri, hogy a tulajdonhoz való absztrakt jogot a konkrét tulajdonosi helyzetre és tulajdonlási viszonyokra nézve a jogalkotó tölti ki tartalommal, s ennek során akár korlátokat is meghatározhat. Ezzel együtt a törvényhozót is kötik korlátok, ugyanis az általa megalkotott szabályrendszernek tiszteletben kell tartania az alkotmányos kereteket, az alapjog tartalmát nem üresítheti ki, és a korlátozásokkal nem szüntetheti meg az alapjog tárgyát. Az Alkotmányból eredően a jogalkotó feladata kettős: egyrészt biztosítani kell a tulajdonhoz jutás elvi lehetőségét, másrészt a már megszerzett tulajdon védelmét kell garantálnia.³⁵

Sólyom László a német funkcionalista felfogás alapján terjeszti ki a védelmet a polgári jogi fogalmak keretein kívülre. „Azonban a védelem kapcsán kételyeinek is hangot ad, amikor úgy ír, hogy ’... az egyszer már engedélyezett, rendszeres jövedelmet hozó tevékenységnek valóban van-e köze a dologi tulajdon, és a kiterjedéssel egyre bizonytalanabb határú vagyoni értékű jogok egységéhez (beleértve az üzleti hírnevet, ügyfélkört stb.), amelyet a vállalkozás foglal össze, kétséges.’”³⁶

A német Konrad Hesse felfogása szerint – Meszlény Artúrral összecsengően – azért szükséges a vagyoni értékű jogokat alkotmányos tulajdonvédelemben részesíteni, mert a gazdasági szükségzerűség és változások okán már ezek nyújtják a materiális tulajdoni tárgyak helyett a létbiztonságot.³⁷

Menyhárd is – Hessével egyetértően – azt vallja, hogy a Ptk. és az alkotmány közötti tulajdonfogalmi inkonzisztencia azért zavaró, mert a Ptk. szűkebb tulajdonfogalma már nem felel meg a gazdasági élet szükségleteinek, mivel ma már a jogok forgalma nagyobb, mint a dolgoké. Nézete szerint a vagyonjogi szabályozás feladatai két funkció mentén határozhatók meg. Egyrészt meg kell határozni a védett vagyonjogi pozíciót, másrészt biztosítani kell e pozíciók forgalomképességét és védelmét.³⁸ A védett vagyonjogi pozíciókat négy kategóriába sorolja:

- dolgokhoz kapcsolódó hasznosítási privilégiumok,
- követelések,
- forgalomképes jogok,
- szerződési pozíciók.

³⁴ *Drinóczi Tímea*: Az alkotmány magántulajdonra vonatkozó rendelkezésének és 13. §-ának értelmezése. *Magyar Jog*, 2004. 10. sz., p. 607.

³⁵ *Drinóczi*: i. m. (34), p. 609.

³⁶ *Serák*: i. m. (23), p. 227.

³⁷ *Serák*: i. m. (23), p. 227.

³⁸ *Menyhárd Attila*: Tulajdonvédelem és kisajátítás. *Liber Amicorum. Ünnepi előadások és tanulmányok Harmathy Attila tiszteletére, ELTE–ÁJK Polgári Jogi Tanszék, Budapest, 2007*, p. 241.

Véleménye szerint a jogok forgalomképességét az azt szabályozó tárgyi jognak kell meghatározni, és külön-külön kell definiálni mindegyiket, mert sokféleségük és eltérő jellemzőik folytán általános érvényű szabályt aligha lehetne kreálni, vagy csak olyan absztrakt szabályt, ami tartalmilag valójában értelmezhetetlen.

A követelések tartalmát a kötelmi jog szabályanyaga foglalja magában, átruházásukra nézve az engedményezés adekvát megoldást jelent. Így álláspontja szerint a tulajdonjog tárgyává tenni őket felesleges megkettőzése lenne a jognak, és érdemi újdonságot nem hozna.³⁹

A szerződési pozíciók tekintetében is a sokszínűség a probléma. Mivel minden szerződéses pozíció más és más tartalmat hordoz, lehetetlen lenne általános jellegű szabályt alkotni az átruházhatóságukra vonatkozóan.

Ezekre figyelemmel Menyhárd úgy véli, hogy egy generális tulajdoni szabályozás, amely az összes fent említett vagyoni jogi pozíciót magába implementálná, tartalmatlan lenne absztraktsága miatt, arról nem is beszélve, hogy rengeteg kivételt kellene meghatározni, hiszen többek között a tulajdoni igények, a birtok, a birtokvédelem értelmezése meglehetősen nagy nehézségekbe ütközne a kiterjesztett tulajdonfogalom esetében.⁴⁰

A magyar bírói gyakorlatban újabban felmerült az „eszmei dolog” fogalma a korlátozott felelősségű társaságban tagsági jogot megtestesítő üzletrész jogi minőségének meghatározásával összefüggésben. Az 1988. évi VI. törvény a gazdasági társaságokról (Gt.) lehetővé tette az üzletrészek adásvétel útján történő átruházását. A probléma ott jelentkezett, hogy az üzletrész nem fért bele a Ptk. dologfogalmába, holott a jogszabály tulajdoni tárgyként kezelte, s ez alapján átruházhatónak és megterhelhetőnek kellene lennie. A védjegyekkel kapcsolatban ugyanez megállapítható.

Az értelmezés kapcsán felmerülő jogi ellentmondások kétirányúak. Az egyik problémakör az, hogy nem volt világos, hogy az üzletrészt milyen szabályok szerint kell átruházni, ugyanis az adásvétel közvetett tárgya a Ptk. 365. § (1) bekezdése alapján a dolog, tehát az üzletrészre nem lehetnének alkalmazandók az adásvétel szabályai. Ugyanígy az engedményezés sem adekvát megoldás, hiszen az a követelések, és nem a jogosultságok átengedését jelenti. A jogátruházás kizorult a Ptk. keretei közül, és csak egyes speciális jogszabályokban maradt meg. A bírói gyakorlat ezt úgy oldotta fel, hogy „eszmei dolognak” minősítette az üzletrészt, s ezzel lehetővé tette – *analogia legis* – útján az adásvételre vonatkozó szabályok alkalmazását.⁴¹ Sárközy Tamás ezen túlmenően magát az egész vállalatot mint vagyonegységet is a tulajdon tárgyának tartja. A jogirodalom nem egységes ezen a téren.⁴²

³⁹ Ezzel ellentétesen vélekedik Bíró György, aki a követelések átruházására is a tulajdonátruházó szerződéseket alkalmazná. Lásd bővebben: *Bíró: i. m.* (29), p. 18.

⁴⁰ *Menyhárd Attila: A tulajdonjog tárgyai. Előadás a Symposium Iubilaei Facultatis Laurinensis című konferencián, 2010. szeptember 21., Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar.*

⁴¹ Lásd bővebben: *Balászházy Mária: Az üzletrész átruházásának egyes kérdéseiről. In: Pázmándi Kinga (szerk.): Sárközy Tamás – ünnepi kötet. HVG-ORAC, Budapest, 2006, p. 9–25.*

⁴² *Gellért György (szerk.): A polgári törvénykönyv magyarázata. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1998, p. 252–253.*

Másik oldalról a hibás teljesítés megítélése okozott ellentmondást, mert a hibás teljesítésre alapozott árleszállítási vagy kártérítési követelésekre a Legfelsőbb Bíróság azzal reagált, hogy e tekintetben nem minősítette a Ptk. szerinti dolognak az üzletrészt.⁴³ Az üzletrésznek ez a jogi Janus-arcúsága a szellemi tulajdon körében, így védjegyek esetében is megfigyelhető, az üzletrész és a védjegy közötti párhuzam tagadhatatlan, a fent említett jogi problémák ugyanúgy felmerülnek.

Látható, hogy elméleti szempontból a szellemi alkotások, és közelebbről a védjegyek rendszertani elhelyezése nem is olyan egyszerű, korszakonként változó tendenciák és tulajdon-elméleti konfliktusok nehezítik a besorolást. A hatályos Ptk. alapján dolognak nem tekinthetők, hiszen nem vehetőek birtokba, mert nem testi tárgyak. A védjegy olyan grafikailag ábrázolható megjelölés (akár szellemi alkotásnak is minősülhet), amelyhez egy iparjogvédelmi jogosítványcsomag kapcsolódik. Ha e jogosítványcsomag tartalmát leredukáljuk, és lényegi elemeit egy-egy kulcsszóban próbáljuk megragadni, akkor kétségtelenül a használat és a rendelkezés lesz a végeredmény. E két jogosultság ismerősen cseng a tulajdonosi triász-ból. A triász két tagja – a birtoklás a testetlen jelleg miatt nyilvánvalóan nem értelmezhető – ugyanúgy vonatkozik a védjegyekre is, mint a dolgokra. A 17/1992 AB határozatban helyesen állapította meg a testület, hogy a használat joga olyan vagyoni értékkel bíró jogosultság, amely a tulajdonjognak önálló szelvényjoga. A határozat a rendelkezési jogra nem tér ki, de arról is megállapítható ugyanez. Amin tulajdonjog fennállhat, azon a tulajdonosi triász három eleme is fennáll. Felmerül tehát a kérdés, hogy a tulajdonjog és a szelvényjogai kölcsönösen feltételezik-e egymást? Amin a használat vagy a rendelkezés fennállhat, azon a tulajdonjog is? E kérdés nem válaszolható meg egyértelműen. Az alkotmányos tulajdonfogalom alapján ez egy egymást kölcsönösen feltételező kapcsolat, azonban a polgári jogi dogmatikában csak egyoldalú reláció, mert nem lehet minden tulajdonjog tárgya, amin használati vagy rendelkezési jog állhat fent. Így ismét azzal a problémával találjuk magunkat szembe, hogy a jogrendszerünk által használt több tulajdonfogalom elméleti és gyakorlati ellentmondásokat szül.

Az általánosabb elméleti problémák felvetése után nézzük részletesen a magyar és a közösségi védjegyekre vonatkozó átruházási szabályokat!

II. A védjegy átruházására vonatkozó szabályok a Vt. és a Ptk. alapján

1. A Vt. „tulajdonjogi felfogása”

A védjegyekről és földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény (a továbbiakban Vt.) indokolása elismeri, hogy a védjegyoltalom dinamikus oldalához tartozik annak a kérdésnek a vizsgálata, hogy a védjegyek és az oltalmukból eredő kizárólagos jogosultságok

⁴³ Menyhárd Attila: Dologi jog. Osiris Kiadó, Budapest, 2007, p. 47–48.

milyen módon vesznek részt a vagyoni forgalomban. Ehhez képest a védjegyek átruházásáról igen szűkszavúan rendelkezik a törvény. A III. fejezet a védjegy és oltalma a vagyoni forgalomban címet viseli, és ebből mindössze egy szakasz, a 19. § foglalkozik az átruházás során bekövetkező jogutódlás kérdésével. A 22. § pedig a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvényre hivatkozik az egyéb szabályok alkalmazásának tekintetében.

A törvény szakított a szellemi alkotások jogára vonatkozó addigi koncepcióval, mert – indokolása szerint – az addig elfogadott elmélet ugyan erős gyökerekkel bír a magyar magánjogban, de a védjegyekre és a védjegyek oltalmára nézve gyakorlatilag értelmezhetetlen. Az a megközelítés, hogy a szellemi alkotás az alkotó „objektívalódott megnyilvánulása”, s hogy ennek következtében az iparjogvédelemmel és a szerzői joggal kapcsolatos jogok elválaszthatatlanok az alkotó személyétől és személyhez fűződő jogaitól, a védjegyek vonatkozásában alkalmazhatatlan. Ha a hagyományos álláspontot fogadnánk el, az azzal járna együtt, hogy a védjegyek elveszítenék piaci-gazdasági funkciójukat. E tekintetben Elster versenyjogi elmélete hatott a Vt.-re, így a törvény a védjegyek piaci versenyben betöltött szerepét hangsúlyozza. Az indokolás kiemeli azt is, hogy noha a védjegyek egy része alkotási folyamat eredményeképpen születik, de vagyoni értékük ettől teljesen független, mert azt megkülönböztetőképességük és a vásárlók körében elért jó hírnevük, goodwilljük fogja meghatározni, tehát teljesen piaci alapú. Viszonylag ritka az olyan védjegy, amelyiket az azt megalkotó grafikushoz vagy tervezőhöz kötnénk (például Walt Disney), és nem a védjegy mögött álló vállalkozáshoz vagy annak termékéhez. A megkülönböztető jelzések jogi funkciójában az alkotó folyamatok irrelevánsak, éppen ezért nem az a lényege a védjegyoltalomnak, hogy a védjegyet mint szellemi alkotást védje a jogosulatlan elsajátítástól, hanem az, hogy a védjegy jogosultja számára kizárólagos használati jogot biztosítson, ezáltal megvédve őt attól, hogy mások a versenyben az ő védjegyére építve jussanak indokolatlan versenyelőnyhöz, illetve hogy a fogyasztóknak a védjeggyel kapcsolatos kedvező értéktétele-t mások jogosulatlan védjegyhasználatával csorbítsa.⁴⁴

A törvény a fenti axiómákat helyesnek véve azon az elvi állásponton van, hogy a védjegy vagyontárgy, – némileg pontatlan megfogalmazás szerint – a vállalat vagyonának része, és hogy a védjegyen fennálló oltalom a szellemi tulajdon egyik formája. A Vt. ezzel gyakorlatilag az angol tulajdoni elmélet irányába fordult, elfogadva azon kevés magyar magánjogász véleményét, akik ezt vallották, és szembemenve a hagyományos magyar jogelmélettel, illetve megbontva a korábbi időszak szellemi tulajdonra vonatkozó elméletét. De ez a megközelítés következik a TRIPS-megállapodásból⁴⁵ is, ami a tagállamokra bízta az átruházás

⁴⁴ Bobrowszky: i. m. (26), p. 54.

⁴⁵ Szellemi Tulajdonjogok Kereskedelmi Vonatkozásairól Szóló Egyezmény, teljes megnevezése Trade-Related aspects of Intellectual Property Rights (a továbbiakban TRIPS). Lásd bővebben: Csiky Péter: A TRIPS-egyezmény szerepe a nemzetközi iparjogvédelmi rendszerben. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 103. évf. 3. sz., 1998; elektronikus publikáció: <http://www.mszh.hu/kiadv/ipsz/199806/csiki.html>.

feltételeinek meghatározását azzal, hogy lehetővé kell tenni a védjegyek átruházását a vállalatok vagy azok egy részének átruházásától függetlenül is.⁴⁶ A PUE a védjegyek ilyen szintű önállósításáig nem jutott el, ugyanis az még a védjegy átruházásának feltételül szabja a vállalat átruházását is.⁴⁷

Magyarországnak közösségi és nemzetközi szinten is alkalmazkodnia kell a védjegyjogi jogharmonizációs trendekhez, így anyagi jogi értelemben a 89/104/EGK tanácsi irányelv, míg eljárási értelemben a TLT⁴⁸ és a TRIPS-megállapodás köti hazánkat. Az irányelv azonban a védjegyek átruházásra vonatkozóan nem tartalmaz előírásokat, a közösségi védjegyekre irányadó átruházási szabályok pedig nem kötik a magyar jogalkotót.

2. A védjegyek átszállása *ex lege*, illetve törvényi átruházási igények

A Vt. alapján a védjegyek átszállhatnak a törvény erejénél fogva, *ex lege*, és szerződéssel át is ruházhatóak. Az *ex lege* átszállás az univerzális jogutódlás során következik be. Jogi személyeknél vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok esetében ez a jogutóddal történő megszűnést jelenti, míg természetes személy jogalanyiségének megszűnése, vagyis halál esetén a védjegy mint a hagyaték része átszáll az örökösre. Ahogyan a közösségi védjegyek esetében a vállalkozás átruházásával egyidejűleg vélelmezik a védjegyek átruházását is, úgy a Vt. is vélelmezi a megszűnés útján a jogutódra való átszállást. Ez a vélelem megdől akkor, ha erről a felek másként állapodtak meg, vagy a körülményekből egyébként nyilvánvalóan más következik.

Ha a képviselő, illetve az ügynök – a jogosult engedélye nélkül – a saját nevében védjegybejelentést tesz vagy a saját nevében lajstromoztatja a védjegyet, a Vt. biztosítja a jogosult számára, hogy követelhesse a védjegyoltalmi igény vagy a védjegyoltalom átruházását, kivéve, ha a képviselő vagy az ügynök igazolja, hogy eljárása helyénvaló volt.

Ha a közös védjegyoltalomból eredő költségek viselésében valamelyik jogosult nem vesz részt, és ezt a többi jogosult felhívására sem teszi meg, a Vt. felhatalmazza a költségeket viselő jogosultat, hogy a mulasztó fél hányadát igényelhesse. Az utóbbi két esetben tehát a Vt. törvényileg hoz létre átruházáskövetelési igényt.

3. A szerződéses átruházás, adásvétel

A Vt. 22. §-a úgy rendelkezik, hogy „a védjegyhez kapcsolódó és a védjegyoltalomból eredő jogok átszállására, átruházására, megterhelésére, a közös védjegyoltalmi igényre és a kö-

⁴⁶ TRIPS 21. cikk.

⁴⁷ PUE 6^{quater} cikk.

⁴⁸ A WIPO égisze alatt létrejött, 1994-ben aláírt Védjegyjogi Szerződés, angolul Trademark Law Treaty (a továbbiakban TLT).

zös védjegyoltalomra, valamint a védjegyekkel összefüggő vagyoni és egyes személyi viszonyokban az e törvényben nem szabályozott kérdésekben a Ptk. rendelkezései az irányadók.” A kérdés azonban az, hogy a Ptk. vajon mely rendelkezéseit kell alkalmazni az átruházásra? Akár a Vt. tulajdoni elmélet felé tett közeledése szempontjából, akár a fentebb vázolt üzletrész átruházása során alkalmazott *analogia legis* szempontjából vizsgáljuk a kérdést, a legkézenfekvőbb szerződéstípus az adásvétel és az ajándékozás, ritkábban a csere. Ha a tulajdoni elméletet fogadjuk el igaznak, akkor nincs probléma, hiszen annak alapján a védjegy is lehet adásvétel tárgya, nem csak a birtokba vehető testi tárgyak. Ha azonban a kombinációs elméletet tekintjük helyesnek, analógia útján még mindig alkalmazható az adásvétel intézménye, mert az jogi lényegét (*eadem ratio*) tekintve a védjegyoltalom átruházásával azonos. Természetesen tekintettel kell lenni a két szerződés tárgyában fellelhető nyilvánvaló különbségekre, hiszen bizonyos szabályok természetüknél fogva alkalmazhatatlanok a védjegyekre.

Az átruházási szerződés egy Ptk.-n kívüli nevesítetlen szerződés. A minősítésnek akkor van jelentősége, ha jogvita van, és a felek valamely lényeges kérdésben nem állapodtak meg. Ilyenkor a jogalkalmazónak kell megtalálnia azt a szabályanyagot, amellyel ki lehet tölteni a szerződés hiányos részeit. Ehhez az egyes szerződések, a kötelmi jog általános része és a polgári jog általános része, valamint alapelvei nyújtanak segítséget.

Mind a szabadalmak, mind pedig a védjegyek esetében helytelen az adásvételi szerződés elnevezés, az átruházási szerződés a megfelelő szóhasználat.⁴⁹ Az átruházásról első megközelítésben azt mondhatjuk, hogy az általános szabályokat is figyelembe véve a szerződő feleknek a védjegy tulajdonjogának az általuk kikötött vételárért történő átruházására irányuló egyező akaratnyilvánításával jön létre.

A szerződéses pozíciókban egyaránt lehetnek természetes és jogi személyek, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok, függetlenül attól, hogy folytatnak-e gazdasági tevékenységet vagy sem. A '97-es Vt.-t megelőző védjegy törvényünk még korlátozta azoknak a körét, akik védjegyoltalmat szerezhettek, azonban a rendszerváltással beköszöntő gazdasági liberalizáció ezt a felfogást tarthatatlanná tette. Így a ma is hatályos Vt. gyakorlatilag mindenkire kiterjesztette az oltalomszerzés lehetőségét.

4. Az átruházási szerződés alaki kötöttségei

Az adásvétel körében a Ptk. csak az ingatlanra nézve ír elő kötelező írásbeli alakot. E téren azonban figyelembe kell vennünk a Vt. és a TLT rendelkezéseit, melyekből megállapíthatók az átruházási szerződésre vonatkozó alaki szabályok. E kérdés vizsgálatánál kiindulópontként a Vt. 98. §-át kell alaposabban szemügyre vennünk, mely az együttes védjegyekről

⁴⁹ Molnár: i. m. (14), p. 148.

szóló fejezetnek az átruházásra vonatkozó szabályait írja le. Eszerint az együttes védjegy átruházásához erre irányuló írásba foglalt szerződés, és a jogosult megváltozásának a védjegyrajstomba történő bejegyzése szükséges. Az együttes védjegy oltalma nem ruházható át, ha azzal az együttes védjegyre vonatkozó anyagi jogi szabályok nem teljesülnének, vagy együttes védjegyként az oltalomból kizárttá válna. A 101. § (6) bekezdés alapján ugyanezt kell alkalmazni a tanúsító védjegyekre is.

Itt tehát a Vt. megköveteli az írásbeli szerződést és a rajstomba történő bejegyzést. A jogutódlásról szóló általános részben viszont ilyen megkötéseket nem tesz a törvény. Így logikai értelmezéssel oda jutnánk, hogy az írásbeliség és a bejegyzés csak az együttes és tanúsító védjegyekre vonatkozó speciális szabály, melyek egy egyedi védjegy átruházása során nem alkalmazandók. Ez azonban a rendszertani értelmezésből következően nyilvánvalóan nem lehet így. Egyrészt a Vt., másrészt pedig a TLT alapján sem.

A Vt. 47. §-a rendelkezik a védjegybejelentések nyilvántartásáról és a védjegyek lajstromáról. Ezekbe be kell vezetni minden, a védjegyjogokkal kapcsolatos tény, körülményt és ezek változásait, így különösen a védjegy jogosultjának az adatait. Már ebből is az következik, hogy az átruházás során bekövetkező jogutódlás tényét a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának (SZTNH) be kell jelenteni. De ezen túlmenően az említett szakasz (3) bekezdése azt is rögzíti, hogy a jóhiszemű és ellenérték fejében jogot szerző harmadik személlyel szemben a védjeggyel kapcsolatos bármely jogra csak akkor lehet hivatkozni, ha azt a védjegyrajstomba bejegyezték. A 48. § (2) bekezdése alapján pedig az SZTNH-hoz benyújtott írásbeli – a védjegyoltalommal összefüggő jogok és tények tudomásulvételére irányuló – kérelemhez csatolni kell az annak alapjául szolgáló közokiratot vagy teljes bizonyító erejű magánokiratot.

A TLT 11. cikke ezzel összhangban mondja azt, hogy a védjegy jogosultjában bekövetkező változás esetén minden, az egyezményt ratifikáló ország erre a célra létrehozott hivatala, esetünkben az SZTNH, köteles a védjegyrajstomba történő bejegyzés iránti kérelmet értesítésbe foglalni, melyet az új jogosult vagy annak képviselője aláír, és megjelöli benne a vonatkozó lajstrom lajstromszámát és a bejegyzendő változást. Ennek bizonyításához a TLT megengedi, hogy bármely részes ország megkövetelje a kérelem benyújtása mellett, hogy az alábbiak valamelyikét csatolják:

- a szerződés másolatát, amely másolattal kapcsolatban az eredeti szerződéssel való megegyezést igazoló közjegyzői vagy egyéb más illetékes állami hatósági hitelesítés követelhető meg;
- a jogosult személyében történt változást bemutató szerződés kivonatát, amellyel kapcsolatban közjegyző vagy más illetékes állami hatóság általi hitelesítés követelhető meg, hogy az a szerződés hű kivonata;
- nem hitelesített átruházási bizonylatot a TLT Végrehajtási Szabályzata által előírt formában és tartalommal, mind a jogosult, mind az új jogosult aláírásával ellátva;
- nem hitelesített átruházási okiratot a végrehajtási szabályzat által előírt formában és tartalommal, mind a jogosult, mind az új jogosult aláírásával ellátva.

Ha a védjegy átruházása cégösszeolvadással történik, a Vt. alapján megfelelő bizonyító erejű okiratként az SZTNH elfogadja a cégkivonat hiteles másolatát vagy egyéb illetékes hatóság által a cégösszeolvadást tanúsító okiratot. Ha pedig az átruházásra bírósági határozat útján kerül sor, értelemszerűen a bírói határozat fog a bejegyzés alapjául szolgálni.

Mivel a Vt. az itt leírtakhoz hasonló distinkciót nem tesz, csupán megfelelő bizonyító erővel rendelkező okiratot kíván meg, ezért a TLT által ajánlott lehetőségek közül az SZTNH előtt bármelyik forma megfelel az átruházás bizonyítására.

Ezek alapján tehát, noha a Vt. ezt csak az együttes védjegy átruházása esetén emeli ki, a szabályozás rendszeréből következően minden védjegyátruházást szükséges a lajstromba bejegyeztetni, aminek alapjául valamilyen írásbeli dokumentum szükséges. Ebből eredően az átruházási szerződés is csak írásbeli lehet, ugyanis hiába kötik meg szóban, a bejegyzéshez szükséges tényeket, amelyek a szerződés lényeges elemei, írásban kell benyújtani, és ezzel a szerződés írásbelivé válik. Ez az írásbeliség nem törvényi feltétel, így elmaradása nem is eredményezi az átruházási szerződés érvénytelenségét, de joghatás kiváltására mindaddig nem lesz alkalmas, amíg a szükséges feltételek teljesítése mellett a bejegyzést meg nem teszik.

5. A szerződéses fő kötelezettségek: átadás és vételár megfizetése

Az adásvétel analógiájára az átruházási szerződésben a felek fő kötelezettségei a védjegy „átadása” és az ellenérték megfizetése.

Az adásvételi szerződés során csak akkor keletkezik tulajdonjog a vevő oldalán, ha számára a dolgot ténylegesen vagy jelképesen át is adták. Ez a – latin kifejezéssel élve – *traditio* szükséges a célzott joghatás, vagyis a tulajdonszerzés kiváltásához. De ez vajon hogyan értelmezhető a védjegyek vonatkozásában? Hiszen nem testi dolgok, ezért fizikai értelemben átadni sem lehet azokat, így a *traditio* minden formája fogalmilag kizárt. A tulajdonszerzés érvényes jogcíme az átruházási szerződés, és maga a tulajdonszerzés csak az SZTNH lajstromába történő bejegyzéssel következik be. Ez hasonló az ingatlanok adásvételéhez, hiszen a vevő ott is csak az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzéssel válik tulajdonossá. Tulajdonképpen azt mondhatjuk, hogy mind a két esetben egy konstitutív hatályú közigazgatási aktus veszi át a *traditio* szerepét, és váltja ki a tulajdonszerzést.

Az ellenérték vonatkozásában megállapítható, hogy a védjegy átruházása lehet ingyenes és visszterhes is. Mivel a polgári jogban a visszterhes szerződés a rendszerinti eset, a Ptk. 201. § (1) bekezdése felállítja a visszterhesség vélelmét, ami azt jelenti, hogy a szerződéssel kikötött szolgáltatásért ellenszolgáltatás jár, ha a szerződésből vagy a körülményekből más nem következik.⁵⁰ A visszterhes jelleg azokban az átruházási szerződésekben jelentkezik

⁵⁰ Bíró György: Kötelmi jog – közös szabályok, szerződésstan. Novotni Kiadó, Miskolc, 2006, p. 257.

a legtisztábban, ahol a felek fix összegben kötik ki az ellenértéket. A védjegyek visszerthes átruházására az első példák magyar viszonylatban – még a rendszerváltást megelőzően – a gyógyszergyártók között érhetőek tetten. Ez egyébként nem véletlen, hiszen a védjegyet-
truházás az olyan vállalatoknál fordul elő a leggyakrabban, amelyeknek van mit eladniuk, rendelkeznek elegendő védjegyalománnyal és tartalék védjeggyel. Ezek pedig az egyik leginkább piacorientált ágazat, vagyis a gyógyszeripar szereplői. A gyógyszeripar ugyanis világszinten is telített a védjegyekkel, s egy új védjegy bevezetése sokkal nagyobb gondot jelent, mint bármely más iparágban.⁵¹

A visszerthes ügyleteknél érdekes kérdés az átruházás ellenértékének kiszámítása, valamint a szolgáltatás és ellenszolgáltatás között a feltűnő értékaránytalanság megállapíthatósága. A nyugati országokban már viszonylag kialakult a védjegyértékelés szempontrendszere, nálunk azonban még bizonytalanság van ezen a téren. Csécsy György a következő tényezőket tartja figyelembe veendőnek a vételár kiszámításánál.⁵²

- A védjeggyel rendelkező vállalat jövedelmezősége (egy világceg védjegye nyilván többet ér, mint egy csődbe ment kelet-európai vállalat védjegye – például 1992-ben a Marlboro védjegye 32 milliárd dollárt ért, ez mai árfolyamon 48 milliárd dollárt jelent, a Tungsum védjegyét pedig 50 millió dollárért vásárolta fel a General Electric, ami mai árfolyamra átszámítva majdnem 14 milliárd forint).
- Milyen erős a jelzés, támogatja-e esetleg a cégnév vagy az eredetmegjelölés.
- A lajstromban szereplő árujegyzékek köre. Minél szélesebb ugyanis az adott védjegy árujegyzéke, a használata is annál sokrétűbb lehet, így az értéke is ezzel együtt növekszik.
- Ugyanígy értéknövelő hatású, ha a védjegy több országban áll oltalom alatt.
- A jelzés nemzetközi ismertsége, ezen belül pedig hogy milyen régi az adott védjegy, mekkora a jó híre, ismertsége, a piaci bevezetettsége és a piacon való részesedése, illetve a ráfordított befektetések.
- A védjegy által elérhető pluszjövdelem. Ezeknek a kiszámítására több, egymással szöges ellentétben álló elmélet is létezik, amelyek ismertetésére itt nem vállalkozunk.⁵³

A GK 52. számú állásfoglalás és a BH1992.39-es eseti döntés szerint is a vagyoni értékkel rendelkező, forgalomképes szellemi alkotások – így köztük a védjegyek is – nem pénzbeli hozzájárulásként bevezethetők a gazdasági társaságokba, vagyis apportálhatóak. A számviteli törvény szerint pedig kötelező az immateriális javakat és jogokat a vállalkozás mérlegében feltüntetni. A könyv szerinti értékelés a védjegy pillanatnyi értékét határozza meg, és amortizációval számol. Ez hosszú távon a védjegy elértéktelenedését eredményezné. A védjegyek

⁵¹ Vida Sándor: Védjegy és vállalat. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1982, p. 126–127.

⁵² Csécsy György: Védjegyjog és piactgazdaság. Novotni Kiadó, Miskolc, 2001, p. 194.

⁵³ Lásd bővebben: Lynne Pepall, Daniel J. Richards, George Norman: Piacelmélet. Modern megközelítés gyakorlati alkalmazásokkal. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2008.

azonban, ellentétben a fizikai dolgokkal, az idő múlásával nemhogy értéküket vesztenék, hanem a használat miatt még értékesebbé válnak. Ezért a védjegyek esetében a reálisabb képért egy fordított amortizációval kellene számolni, ez azonban jogszabályellenes, ezért a mérlegben szereplő érték soha nem a védjegyek valós forgalmi értékét tükrözi. Emiatt gyakori, hogy a védjegyet nem is apportálják a vállalkozásba.⁵⁴

E sorok szerzője szerint a védjegyek esetében a feltűnő értékaránytalanság értelmezhetetlen probléma, ugyanis egy védjegy annyit ér, amennyit adnak érte. Mivel minden védjegy különböző az oltalmazott áru vagy szolgáltatás jellegét és piaci jelentőségét illetően is, lehetetlen bármiféle piaci árhoz viszonyítani egy konkrét szerződésbeli ellenértéket, nem lehet objektív mércével összemérni a védjegyek értékét. Úgy is mondhatnánk, hogy minden védjegy árát tisztán a piaci viszonyok, a kereslet és a kínálat határozza meg, egymással össze nem hasonlítható módon. Minél nagyobb a gazdasági érdeke a vevőnek, annál nagyobb vételárat hajlandó megfizetni a védjegyért. Ha pedig valamelyik fél rosszul mérte fel a szerződés körülményeit, és ennek fejében olyan vételárat fizetett vagy fogadott el, amelyet téves feltevése nélkül nem tett volna, tévedésre hivatkozva még mindig megtámadhatja a szerződést.

6. A szerződéses mellékkötelezettségek: tájékoztatás és helytállás

A szerződéses mellékkötelezettségek közül elsőként a tájékoztatási kötelezettség emelhető ki. A védjegy eredeti jogosultja köteles a jogszerzőt a védjegyhez kapcsolódó jogokról és az azzal kapcsolatos terhekről tájékoztatni. Köteles továbbá az ilyen körülményekre, illetve jogokra és terhekre vonatkozó iratokat a jogszerzőnek átadni. Ez a tájékoztatási kötelezettség fellelhető az adásvétel szabályai között is, de ugyanúgy levezethető a kölcsönös együttműködés és tájékoztatás alapelvéből is.

A második mellékkötelezettség a védjegy tulajdonjoga átruházásának megfelelőségéért való teljes körű helytállás. Ennek a helytállásnak adásvétel esetében két formája van, a jogszavatosság és a kellékszavatosság. Lévéen a védjegy nem dolog, így a kellékszavatosság e körben értelmezhetetlen. Annál lényegesebb viszont a jogszavatosság kérdése. Az átruházó felel azért, hogy harmadik személynek ne legyen olyan joga a védjegyen, amely a tulajdonjog megszerzését akadályozza vagy korlátozza. Ez a védjegyek esetében tipikusan egy harmadik személy általi licenciát vagy a védjegyen fennálló zálogjogot jelent. Ha a tulajdonszerzést akadályozó jog áll fenn, a vevő jogosult az átruházót az akadály elhárítására felhívni, biztosítékot követelhet, vagy elállhat az ügylettől. Felróható jogszavatossági hiba miatt kártérítési igényrel is felléphet. Ha a tulajdonszerzést csupán korlátozó, és nem akadályozó jogról van szó, a vevő ugyancsak követelheti a tehermentesítést, ha ezt az eredeti jogosult nem teljesíti,

⁵⁴ Csécsy: i. m. (52), p. 195.

akkor a vevőnek jogában áll a tehermentesítést a vételár terhére elvégezni. Ha ezek lehetetlennek bizonyulnak, az ellenérték csökkentése is követelhető, illetve végső eszközként elállással is lehet élni. Ezalatt a vételár-visszatartás joga megilleti a vevőt.⁵⁵

7. Csere, ajándék, „csendes” átruházás

Ritkább eset, amikor a felek egymás között csereügylet útján ruházzák át védjegyeiket. Mivel a Ptk. alapján a cserére az adásvétel szabályait kell alkalmazni, az eddigiekben és a későbbiekben leírtak a cserére is vonatkoznak. Ehelyütt azt említjük meg, hogy előfordul olyan csereügylet is, ahol a csere közvetlenül nem jelentkezik az átruházási szerződésekben, és az SZTNH is csak annyit észlel, hogy a felek formálisan, ingyenesen átruházzák egymásra védjegyeiket. Az ilyen cserék a hivatalos iratokból nem tűnnek ki, akár egy egyszerű szóbeli megállapodás is állhat mögötte. Ilyen mögöttes megállapodáson alapuló csere volt a Kőbányai Gyógyszerárugyár NEOCARBOLAX és TANNOCARBON védjegyének átruházása az EGYT Gyógyszerészeti Gyárra, mely cserébe a NUTROVIT védjegyet adta.

Az ingyenes átruházások meglehetősen ritkák, általában van mögöttük valamilyen más, visszatérő szerződés is, s csak ehhez kapcsolódik a védjegy átruházása. Ilyen például, ha a vevő megvesz egy gépparkot, hogy ezután ő gyártson le egy bizonyos terméket, s ezzel együtt ingyenesen átruházzák neki a termék védjegyét is (lásd az AMOLETT védjegy átruházása, 1977. november 25.).⁵⁶

Előfordul az is, hogy a védjegy oltalmi ideje a végéhez közeledik, s a felek nem látják annak értelmét, hogy átruházási szerződést kössenek, inkább megállapodnak abban, hogy a védjegy tulajdonosa nem újítja meg a védjegyet, és azt majd a hallgatólágos jogutód a saját nevére bejelenti. Ez a megoldás több országban járható, nálunk azonban a Vt. 5. § (2) bekezdésének b) pontja két éves türelmi időt ír elő a megszűnést követően, s ezzel kizárja a „csendes” átruházás lehetőségét.⁵⁷

A védjegyekre az átruházási szerződésben a felek kiköthetik az eredeti jogosult elővásárlási, visszavásárlási vagy vételi jogát. Ezekre a Ptk. szabályai megszorítás nélkül alkalmazhatóak. Fontos azonban kiemelni, hogy a szerződéses elővásárlási jogot megelőzi a törvényes, így ha az átruházás során közös védjegyoltalom keletkezik, és az egyik jogosult el kívánja adni a saját hányadát, hiába kötöttek ki az átruházási szerződésben az eredeti jogosult számára elővásárlási jogot, azt meg fogja előzni a másik jogosult törvényes elővásárlási joga.

⁵⁵ *Bíró György* (szerk.): Szerződési alaptípusok. Novotni Kiadó, Miskolc, 2003, p. 38.

⁵⁶ *Vida*: i. m. (51), p. 126.

⁵⁷ *Vida*: i. m. (51), p. 118.

8. Eljárási kérdések

A Vt. – csakúgy, mint a CTMR2⁵⁸ – lehetővé teszi a védjegyek átruházását az árujegyzék valamely részére vonatkozóan, és ugyanúgy a szerződésre nézve semmisségi okként nevezi meg azt, ha az átruházás folytán a megjelölés megtevesztővé válna. Az ilyen szerződés tehát az átruházás törvényes akadály. Ugyanez a semmisségi ok állhat fenn abban az esetben is, ha a jogosultnak van még az átruházott védjegyhez hasonló vagy azzal összetéveszthető védjegye.

A TLT 11. cikk (1) bekezdésének *i*) pontja alapján, ha az alkalmazandó jogszabályok engedik, hogy a védjegyek átruházása ne terjedjen ki a védjegy összes áru- és szolgáltatásosztályára, vagyis részlegesen is átruházhatóak, akkor a tagállamok iparjogvédelmi hivatalainak – így az SZTNH-nak is – kötelező új lajstromot készíteni azokra az áru- és szolgáltatásosztályokra vonatkozóan, melyekben bekövetkezett a jogutódlás. Ez ugyanúgy új lajstromszámot eredményez, mint a közösségi védjegyek ilyen átruházása. Ebben a vonatkozásban azonban az írott jog és a valóság között ellentmondás tapasztalható. A szerző megkeresésére az SZTNH úgy nyilatkozott, hogy az ilyen átruházások során nem hoznak létre új lajstromot, csak az eredetiben változtatják meg a jogosultak számát, és tüntetik fel a jogutódot. Más lehetőséget a Vt. nem is enged, hiszen a védjegyjogtalom megosztását egyedül a védjegyjogosult kérheti, hivatalból az SZTNH nem teheti meg. Ráadásul a megosztási eljárás díja az ügyfélre jelentős többletköltséget is terhelne, így egyrészt jogi lehetőség hiányában, másrészt az ügyfelekre is kedvezőbb eljárási feltételekkel a jelenlegi gyakorlat az egyetlen megoldás. Mivel a TLT e tárgyú rendelkezése – ellentétben a legtöbb pontjával – imperatív, és nem feltételes módot alkalmaz, a jogalkotónak mielőbb meg kellene teremtenie a Vt. és a TLT közötti összhangot.

A Vt. 45. §-a alapján az SZTNH előtti eljárások nyelve magyar. Az átruházás bejegyzése iránti kérelmet be lehet nyújtani idegen nyelven is, ilyenkor azonban az SZTNH magyar nyelvű fordítás beadását írhatja elő. Hitelesített fordítást vagy felülhitelesített okiratot viszont csak abban az esetben kérhet a hivatal, ha alappal vonható kétségbe a fordítás pontossága vagy a külföldi okirat tartalma.

A TLT 11. cikk (1) bekezdésének *a*) pontja rögzíti, hogy a kérelem benyújtására vonatkozó követelmények tekintetében nem lehet elutasítani azokat az átruházás bejegyzésére irányuló kérelmeket, amelyeket a végrehajtási szabályzatban előírt űrlappal megegyező formában nyújtottak be.⁵⁹ Hasonlóan a közösségi védjegyek átruházásához, a TLT kötelezővé teszi, így hazánkban is alkalmazandó, hogy több védjegy átruházása esetén is elegendő egy átruházás bejegyzésére irányuló kérelem, ha az eredeti jogosult és a jogutód mindegyik lajstrom tekintetében azonos, és a kérelemben megadták az összes lajstromszámot.

⁵⁸ A Tanács 2007/2009 EK rendelete a közösségi védjegyről (a továbbiakban CTMR2). 2009-ben lépett hatályba, felváltva a közösségi védjegyekről szóló első, 1994-ben kelt rendeletet.

⁵⁹ Az űrlapokat lásd: <http://www.wipo.int/treaties/en/ip/tlt/forms.html>, 2010. március 21.

Az ezt a célt szolgáló 4-es számú űrlapon egyaránt lehetséges már lajstromozott védjegyek és még nem lajstromozott védjegybejelentések átruházását kérni. Az árujegyzékben bekövetkező változások feltüntetésére három módon van lehetőség. Az első és legegyszerűbb eset, ha a jogutódlás minden áruosztályra vonatkozóan bekövetkezik. A kérelmezőnek ez csak egy tollvonást jelent. Abban az esetben, ha az átruházás csak részleges, az űrlapon különbséget kell tenni aszerint, hogy csak egy védjegy kerül átruházásra vagy több, de ezek közül legalább egyet részlegesen ruháznak át. Mindkét esetben le kell jegyezni, hogy mely áru- és szolgáltatásosztályokra nézve szerzi meg az oltalmat az új jogosult. Amelyekről nem rendelkeznek, automatikusan maradnak a régi jogosultnál. Az utóbbi esetben, vagyis ha több védjegy közül nem az összeset ruházzák át részlegesen, egy külön lapra is szükség van, és az egyiken kell feltüntetni azokat, amelyeken teljes körű lesz a jogutódlás, és a másikon azokat, melyekre nézve csak részleges.

A jogosult személyében történő változásnál amellett, hogy meg kell jelölni a változás okát: átruházás, cégösszeolvadás vagy egyéb, csatolni kell az ezeknek a tényeknek az igazolását szolgáló, a fentebb felsorolt dokumentumok valamelyikét. Olyan szerződés vagy okirat alapján nem teljesíti az SZTNH a bejegyzésre irányuló kérelmet, amely alaki hiány miatt érvénytelen, vagy amelynél jogszabály által előírt hatósági jóváhagyás hiányzik, avagy ha az okirat tartalmából nyilvánvalóan annak érvénytelensége következik. De ha a kérelem vagy csatolt mellékleteinek hiányossága pótolható, az SZTNH hiánypótlásra szólítja fel az ügyfelet, melynek eredménytelen eltelte után a kérelmet visszavontnak kell tekinteni. A határidőt az SZTNH állapítja meg azzal, hogy a Vt. 41. § (2) bekezdése alapján ennek legalább harminc napnak kell lennie.

Attól függően, hogy a védjegy jogosultja, vagy védjegybejelentés esetén a bejelentője, természetes vagy jogi személy, fel kell tüntetni az adatait. Ha több ilyen személy van, külön oldalon mindegyikükkel hasonlóképpen kell tenni. Ha a jogosult vagy bejelentő nevében vagy címében változás következett be, és ezt nem jegyeztették be a lajstromba, ezen a nyomtatványon az azt alátámasztó okiratok csatolásával még megtehetik.

Ezt követően az új jogosult adatait kell megadni. Jogi személyek esetében a teljes megnevezés kell, nem elég a rövidített vagy a kereskedelemben használatos megjelölés. Azt is meg kell adni, hogy milyen típusú jogi személyről van szó, illetve azt az államot, vagy ha van olyan, annak területi egységét, amelynek joga szerint alapították. Természetes vagy jogi személytől függően fel kell tüntetni az állampolgárságot, a székhelyet, és ha van, a telephelyet is. Ha az átruházás során több új jogosult keletkezik, a kérelemben külön oldalakon kell feltüntetni a többiek adatait.

A TLT 11. cikk (1) bekezdése alapján a védjegyek átruházására irányuló kérelmet benyújthatja az eredeti jogosult és az új jogosult is külön-külön, vagy akár együttesen is. A felek helyett a képviselők is eljárhatnak. Ha az ügyfél rendelkezik képviselővel, akkor a képviselő nevét és elérhetőségeit fel kell tüntetni. A meghatalmazást nem muszáj a kérelemmel egyidejűleg csatolni, azt egy későbbi időpontban is meg lehet tenni. Ha a meghatalmazást az

SZTNH korábban már nyilvántartásba vette, akkor annak a sorszámát kell feltüntetni. A Vt. 44. §-a alapján a külföldi személyeknek az SZTNH előtti eljárásokban kötelező szabadalmi ügyvivőt vagy ügyvédet a képviselőjükkel megbízniuk.

A kérelemben rendelkezni kell a díjfizetés módjáról, pénzneméről és a díj nagyságáról. Az utóbbi meghatározása természetesen nem az ügyfélen múlik. Az SZTNH előtti iparjogvédelmi eljárások igazgatási szolgáltatási díjairól szóló 19/2005 (IV. 12.) GKM rendelet 16. §-a minden iparjogvédelmi jogutódlás tudomásulvételére irányuló kérelemre egyenként 15 000 Ft-os díjat szab. Kérdéses, hogy abban az esetben, ha a részleges átruházás folytán az újonnan keletkező lajstrom több, mint három áru- vagy szolgáltatásosztályt tartalmaz, kell-e a közösségi védjegyek átruházásánál leírtakhoz hasonló módon pluszdíjat fizetni. Ez közvetlenül nem következik a rendelet szövegéből. A védjegybejelentések esetében a harmadik áruosztály felett minden osztályért 32 000 Ft-ot kell fizetni. Ha tehát a közösségi védjegy átruházásához hasonlóan a harmadik felett minden osztályért fizetni kell, akkor a következő, kissé aránytalan helyzet áll elő: ha csak három áruosztályra vonatkozik az átruházás, a fizetendő díj 15 000 Ft, de ha négyre, akkor már 47 000 Ft. Mivel a részleges átruházás következtében a jogutódlással érintett áruosztályok vonatkozásában kötelező új lajstromot létrehozni, olcsóbb lehet az átruházás díja, ha külön kérelmekben hármasával ruházzák át az áruosztályokat. Így minden átruházásért csak az alapidíjat kell kifizetni, és a jogosult eltérő lajstromszámokon lesz a jogosultja ugyanannak a védjegynek, hármas áruosztályokra lebontva.

Az átruházás bizonyítására szolgáló dokumentumoknak két típusát is tartalmazza a végrehajtási szabályzat. Az ebben közzétett 5-ös számú formanyomtatvány az átruházási bizonylat, melynek kitöltésével a felek azt tanúsítják és ismerik el, hogy az átruházás szerződéses úton megtörtént. A bejelentési kérelemhez hasonlóan ezen a nyomtatványon is fel kell tüntetni a megjelölések lajstrom- vagy bejelentési számát, az átruházással érintett áruosztályokat, illetve az átruházó és a jogutód adatait.

A 6-os számú űrlappal átruházási okirat készíthető, mely nem csak tanúsítja az átruházást, de annak részleteit is magában foglalja. A bizonylatban feltüntetett adatokon túlmenően tehát meg kell határozni azt is, hogy a védjegyet csak önmagában, vagy pedig a vállalkozással vagy annak egy részével együtt ruházták-e át. Ha pedig több védjegy szerepel a kérelemben, akkor ebben a vonatkozásukban mindegyikről rendelkezni kell. Ezzel együtt figyelembe kell venni a részleges átruházás kapcsán az árujegyzék megosztását is.

Az ellenszolgáltatás fajtáját is meg kell határozni. Ez lehet pénz vagy pénz mellett egyéb értékkel bíró ellenszolgáltatás is. Molnár István szerint a szellemi termékek vételárának meghatározása átruházási szerződésben csak pénzben történhet.⁶⁰ Ezzel e tanulmány szerzője nem ért egyet, mert egyrészt – ahogy a fentiekben már volt róla szó – lehetőség van

⁶⁰ Molnár: i. m. (14), p. 149.

ingyenes átruházásra és cserére is, így ezekben az esetekben nincs vagy nem pénz az ellenszolgáltatás. Másrészt ez, a TLT által kötelezően elfogadandó űrlap is lehetővé teszi pénzen kívül más ellenszolgáltatás meghatározását. Vida ésszerűségi szempontokra támaszkodva azt javasolja, hogy a vételár megfizetését úgy kössék ki a felek, hogy az az SZTNH átruházást bejegyző határozata után váljon esedékessé.

Végezetül pedig a kérelmet keltezéssel és aláírással, és ha van, pecséttel is el kell látni.

III. A közösségi védjegy átruházása

1. A közösségi védjegy tulajdoni tárgyként való elismerése

A közösségi védjegyek átruházására vonatkozó szabályok vizsgálatakor jogforrási kiindulópontként a CTMR2 17. cikkét kell szemügyre vennünk, amely az átruházás címet viseli. A közösségi védjegyeket elismerik mint a tulajdon tárgyát, amelyek elkülönülten léteznek attól a vállalkozástól, melynek áruit vagy szolgáltatásait jelölik. Néhány régebbi, nemzeti védjegyjoggal ellentétben azonban a rendelet e tekintetben nem tesz különbséget a védjegybejelentés és a már lajstromozott védjegy között. A bejelentés is ugyanúgy lehet a tulajdon tárgya.⁶¹ Ezt juttatja érvényre a rendelet 24. cikke, ami a bejelentésekre is alkalmazni rendeli az átruházásra, a használati engedélyre és az egyéb dologi jogokra vonatkozó szabályokat. Ha a bejelentés kerül átruházásra, akkor az átruházás tényét már a védjegybejelentés iratain is feltüntetik, s csak ezt követően – amennyiben lajstromozzák – tüntetik fel az új jogosultat a védjegylajstromban. E fejezetben ahol védjegy szerepel, ott a védjegybejelentést is értjük alatta. Az esetleges különbségekre külön felhívjuk a figyelmet.

2. A kérelem benyújtása

Az átruházás bejegyzését akár az eredeti jogosult, akár a jogutód kérelmére be kell jegyezni és meg kell hirdetni. Az eljárás során az fog ügyfélnek minősülni, aki a kérelmet benyújtotta. Ha közösen nyújtották be a kérelmet, a BPHH⁶² a leendő jogutódot tekinti ügyfélnek, mert minden valószínűséggel neki van a nagyobb érdekeltsége abban, hogy a kérelem a lajstromban bejegyzésre kerüljön.

Ha az átruházás bejegyzésére irányuló kérelmet többen nyújtották be – több eredeti, közös védjegyjogosult vagy több leendő, közös védjegyjogosult – a hivatal a kijelölt közös

⁶¹ Keith Farwell, Richard Abnett: The community trade mark handbook, 1. kötet, Sweet & Maxwell Kiadó, London, 2004, hatályosítva 2009 decemberében, 17–011.

⁶² Az alicantei székhelyű Belső Piaci Harmonizációs Hivatal, angolul Office for Harmonisation in the Internal Market (a továbbiakban BPHH). 1996. január 1-jén kezdte meg működését mint közösségi védjegyhivatal, így ettől kezdődően beszélhetünk ténylegesen is funkcionáló és élő közösségi védjegyrendszerről.

képviselő részére kézbesíti az ügy iratait. Ennek hiányában főszabályként azt a felet kell képviselőnek tekinteni, akit a bejelentésben elsőként megneveztek. Ha ez az első helyen megnevezett személy hivatásos képviselővel rendelkezik, a hivatal neki fog kézbesíteni, és nem a félnek. Abban, és csakis abban az esetben, ha az első helyen megnevezett személy nem rendelkezik hivatásos képviselővel, de az ügyben részt vevő valamelyik fél köteles hivatásos képviselőt megbízni, ezt a megbízottat kell közös képviselőnek tekinteni. Ha ezek a szabályok valamilyen okból nem alkalmazhatóak, a hivatal felhívja a feleket, hogy két hónapon belül jelöljenek ki közös képviselőt. Ha pedig ennek nem tesznek eleget, a képviselőt a hivatal fogja kijelölni.

Ha a kérelmet az eredeti jogosult – már korábban megjelölt – képviselője nyújtja be és írja alá, a BPHH megvizsgálja, hogy benyújtották-e korábban a képviselő meghatalmazását. Ha a jogutód hatalmaz meg képviselőt, és az nyújtja be a kérelmet, csatolni kell mellé a meghatalmazást is, vagy hivatkozni kell a meghatalmazás azonosító számára, ha a képviselőt a hivatal korábban már bejegyezte. Amennyiben a képviselő a meghatalmazását nem nyújtja be, és ezt a hiánypótlásra történő felszólítás után sem teszi meg, az eljárás a fentebb leírtak szerint úgy fog folytatódni, mintha a fél nem is rendelkezne képviselővel. Ebben az esetben a bejelentés benyújtásán kívül a képviselő minden más nyilatkozata hatálytalan.

Ha a képviselő mind az eredeti jogosultat, mind pedig a jogutódot is képviseli, a bejelentést mindkét fél nevében alá kell írnia, és mindkét féltől meghatalmazással kell rendelkeznie.

Az a természetes vagy jogi személy, akinek lakóhelye vagy székhelye, üzleti tevékenységének fő helye vagy valóságos és működő ipari vagy kereskedelmi telephelye nem a Közösségen belül van, a közösségi védjegy bejelentését kivéve minden eljárásban, így az átruházás bejelentése során is köteles egy hivatásos képviselőt megbízni.

3. Az átruházás alaki kellékei

A közösségi védjegyek átruházásának formai kritériuma az írásbeliség. Ez azért szükséges, mert a BPHH csak érvényes írásbeli szerződés alapján jegyzi be az átruházás tényét a védjegyliststromba. Az írásbeli forma alól a rendelet egy kivételt enged: amennyiben az átruházást jogerős bírói ítélet mondja ki, szükségtelen a feleknek azt írásba foglalni. Egyébként az írásbeliség hiánya alaki hiba miatti érvénytelenségi ok, ráadásul annak súlyosabbik formája, vagyis semmisségi ok. A CTMR1⁶³ végrehajtásáról szóló 2868/95/EK bizottsági rendelet 31. szabálya alapján az átruházás bejegyzésére irányuló kérelemnek az alábbiakat kell tartalmaznia:

⁶³ A Tanács 40/94/EK rendelete a közösségi védjegyről (a továbbiakban CTMR1). 2009-ig volt hatályban, azt követően a CTMR2 szabályozza a közösségi védjegyeket, de a CTMR1 végrehajtási rendelete továbbra is hatályban maradt.

- a közösségi védjegy lajstromszámát, védjegybejelentés esetén a bejelentés számát;
- a jogutód adatait (nevét, címét, állampolgárságát, a lakóhelye vagy székhelye szerinti államot, esetlegesen az egyéb elérhetőségeit);
- ha az átruházás nem az árujegyzékben szereplő valamennyi árura vagy szolgáltatásra vonatkozik, azoknak az árujegyzékben szereplő áruknak vagy szolgáltatásoknak az adatait, amelyekre az átruházás vonatkozik;
- a szabályszerű átruházási okiratot;
- a kérelem adott esetben tartalmazhatja a jogutód képviselőjének nevét és székhelyét.

A végrehajtási rendelet alapján az átruházás megfelelő igazolásul az alábbiak szolgálhatnak:

- az átruházás bejegyzése iránti kérelem, ha azt a bejegyzett jogosult vagy képviselője, valamint a jogutód vagy annak a képviselője aláírja;
- az átruházás bejegyzése iránti kérelem jogutód által történő benyújtása esetén a kérelemhez a bejegyzett jogosult vagy képviselője által aláírt, csatolt nyilatkozat, amely szerint a jogosult hozzájárul a jogutód bejegyzéséhez;
- az átruházás bejegyzése iránti kérelemhez kitöltött, a bejegyzett jogosult vagy képviselője, valamint a jogutód vagy annak képviselője által aláírt, a BPHH által közzétett hivatalos átruházási formanyomtatvány vagy irat.

A BPHH minden védjegyjogosultnak azt ajánlja, hogy az általa közzétett formanyomtatvány útján jelentse be a védjegy átruházását. Ezt közvetlenül a BPHH alicantei székhelyére kell elküldeni.

A bejelentés benyújtását követően a hivatal formai és tartalmi szempontból is vizsgálatot kezd. Az átruházást kellőképpen bizonyítja, ha a felek a hivatal által közzétett átruházási okiratot vagy átruházási bizonylatot megfelelően kitöltik. Az átruházási okirat magában foglalja az átruházásban történő megállapodást is, míg a bizonylatban a felek csupán kijelentik, hogy az átruházás bekövetkezett. De egyébként nincs kizárva más bizonyíték sem, amely tudná tanúsítani a jogutódlás tényét.

Abban az esetben, ha az átruházás bejegyzésére előírt feltételek nem teljesülnek, a BPHH hiánypótlásra szólítja fel a kérelmezőt. Amennyiben az a hivatal által előírt határidőn belül a hiányokat nem pótolja, a kérelme elutasításra kerül.

4. Átruházás vállalkozással együtt, illetve több védjegy és több jogosult az átruházásban

A CTMR2 17. cikk (1) bekezdése alapján a közösségi védjegy átruházható a vállalkozással együttesen, vagy attól függetlenül is. Arra az esetre, ha az egész vállalkozást ruházzák át, a rendelet azt a vélelmet állítja fel, hogy az átruházási szándék kiterjedt a védjegyre is. Ha a feleknek eltérő szándékuk van, ezt a megállapodásukban ki kell kötniük. Akkor is megdől ez a vélelem, ha a körülményekből az következik, hogy az átruházási akarat nem terjedt ki a védjegyre. Ha a védjegyet az egész vállalkozással együtt ruházzák át, és a védjegyátruházás-

ról külön megállapodás nem születik, úgy szükséges a bejelentéshez mellékelni a vállalkozás átruházását tanúsító szerződést.

Ha gazdasági társaságok között akképpen történik a védjegy átruházása, hogy a vállalkozások egyesülnek, vagy más módon univerzális jogutódlás áll be, az eredeti jogosult képviselője nem írhatja alá a bejelentést, hiszen jogilag már nem is létezik. Ezekben az esetekben a bejelentés mellé csatolni kell egyéb iratokat is, amelyek bizonyítják az egyesülést vagy a teljes jogutódlást, pl. cégjegyzék alapján stb. Ha ezekről a tényekről a BPHH-nak hivatalos tudomása van egyéb, az előtte folyó eljárások kapcsán, szükségtelen ilyen bizonyítékokat kérnie. Ezeket az iratokat egyébként nem kell közjegyzői aláírással ellátni, még csak az eredeti okirat sem szükséges, elég egy egyszerű fénymásolat is. Ellenben ha a hivatal részéről kétség merül fel az iratok pontosságát vagy valódiságát illetően, további bizonyítékokat is kérhet.

Ugyanezeket a szabályokat kell alkalmazni a vállalkozás átruházására irányuló előszerződés esetében is. Több védjegy, illetve védjegybejelentés egyszerre történő átruházása szinte mindig a vállalkozások átruházásához vagy egyesüléséhez kötődik. Ilyen esetben, ha tehát mind a bejegyzett jogosult, illetve a bejelentő, mind pedig a jogutód megegyezik, lehetőség van több védjegy átruházására egy bejegyzési kérelem útján. Ha ezek a feltételek fennállnak, a BPHH elfogadja a kérelmet, de ha nem állnak fenn, akkor részben el fogja utasítani azt. Ha valamelyik pozícióban többen vannak, akkor már külön-külön kell a bejegyzési kérelmeket benyújtani, és természetesen ennek megfelelően kell a szükséges díjat befizetni. Ez az eset áll fent többek között akkor, amikor egy védjegyet – a lentebb leírt módon megosztva az árujegyzéket – különböző személyeknek adnak el. Ilyenkor egy eredeti védjegyjogosult van, de több jogutód.

5. A részleges átruházás

A védjegy átruházható az árujegyzékben szereplő összes áruosztályra vagy azoknak csak egy részére vonatkozóan is. Ilyen értelemben tehát – hasonlóan a magyar szabályokhoz – megosztható a védjegy átruházása. Az így keletkező új bejelentés számára a BPHH új aktát nyit, amely tartalmazza az eredeti lajstromozás teljes iratanyagát, beleértve a részleges átruházásra vonatkozó bejegyzési kérelmet és a kapcsolódó levelezést. Az új bejegyzés számára a hivatal új lajstromszámot ad. A formailag újonnan keletkező védjegynek az elsőbbsége azonban nem az átruházás bejelentéséhez fog igazodni, hanem az eredeti védjegy elsőbbségi időpontját fogja megszerezni. Ezzel biztosítható, hogy ugyanabban a védelemben részesülhessen a részleges átruházással keletkező védjegy, mint az eredeti.

A részleges átruházásnak azonban vannak korlátai. Ha az átruházás következtében – a védjegy vagy a védjegybejelentés megosztásával – több jogosult keletkezik, ügyelni kell arra, hogy az így létrejövő egyforma védjegyek az árujegyzékben szereplő áruk vagy szolgáltatások jellege, minősége vagy földrajzi származása tekintetében a fogyasztók megtévesztését ne

eredményezzék.⁶⁴ Ez leginkább a jó hírű védjegyek körében merül fel. Ha ilyen előfordulna, a hivatal a kérelem vizsgálatát követően megtagadja az átruházás bejegyzését mindaddig, amíg a jogutód hozzá nem járul ahhoz, hogy az oltalmat azokra az árukra vagy szolgáltatásokra korlátozzák, amelyek tekintetében a közösségi védjegy megtévesztő jellege már nem áll fenn. Ez a tilalom összefügg a védjegyirányelv 12. cikk (2) bekezdésének *b*) pontjával, amely az oltalom megszűnési okaként tartja számon azt, ha a megjelölés megtévesztővé válik. A végrehajtási rendelet 32-es szabálya a részleges átruházásra vonatkozó rendelkezéseket még azzal is kiegészíti, mintegy negatív kritériumként, hogy a megosztás során az átruházással érintett, illetve az átruházással nem érintett áruk és szolgáltatások vonatkozásában ne legyen átfedés. Másik oldalról viszont, pozitív kritériumként, az eredeti védjegybejelentésben szereplő összes áruosztályt el kell osztani a régi és a formailag új védjegy között. Végül pedig, az előbbi szabályokból is következően, az átruházás következtében a régi és új védjegybejelentésben összesítve nem lehet szélesebb az áruosztályok köre, mint az eredeti bejelentésben.⁶⁵

Ha a részleges átruházás bejegyzésére irányuló kérelemben a felek nem rendelkeznek arról, hogy mely áruosztályok maradnak az eredeti védjegybejelentésben, a hivatal automatikusan csak azoknak az áruosztályoknak a vonatkozásában fogja bejegyezni az új védjegyet, amelyeket a kérelemben megjelöltek, amelyekről pedig nem rendelkeztek, maradnak az eredeti védjegybejelentésben. Ezeket a szabályokat kell alkalmazni akkor is, ha a nizzai osztályozás alapján a bejelentés az egyes áruosztályokon belül csak bizonyos kategóriákra vonatkozik. A részleges átruházás vonatkozásában az eredeti jogosultnak az eredeti lajstromozással kapcsolatos, függőben lévő kérelmét az átruházással nem érintett bejegyzés és az új bejegyzés vonatkozásában is függőben lévőnek kell tekintetni. Ha ez után a kérelem után az eredeti jogosult már díjat fizetett, az nem követelhető a jogutódtól.

Földrajzi értelemben a közösségi védjegy viszont nem osztható meg. Ugyanis, eltérően a használati engedély adásától, az átruházást nem lehet a Közösségnek csupán egy részére, egyes tagállamaira korlátozni. E helyütt tehát a rendelet nem enged kivételt az egységesség kritériuma alól, így a közösségi védjegy unitárius jellege miatt az átruházásnak a Közösség egész területén ugyanolyan hatállyal kell bírnia. Megjegyzendő, hogy a Közösség területe nem ér véget Európa határainál, ugyanis Franciaországnak, Spanyolorzágnak és Portugáliának vannak tengerentúli részei is, amelyekre szintén kiterjed a közösségi védjegy átruházásának hatálya.

⁶⁴ Farwell, Abnett: i. m. (61), 17–014.

⁶⁵ A BPHH honlapja, Guidelines Concerning Proceedings Before The Office For Harmonization In The Internal Market (Trade Marks And Designs), Part E, Section 4, Transfer. 4.5 Partial transfers; <http://oami.europa.eu/en/mark/marque/directives/e4.htm#Heading4>.

Gyakorló jogászok felhívják a figyelmet arra, hogy ha az egymással közeli kapcsolatban lévő felek közötti átruházás torzító hatással lenne a Közösségen belüli versenyre, például piacfelosztás útján, az a Római Egyezmény 81. cikkébe ütköző lehet, ami a szabad versenyt és a kartellek visszaszorítását hivatott szolgálni.⁶⁶

A lajstromba történő bejegyzésnek a következő adatokat kell tartalmaznia:

- az átruházás bejegyzésének a dátumát;
- az új jogosult nevét és címét;
- amennyiben van, az új jogosult képviselőjének a nevét és címét.

Ha az átruházás az árujegyzék vonatkozásában csak részlegesen volt, akkor az alábbi adatokat is tartalmazza a bejegyzés:

- hivatkozás az eredeti és az új bejelentés lajstromszámára;
- azoknak az áruknak és szolgáltatásoknak a jegyzékét, amelyek az eredeti bejelentés maradtak;
- és azoknak az áruknak és szolgáltatásoknak a jegyzékét, amelyek az új bejelentéshez kapcsolódnak.⁶⁷

6. A felszólalással érintett védjegybejelentés átruházása

A BPHH kialakított egy gyakorlatot arra az esetre, amikor olyan megjelölést, pontosabban védjegybejelentést szándékoznak átruházni, amely ellen a lajstromozási eljárásban külön felszólalási eljárás indult. Ilyenkor a hivatal levélben értesíti az ügyfeleket, hogy az átruházás bejegyzéséig felfüggesztik a felszólalási eljárást, holott erre jogszabályi kötelezettség nincs, de az ésszerűség ezt diktálja.⁶⁸

A CTMR2 17. cikk (6) bekezdése egyértelműen kimondja, hogy a jogutód számára a védjegyoltalomból eredő jogok csak a konstitutív hatályú bejegyzéssel nyílnak meg. Ennek a gyakorlatban az átruházásban olyankor lehet fontos szerepe, amikor egy bejelentés ellen az éppen átruházandó védjegy alapján felszólalásnak lenne helye. Ilyenkor a védjegy új jogosultjának nem kell azt megvárnia, amíg a lajstromba ténylegesen is bejegyzik jogosultként, hanem már akkor is élhet a felszólalási jogával, ha az átruházás bejegyzésére irányuló kérelmét a BPHH-nál iktatták. A két időpont ugyanis egymástól elválik, és ezalatt a felszólalásra nyitva álló – az ellentartott megjelölés bejelentésének meghirdetéstől számított – három hónap eltelhet. Ezért az új jogosult igényérvényesítési lehetőségeinek korlátozását a minálásra szorítandó elég az is, ha az iktatás megtörtént.⁶⁹

⁶⁶ Farwell, Abnett: i. m. (61), 17–016.

⁶⁷ A BPHH honlapja, Guidelines Concerning Proceedings Before The Office For Harmonization In The Internal Market (Trade Marks And Designs), Part E, Section 4, Transfer. 4.7 Entry in the register, notification, publications; <http://oami.europa.eu/en/mark/marque/directives/e4.htm#Heading7>.

⁶⁸ Farwell–Abnett: i. m. (61), 17–024.

⁶⁹ Farwell–Abnett: i. m. (61), 17–025.

7. Az eljárás nyelve

A végrehajtási rendelet 95. szabálya alapján az átruházás bejegyzésére vonatkozó kérelem – ha az átruházandó megjelölés még csak a bejelentési szakaszban van, tehát nincs lajstromozva – benyújtható a védjegybejelentés nyelvén vagy a bejelentő által megjelölt második nyelven. Ez a nyelv a Közösség bármely hivatalos nyelve lehet. Ha az átruházás egy már lajstromozott védjegyre vonatkozik, a bejelentést csak a BPHH hivatalos nyelveinek valamelyikén lehet megtenni. Ezek a nyelvek az alábbiak: spanyol, német, angol, francia, olasz. Amennyiben a hivatal által közzétett formanyomtatvány útján nyújtanak be kérelmet, a Közösség valamennyi hivatalos nyelvén – jelenleg 23 – elérhető formanyomtatványon meg lehet tenni a bejelentést azzal a feltétellel, hogy az űrlap szöveges részeit a BPHH fent említett öt hivatalos nyelvén valamelyikén kell kitölteni.

Már volt róla szó, hogy egy bejegyzés iránti kérelemben szerepelhet több védjegy vagy védjegybejelentés átruházása is, ha mindegyik megjelölésre vonatkozóan a szerződési pozíciókban ugyanazok a felek vannak. Ilyen esetben választani kell egy közös nyelvet, amelyik megfelelő mindegyik átruházandó védjegy szempontjából. Ha ilyen nincs, akkor a kérelmeket egymástól elkülönülten kell kezelni.

A kérelemhez csatolt egyéb, felhasználandó iratok – tipikusan az átruházást tanúsító szerződések – a Közösség bármely nyelvén benyújthatóak. Amennyiben ezeknek a dokumentumoknak a nyelve nem egyezik meg az eljárás nyelvével, akkor a hivatal előírhatja – tehát nem kötelező – 2 hónapos határidőn belül az iratok fordításának benyújtását vagy az eljárás nyelvén, vagy az eljárásban részt vevő fél által választott, a BPHH bármely másik hivatalos nyelvén. Ha a fordítást a határidőn belül nem küldik meg, a hivatal a lefordítandó dokumentumot nem fogadja el, és be nem nyújtottnak tekinti.⁷⁰

8. Az eljárási díj

A Bizottság 2869/95/EK rendelete szabályozza a BPHH előtti eljárások díjait. E rendelet 2. cikkének 23. pontja alapján a dologi jogok átruházásának bejegyzése iránti kérelem díja 200 EUR védjegyenként. Ha több védjegy átruházását tartalmazza a kérelem, akkor a díj legfeljebb 1000 EUR, tehát legalább hat védjegy átruházása esetén csökken a kérelem egységdíja. Ez az összeghatár érvényes akkor is, ha az átruházás egyszerre tartalmaz védjegyeket és védjegybejelentéseket is. Akkor is jár ez a kedvezmény, ha ugyan nem egy kérelemben, de egy időpontban nyújt be a védjegyjogosult átruházás bejegyzése iránti kérelmeket.

Ha a védjegybejelentés háromnál több áruosztályra vonatkozik, a harmadik felett minden áruosztály után 150 EUR-t kell fizetni. Ugyanez igaz arra az esetre is, ha a részleges

⁷⁰ Farwell–Abnett: i. m. (61), p. 17–026, 17–027.

átruházás során az újonnan bejegyzett védjegy több mint három áruosztály vonatkozásában nyer oltalmat.

A BPHH honlapján található díjtáblázat szerint azonban 2005. július 25. óta az átruházás bejegyzésére irányuló kérelem díjmentes. Ezzel az a probléma, hogy nincs jogszabályi alapja. Az eredeti rendeletet módosító rendeletek egyikében sem található olyan rendelkezés, amely a bejegyzést ingyenessé tette volna. A BPHH által feltüntetett dátum a Bizottság 1042/2005/EK rendeletének hatálybalépési időpontja, ami a 2869/95/EK rendeletet módosította. Ez a jogforrás tartalmazott ugyan a 2. cikk 23. pontjára vonatkozó módosítást, ez azonban nem érintette a fizetendő díj nagyságát, csupán a táblázatban szereplő rubrika bevezető mondatát változtatta meg. Ez pedig továbbra is magában foglalja a védjegyek átruházását, noha kifejezetten nem használja a rendelet ezt a kifejezést, mint korábban, csupán dologi jogok átruházásáról szól. De mivel a szabályozás logikája olyan, hogy azokat a kérelmeket is tartalmazza a rendelet, amelyek ingyenesek (ezek a 355/2009 EK rendelettel kerültek bele az eredeti rendeletbe, s e módosításokat a magyar fordítás nem tartalmazza), nem tekinthetjük úgy, hogy a rendeletben nem szereplő átruházás bejegyzésére irányuló kérelem is ingyenes lenne. Az így kialakult ellentmondást célszerű lenne mielőbb rendezni.

A 9. cikk (1) bekezdése alapján a díjat csak akkor lehet befizetettnek tekinteni, ha teljes összegét megfizették. Amennyiben ez nem történt meg, a határidő lejártát követően a hivatal köteles a befizetett összeget visszafizetni. Ha bármilyen okból a jogosult meggondolja magát, és visszavonja az átruházás bejegyzése iránti kérelmét, ezt – ha szeretné visszakapni a befizetett díjat – legkésőbb addig a napig teheti meg, amelyiken a díjat befizette. Ezt követően a hivatal nem fogja visszatéríteni az adott összeget. Ilyenkor a csekk befizetési napja vagy az átutalás napja az irányadó időpont.

Zárszó

Áttekintve tehát a magyar és a közösségi védjegyek átruházására vonatkozó anyagi jogi és eljárásjogi szabályanyagot, megállapítható, hogy a korábban említett védjegyirányelv nem tartalmaz rendelkezéseket az átruházás szabályozására, így e tekintetben nincs közösségi jogi jogforrási kötelezettségünk a jogharmonizációra. Ugyanakkor célszerűségi szempontból érdemes lenne a magyar szabályokat a közösségi védjegyre vonatkozó joganyaghoz közelíteni.

Anyagi jogi értelemben vett rendelkezéseket a CTMR2 szűk keretek között tesz, első sorban a lajstromozhatóságra vonatkozóan, de az átruházási szerződések tartalmára nézve nem támaszt feltételeket. Ez nem véletlen, hiszen egységes szerződési jog a Közösségen belül nem létezik, és létrejöttének valószínűsége is rendkívül kicsi és távoli. Így a közösségi védjegyek átruházási szerződéseire vonatkozó anyagi jogi szabályok tagállamonként eltérő forrásból, a nemzeti jogokból fakadnak. Ezen a területen a magyar magánjognak vannak hiányosságai. A hatályos Ptk. alapján adásvétel tárgya csak forgalomképes dolog lehet. Ez

azt eredményezi, hogy a védjejyek átruházására az adásvétel szabályait legfeljebb analógia útján lehet alkalmazni. Mind a dologfogalom kibővítése, mind az átruházó szerződések tárgyköreinek sajátos jogtárgyakkal való kiszélesítése megoldást nyújthatna. Az Országgyűlés által elfogadott, ám az AB miatt hatályba nem lépett új Ptk. azonban szakított volna ezzel a merev állásponttal, és elismerte volna a jogokat és követeléseket is mint az adásvétel tárgyát. Ezzel a szemléletváltással a védjejyoltalom átruházása is beemelhető lett volna a Ptk. keretei közé. A koncepciót a szakirodalom részéről rengeteg kritika érte, de e sorok szerzőjének véleménye szerint ez a megoldása pozitív hatással lett volna a védjejyogra. Ha egy Ptk.-beli szerződéses konstrukció egyértelműen alkalmazható lenne a védjejyátruházásokra, az mind a szerződő felek, mind pedig a jogalkalmazó dolgát megkönnyítené. Ez persze egyelőre elméleti feltevés, de remélhetőleg a jelenleg készülő újabb Ptk.-tervezet majd megoldást kínál a fentebb leírt tulajdonelméleti problémákra.

Eljárási vonatkozásban a jogutódlásra vonatkozó szabályok elmaradnak attól a szinttől, amelyet a CTMR2 és a végrehajtási rendelet nyújt a közösségi védjejyek átruházásának esetére. A Vt.-hez kapcsolódnak ugyan kormány- és miniszteri szintű rendeletek a védjejybejelentés alaki kellékeiről vagy az SZTNH előtti elektronikus eljárásról, de szükség lenne egy, a 2868/95/EK bizottsági rendelethez hasonló végrehajtási rendeletre, amelyben részletesen szabályozásra kerülhetne a védjejy átruházására irányuló eljárás. Eljárási vonatkozásban viszonylag egyszerűbb a tagállamok jogait egymáshoz közelíteni, és célszerűbb is lenne, ha egy nemzeti és egy közösségi védjejy átruházása során ugyanaz, vagy legalább hasonló eljárási rezsimek lennének alkalmazandóak.

Hiányosságnak tekinthető, hogy az átruházási eljárás legtöbb vonatkozásában nincs is szabály a Vt.-ben vagy az ahhoz kapcsolódó rendeletekben, így azokat a TLT-ből és annak Végrehajtási Szabályzatából kell levezetni. Ezekkel viszont a probléma az, hogy kevés bennük a kötelezően alkalmazandó rendelkezés. Sok javaslatot tartalmaznak, de kötelezővé tételüket vagy elfogadásukat a tagállamok döntéshozóira bízzák. Ha pedig a jogalkotó ezeket nem implementálja, vajon mi a kötelezően alkalmazandó szabály? Nincs szabály, csak joghézag. Ilyen többek között a képviselő kérdésé. Ahogy azt a fentiekben ismertettük, a közösségi védjejy átruházása során a képviselő meglehetősen apró részletekig szabályozott, már-már kazuisztikusnak is tekinthető. Ezzel szemben a Vt.-ben általánosan véve is csak kevés rendelkezés van a képviselőre nézve, az átruházás vonatkozásában pedig egyáltalán nincs.

A szerző fontosnak tartja, hogy az SZTNH az átruházások elősegítése érdekében külön, magyar nyelvű átruházási formanyomtatványt dolgozzon ki. Mintát lehet venni mind a BPHH-tól, mind pedig a TLT Végrehajtási Szabályzatából.

Ezeket figyelembe véve szükséges lehet, hogy az átruházásra és az annak bejegyzésére irányuló eljárást részletesebben szabályozzák, akár a Vt.-ben, akár alacsonyabb szintű normában. Anyagi jogi szempontból pedig a jövő kérdése, hogy az új Ptk. által – a szellemi tulajdonra vonatkozó elméletek körében – milyen szemléletváltás indul el a magyar magánjogban.

DOMÉNNÉV REGISZTRÁTORA MINT VÉDJEGBITORLÓ

A védjegybitorlás megállapításához (vétkesség, gondatlanság, szándékosság) nem szükséges az objektíven jogsértő magatartás. A globalizáció következtében a védjegybitorlás ma világviszonylatban jóval elterjedtebb, statisztikailag és gazdasági hatásait tekintve jóval jelentősebb, mint akár csak egy fél évszázaddal ezelőtt volt. Szokványos formája: más védjegyének használata saját árun vagy csomagoláson anélkül, hogy erre a használó engedélyt kapott volna.

A védjegybitorlás viszonylag új formája más védjegyének a számítógép által közvetített kommunikáció keretében való jogsértő használata. Erre a legismertebb példa a GOOGLE keresőbe beépített jogsértő védjegyhasználat, amellyel az Európai Bíróság,¹ valamint a Francia Legfelsőbb Bíróság² is foglalkozott.

A doménnevekbe jogsértően beépített védjegyek esetében megjelenik egy további fajta bitorló is: a közreműködő, aki az információs szolgáltatás közvetítésével válik maga is bitorlóvá.

I. Jogi háttér

1. A védjegyekről és földrajzi árujelzőkről szóló 1997. évi XI. tv. 27. § (4) bekezdése³ úgy rendelkezik, hogy a védjegyjogosult azzal a személlyel szemben is felléphet, „akinek szolgáltatásait a bitorlás elkövetéséhez igénybe vették”.

Ez a rendelkezés összhangban van az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak harmonizálásáról szóló 2001/29/EK irányelv⁴ 48/3/ cikkének szabályával.

2. Elképzelhetőnek tartom, hogy az információ közvetítését végző szolgáltató felelősségéről szóló rendelkezések közül analógiaként egyesek ugyancsak alkalmazhatóak lesznek.

Az elektronikus kereskedelemről, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi XVIII. tv. (Ektv.) meglehetősen részletes szabályokat tartalmaz a közvetítő szolgáltatás fogalmáról, felelősségéről, felelősség alól való mentesüléséről. A fogalommeghatározások keretében az Ektv. 2. § 1. pontja úgy rendelkezik, hogy

* jogtanácsos, Danubia Szabadalmi és Jogi Iroda Kft.

¹ Dr. Vida Sándor: Az Európai Bíróság védjegy jogi gyakorlata, II. Miskolc, 2010, p. 326.

² Cass. com. 2010. július 13.

³ A továbbiakban: Vt. a 2005 évi módosítás szerint.

⁴ Hivatalos lap (EK), 2001 L 167.

„l) Közvetítő szolgáltató: az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó szolgáltató, amely

la) az igénybe vevő által biztosított információt távközlő hálózaton továbbítja, vagy a távközlő hálózathoz hozzáférést biztosít (egyszerű adatátvitel és hozzáférés-biztosítás);

lb) az igénybe vevő által biztosított információt távközlő hálózaton továbbítja, és az alapvetően a más igénybe vevők kezdeményezésére történő információtovábbítás hatékonnyabbá tételét szolgálja (gyorsítótárolás);

lc) az igénybe vevő által biztosított információt tárolja (tárhelyszolgáltatás);

ld) információk megtalálását elősegítő segédeszközöket biztosít az igénybe vevő számára (keresőszolgáltatás);”

Az Ektv. a közvetítő szolgáltatók felelősségét differenciáltan szabályozza. Nevezetesen

„8. §(1) A 2. § 1a) pontjában meghatározott közvetítő szolgáltató (egyszerű adatátvitel és hozzáférés biztosítás) akkor nem felel a továbbított információkért, ha

a) nem a szolgáltató kezdeményezi az információ továbbítását;

b) nem a szolgáltató választja meg a továbbítás címzettjét, és

c) a továbbított információt nem a szolgáltató választja ki, illetve azt nem változtatja meg.

(2) Az információtovábbítás és a hozzáférés (1) bekezdés szerinti lehetővé tétele magában foglalja a továbbított információ közbenső és átmeneti jellegű automatikus tárolását is, amennyiben ez kizárólag az információtovábbítás lebonyolítására szolgál és az információ nem tárolják hosszabb ideig, mint az a továbbításához szükséges.

9. § A 2. § 1b) pontjában meghatározott közvetítő szolgáltató (gyorsítótárolás) akkor nem felel az információ közbenső és átmeneti jellegű automatikus tárolásával okozott kárért, ha

a) a szolgáltató nem változtatja meg az információt,

b) a tárolt információhoz való hozzáférés megfelel az információ hozzáféréseivel kapcsolatban támasztott feltételeknek;

c) a közbenső tárolóban az információ frissítése megfelel a széleskörűen elismert és alkalmazott információfrissítési gyakorlatnak;

d) a közbenső tárolás nem zavarja meg az információ felhasználásával kapcsolatos adatok kinyerésére szolgáló, széleskörűen elismert és alkalmazott technológia jogszerű használatát; és

e) a szolgáltató haladéktalanul eltávolítja az általa tárolt információt vagy nem biztosítja az ahhoz való hozzáférést, amint tudomást szerzett arról, hogy az információt az adatátvitel eredeti kiindulási pontján a hálózatról eltávolították, vagy az ahhoz való hozzáférés biztosítását megszüntették, illetve, hogy a bíróság vagy más hatóság az eltávolítást vagy a hozzáférés megtiltását elrendelte.

10. § A 2. § 1c) pontjában meghatározott közvetítő szolgáltató (tárhelyszolgáltatás) akkor nem felel az igénybe vevő által biztosított információkért, ha

a) nincs tudomása az információval kapcsolatos jogellenes magatartásról, vagy arról, hogy az információ bárkinek a jogát vagy jogos érdekét sérti;

b) amint az a) pontban foglaltakról tudomást szerzett, haladéktalanul intézkedik az információ eltávolításáról, vagy a hozzáférést nem biztosítja.

11. § A 2. § 1d) pontjában meghatározott közvetítő szolgáltató (keresőszolgáltatás) akkor nem felel az információ 2. § 1d) pontja szerinti hozzáférhetővé tételével okozott kárért, ha

a) nincs tudomása az információval kapcsolatos jogellenes magatartásról, vagy arról, hogy az információ bárkinek a jogát vagy jogos érdekét sérti;

b) amint az a) pontban foglaltakról tudomást szerzett, haladéktalanul intézkedik az elérési információ eltávolításáról vagy a hozzáférés megtiltásáról.”

A törvény által meghatározott elvont tényállások közül az első három (egyszerű adatátvitel és hozzáférés biztosítása, gyorsítótárolás, tárhelyszolgáltatás) megfelel a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem egyes jogi vonatkozásairól szóló 2000/31/EK irányelv⁵ 512–14 cikkében foglaltaknak.

II. A HYUNDAI-ügy

1. A tényállás ismertetését megelőzően megjegyzem, hogy ebben a jogvitás ügyben a doménneveket regisztráló szolgáltatók tevékenysége közvetlenül kapcsolódott a márkakereskedők tevékenységéhez. Ezért – nézetem szerint – a márkakereskedők, valamint a regisztrátorok jogsértő magatartásának tárgyalása bajosan különíthető el, s a bíróság is együtt vizsgálta ezeket.

A bitórlás tényállása nem volt szokványos. A márkakereskedők, valamint a regisztrátorok ugyanis évekig jogszerűen, a védjegyjogosulttal együttműködve tevékenykedtek és használták a HYUNDAI, valamint a H ábrás védjegyet: a perbeli elsőrendű alperes a 2001. január 1-jén kötött „disztribútori szerződés” alapján építette ki a Hyundai gépkocsik magyarországi márkakereskedői és márkaszerviz-hálózatát.

A disztribútori szerződés 14. pontja a védjegyhasználatról úgy rendelkezik, hogy a „disztribútor nem szerzi meg, illetve nem kísérli megszerezni azokat a neveket, kereskedelmi neveket vagy védjegyeket, amelyek alatt a Hyundai termékeket gyártják, a jövőben gyártani fogják vagy eladják, továbbá nem igényel jogot, jogcímet vagy érdekeltséget. A disztribútor nem használja ezeket a neveket, kereskedelmi neveket vagy védjegyeket, csak a jelen megállapodásban rögzített Hyundai termékek eladásával kapcsolatban.”

Az egyébként megfelelően működő üzleti kapcsolat azonban az EU Bizottságának a gépjárműágazat-beli vertikális megállapodások és összehangolt magatartások egyes csoportjaira történő alkalmazásáról szóló 2002/1400/EK rendelet (a továbbiakban: csoportmentesítési rendelet) következtében véget ért. E rendelet szabályai Magyarországnak az EU-hoz

⁵ Hivatalos lap (EK), 2000 L 178.

történő csatlakozását követően, 2004. november 1-jével léptek hatályba, amire tekintettel a peres felek a disztribútori szerződést 2004. október 31-ével véglegesen megszüntették.

Ennek ellenére a korábbi márkakereskedők, valamint a hyundai doménneveket regisztráló szolgáltatók a HYUNDAI védjegyeket tovább használták. A védjegyjogosult felperes 2005. május 20-án kelt levelében ezért felhívta az érdekelteket, hogy a védjegyhasználatot hagyják abba. Nevezettek erre kitérő választ adtak.

2. A védjegyjogosult felperes ilyen előzmények mellett indított pert a korábbi márkakereskedők ellen, amelyben a védjegybitorlás megtörténtének megállapítását kérte. Külön is említendő, hogy a perben a felperesének az elsőrendű alperes javára regisztrált „hyundaiauto.hu” doménnév regisztrátora a XIX. r. alperes vonatkozásában is kérte a védjegybitorlás megállapítását, valamint a „hyundai-spur.hu” doménnév vonatkozásában a X. rendű alperes márkakereskedő és XXII. rendű alperes regisztrátor, hasonlóképpen a „hyundai-speed.hu” doménnév vonatkozásában a IX. rendű alperes márkakereskedő és a XXIII. rendű alperes regisztrátor vonatkozásában.

A regisztrátorok a perben passzívan viselkedtek, azonkívül, hogy a kereset elutasítását írásban kérték, a tárgyalásokon nem jelentek meg. (Véleményem szerint nem értették meg, hogy miről van szó.)

A Fővárosi Bíróság 2007. november 21-én kelt részítéletében a védjegybitorlásokat megállapította, és az alpereseket a további jogsértő cselekménytől eltiltotta.

A márkakereskedők vonatkozásában a vita lényege abban állt, hogy ezek, mint a gyártótól független kereskedői hálózat tagjai, használhatják-e a felperes védjegyeit, ha igen, milyen terjedelemben. E kérdés elbírálása során – miként arra a felperes és az elsőrendű alperes is hivatkozott – az Európai Bíróság által, az előzetes döntéshozatali eljárásában a BMW-ügyben hozott előzetes döntés alkalmazandó. Ebben a gépjárműgyártó védjegyének független kereskedők, illetve szervizek általi, engedély nélküli használatának lehetőségei, korlátai kapcsán figyelembe veendő szempontok kerültek meghatározásra. Az Európai Bíróság ítéletében kifejtette, hogy

a védjegy jogosultja nem tilthat el mást a védjegy használatától abból a célból, hogy a fogyasztókat tájékoztassa arról, hogy az illető személy javítási és karbantartási tevékenységet végez azon árukra vonatkozóan, amelyeket az adott védjeggyel védenek, és amelyeket az adott védjeggyel a védjegyjogosult hozott – vagy a védjegyjogosult jóváhagyásával hoztak – piaci forgalomba, vagy hogy az illető személy specialista vagy specializálódott az ilyen áruk értékesítése vagy javítása és karbantartása tekintetében, kivéve, ha a védjegyet olyan módon használják, ami azt a benyomást keltheti, hogy hivatalos kereskedelmi kapcsolat áll fenn a vállalkozás és a védjegytulajdonos között különösen, hogy a viszonteladó vállalkozása tagja a védjegyjogosult forgalmazási hálózatának, vagy hogy különleges viszony áll fenn a két vállalkozás között.⁶ (Kiemelés a szerzőtől.)

⁶ C-63/97, 64. pont és rendelkező rész.

Az árumegjelölés használata nélkül nem tudja a viszonteladó az információt ügyfeleivel közölni, hogy egy adott jármű értékesítésének specialistája, vagy ilyen gépkocsik értékesítésére szakosodott. Következésképpen az adott árumegjelölés tájékoztató jellegű és korlátozott használata szükséges a viszontértékesítési jog garantálásához, és nem szerez tisztességtelen előnyt a védjegy megkülönböztető jellegéből vagy hírnevéből – egészíti ki a Fővárosi Bíróság.

A védjeggyel ellátott áru felperestől való megvétele, annak szervizelése nem eredményezheti azt, hogy az adott védjegyet az alperes a vásárolt árutól független vagy a szükséges mértéket meghaladó módon használja. Ilyennek minősül jelen esetben a védjegy cégnévként, doménnévként történő használata.

Ugyanakkor az alperesek nem tilthatók el a felperestől vásárolt gépkocsik vagy alkatrészek forgalmazásától, illetve az azokkal kapcsolatos szolgáltatások teljesítésétől, amelyek esetében a védjegyotalom kimerülése (Vt. 16.), illetve a rendeltetés jelzésének szükségessége (Vt. 15.) megállapítható. A bíróság megjegyzi, hogy a felperes módosított keresetében a védjegy ezen használati módjait nem is kifogásolta.

Az elsőrendű alperes vitatta, hogy jogsértően járt volna el, amikor www.hyundaiauto.hu honlapján az ábrás védjegy mellett szerepeltette a szövédjegyet is az elsőrendű alperes neve (cégnév) feltüntetésével. Úgy találta, kimentésre alkalmas az a körülmény, hogy azok mellett nagybetűkkel feltüntetve megjelentette a „gyártótól független nagykereskedő” kitételt.

A bíróság az elsőrendű alperesnek ezt az okfejtését nem fogadta el. Túl azon, hogy maga a védjegybitorló cégnév bármilyen használata jogsértő, azt a körülményt is értékelni kellett, hogy az elsőrendű alperes korábban a felpereshez kötött, Magyarországon kizárólagos jogokkal rendelkező értékesítési és szervizhálózat vezetője volt. A jóhiszemű magatartás követelménye ilyen esetben fokozott gondosságot kíván a védjegyhasználat mértékének megválasztásakor. Ennek a követelménynek a fentebb részletezett használati mód nem felel meg.

Ugyanakkor teljes mértékben kielégíti az ún. BMW-ügyben megfogalmazott szempontokat a VIII. rendű alperesnek az a védjegyhasználat, amikor egyéb gépjárműtípusok mellett, azokkal azonos méretbeli, elhelyezéssel megjelenítéssel informálja a fogyasztókat, hogy HYUNDAI autókat is értékesít és szervizel. Ezért a bíróság a felperesnek ezzel a használati móddal kapcsolatos keresetét mint megalapozatlant el is utasította.

A Fővárosi Bíróság a fenti szempontok mérlegelése alapján, a rendelkező részben megfogalmazott körben állapította meg a védjegybitorlást, és alkalmazta a felperes által kért jogkövetkezményt, az érintett alperesek eltiltását a további jogsértéstől.

A doménnevek regisztrátorai vonatkozásában a HYUNDAI-ügyben hozott ítélet azt mondja, hogy külön vizsgálándó, hogy a XIX., XXII. és XXIII. rendű alperesnek a felperes által sérelmezett tevékenysége mennyiben sorolható a Vt. 12. §(3) bekezdése szerinti használati cselekmények közé.

A XIX., a XXII. és a XXIII. rendű alperes olyan regisztrátor, aki egy-egy alperestársa, (I., X., illetve IX. rendű alperes) mint igénylő javára az Internet Szolgáltatók Tanácsánál

(ISZT) különböző (HYUNDAIAUTO.HU, HYUNDAI-SPUR.HU, illetve HYUNDAI-SPEED.HU) doménnevet regisztráltatott.

Arra a kérdésre vonatkozóan, hogy a védjeggyel az összetéveszthetőségig hasonló doménnevet regisztráló gazdasági társaság regisztrátori tevékenységét védjegybitorlás szempontjából miként kell minősíteni, kialakult bírói gyakorlat van. A regisztrátor az igénylő által választott szervezet, amely az igénylő doméndelegálással, és/vagy adatregisztrálással kapcsolatos ügyeit intézi, vizsgálja, hogy az igénylés teljesíthető-e. Feladata nem olyan, amely csak adminisztrációs, technikai és műszaki feladatok ellátására, kizárólag ügyintézői tevékenységre terjed ki. A doméndelegálással és/vagy adatregisztrálással kapcsolatos eljárás sajátos, a bizományhoz hasonló ügyviteli jellegű közvetítő tevékenység, amelyben az igénylő érdekében intézkedő regisztrátor önállóan, saját nevében jár el a nyilvántartó harmadik személynél. Az érintett alperesek a perbeli összefüggésben tehát regisztrátornak minősülő gazdasági társaságok, amelyek gazdasági tevékenységük körében, szabályzatuk szerinti eljárással közreműködtek abban, hogy az igénylők védjegybitorlást megvalósító módon használják a kérdéses doménneveket az interneten. Az ilyen eljárás a Vt. 12. §-a szempontjából olyan gazdasági tevékenységnek minősül, amellyel a XIX., a XXII. és a XXIII. rendű alperes maga is részesévé vált a védjegybitorlásnak (3.P.28.655/2005).

3. A Fővárosi Bíróság részítele ellen az alperesek – egy kivételével – fellebbezést nyújtottak be – beleértve a regisztrátorokat is.

A Fővárosi Ítéltábla 2009. március 17-én kelt részíteleivel az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, csupán a kiszabott perköltséget szállította le.

Említésre méltónak tartom, hogy az Európai Bíróságnak az elsőfokú bíróság által „igen részletesen” (a Fővárosi Ítéltábla szóhasználata) hivatkozott BMW-ítéletére is kitér. Eszerint:

A perben éppen a hivatkozott BMW-ítélet kivételt megfogalmazó következtetései voltak irányadók, mivel a védjegyek alperes által történő használata alkalmas volt a védjegyjogosulttal fennálló különleges kapcsolat feltételezésére. Az elsőfokú bíróság a BMW-ügyben foglaltaknak megfelelően, részletesen, egyenként és konkrétan feltárta és minősítette a két védjegyet érintő alperesi használati cselekményeket abból a szempontból, hogy azok megfeleltek-e az információnyújtáshoz való jognak, vagy meghaladták ezt a keretet. A részíteleit körülbekötő mérlegelését és alapos indokolását támasztja alá, hogy a VIII. rendű alperes védjegyhasználatát abban a részben, miszerint az egyéb gépjárműtípusok mellett a VIII. rendű alperes a fogyasztókat a HYUNDAI autók értékesítéséről és szervizeléséről tájékoztatja, nem is kifogásolta – mondja a Fővárosi Ítéltábla.

A regisztrátorok vonatkozásában a másodfokú ítélet csak annyit mond, hogy azok megismételték azt a nyilatkozatukat, hogy nem tudtak a jogsértésről, de bármilyen szintű bírósági kötelezésnek eleget fognak tenni. A regisztrátorok egyébként csak a perköltség megállapítása ellen fellebbeztek. E vonatkozásban a másodfokú ítélet azt mondja, hogy „a perköltség teljes mellőzésére a Pp. 80. §(1) bekezdésében írt feltételek hiánya miatt nem kerülhetett sor.

Nem volt ugyanis megállapítható az ő vonatkozásukban, hogy a perre okot nem adtak, és az első tárgyaláson nem ismerték el a követelést.” (8. Pf. 20.533/2008/)

4. Az alperesek többsége felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő a Legfelsőbb Bírósághoz.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmeket 2010. március 17-én kelt részítéletével – beleértve az időközben „felébredt” regisztrátorokét is – elutasította (Pfv. IV. 20.796/2009).

A felülvizsgálati eljárásban hozott részítélettel az ügy befejezést nyert.

Megjegyzések

a) Az Európai Bíróság BMW-ítéletének alkalmazása nemcsak célszerű, de meggyőző is volt. Nem véletlen, hogy a peres felek is kérték azt.

Az Európai Bíróság egyébként maga is visszatér időnként a BMW-ítéletben kifejtettekre, így például az OPEL- (C-489/5)⁷ vagy a GILLETTE-ügyben hozott ítéletben (C-228/03).⁸

A magyar bírósági gyakorlat úgyszintén követi az egységesített közösségi védjegy jog értelmezése vonatkozásában az Európai Bíróság ítéleteiben kifejezésre jutó szempontokat.⁹

b) Az ügy szokatlanságát az is szemlélteti, hogy a bíróságok mind a három fokon részítéletet hoztak.

Persze a felperesnek módja lett volna a jogsértő védjegyhasználat miatt a gazdagodás megtérítését vagy kártérítést kérni. Ezzel a lehetőséggel azonban nem élt, amit magam csak helyeselni tudok. Hiszen célját, a védjegy használatától való eltiltást elérte.

c) A regisztrátorok védekezése (a fellebbezési eljárásban) arra korlátozódott, hogy a hyundai doménnevek nem téveszthetők össze a HYUNDAI védjeggyel. Ez persze gyenge védekezés volt.

A jóhiszeműségre való hivatkozás sem állt meg, hiszen a védjegybitorlás megítélése objektív kritériumok alapján történik.

Ezért nem meglepő, hogy mind a Fővárosi Bíróság, mind a Fővárosi Ítéltábla elmarasztalta a nevezetteket. Ez utóbbi a jogsértés megállapításakor gyakorlatilag az Ektv. felelősségi szabályait hallgatólagos analógiával alkalmazta, amikor megállapította, hogy „az első tárgyaláson nem ismerték el a követelést”. Ez egyébként az Ektv. szerint még késő is lett volna.

d) Sem az első-, sem a másodfokú bíróság nem a Vt. 27. §(4) bekezdése alapján marasztalta el a közreműködő regisztrátorokat.

Ennek alighanem az alperes pertársaság elleni jogérvényesítés, s a pertársaság keretében történt marasztalás lehetett az oka.

⁷ Vida: i. m. (1), p. 245.

⁸ Vida: i. m. (1), p. 307.

⁹ Vida: i. m. (1), p. 342.

Ha a felperes a regisztrátorokkal szemben külön perben érvényesítette volna igényeit, akkor ezek felelősségének megállapítása alighanem a Vt. 27. §(4) bekezdése alapján történhetett volna.

e) Tény, hogy a bíróság elé kerülő bitorlási perek közel fele doménnévvel kapcsolatos jogvita.¹⁰ Így a doménnevek jogellenes használata kérdésében könnyebbésséget jelentett, hogy e vonatkozásában már „kitaposott út” állt rendelkezésre, amelyre az elsőfokon eljáró bíróság hivatkozott is: a Legfelsőbb Bíróság egy eseti döntése,¹¹ amely más védjegyének doménnévként való használatát jogsértőnek minősíti. Ez egyébként megfelel az EU más tagállamai ítélkezési gyakorlatának is.

III. Kitérő: az internetes honlap üzemeltetőjének jogsértése

Mind tényállásbeli, mind jogalkalmazási szempontból hasonló kérdéseket vetett fel a *www.fusz.hu* honlap üzemeltetője ellen indított per, még ha nem is védjegybitorlás volt annak tárgya.

Az alperes internetes honlapján olyan olvasói levél jelent meg, amely a felperes becsületét és jó hírnevét sértette.

Tény, hogy az alperes honlapjára a regisztrálást követően bárki feltehetett bármilyen szöveget, hozzászólást, olvasói levelet.

Ugyanakkor az adott ügyben eljáró Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság azt állapította meg, hogy az alperes mint közvetítő szolgáltató az Ektv. 2. § 1c) pontja szerinti tárhelyszolgáltatónak minősül, s így a felelősség alól akkor mentesül, ha a jogsértő tartalomról való értesülést követően – az adott esetben a kereset kézhezvételét követően – azonnal intézkedett volna a kifogásolt olvasói levél eltávolításáról. Minthogy azonban erre nem került sor, ezért a Ptk. 75. § (1) bekezdése, 76. §-a és 78. § (1) bekezdése értelmében jogsértő magatartást tanúsított, amiért a bíróság a kifogásolt olvasói levél eltávolítására és kártérítés megfizetésére kötelezte (2.P. 20.307/2008).

Az ítéletet követően az alperes a kifogásolt olvasói levelet a honlapról levette, egyidejűleg azonban fellebbezést nyújtott be.

A másodfokon eljáró Debreceni Ítéltábla a jogsértést ugyancsak megállapította. Ugyanakkor kifejtette, hogy a perbeli esetre az Ektv. rendelkezései nem alkalmazhatóak. Ezért a Ptk. 75. § (1) bekezdése, azaz a személyhez fűződő jogok sérelme, 76. §-a, azaz a becsület sérelme, valamint a 78. § (1) és (2) bekezdése, azaz a jó hírnév sérelme miatt marasztalta el az alperest (Pf. II. 20.673/2008 – 2009. január 20.).

¹⁰ Dr. Bacher Gusztáv: Összefoglaló a doménnév-regisztrációról és a doménnevekkel összefüggő jogérvényesítésről tartott kerekasztal-beszélgetésről. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 2(112.) évf. 1. különszám, 2007. május, p. 82 (utalással dr. Csóti Tamás beszámolójára).

¹¹ BH 2005.145.

Az alperes által benyújtott felülvizsgálati kérelmet a Legfelsőbb Bíróság ugyancsak elutasította. (Pfv. 20.796/2009 – 2009. október 1.)

Megjegyzések

a) Az internetes honlap üzemeltetőjének felelősségét felvető ügy tényállásában szereplő jó hírnév védelme – még ha magánszemély jó hírnevéről is van szó – tipikusan olyan elem, amely a védjegyügyek jelentős hányadában is felbukkan.

Még ha nem is a „nagy” védjegyekre gondolunk, hanem csak a piaci ismertség alacsonyabb fokán állókra, akkor is kézenfekvő, hogy ez utóbbiak jogosultjai is komolyan ügyelnek védjegyük jó hírnevére. A jó hírnév elvesztése ugyanis komoly üzleti (gyakran jogi) következményekkel, hátrányokkal jár.

b) Az itt ismertetett esetben az internetes honlapot nem gazdasági tevékenység keretében üzemeltették. Az Ektv.-nek a tárhelyszolgáltatókra vonatkozó rendelkezése ezért nem vonatkozott annak szerkesztőjére, amint azt a másodfokon eljáró bíróság megállapította. Ugyanakkor, még ha az alperes nem is volt tisztában az olvasói levél becsület- és jó hírnevet sértő tartalmával (amit magam kétségesnek tartok), a jóhiszeműség és az elvárhatóság szabálya alapján a tudomásszerzést követően (az adott esetben ez a keresetlevél kézhezvételét jelentette – előzetes felszólítás nem történt) azonnal el kellett volna távolítania a kifogásolt olvasói levelet. Minthogy ezt csak az elsőfokú bírósági ítélet meghozatalát követően tette meg, legalábbis ez a mulasztása jogsértő volt – még ha nem is vonatkozott rá az Ektv. eltávolítási szabálya.

c) Jogalkalmazási szempontból magam egy további párhuzamosságot látok a HYUNDAI-ügyben hozott ítélet, valamint az internetes honlap (www.fusz.hu) ügyében hozott ítélet között: az elmarasztalás egyik esetben sem az Ektv. alapján történt. Analógia fikcióját alkalmazva azonban a felelősség alóli mentesülés az Ektv. alapján sem lett volna megállapítható.

Kitekintés: a közvetítő szolgáltató szerepe a közösségi jogban

Amint azt a jogi háttér áttekintése alkalmával említettem, a közösségi jog idevonatkozó rendelkezései a hazai jogi szabályozás modelljeként foghatók fel.

Nem meglepő, ha a közösségi joggyakorlatban az itt ismertetett két jogvitához hasonló, sőt jóval bonyolultabb kérdések is felvetődtek. A Nemzetközi Versenyjogi Egyesület (LIDC) ezért a közvetítő szolgáltató felelősségének kérdését 2011. évi oxfordi kongresszusának napirendjére tűzte.¹²

¹² To what extent should on-line intermediaries (such as ISPS and operators of online market places) be responsible for the control or prohibition of unfair competitive practices (in particular sales of products contrary to the law) carried out on their systems?

A témában részletes magyar tanulmány¹³ készült, amelynek javaslatai közül említék néhányat. Ilyenek

- a jogérvényesítésről szóló 2004/48/EK irányelv¹⁴ 9.1a pontjának iparjogvédelmi vonatkozású rendelkezéseit terjesszék ki a tisztességtelen verseny körében elkövetett jogsértésekre is,

- az egyszerű adatátvivő (*mere conduit*) felelősségét közelítsék a tárhelyszolgáltató, a gyorsítótároló- és a keresőszolgáltatást nyújtó felelősségéhez, mivel az egyszerű adatátvivő felelőssége igen tág körben kizárt,

- a weboldalak hozzáféréseinek akadályozására, valamint a doménnevek blokkolására különös szankciók, illetve jogérvényesítési eszközök legyenek stb.

Érdeklődéssel várom, hogy más országokból milyen javaslatok érkeznek majd ebben a „vadonatú” jogi témában.

¹³ 2009. május 9 – a Munkabizottság vezetője: dr. Liber Ádám.

¹⁴ Hivatalos lap (EK), 2004 L 157.

**„EGYSZERŰEN BONYOLULT...” –
HATÓANYAG-KOMBINÁCIÓKRA ADHATÓ KIEGÉSZÍTŐ OLTALMI
TANÚSÍTVÁNYOK (SPC) KÉRDÉSE AZ EURÓPAI BÍRÓSÁG ELŐTT**

A népszerű amerikai romantikus vígjáték címét kölcsönvéve e tanulmány az utóbbi évek egyik legvitatottabb jogalkalmazási kérdését, a hatóanyag-kombinációkra adható SPC-k területén előforduló érdekes jogeseteket járja körül.

Nem véletlen, hogy az elmúlt évben négy előzetes döntéshozatal iránti kérelem érkezett az Európai Bírósághoz – az Egyesült Királyság illetékes bíróságaitól –, amelyek a gyógyszerek kiegészítő oltalmi tanúsítványáról szóló 469/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: rendelet) 3. cikk *a)* és *b)* pontjának¹ helyes értelmezése tárgyában kérnek iránymutatást.

Milyen egységes szempontok alapján dönthető el, hogy a tanúsítvány tárgyát képező termék az alapszabadalom oltalma alatt áll-e, és hogy e termék gyógyszerként történő forgalomba hozatala engedélyezett-e? E látszólag egyszerű kérdésekre kombinációs készítmények esetében valójában nem is olyan egyértelmű a válasz.

1. A C-322/10 Medeva és a C-422/10 Georgetown University összevont ügy

A Medeva 2010. április 26-án lejárt szabadalma két antigén – pertactin és FHA – kombinációját tartalmazó, számarkőhögés elleni, szinergetikus hatású vakcinára vonatkozik. A találmány leírása szerint a harmadik antigénre, a pertussistoxinra nincs szükség. Ez a felismerés azért lényeges, mert a harmadik antigén volt a felelős a mellékhatások nagy részéért. Az első, a találmánynak megfelelően gyártott védőoltást, amely számarkőhögés, diftéria és tetanusz ellen (DTPa) is védelmet biztosított, 1996-ban hozták forgalomba az Egyesült Királyságban. A különböző betegségek elleni védőoltások kombinációjának előnyeit felismerve a DTPa-ból még szélesebb körű védőoltás-kombinációkat fejlesztettek ki.

2000-ben, illetve azt követően olyan vakcinákat hoztak forgalomba, amelyek az előbbieken kívül még vírusos agyhártyagyulladás és gyermekbénulás ellen is védelmet biztosítottak.

¹ 3. cikk

A tanúsítvány megszerzésének feltételei

A termékre tanúsítványt kell adni, ha abban a tagállamban, amelyben a 7. cikk szerinti bejelentést benyújtották, a bejelentés napján

a) a termék hatályos alapszabadalom oltalma alatt áll;

b) a termék gyógyszerként történő forgalomba hozatalát – az esettől függően – a 2001/83/EK irányelv vagy a 2001/82/EK irányelv szerint engedélyezték;

tak. A mind az öt betegség elleni kombinált védőoltást (DTPa-IPV/Hib) ma a gyermekorvosok elsődleges védőoltásként ajánlják csecsemők számára az EU-ban.

Minden olyan alkalommal, amikor új antigéneket építenek be a kombinációba, megnő a mellékhatások gyakoriságának, illetve az immunválasz csökkenésének az esélye, ezért széles körű klinikai vizsgálatokra van szükség.

2009 áprilisában a cég öt SPC-bejelentést tett különböző vakcinákra, a szóban forgó bejelentések tárgya a kereskedelmi forgalomban kapható vakcinákban található hatóanyag-kombinációk: a Pediacel nevű készítmény tizenegy hatóanyagot (a két fenti antigént és hét másik hatóanyagot), az Infanrix-IPV Hib kilenc hatóanyagot, az Infanrix-IPV nyolc hatóanyagot, a Repevax pedig kilenc hatóanyagot tartalmaz.

Bejelentés száma SPC/GB	09/015	09/016	09/017	09/018	09/019
Forgalombahozatali engedély	Infanrix IPV+Hib	Pediacel	Repevax	Pediacel	Infanrix IPV
Hatóanyagok száma az SPC-bejelentésben	9	9	9	2	8
Hatóanyagok száma a gyógyszerkészítményben	9	11	9	11	8

1. táblázat: Az SPC-bejelentések és az alapul szolgáló forgalombahozatali engedélyekben szereplő készítmények hatóanyag-összetétele a Medeva-ügyben.

Az Egyesült Királyság Szellemitulajdon-védelmi Hivatala (Intellectual Property Office, UKIPO) különböző hatóanyag-kombinációkra irányuló öt SPC-bejelentés közül négyet azért utasított el, mert álláspontja szerint nem feleltek meg a 3. cikk *a)* pontjában előírt feltételnek. A szabadalom tárgya az FHA-t és pertaktint tartalmazó bivalens védőoltás, ennek ellenére egyik megjelölt védőoltás sem kizárólag a két szabadalom szerinti antigénből áll.

Az Egyesült Királyság jogalkalmazási gyakorlata szerint – lásd később – nincs semmilyen alap arra, hogy az igénypontok által meghatározott oltalmi kört a leírásban feltárt találmánynál szélesebb körre terjesszük ki. A rendelettel ellentétben, ha az A hatóanyag szabadalmának jogosultja a kiegészítő oltalmi tanúsítvány iránti kérelmében az A és a B hatóanyagot egyaránt tartalmazó kombinációra vonatkozó forgalombahozatali engedélyre hivatkozik, az A+B kombinációra ugyanis a szabadalom nem biztosít oltalmat. Az SPC/GB09/018-as bejelentést pedig azért utasították el, mert a kérelem a szabadalom oltalmi körébe tartozó két hatóanyagra vonatkozott ugyan, de a megjelölt forgalombahozatali engedélyben szereplő egyéb összetevőkre is kiterjedt, ezért az nem tekinthető e termék első, 3. cikk *b)* szerinti engedélyének. A brit vizsgáló elismerte, hogy létezhetnek olyan egészségpolitikai megfon-

tolások, amelyek a védőoltások terén eltérő elbírálást indokolnának, de ennek deklarációja a kormányok hatáskörébe tartozik.

A döntés ellen a High Court előtt fellebbező Medeva azonban úgy látja, hogy visszásságot eredményez, ha a védőoltásokat, amelyeket gyakran kombinációban engedélyeznek először, emiatt kizárják a kiegészítő oltalmi tanúsítvány megszerzéséből. Ismert, hogy egészségügyi szempontból előnyösebb egy kombinált védőoltással minél több betegség ellen védettséget szerezni, mint egyenként beadni azokat. A szabadalmas erre tekintettel nem szerez egyenként forgalombahozatali engedélyeket, így azonban akaratlanul ütközésbe kerül a közösségi rendeletek 4. cikkével,² amely kimondja, hogy az alapszabadalom által biztosított oltalom keretein belül a tanúsítvány által biztosított oltalom csak az adott gyógyszerre vonatkozó forgalombahozatali engedély hatálya alá tartozó termékre terjedhet ki.

Az alapvető probléma az, hogy a szabadalmaztatott eredeti védőoltásnak nem lesz piaca, ha magában kínálják, a kombinált védőoltásnak viszont nem térülnek meg a kutatási költségei az alapszabadalom lejártá előtt.

A High Court első fokon megerősítette az UKIPO-döntést.³ Többek között azzal érvelt, hogy a termék meghatározásán (két hatóanyag vagy kilenc hatóanyag) nem lehet mást érteni az 1. cikk b)⁴ pont és a 3. cikk a) pont értelmében.

A Medeva BV. az ítélet ellen fellebbezett a Court of Appealhez. Kitchin bíró áttekintette az Egyesült Királyság korábbi ítélkezési gyakorlatát, és megállapította, hogy mindeddig három nevezetes High Court-döntés határozta azt meg:

Az első a 2003-as Takeda-ügyben⁵ hozott bírósági ítélet, amely a lanzoprazol és egy antibiotikum kombinációjára igényelt SPC elutasítása tárgyában született. Az elutasítás oka az volt, hogy a megjelölt alapszabadalomnak sem az igénypontjai, sem a leírása nem tettek említést lanzoprazol más hatóanyaggal való alkalmazására. A Takeda fellebbezésében azzal érvelt, hogy a kombináció ennek ellenére a szabadalom oltalmi körébe tartozik, hiszen a kombináció forgalmazásával harmadik fél *bitorolná* a szabadalmat.

Jacob bíró ítélete szerint azonban az a tény, hogy az A-ra vonatkozó szabadalom lehetővé tenné a szabadalmas számára, hogy bitorlási pert indítson az A-ból és B-ből álló gyógyszer

² 4. cikk

Az oltalom tárgya

Az alapszabadalom által biztosított oltalom keretein belül a tanúsítvány által biztosított oltalom csak az adott gyógyszerre vonatkozó forgalombahozatali engedély hatálya alá tartozó termékre, illetve a termék gyógyszerként történő olyan alkalmazásaira terjed ki, amelyeket a tanúsítvány lejártá előtt engedélyeztek.

³ Medeva BV v. The Comptroller General of Patents, High Court of Justice, Chancery Division, Patents Court, London, UK, 27 January 2010, Case No. [2010] EWHC 68 (Pat).

⁴ 1. cikk

Meghatározások

b) „termék”: egy gyógyszer hatóanyaga vagy hatóanyagainak kombinációja.

⁵ Takeda Chemical Industries Limited SPC Applications (No.3) [2003] EWHC 649 (Pat).

értékesítése esetén, nem releváns a szabadalom által biztosított oltalom terjedelmére nézve (tehát a „*bitorlási teszt*” nem fogadható el). Egy termék akkor áll a szabadalom oltalma alatt, ha valamelyik igénypont körébe tartozik. Megállapítást nyert továbbá, hogy „az SPC célja a szabadalom által biztosított védelem megfelelő részének meghosszabbítása, nem pedig további monopoljogok biztosítása”.

2008-ban Kitchin bíró a Gilead Sciences ügyében⁶ egy másik kombinációs SPC-bejelentés – tenofovir és emtricitabin – elutasítása ellen benyújtott fellebbezés kapcsán már felvette azt a lehetőséget, hogy ez a gyakorlat idejétmúlt lehet. Ezzel együtt a szóban forgó ügyben úgy találta, hogy a tenofovir és emtricitabin kombinációját az önmagában tenofovorra vonatkozó igénypont nem védi, de a „tenofovirt és adott esetben egy másik hatóanyagot” tartalmazó készítményre vonatkozó igénypont viszont igen.

2009-ben Arnold brit bíró az Astellas Pharma Inc. Vs. Comptroller General of Patent ügyében⁷ hasonló kétségeinek adott hangot. Az Astellas-ügyben az emodepside és prazikvantel kombinációra vonatkozó SPC-bejelentés elutasítása elleni fellebbezést a bíróság elutasította, mert az alapszabadalom igénypontjaiban nem szerepel ez a konkrét hatóanyag-kombináció.

A C-392/97. sz. Farmitalia Carlo Erba-ügyben az Európai Bíróság kimondta, hogy annak megállapításakor, hogy egy termék az alapszabadalom oltalmi körébe tartozik-e, a nemzeti szabadalmi jogból kell kiindulni. Ezért a bitorlási teszttel való érvelés helyessége nem zárható ki teljesen, de nem is tekinthető magától értetődőnek.

Úgy tűnik, hogy a Takeda-ügyben alkalmazott szigorú megítélés lassan idejétmúlttá válik, – a leírásban adott kitanításnak egyre nagyobb szerep jut. Felmerült az a jogos aggály, hogy egyáltalán helytálló-e még a tudomány fejlődésével egyre változó körülmények között?

Kitchin bíró úgy vélte, elképzelhetőek olyan körülmények, amikor a Takeda-ügyben alkalmazott teszt túl szigorú eredményt hozhat. Például egy új hatóanyag szabadalmának jogosultja dönthet úgy, hogy azt csak másik hatóanyaggal kombinációban hozza forgalomba úgy, hogy kizárólag erre a kombinációra szerez forgalombahozatali engedélyt.

Az egyik lehetséges megoldás az lenne, ha úgy tekintenénk, hogy az ilyen gyógyszer valójában három terméket tartalmaz (a két hatóanyagot külön-külön, valamint kombinációban). Tanúsítványoltalom adható lenne arra a hatóanyagra, amelyik a megjelölt alapszabadalom valamelyik igénypontjában szerepel. E megoldásnak lennének előnyei, ugyanakkor nehéz lenne összhangba hozni a 4. cikk szövegezésével, amely szerint az SPC-oltalom csak a forgalombahozatali engedély szerinti termékre terjed ki.

A Court of Appeal a korábbi jogalkalmazási gyakorlat áttekintése után a következő nyitott kérdéseket találta.

⁶ Gilead Sciences Inc's SPC Application [2008] EWHC 1902(Pat).

⁷ Astellas Pharma Inc v Comptroller-General of Patents, [2009] EWHC 1916 (Pat).

– A Farmitalia-esetben az Európai Bíróság arról nem rendelkezett, hogy a nemzeti bíróságoknak *hogyan* kell értelmezniük a 3. cikk *a)* és *b)* pontját.

– Az EU-tagállamok szabadalmi törvényei harmonizációjának hiányában szükség van egységes koncepció kialakítására azzal kapcsolatban, hogyan állapítható meg, hogy a „termék szabadalmi oltalom alatt áll”.

– Mérlegelendő, hogy a több betegség ellen hatásos vakcinák külön elbírálást igényelnek-e. Ezért 2010. június 24-én a következő kérdésekkel fordult az Európai Bírósághoz.

– Milyen teszt alapján állapítható meg a 3. cikk *a)* pont alkalmazásában, hogy a termék szabadalmi oltalom alatt áll?

– Eltérő tesztet kell-e alkalmazni akkor, ha a termék több betegség ellen kifejlesztett védőoltás?

– Több betegség ellen kifejlesztett védőoltás esetében a 3. cikk *a)* pontja szempontjából elegendő-e, ha az alapszabadalom a termék egy sajátosságára biztosít oltalmat?

A 3. cikk *b)* pontja szempontjából korlátozódhat-e a termék fogalma a több betegség kifejlesztésére irányuló védőoltás azon részére, amely hatályos alapszabadalom oltalma alatt áll?

Egy hónappal a Medeva-kérelm benyújtása után Kitchin bíró a Georgetown University és társai SPC-bejelentéseinek az UKIPO általi elutasítása ügyében benyújtott fellebbezés kapcsán újabb előzetes döntéshozatali kérelmet terjesztett elő. Utalva a Court of Appeal által kezdeményezett C-322/10. sz. Medeva-ügyre kérte, hogy az Európai Bíróság egyesítse a két ügyet, amely véleménye szerint ugyanazon kérdésre irányul.

A Georgetown University és társai által benyújtott nyolc kiegészítő oltalmi tanúsítványra vonatkozó bejelentések tárgya olyan hatóanyagkombináció volt, amelyek e hatóanyagok forgalombahozatalát először más hatóanyagokkal kombinációban tartalmzták.

A kérelmekben termékként különböző Humán Papilloma Vírus (HPV)-típusok (így a 6, 11, 16 és 18 típus) L1 rekombináns proteinjei szerepelnek. Az SPC-ket a Gardasil, Silgard és Cervarix nevű centralizált eljárás alapján kiadott kombinált készítményekre adott EU forgalombahozatali engedélyek alapján igényelték.

Hatóanyag	Gardasil	Silgard	Cervarix
Engedély száma	EU1/06/357/001-017	EU1/066358/001-017	EU1/07/419/001-009
HPV 6 L1 protein	Igen	Igen	–
HPV 11 L1 protein	Igen	Igen	–
HPV 16 L1 protein	Igen	Igen	Igen
HPV 18 L1 protein	Igen	Igen	Igen
Összes komponens	4	4	2

2. táblázat: Az SPC-bejelentések alapjául szolgáló forgalombahozatali engedélyekben szereplő készítmények hatóanyag-összetétele a Georgetown University-ügyben

Az UKIPO, miután mérlegelte a vakcinák speciális tulajdonságait, a C-329/97 Farmitalia Carlo Erba-döntést, és tanulmányozta más EU-tagállamok bírósági döntéseit e tárgyban, valamennyi kérelmet elutasította azon az alapon, hogy nem felelnek meg a 3. cikk *b)* pont követelményének, mert a megjelölt forgalombahozatali engedélyek a termékként megjelölt hatóanyagon kívül további egy vagy három hatóanyagot tartalmaztak.

A bejelentő fellebbezésében többek között azzal érvelt, hogy e kiegészítő tanúsítványok engedélyezésre kerültek Ausztriában, Franciaországban, Olaszországban és Svédországban.

A High Court is úgy látta, hogy az EU-tagországok gyakorlata feltűnő különbségeket mutat. Tekintettel arra, hogy gyorsan fejlődő területről van szó, szükségesnek tartotta, hogy a Medeva-ügyben feltett kérdések tárgyában indított előzetes döntéshozatali eljárást a 3. cikk *b)* pontjának értelmezésére irányuló alábbi kérdések vizsgálatával egészítsék ki.

A 3. cikk *b)* pontja lehetővé teszi-e kiegészítő oltalmi tanúsítvány megadását, ha

a) hatályos alapszabadalom oltalmat biztosít a hatóanyag, illetve hatóanyag-kombináció esetében a 3. cikk *a)* pontjának megfelelően, és

b) a hatóanyagot vagy hatóanyag-kombinációt *egy vagy több eltérő hatóanyaggal együttesen* tartalmazó gyógyszer forgalomba hozatalát a megfelelő, érvényes irányelvek szerint engedélyezték, és ez az engedély a hatóanyag vagy a kombináció *első forgalombahozatali engedélye a tagállamban*.

2011. január 12-én az Európai Bíróság egyesítette a Medeva- és a Georgetown University-ügyben folytatott eljárásokat.

2. C-518/10 Yeda Research and Development Company

2010 októberében a brit Court of Appeal a cetuximab-ügy kapcsán még tágabb értelemben fogalmazta meg a Medeva-ügyben felvetődött kérdéseket.

A Yeda Research a rák kezelésében alkalmazott cetuximab hatóanyagra vonatkozóan két SPC-bejelentést tett, egyet a cetuximabra, egyet pedig a cetuximab és az irinotekán kombinációjára. Az EP 0667 165 B1 lajstromszámú alapszabadalom kifejezetten a cetuximab és az irinotekán hatóanyag kombinált terápiájára alkalmas készítményre biztosít oltalmat. Az első, a 3. cikk *b)* pont szempontjából figyelembe veendő engedély az Európai Gyógyszerügynökség által kiadott, a cetuximab hatóanyagú Erbitux nevű készítményre kiadott engedély. Az EMA-engedély mellékletét képező alkalmazási előírás a cetuximab irinotekánnal való kombinált alkalmazására vonatkozik, ugyanez az instrukció olvasható a betegájékoztatóban is. Bárki, aki ilyen feltételek mellett cetuximabbal lát el például egy kórházi gyógyszerterátiát, „közreműködői bitorlást” követ el, hiszen ez a cselekmény „a találmány lényeges eleméhez kapcsolódó eszközzel való ellátásnak minősülne”.

Az UKIPO mindkét kiegészítő oltalmi tanúsítványra irányuló bejelentést elutasította.

Megállapítást nyert, hogy a 3. cikk *a)* pontjának alkalmazásában a cetuximab önmagában nem áll hatályos alapszabadalom oltalma alatt, a megjelölt forgalombahozatali engedély pedig csak az egyik hatóanyagra vonatkozik.

A döntés ellen fellebbező Yeda szerint annak eldöntéséhez, hogy egy termék hatályos alapszabadalom oltalma alatt áll-e, meg kell vizsgálni, hogy a termékkel való ellátás révén megvalósul-e az alapszabadalom bitorlása vagy sem, ami jelenthet közvetlen vagy közvetett, más néven „közreműködői” bitorlást is. A fellebbező szerint közreműködői bitorlás fennállhat a jelen esetben.

Az eljáró bíróság a tekintetben kéri az Európai Unió Bíróságától az SPC-rendelet 3. cikk *a)* pontjának értelmezését, hogy jelentőséggel bír-e az elemzés szempontjából az, ha a bitorlás *közvetett vagy közreműködői bitorlás formájában* valósul meg. Jelenleg ugyanis nem egyértelmű, hogy az egyes nemzeti szabadalmi hivatalok alkalmazzák-e a közvetett bitorlásra vonatkozó doktrínát. Valójában még egyetlen más európai hivatal vagy bíróság sem állapította meg azt, hogy a közvetett bitorlás lehetősége által a termék az alapszabadalom oltalmi körébe tartozhat.

Látható tehát, hogy a Medeva-ügy a Yeda-ügyben fennálló helyzet ellentéte annyiban, hogy az SPC-kérelmek tárgyát képező termékek a Medeva-esetben jóval több hatóanyagot tartalmaznak, mint amit a szabadalomban feltártak, míg a Yeda-ügyben első belföldi engedélyként csak egy hatóanyagot tartalmazó forgalombahozatali engedélyről, de hatóanyag-kombinációra vonatkozó alapszabadalomról van szó.

3. C-630/10 UNIVERSITY OF QUEENSLAND/CSL

A 2010 végén előterjesztett, negyedik, brit előzetes döntéshozatali kérelemben feltett kérdések alapvetően hasonlóak a C-322/10. sz. Medeva- és a C-422/10. sz. Georgetown University-ügyben felvetődött kérdésekhez. A jelen ügyben a felperesek nyolc, védőoltásokra vonatkozó kiegészítő oltalmi tanúsítvány bejelentői, amely védőoltások közül kettőnek van forgalombahozatali engedélye. A nyolc bejelentés közül kettőben a rendelet értelmében vett „terméket” hatóanyagok kombinációjaként jelölik meg, hat kérelem pedig egyetlen hatóanyagra vonatkozik.

A bejelentések három alapszabadalomhoz kapcsolódnak, amelyek *ugyanabból az európai szabadalmi bejelentésből származnak, annak megosztásával keletkeztek*. Az első (EP 0595935 B1) a 6-os típusú HPV vagy 11-es típusú HPV „L1” proteint tartalmazó vírusszerű részecske (VLP) felhasználásával előállított védőoltások előállítási eljárásaira vonatkozik. A második (EP 0595935B1) szabadalom a Gardasil-kombinációra (6-os, 11-es, 16-os és 18-as HPV vírusszerű részecskék kombinációjára), valamint a Gardasilban szereplő termékek közül a 11-HPV VLP-re, illetve a Gardasil 6-HPV VLP-re vonatkozik, a harmadik (EP1359156 B1) tárgya pedig a 18-as típusú HPV VLP-t tartalmazó védőoltás és előállítása.

A brit hatóságok – következetesen- a két hatóanyag-kombinációra vonatkozó bejelentést azon az alapon utasították el, hogy az alapszabadalom nem biztosított oltalmat a hatóanyag-kombinációkra [lásd 3. cikk *a*) pont], az egyetlen hatóanyagra vonatkozóakat pedig azért, mert a termékek nem feleltek meg a rendelet 3. cikk *b*) pontjának, ugyanis a forgalombahozatali engedélyek nem az egyes hatóanyagokra, hanem a hatóanyag-kombinációkra vonatkoztak.

A felperesek keresetében eljáró High Court az előzőekben kombinált védőoltások tárgyában feltett kérdéseket az alábbi, újabb szempontokkal egészítette ki.

– A több hatóanyagból álló gyógyszerek esetében *vannak-e további kritériumok* annak eldöntésére, hogy a termék szabadalmi oltalom alatt áll, és melyek ezek a kritériumok?

– Mennyiben befolyásolja a helyzetet, *ha az alapszabadalom olyan, eredetileg nem egységes szabadalom*, amelynek oltalma a gyógyszer minden hatóanyagára kiterjedt, illetve hogy jelen esetben „a termék előállítására szolgáló eljárást” igénylő alapszabadalomról van szó?

Összefoglalás

Az Európai Bíróság a közeljövőben tehát olyan fontos kérdésekben fog iránymutatást adni, mint hogy milyen szempontok szerint kell eldönteni egy hatóanyag-kombináció esetén, hogy a termék hatályos szabadalmi oltalom alatt áll, és hogyan kell ezt értelmezni több hatóanyagot tartalmazó és több betegség ellen engedélyezett vakcinák esetén.

A tét nagy, az originátorcégek érdeke azt kívánja, hogy a „bitorlási teszt” alkalmazhatósága mellett törjenek lándzsát, azaz hogy az A hatóanyagot önmagában védő szabadalom oltalmi körébe a rendelet alkalmazásában beleértendő legyen az A+B, A+B+C stb. kombináció is. Hivatkozhatnak arra is, hogy a jelenlegi gyakorlat nem biztosít megfelelő védelmet a kutatás ösztönzésére, különösen így lehet ez a vakcinák területén, ahol egészségügyi szempontok miatt előnyös a kombinációk alkalmazása, hiszen minél több komponenst tartalmaz a vakcina, annál kevesebb védőoltás beadására van szükség a szervezetbe.

Másrészt számos érv szól amellett is, hogy a rendelet célja az, hogy a szabadalmast kárpótolja az originális készítmény forgalombahozatali engedélyének megszerzéséig eltelt idővesztéséért, de már nem indokolt kiterjeszteni a monopóliumot a további, nem szabadalmazott hatóanyagokkal alkotott kombinációk biztonságának és hatékonyságának vizsgálata miatti késedelemért.

A Magyarországon benyújtott kiegészítő oltalmi tanúsítvány iránti kérelmek közül mintegy 30 vonatkozik hatóanyag-kombinációkra, hét kérelem pedig oltóanyagokra, vakcinákra. Ezek közül néhánynak a vizsgálatánál mi is szembesültünk hasonló problémákkal. A Fővárosi Bíróság 3. Pk.21.489/2008/ számú határozatával megerősítette az emtricitabin és a tenofovir-dizoproxil-fumarát kombinációjára tett bejelentés (akkor még) MSZH⁸ általi

⁸ A Magyar Szabadalmi Hivatal (MSZH) neve 2011. január 1-jével változott a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalára (SZTNH).

elutasítását: lényegében, a Takeda-ügy logikáját alkalmazva, nem fogadtuk el a bitorlási tesztre hivatkozó kérelmezői érvelést. Az emtricitabint védő alapszabadalomnak sem az igénypontjai, sem a leírása nem tartalmazott kinyilvánítást, semmiféle utalást kombinációs készítményre. Az elutasító döntés indoklása szerint: „annak vizsgálata során, hogy egy termék hatályos szabadalmi oltalom alatt áll-e, a szabadalmi oltalom terjedelmének meghatározásából kell kiindulni, amit a leírás és az igénypontok határoznak meg, nem pedig az oltalom tartalmából”.

A döntés értelmében nem cél az alapszabadalom oltalmi körén túl terjedő monopólium engedélyezése a kiegészítő oltalmi tanúsítvány esetében.

A folyamatban lévő kombinációs készítményekre tett SPC-bejelentéseket az SZTNH az Európai Bíróság döntéseinek szellemében fogja elbírálni. A C-322/10 Medeva- és a C-422/10 Georgetown University és társai összevont ügyben 2011. május 12-én a Bíróság meghallgatást tartott, júliusban főtanácsnoki vélemény került nyilvánosságra. A végső döntés – amely akár ezzel ellentétes is lehet – várhatóan még ebben az évben megszületik.

Irodalom

<http://www.ipo.gov.uk> – References to the European Court of Justice: C-322/10 MEDEVA BV v THE COMPTROLLER GENERAL OF PATENTS, C-422/10 Georgetown University e., C-518/10 Yeda Research and Development Company et Aventis Holdings, C-630/10 University of Queensland and CSL Ltd vs Comptroller of Patent.

<http://curia.europa.eu> – Cases C-322/10 and C-422/10 are joined for the purposes of the oral procedure and of the judgement.

<http://www.lexology.com> – Wragge & Co LLP Gordon Harris and Jennifer Sunderland European Union, United Kingdom July 7 2010, Medeva's SPC applications: the Court of Appeal refers questions to the ECJ.

A SZELLEMI TULAJDON NEMZETI HIVATALA NEMZETKÖZI TEVÉKENYSÉGÉNEK FŐBB JELLEMZŐI 2011 ELSŐ FÉLÉVÉBEN

MAGYARORSZÁG KÉPVISELETE A SZELLEMI TULAJDON VILÁGSZERVEZETE (WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION, WIPO) KERETÉBEN FOLYÓ NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉSBEN

A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (SZTNH) 2011 első félévében is részt vett Magyarországot képviselve a WIPO bizottságaiban, munkacsoportjaiban és rendezvényein.

Januárban tartotta 16. ülését a Program- és Költségvetési Bizottság. Februárban és áprilisban informális találkozóra került sor a szerzői jogok témájában. A Genetikai Források, Hagyományos Tudás és Folklor Kormányközi Bizottság ülésközi munkacsoportja közvetlenül egymás után két ülést is tartott februárban, illetve márciusban. A Védjegyek, Ipari Minták és Földrajzi Árujelzők Állandó Bizottsága március végén tartotta 25. ülését. Biztosítottuk képviseletünket az új növényfajták oltalmára létrehozott nemzetközi unió Adminisztratív és Jogi Bizottságának, Konzultatív Bizottságának és Tanácsának tavaszi ülésein. Májusban sűrűn követték egymást az ülések, illetve rendezvények; ekkor került sor a Fejlesztés és Szellemi Tulajdon Bizottság 7., a Genetikai Források, Hagyományos Tudás és Folklor Kormányközi Bizottság 18., a Szabadalmi Jogi Állandó Bizottság 16., a Lisszaboni Rendszer Fejlesztésével foglalkozó Munkacsoport 3., valamint a hágai rendszer fejlesztésére létrehozott *ad hoc* munkacsoport ülésére. Júniusban került megrendezésre a Szabadalmi Együttműködési Szerződés Munkacsoportjának 4., a Szerzői és Szomszédos Jogok Állandó Bizottságának 22., illetve a Program- és Költségvetési Bizottság 7. ülése.

A WIPO által szervezett, egyéb helyszínen zajlott rendezvények közül megemlíthető az Isztambulban az „ország márkákról” megrendezett műhelytalálkozó és a Limában a földrajzi árujelzők oltalmáról tartott nemzetközi szimpózium.

A WIPO Program- és Költségvetési Bizottságának (Program and Budget Committee, PBC) 16. (rendkívüli) ülése és informális ülése, Genf, január 12–14.

Az üléseken az Iparjogvédelmi Jogi Osztály helyettes vezetője vett részt. Az ülések a következő témákkal foglalkoztak.

A PBC 16. ülése

– *A WIPO Independent Advisory Oversight Committee (IAOC) tagjainak megválasztása*

A munkacsoport javaslata szerint az IAOC hét – a WIPO-tagállamok hét regionális cso-

portját képviselő – tagból áll majd, és amennyiben valamelyik régióból nincs megfelelő jelölt, helyét a legmagasabban kvalifikált pályázó tölti be, függetlenül attól, hogy melyik regionális csoport képviselője.

A jelentkezőket (100 fő) a PBC által létrehozott ún. *Selection Panel* rangsorolta, majd az Auditbizottság (*Audit Committee*) értékelését követően csoportosította a régiók szerint, és tett javaslatot – a 44 alkalmasnak ítélt pályázó közül – a hét tag kinevezésére.

– A PBC jóváhagyta a *Selection Panel* jelentését, és a tagok kinevezésére vonatkozó javaslatot.

– Az IAOC feladat- és hatáskörére vonatkozó szabályok (*Terms of Reference*) felülvizsgálata
A Titkárság elkészítette az IAOC feladat- és hatáskörére vonatkozó szabályok módosítására vonatkozó javaslatot, amelyhez számos szövegpontosító javaslat érkezett a tagállamok részéről.

– Az Auditbizottság ajánlásainak végrehajtása

A belső auditor ismertette az Auditbizottság ajánlásainak végrehajtására vonatkozó statisztikát. Jelenleg 95 végre nem hajtott ajánlás van.

Az Auditbizottság 2008-ban döntött arról, hogy tevékenységéről értékelő jelentést készít. Az Auditbizottság egy 12-16 tagból álló, a PBC-nél gyakrabban ülésező és funkcionálisabban működő irányító testület (*governing body*) felállítására tett javaslatot. Ennek háttérében az áll, hogy az Auditbizottság véleménye szerint az évi egy PBC-ülés nem elégséges a tagállamokkal való megfelelő kapcsolattartáshoz. A hozzászólások után a PBC végül a következő döntést hozta: a Titkárság 2011. júniusi ülésre összefoglaló dokumentumot készít az ENSZ és más kormányközi szervezetek irányítási struktúrája (*governance structure*), a tagállamok írásos véleményei és a WIPO irányításával kapcsolatos korábbi anyagok alapján.

A PBC informális ülése a WIPO nyelvi politikájáról

A WIPO Közgyűlése 2010 szeptemberében fogadta el a munkanyelvekkel kapcsolatos politika főbb irányvonalait, és a Titkárság ezzel kapcsolatos feladatait. A tervek szerint mind a hat hivatalos nyelvet munkanyelvként ismernék el, illetve használnák a testületek ülésein. Az ezzel járó költségek ellensúlyozása érdekében a Titkárság párhuzamos takarékosági intézkedések bevezetését szorgalmazza. 2011. január 1-jétől a Védjegyek, Ipari Minták és Földrajzi Árujelzők Állandó Bizottsága és a Szerzői és Szomszédos Jogi Állandó Bizottság esetében valamennyi hivatalos nyelvre lefordítják a munkaanyagokat, a többi bizottság esetében ez 2012-től valósulhat meg. A munkacsoportok vonatkozásában a 2012–2013-as költségvetés vitája során lehet dönteni a kérdésről.

A Titkárság utalt arra, hogy a nyelvi rezsim felülvizsgálatát 2012-ig kell elvégezni, és a teljes rendszer megvalósítása 2015 előtt nem lehetséges.

Koordinációs ülések

A magyar EU-elnökség miatt a genfi EU-koordinációval kapcsolatos elnökségi feladatok elvégzése is feladatként jelentkezett 2011 első félévében. A PBC üléseihez kapcsolódóan például január 12-én a B csoport – a magyar EU-elnökség részvétele mellett – egyeztetette a napirendi pontokhoz készített hozzászólásainak tervezeteit. Ezt követően informális EU-egyeztetésre (*exchange of views*) került sor a magyar EU-elnökség vezetésével, a genfi állandó EU-képviselő közreműködése mellett.

A WIPO Genetikai Források, Hagyományos Tudás és Folklor Kormányközi Bizottsága (Intergovernmental Committee on Intellectual Property and Genetic Resources, Traditional Knowledge and Folklore, IGC) ülésközi munkacsoportjának (Intersessional Working Group, IWG) 2. ülése, Genf, február 21–25.

Az ülésen a hivatal részéről az Iparjogvédelmi Jogi Osztály vezetője és jogi ügyintézője vett részt. Az ülés témája a hagyományos tudás tekintetében előkészítés alatt álló nemzetközi megállapodás tervezete volt.

Az ülés menete; munkamódszer

A célkitűzések és alapelvek mellőzésével a vita azonnal az egyes cikkek szövegének tervezetével kezdődött, és az első két ülésnap alatt lezajlott a cikkek „első körös” plenáris vitája. A vitát az IGC/IWG esetében már megszokott „élő szövegezés” kísérte.

A cikkek plenáris vitájának végéhez közeledve az ülés elnöke hat informális, „open-ended” (nem rögzített létszámú és összetételű) szövegezési csoportot hozott létre, amelyek célja a plenáris vita során keletkezett – komplikált és gyakran egymásnak ellentmondó módosításokkal ellátott – szöveg letisztultabb változatának létrehozása volt. Miután a szövegezési csoportok elvégezték munkájukat, újra plenáris ülés következett, és sor került a szövegezési csoportok által kidolgozott új tervezetek ismertetésére és a teljes munkacsoport előtti vitájára. Ezt követően lezajlott az ülésről készült összefoglaló jelentés tervezetének elfogadása is.

Az IWG második ülésének eredményeiről az ülés elnöke beszámolót készített a májusi IGC számára, amely tartalmazta a szövegezési csoportok által elfogadott új szövegtervezeteket, az ülésen elhangzott és az „élő szövegezés” révén rögzített valamennyi javaslatot és megjegyzést, továbbá az ülésről készült összefoglaló jelentést.

Az EU részvétele az ülésen

A magyar EU-elnökség az ülés előkészítését a szellemi tulajdonnal foglalkozó munkacsoport 2011. február 9-i ülésén kezdte meg Brüsszelben. Bár az EU tagállamainak képviselői az IWG ülésén szakértői minőségben vettek részt, és az EU által tett hivatalos nyilatkozatokra nem került sor, egyetértés volt abban, hogy a genfi esemény során folyamatos EU-koordinációra és az EU-szakértők egységes, összehangolt fellépésének előkészítésére

van szükség. Ennek megfelelően az ülésen részt vevő négyfős magyar delegáció a hét során tíz alkalommal tartott koordinációs ülést, megszervezte a tagállami szakértők szövegezési csoportokban való tájékozott részvételét, és gondoskodott a szövegezési csoportok munkájának lezárásával újranyíló plenáris vita során szükségesnek ítélt tagállami szakértői hozzászólások előzetes egyeztetéséről és összehangolásáról.

Örömmel mondható el, hogy a koordinációs ülések az együttműködés légkörében, a tagállami szakértők élénk szakmai részvételével, a genfi EU-delegáció és a Bizottság képviselőinek támogatása mellett zajlottak le. Az ülésen az EU aktívan szerepelt: két, illetve három tagállami szakértő jelen volt minden szövegezési csoportban, több esetben a csoport munkájára jelentős befolyást gyakorolva; három szövegezési csoportban az új szöveget a plenáris ülésen ismertető előadó is EU-tagállami szakértő volt. Az új szövegeket érintő plenáris vita során az EU szakértői rendszeresen felszólaltak, érvényesítve az EU számára lényeges szempontokat.

Az ülésen elért eredmények

Az ülés eredményét az előkészítő iratban szereplő cikkeknek a szövegezési csoportok által készített új szövegei jelentették. Összefoglalva elmondható, hogy az új szövegtervezetek számottevő előrelépést jelentenek az előkészítő irat szerinti állapothoz képest. A cikkek sorrendje és szerkezete koherensebbé, szövegük pedig áttekinthetőbbé vált, számos esetben letisztultabb és pontosabb szövegezési megoldásokkal és az IGC döntésének megfelelően választható alternatív opciókkal.

A WIPO Genetikai Források, Hagyományos Tudás és Folklor Kormányközi Bizottsága (Intergovernmental Committee on Intellectual Property and Genetic Resources, Traditional Knowledge and Folklore, IGC) ülésközi munkacsoportjának (Intersessional Working Group, IWG) 3. ülése, Genf, február 28–március 4.

Az ülésen a hivatal részéről az Iparjogvédelmi Jogi Osztály vezetője és jogi ügyintézője vett részt. Az ülés témája a genetikai források tekintetében előkészítés alatt álló nemzetközi megállapodás tervezete volt.

Az ülés menete; munkamódszer

A célkitűzések és alapelvek tervezetéről szóló vitát követően az ülés elnöke a keddi ülésnapon informális, „open-ended” (nem rögzített létszámú és összetételű) szövegezési csoportot hozott létre. Ennek keretében a szövegezési csoport csaknem minden célkitűzés és alapelv esetében elkészítette a szövegtervezet különböző opcióit, a korrektúras szövegrészek hátterében álló különböző szempontoknak, illetve tárgyalási érdekeknek megfelelően.

Közben a plenáris ülésen a vita folytatódott a további munkával kapcsolatos opciók részletes megvitatásával, majd sor került a célkitűzések és alapelvek tárgyában a szövegezési csoport által kidolgozott új tervezet plenáris ülésen történő ismertetésére és vitájára is. Végül a munkacsoport megvitatta a célkitűzések és alapelvek, valamint a további munkával kapcsolatos opciók egymáshoz való viszonyát (ún. mátrix). Ezt követően lezajlott az ülésről készült összefoglaló jelentés tervezetének elfogadása is.

Az EU részvétele az ülésen

A jelenlévők egyetértettek abban, hogy a munkacsoport ülése alatt szükség van folyamatos EU-koordinációra és az EU-szakértők egységes, összehangolt fellépésének előkészítésére. A magyar delegáció hét koordinációs ülést tartott, gondoskodott a plenáris vita során szükségesnek ítélt tagállami szakértői hozzászólások előzetes egyeztetéséről és összehangolásáról, valamint az EU-szakértők szövegezési csoportban való részvételéről és az ott képviselendő álláspontok tisztázásáról.

A koordinációs ülésekre az együttműködés volt jellemző. A tagállamok szakértői aktívan részt vettek a megbeszéléseken. A plenáris vita során a tagállami szakértők az előzetesen koordináltak szerint rendszeresen felszólaltak. A célkitűzések és alapelvek tervezetével foglalkozó szövegezési csoportban két tagállami szakértő mindvégig jelen volt, váltakozva további tagállamok, illetve a Bizottság képviselőjének kíséretében. A további munkával kapcsolatos opciókra vonatkozó vita körében nagy hangsúlyt kapott az EU-nak a kötelező feltárási követelmény tárgyában előterjesztett javaslata, ami a javaslat ismertetését, valamint az elhangzott kérdésekre és megjegyzésekre reagáló egyeztetett felszólalásokat tett szükségessé. Az EU javaslatával kapcsolatos felszólalásokat az előzetes megállapodás szerint mindig a magyar delegáció tette. Érezhetően szerencsés volt, hogy az EU aktivitását a belga elnökségéhez képest békésebb, a fejlődő országok céljaival szemben kevésbé ellenséges fellépés kísérte. A két hét során tartott utolsó koordinációs ülésen a tagállamok megköszönték és elismerően nyugtázták a magyar elnökség munkáját.

A WIPO Védjegyek, Ipari Minták és Földrajzi Árujelzők Állandó Bizottságának (Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications, SCT) 25. ülése, Genf, március 28–április 1.

Az ülésen az SZTNH-t a Védjegy és Mintaoltalmi Főosztály helyettes vezetője képviselte.

A formatervezésiminta-oltalom területén az SCT az elmúlt több mint öt évben jelentős munkát végzett azzal, hogy összeállított és a válaszok alapján kiértékelte két kérdőívet, majd ezek nyomán kialakított egy több ízben is megvitatott szöveges összesítést. A munka nem titkolt szándéka az volt, hogy harmonizálást szorgalmazzanak a formatervezésiminta-oltalmi eljárások tekintetében. Már a korábbi ülésen is felmerült a kérdés, hogy egy

formatervezésiminta-oltalmi nemzetközi szerződés elfogadása céljából az SCT kérje a WIPO Közgyűlésétől a diplomáciai konferencia összehívását.

A Titkárság által összeállított dokumentum már korábban is konkrét szövegjavaslatokat tartalmazott a nemzetközi szerződés, valamint az annak részletszabályait tartalmazó szabályzat vonatkozásában. Ezeket a javasolt rendelkezéseket témakörönként tekintette át az SCT. Továbbra is jól láthatóak azok a pontok, ahol az egyes országok nemzeti szabályozása eltér. Ezek egy része abból fakad, hogy némely ország – élükön az Amerikai Egyesült Államokkal – a szabadalmi jog részeként kezeli a formatervezésiminta-oltalmat. A kifejtett érvek, amelyek mentén a szerződéstervezet szövegezésének további liberalizálását szorgalmazták, abból erednek, hogy az adott országokban kisebb vagy nagyobb mértékben, de eltér a nemzeti szabályozás, és nyilvánvalóan nem kívánnak új nemzetközi szabályokból eredő törvénymódosítással foglalkozni. Új elemként merült fel, hogy egyes esetekben az érintett országok szabályozását saját jogosulti szervezeteik képviselői kritizálták. Szintén újdonságként értékelhető, hogy a fejlődő államok összehangolták fellépésüket, így a látszólag szakmai kifogások mentén valójában politikai céljaik eléréséhez kívánják felhasználni a formatervezésiminta-oltalmi nemzetközi szerződés ügyét.

A dokumentum részletes vitáját követően a fórumnak arról kellett dönteni, hogy tovább kívánja-e folytatni a munkát ebben a kérdésben, vagy elékezettnek látja az időt a diplomáciai konferencia összehívására. Az EU továbbra is a diplomáciai konferencia mielőbbi összehívását szorgalmazta. Ezenfelül jelezte, hogy a kérdést – politikai szintre emelve – a közgyűlés elé fogja terjeszteni.

A védjegyek és az internet témakörének vizsgálatát több körülmény tette indokolttá. Az elsődleges, hogy az SCT által elfogadott közös ajánlás óta tíz év telt el, és az internetes szolgáltatásoknak számtalan olyan új formája jelent meg, amelyek a védjegyhasználatot érintik. Ezen túl, az interneten megvalósított jogsértések új formái alakultak ki – különösen az internetes aukciós oldalak, a keresőmotoroknál alkalmazott ún. *ad words* szolgáltatások, valamint a közösségi médiumok – amelyekre indokolt reagálni. A Titkárság által összeállított második munkaanyag leginkább az internetszolgáltatók elsődleges és másodlagos felelősségének kérdésére koncentrált. A magyar delegáció rámutatott arra, hogy a védjegyek és az internet témaköre jóval szélesebb, mint csupán az internetszolgáltatók felelősségének kérdése. Ebben a körben kitért a 24. ülés elnöki következtetéseire, valamint a jegyzőkönyv megfelelő pontjaira, amelyekben például az ICANN (*Internet Corporation for Assigned Names and Numbers*) új, generikus, *top level domainek* (a továbbiakban: gTLD) kapcsán az SCT tájékoztatást kért a Titkárságtól a legutóbbi fejleményeket illetően, amelyeket nem kapott meg. A hozzászólásokat követően a levezető elnök újranyitotta a napirendi pontot – elismerve, hogy az nem kizárólag az internetszolgáltatók felelősségével kapcsolatos – és felkérte a Titkárságot a korábbi ülésen rögzített tájékoztatás megadására. A Titkárság képviselője ismertette az ICANN által irányított folyamatban az SCT 24. ülése óta történeteket. Sajnálatos módon jelentős előrelépés nem volt, ellenben a tervek szintjén elfogadták a

védjegyeket érintő „clearing house” intézményét, igaz, ennek kapcsán továbbra is vitatott, hogy oda a lajstromozott vagy a lajstromozott és ténylegesen használt védjegyek kerüljenek-e fel. A második alternatíva szerint ugyanis az ICANN vizsgálná a védjegyhasználatot, amit több delegáció határozottan ellenez. Emellett az ún. URSM mechanizmus keretében a védjegyjogosultak felléphetnének a jogsértő doménregisztrációval szemben, igaz a rendes eljárás díjának kétszereséért. Továbbra is sok az ellentmondás, ennek ellenére az ICANN kitart amellett, hogy 2011 utolsó negyedévében bevezeti az új gTLD-ket, amelyek száma meghaladhatja a 100-at. Általános jelleggel elhangzott, hogy a doménbejelentők gazdasági érdekét jobban figyelembe veszik a folyamat során, mint a védjegyjogosultakét. Az ICANN *Governing Advisory Committee*-ben a WIPO pedig csak megfigyelő, ezért ajánlásait nem tekintik kötelező erejűnek, így ebben az esetben is hiába jelezte a WIPO képviselője a tervezettel kapcsolatos súlyos aggályokat.

Az államok elnevezésének védelme tárgyában az SCT jelentős munkát végzett az elmúlt években, első lépésként összeállított egy kérdőívet, majd az arra érkezett válaszokat összesítő dokumentumot is megvitatta az előző ülésén. Az országok többsége megfelelőnek tartotta a dokumentumot és annak tartalmát, ezért további munka elvégzését nem látta indokoltnak, a delegációk ezért javasolták, hogy a dokumentum a jelenlegi formájában – mint végleges változat – kerüljön fel a WIPO honlapjára.

Az Új Növényfajta-oltalmára létrehozott Nemzetközi Unió (Union for the Protection of New Varieties of Plants, UPOV) Adminisztratív és Jogi Bizottságának 63. ülése, Konzultatív Bizottságának 81. ülése, Tanácsának 28. (rendkívüli) ülése, Genf, április 7–9.

Az üléseken az SZTNH-t a Szabadalmi Főosztály vezetője képviselte.

Az UPOV Adminisztratív és Jogi Bizottságának (Administrative and Legal Committee, CAJ) 63. ülése

Az elnök tájékoztatta a jelenlévőket, hogy az *Association for Plant Breeding for the Benefit of Society* (APBREBES) és a *European Coordination Via Campesina* szervezet megfigyelői státuszt kapott a Tanács, az Adminisztratív és Jogi Bizottság, a Műszaki Bizottság és a műszaki munkacsoportok ülésein, valamint meghosszabbításra került a CropLife International szervezet megfigyelői státusza az Adminisztratív és Jogi Bizottságban, a Műszaki Bizottságban és a műszaki munkacsoportokban.

A CAJ áttekintette az UPOV információs adatbázisaival kapcsolatos dokumentumokat. A küldötteknek bemutatták a Növényfajta-adatbázis webalapú verziójának prototípusát.

A CAJ elfogadta a GENIE adatbázisra vonatkozó Növényfajta-adatbázis tökéletesítésének menetrendjére vonatkozó fejlesztéseket. A CAJ egyetértett azzal a javaslattal, hogy az UPOV-ROM Növényfajta-adatbázis meglévő tartalma alapján annak webalapú verziója az UPOV honlapján 2011 folyamán kerüljön elindításra.

A Növényfajta-adatbázis webalapú verzióját illetően a CAJ elfogadta, hogy a Konzultatív Bizottságot 81. ülésén felkéri, hogy tekintse át a hozzáférés melyik, a következőkben felsorolt lehetőségeit fogadja el:

a) ingyenes hozzáférés mindenki számára;

b) ingyenes hozzáférés az UPOV minden tagja, a Növényfajta-adatbázishoz hozzájáruló külsős és az UPOV tagjai által elfogadott felhasználók számára, viszont mindenki más számára fizetős hozzáférés, amelynek

ba) éves díja lenne, hasonlóan az UPOV-ROM-hoz, vagy

bb) használat, például a keresések száma után fizetendő díja lenne.

A CAJ elfogadta több delegáció javaslatát, hogy a hozzáférés legyen ingyenes mindenki számára.

A CAJ kifejezte támogatását a Növényfajta-adatbázis „VENUS”-ra történő átnevezésére és megfelelő embléma kialakítására vonatkozóan.

A CAJ elfogadta az UPOV-tagállamok folyamatos kötelezettségeire és az ezzel kapcsolatos jelentésekre vonatkozó módszertani útmutatót, és áttekintette az elektronikus bejelentési rendszerekre vonatkozó dokumentumokat, valamint támogatta a PBR-bejelentésekkel kapcsolatos lineáris űrlap kifejlesztését.

Az UPOV Konzultatív Bizottságának (Consultative Committee, CC) 81. ülése

A CC nyugtázta a 2010. évi bevételekről és kiadásokról, valamint a 2011. évre előirányzott bevételekről és kiadásokról szóló tájékoztatást. A 2012–2013-as időszak költségvetésének előkészítése céljából összeállított dokumentumot a CC pozitívan értékelte, azt néhány kisebb módosítással jóváhagyta.

A hatályos pénzügyi szabályok szerint amennyiben a WIPO olyan tagállamot kér fel külső könyvvizsgálónak, amely az UPOV-nak is tagállama, a Tanács ezt az államot bízza meg. Amennyiben a WIPO a 2011. évi közgyűlésen nem UPOV-tagot bíz meg, a javaslat szerint a Tanács ismét Svájcot kérné fel a könyvvizsgálói feladatok ellátására.

A CC tudomásul vette az UPOV-egyezmény hatálybalépésének 50. évfordulója alkalmából rendezett ünnepség előkészítése céljából létrehozott munkacsoport jelentését. A 2011. őszi ülészak keretében egy szimpóziumra is sor kerül, amelyre a tagállamok és a megfigyelők is meghívást kapnak.

A CC jóváhagyta az UPOV Collection tartalmát képező dokumentumok felülvizsgált listáját és azoknak a honlap szabadon hozzáférhető oldalán történő elhelyezését. Az ülés dokumentumai *word* és *pdf* formátumban is elérhetők lesznek az UPOV honlapjának átalakítását követően. Az UPOV felkéri a WIPO-t, hogy biztosítsa a WIPO Lex felületén a notifikált nemzeti növényfajta-oltalmi szabályok kereshető formátumban történő elhelyezését.

A CC – a meghozott döntés értelmében – a UPOV *Plant Variety Database* webalapú változatának elindítását javasolja a Tanácsnak, illetve azt, hogy az adatbázis bárki számára ingyenesen elérhető legyen.

Az UPOV Tanács 28. rendkívüli ülése

A CC megvizsgálta az APBREBES kérelmét, amely arra irányult, hogy a szervezet képviselője részt vehessen a megfigyelői státusz szabályait vizsgáló munkacsoport ülésén. A CC emlékeztetett, hogy a szervezet a Tanács 2011. októberi ülésén előterjesztheti észrevételeit. A korábban a Tanács által elfogadott dokumentumok naprakész változatának elkészítése a jövőben egyszerűbben történik: csak a módosítások kerülnek a Tanács elé, a teljes dokumentum nem, a konszolidált változat közzétételre kerül.

A Tanács a CC javaslata alapján jóváhagyta az UPOV *Plant Variety Database* webalapú, minden felhasználó számára ingyenesen hozzáférhető változatának beindítását.

A megfigyelői státusz szabályait vizsgáló UPOV-munkacsoport első ülése, Genf, április 9.

A megfigyelői státusz szabályozásának áttekintésére való igény az UPOV előző ülésszakán merült fel, s ekkor született döntés a témával foglalkozó munkacsoport létrehozására.

A Tanács 1988. október 19-i, 22. rendes ülésén a CC-t hatalmazta fel a megfigyelői státusz megadása tekintetében a nemzetközi nem kormányzati szervezetek részére. Kormányközi szervezetek, nemzetközi nem kormányzati szervezetek esetében nincs iránymutatás arra nézve, mit neveznek „nemzetközinek”.

Az EU képviselője felhívta a figyelmet arra, hogy egy-egy szervezet több koordinációs ponton is kapcsolódhat az UPOV-hoz, de a kívánatos az, hogy egy szervezet csak egy képviselőn keresztül kapcsolódhasson az UPOV-hoz.

Egyéb megkötés hiányában az UPOV-testületek (Tanács, CAJ, TC és/vagy TWPs) üléseire vonatkozó megfigyelői státusz időtartama nem meghatározott. Több tagállam első körben három évre korlátozta volna a megfigyelői státusz megadását. A résztvevők egyetértettek abban, hogy nem szükséges a megfigyelői státusz időbeli korlátozása, a változásokat a szervezetek haladéktalanul jelentsék be.

A kormányközi szervezetek és nemzetközi, nem kormányzati szervezetek megfigyelői státuszának megadása azokra a szervezetekre korlátozódik, amelyeknek a hatásköre közvetlenül kapcsolódik az UPOV-egyezmény által irányított ügyekhez. A kormányközi szervezetek felhatalmazó szerződése, valamint a nemzetközi, nem kormányzati szervezetek alapszabálya e hatáskör meghatározói.

A Konzultatív Bizottság dönt a kormányközi, valamint a nemzetközi, nem kormányközi szervezetek megfigyelői státuszának megadásáról.

A WIPO Fejlesztéssel és Szellemi Tulajdonnal foglalkozó Bizottságának (Committee on Development and Intellectual Property, CDIP) 7. ülése

Az ülésen az SZTNH részéről az Iparjogvédelmi Jogi Osztály jogi ügyintézője vett részt.

Az ülést meghatározta, hogy a szünetekben az elnök – az utolsó napon az alelnök – vezetésével folyamatos informális egyeztetések zajlottak a *Development Agenda* végrehajtásával

kapcsolatos koordinációs mechanizmusról, illetve az egyes projektekről, amelyek tárgyában nem, vagy csak nagy nehézségek árán sikerült konszenzusos megoldást találni.

A szerzői és szomszédos jogok és a közkincs kapcsolatát feltáró tanulmányban foglalt ajánlásokról, illetve az azok mentén elképzelhető további munkáról a CDIP a következő ülésén folytatja a vitát. Előzetesen megállapítható, hogy az ajánlások között több olyan is van, amely az EU számára nem elfogadható: így pl. ellenzendő az 1996-os WIPO-egyezmények módosítása.

A szellemi tulajdon és az „agyelszívás” (*brain drain*) kapcsolatának feltárására irányuló projekt tervezete kapcsán az EU rámutatott a más érintett nemzetközi szervezetekkel való szoros együttműködés szükségességére, illetve a költségek tekintetében kérte a projekt két javasolt elemének (kutatómunka és műhelytalálkozó) elkülönítését. A feltalálók/bejelentők nemzeti hovatartozásának feltárására irányuló kutatómunka eredményeinek ismeretében lehet csak abban a helyzetben a CDIP, hogy döntsön a következő lépésről.

A szabadalmak és közkincs projektjavaslatot az előző ülésen elhangzottak alapján a Titkárság átdolgozta. A szöveg immár példákat hoz azokra a vállalati gyakorlatokra, amelyek a szabadalmak közkinccsé válását befolyásolhatják. A lista természetesen nem kimerítő jellegű. Az USA aggodalmát fejezte ki a projekt céljával és módszereivel kapcsolatban, ezért a projektet jelenlegi formájában nem támogatja. Kérte a korábban jóváhagyott, általános projekt (*IP and Public Domain*) ismételt kiterjesztését a hagyományos tudás és a hagyományos kulturális kifejeződések témakörére is. A jóváhagyás feltételeként határozták meg továbbá, hogy a normaalkotásra (*norm-setting*) vonatkozó komponenst törölni kell a javaslatból. Az informális egyeztetések nem vezettek eredményre, az USA feltételeit a fejlődő országok nem fogadták el, így konszenzus hiányában a javaslat a következő ülésen újra napirendre kerül.

A szellemi tulajdon és az informális gazdaság kapcsolatáról szóló előkészítő dokumentum megvitatását követően megállapítást nyert, hogy a Titkárság a következő ülésre projektjavaslatot dolgoz ki, figyelembe véve az elhangzott észrevételeket.

A szellemi tulajdon-védelmi rendszeren belüli rugalmasságokról szóló munkaprogramot a Titkárság – az elhangzott észrevételek mentén – a következő ülésre átdolgozza.

A munkaprogram három fejezetből áll: 1. szabadalmak; 2. a WIPO releváns tevékenységének áttekintése; 3. műszaki segítségnyújtás.

A 2010. évi közgyűlésen jóváhagyott koordinációs mechanizmus gyakorlatba történő átültetésének kérdése továbbra is megoldatlan. A fejlett országok csak öt bizottságban (*Advisory Committee on Enforcement, SCT, Standing Committee on the Law of Patents, Standing Committee on Copyright and Related Rights és IGC*) tudják elképzelni az ajánlások végrehajtásával kapcsolatos véleménycserét, illetve elutasítják, hogy a jelentéstétel állandó pontként szerepeljen a bizottságok napirendjén. A fejlődő országok továbbra is kitartnak álláspontjuk mellett: valamennyi WIPO-testületben tárgyalni kell az ajánlások végrehajtásáról, és a vitát egy állandó napirendi pont keretében kell lefolytatni. A napirendi pont címe

sem közömbös, a B csoport erre nézve egyelőre csak a „*Work of the committee*” elnevezést tartja elfogadhatónak.

A CDIP ülésén történtek igen kedvezőtlen hatással lehetnek a WIPO-ban zajló érdemi munkára. A helyzetet súlyosbítja, hogy a koordinációs mechanizmus kérdésében a fejlett és a fejlődő országok képtelenek közös nevezőre jutni. Az informális egyeztetések a bizottságok érdemi munkájára előirányzott időkeret nagy részét felemésztik. Amennyiben a B csoport nem mutat rugalmasságot, a másik fél a számunkra fontos dossziék kapcsán is blokkolni fogja az előrehaladást.

A WIPO Genetikai Források, Hagyományos Tudás és Folklór Kormányközi Bizottsága (Intergovernmental Committee on Intellectual Property and Genetic Resources, Traditional Knowledge and Folklore, IGC) 18. ülése, Genf, május 9–13.

Az SZTNH-t az ülésen az Iparjogvédelmi Jogi Osztály vezetője képviselte.

Az ülés menete; munkamódszer

Az ülés előkészítő iratai között szereplő előzetes munkaprogram alapján az ülés középpontjában a hagyományos tudás, a genetikai források és a hagyományos kulturális kifejeződések álltak. A bizottság legutóbbi üléseihez hasonlóan a plenáris ülésen kívül működő informális szövegezési csoportok alakultak.

Az EU részvétele az ülésen

A magyar EU-elnökség az ülés előkészítését a szellemi tulajdonnal foglalkozó munkacsoport 2011. április 11-i ülésén kezdte meg Brüsszelben. Az ülésközi munkacsoport (IWG) üléseitől eltérően az IGC-n az EU által tett hivatalos nyilatkozatokra került sor. Erre tekintettel az Európai Bizottság mind az EU-n belüli koordináció, mind pedig az EU hivatalos fellépése kapcsán általában véve aktív szerepet vállalt. Az ülés ideje alatt nyolc koordinációs ülésre került sor. Az EU a plenáris vita körében folyamatosan véleményt nyilvánított, és képviselői mindhárom informális szövegezési csoportban részt vettek.

A koordinációs ülések az együttműködés légkörében, a tagállami szakértők élénk szakmai részvételével, a Bizottság, a genfi EU-delegáció és a magyar delegáció közötti gördülékeny munkamegosztás mellett zajlottak le.

Hagyományos tudás

A vita alapját a hagyományos tudás oltalmával kapcsolatos megállapodás tervezetének a második IWG eredményeként létrejött szövege jelentette. Ez a tizenkét cikkből álló szöveg a különböző érdekeket képviselő csoportok (fejlett országok, fejlődő országok, bennszülött küldöttek) által javasolt szövegezési alternatívákat egységes szerkezetbe foglalt opciók formájában tartalmazta.

A plenáris vita során a szöveggel kapcsolatos számos, a második IWG-n már nagyrészt elhangzott megjegyzés és javaslat fogalmazódott meg, amelyet a kivetítón megjelenített tervezetben élő szövegezés útján rögzített a Nemzetközi Iroda munkatársa. Ez a folyamat hasonló volt az IWG első – plenáris – részén tapasztalthoz, amelynek eredménye ismét egy lényegesen nehezebben áttekinthető, nagyobb terjedelmű szövegtervezet lett.

A szövegezési csoport munkájának eredményeként egy kissé áttekinthetőbbé vált szövegváltozat született, amelyből a szövegezési csoport ülésein nem védelmesített megjegyzések és javaslatok, valamint általában a megjegyzések és javaslatok előterjesztőinek a folyó szövegben való megjelölése eltűnt.

Genetikai források

A genetikai források tárgyában a vita egyrészt a célkitűzések és alapelvek tervezetéről, másrészt a további munkával kapcsolatos opciókról szólt.

A célkitűzések és alapelvek kapcsán a vita alapját a harmadik IWG eredményeként létrejött szöveg jelentette. Az öt célkitűzésből és a hozzájuk kapcsolódó alapelvekből álló szöveg a különböző érdekeket képviselő csoportok (fejlett országok, fejlődő országok, bennszülött küldöttek) által javasolt szövegezési alternatívákat egységes szerkezetbe foglalt opciók formájában tartalmazta.

Az ülés elnökének javaslata alapján a szöveget közvetlenül – plenáris vita nélkül – a szövegezési csoport vette munkába, amelynek eredményeként számos opciót sikerült összevonni, illetve kiiktatni a tervezetből.

A további munkával kapcsolatos opciók tárgyában a vita középpontjában a kötelező feltárási követelmény bevezetésére vonatkozó opció (B.1) állt. Éles vita alakult ki azzal kapcsolatban, hogy a kötelező feltárási követelmény kidolgozása azonnali prioritást kapjon-e a bizottság munkájában, ahogyan azt a fejlődő országok igénylik, vagy valamennyi opció azonos figyelmet élvezzen, ahogyan azt a B csoport (fejlett ipari országok) megfelelőnek tartja.

Hagyományos kulturális kifejeződések

Szövegezési munkacsoport (*open ended drafting group*) alakult, amelyen bármelyik WIPO-delegáció részt vehetett. Meglehetősen kevés eredménye volt a munkának, a szöveg, kisebb módosításoktól eltekintve, lényegében alig változott. Kérték a delegációk, hogy munkadokumentumként tegyék elérhetővé az átdolgozott szöveget a 19. WIPO IGC-n. A csekély előrelépés oka leginkább a munkamódszerben keresendő, ezért több javaslat is érkezett a jövőbeli munkamódszer megváltoztatására.

További munka

A B csoport ülésein elhangzott, hogy a fejlődő országok céljait a hagyományos kulturális kifejeződésekkel kapcsolatos rendelkezések tervezetének a másik két témához képest

előrehaladottabb állására tekintettel e téma kiemelése szolgálhatná oly módon, hogy az IGC mandátumában említett diplomáciai értekezlet kizárólag a hagyományos kulturális kifejeződések oltalmát biztosító nemzetközi egyezmény tervezetét jelentse. Ez a bizottság munkájával kapcsolatban felmutatható eredményt jelenthetne anélkül, hogy a hagyományos tudás és a genetikai forrásokkal kapcsolatos kötelező feltárási követelmény tárgyában megegyezés születne. Ez az elképzelése azonban az ülés során megghiúsulni látszott, mivel a szövegezési csoport munkája semmilyen érdemi előrehaladást nem jelentett. A fejlődő országok az utolsó ülésnapon sérelmezték, hogy a szövegezési csoport hagyományos kulturális kifejeződésekkel kapcsolatos munkáját nem előzte meg plenáris vita, és kérték ennek visszaállítását. Összegezve tehát kétséges, hogy a három téma szétválasztására tett kísérlet sikerre vezet-e a továbbiakban.

A WIPO Szabadalmi Jogi Állandó Bizottságának (Standing Committee on the Law of Patents, SCP) 16. ülése, Genf, május 16–20.

Az ülésen a Szabadalmi Főosztály helyettes vezetője és az Iparjogvédelmi Jogi Osztály jogi ügyintézője vett részt.

Az EU-koordinációs ülések Magyarország mint az EU soros elnöke vezetésével zajlottak. Magyarország az egyes napirendi pontok kapcsán kialakított EU-pozíciót aktívan és hatékonyan képviselte mind a plenáris ülésen, mind a B csoport koordinációs ülésein.

A szabadalmi jogokra vonatkozó kivételek és korlátozások

A vita elsősorban a kivételekre és korlátozásokra vonatkozó kérdőívtervezettel kapcsolatban zajlott. A kérdőív első olvasatának részletes tárgyalása során egyes delegációk a dokumentum kiegészítését, pontosítását javasolták.

A kérdőívvel kapcsolatban nem volt egyetértés a delegációk között az ütemezés tekintetében sem. A delegációk végül megállapodtak abban, hogy a Titkárság a kérdőív módosított és jóváhagyott változatát a tagállamok számára megküldi, azzal, hogy arra 2011. szeptember 30-ig adjanak írásos válaszokat. Kompromisszumos megoldásként a delegációk úgy határoztak, hogy a Titkárság az SCP következő ülésére nem készít elemzést a kérdőív eredményei alapján, csupán összegzi a beérkezett válaszokat.

A szabadalmak minősége és a felszólalási rendszerek

A szabadalmak minősége (*Quality of Patents*) témakör kapcsán kidolgozott munkaprogram-javaslat röviden ismertetésre került. A javaslatot számos delegáció támogatta és kiváló kezdeményezésként értékelte. A delegációk végül abban állapodtak meg, hogy a *quality of patents* témakör az SCP következő ülésén is napirenden marad.

A felszólalási rendszerekre vonatkozó előzetes tanulmány kapcsán több delegáció is kérte annak további kiegészítését, átdolgozását. A delegációk végül megállapodtak, hogy a Titkárság – figyelembe véve az ülésen elhangzott hozzászólásokat, javaslatokat, illetve a tagállamoktól esetlegesen beérkező további információkat – kiegészíti az előzetes tanulmányt, amely a következő ülés napirendjén is szerepelni fog.

Szabadalmak és egészség

Szóban ismertetésre került egy munkaprogram-javaslat, amely (1) a kérdéskörrel foglalkozó tanulmányok elkészítését, (2) a tagállamok közötti információcserét, valamint (3) a tagállamok – elsősorban a fejlődő és kevésbé fejlett országok – számára történő technikai segítség nyújtását irányozza elő.

Számos fejlődő ország hangsúlyozta a téma jelentőségét, és a további lépések megtételét sürgette.

Az EU hozzászólásában utalt az egyéb nemzetközi szervezetek – így többek között a WTO vagy a WHO – keretében e területen már folyamatban lévő munkára, és más delegációkkal (B csoport, Svájc) együtt kérte a Titkárságot, hogy adjon szóbeli tájékoztatást az SCP-nek azokról a munkákról, illetve projektekről, amelyek e területen már zajlanak annak megítélése érdekében, hogy a WIPO mennyiben és milyen módon járulhatna hozzá a munkavégzéshez. A CEBS csoport támogatta az EU kérését. A Titkárság, valamint a WTO és a WHO képviselői rövid tájékoztatást adtak a folyamatban lévő munkákról.

Az ún „Client-Patent Advisor Privilege”

A vita során több delegáció is hangsúlyozta a téma különös jelentőségét, és kérte a kérdés napirenden tartását, továbbá a Titkárság munkájának folytatását a tanulmány további kiegészítése érdekében. A fejlődő országok nagy része hangsúlyozta, hogy nem lát esélyt arra, hogy a delegációk – a Titkárság által javasolt módon – közös nevezőre jussanak, amely a további munka alapjául szolgálhatna. E delegációk hangsúlyozták, hogy a kérdés sok tagállamban túlmegy a szabadalmi jog területén, és olyan eljárásjogi, alkotmányjogi kérdéseket feszeget, amelyek nem tartoznak az SCP hatáskörébe. Mindezekre tekintettel nem kívánják a kérdést nemzetközi szinten harmonizálni. Egyes delegációk röviden ismertették az idevonatkozó nemzeti rendelkezéseiket, vagy jelezték azok hiányát.

A delegációk végül megállapodtak abban, hogy a kérdés az SCP következő ülésén is napirenden marad, és a nemzeti és regionális gyakorlatra vonatkozó további információk gyűjtésére kérték fel a Titkárságot azonban anélkül, hogy azokból végkövetkeztetéseket vonna le, vagy ajánlásokat tenne a jövőbeli lépésekkel kapcsolatban.

Technológiatranszfer

Egyes delegációk a vonatkozó dokumentumban található tanulmány további kiegészítését és a technológiatranszfer útjában álló esetleges akadályok, valamint az annak ösztönzésére szolgáló megoldások részletesebb feltárását kérték a Titkárságtól.

Javaslat született egy független szakértői csoport felállítására. E javaslatra reagálva a WIPO főigazgató-helyettese kifejtette, hogy a szervezet költségvetése nem teszi lehetővé egy ilyen független csoport felállítását. Ehelyett azt javasolta, hogy WIPO vezető közgazdásza (*chief economist*) által rendszeresen megrendezésre kerülő szemináriumok egyike foglalkozzon a technológiatranszfer közgazdaságtani vonatkozásaival.

Több delegáció is kifejtette, nem tartja elfogadhatónak, hogy az SCP munkáját több mint két éves időtartamra felfüggeszék. Ezt követően egyes delegációk annak vizsgálatát sürgették, hogy a CDIP által elfogadott projekt keretében folytatott tevékenység, illetve az SCP keretében zajló munka között van-e átfedés, aminek eredményeként komoly vita alakult ki a delegációk között. Több ország képviselői is hangsúlyozták a két bizottságban zajló munka egymást kiegészítő jellegét. E kérdés vonatkozásában a Titkárság (hivatalosan) nem adott egyértelmű választ.

A WIPO Lisszaboni Rendszer Fejlesztésével foglalkozó munkacsoportjának (Working Group on the Development of the Lisbon System) 3. ülése, Genf, május 23–27.

Az ülésen az SZTNH részéről a jogi elnökhelyettes, valamint a Védjegy és Mintaoltalmi Főosztály helyettes vezetője vett részt.

A megnyitót követően a munkacsoport elnökének ismételt és egyhangúlag dr. Ficsor Mihályt, az SZTNH jogi elnökhelyettesét választották meg.

A lisszaboni rendszer továbbfejlesztését célzó (nevesített nemzetközi jogi formát még nem öltő) rendelkezéseket külön tárgyalta a munkacsoport az alábbiak szerint.

A javaslat „A” részébe sorolt elemek az eredetmegjelölés definíciója mellett létrehoznának egy földrajzi árujelző kategóriát is, összhangban a TRIPS-megállapodásban alkalmazott definícióval. Az eredetmegjelöléseknél lehetővé válna a nem földrajzi elnevezés alkalmazása, módosulna a származási ország koncepciója, így kormányközi szervezetek is részeseivé válhatnak a rendszernek. Végetetül, a határokon átnyúló eredetmegjelölések oltalmának megszerzésére is megfelelő eljárási keretet teremtenének.

A javaslat „B” része több alternatívát is magába foglalt a nemzetközi bejelentés benyújtásának módjaira nézve. Az első változat ezt a jogot fenntartaná a szerződő állam illetékes hatóságai számára. A második változat lehetővé tenné, hogy az eredetmegjelölés használatára jogosultak bármelyike közvetlenül is tehessen bejelentést a Nemzetközi Irodánál. A jogosulti szervezetek alapvetően a közvetlen bejelentés lehetőségét szorgalmazták, mivel egyes országokban az eljáró hatóság nem jogosult nemzetközi bejelentés továbbítására, vagy gyakran erre nincs kapacitása. A magyar delegáció hozzászólásában nem támogatta a közvetlen bejelentés lehetőségét. Az eredetmegjelölés az iparjogvédelmi oltalmi formák egyik speciális változata, ahol a jogosultak pontos köre nem feltétlenül azonosítható, ráadásul időben változhat, ezért az esetlegesen felmerülő érdekkonfliktusokat célszerű még nemzeti szinten rendezni, a nemzetközi bejelentés továbbítása előtt. Az ECTA kompro-

misszumos megoldásként felvetette, hogy a közvetlen bejelentés lehetőségét csak földrajzi árujelzőkre nézve tegye lehetővé a jövőendő szabályozás.

A „C” részbe foglalt módosító javaslatok elsődleges célja a kormányközi szervezetek csatlakozásának lehetővé tétele. Az ülésen ezúttal az Európai Unió Bizottsága mellett az afrikai iparjogvédelmi szervezet (OAPI) képviselője is jelen volt. A tervezet szerint a tagság akkor nyílhatna meg az ilyen szervezetek előtt, ha legalább egy tagállamuk részes állama lenne a Párizsi Unió Egyezményének, vagy tagállama a WIPO-nak. Több hozzászólás alapján látható volt, hogy mindenki támogatja a tagság bővítését, de megkövetelnék legalább a PUE szabályainak való megfelelést.

A javaslat „D” része a származási országban fennálló oltalom formája tekintetében egy liberálisabb megoldást tükrözött, így – a tervezet szerint – nemzeti szinten nem csupán az eredetmegjelölés, hanem akár a tanúsító védjegy vagy a versenyjogi védelem is elegendő lehetne.

A „E” részben szereplő javaslatok az oltalom tartalmát módosítanák, ami a TRIPS-megállapodásnak megfelelő kétszintű oltalmat eredményezne. A tagállamok, valamint a jogosulti szervezetek általában nem támogatták a kétszintű oltalom bevezetését, mivel az a rendszer túlbonyolításával járna. Másfelől egyértelművé vált, hogy a lisszaboni rendszer tagságának szélesítése csak „ezen az áron” érhető el, a rendszer vonzereje csak így fokozható.

Az „F” rész alatt a korábbi fogva használt védjegyekkel, valamint egyéb árujelzőkkel fennálló konfliktusok rendezésére szolgáló szabályok szerepeltek. A szöveg a korábbi szabályokhoz képest szigorúbb rendelkezéseket tartalmazott, mert bár a türelmi időszakot két évről öt évre emelné, a lejáratot követően azonban nem tenné lehetővé a koegzisztenciát a későbbi eredetmegjelöléssel, ami a korábbi védjegy megszűnését eredményezné. Számos praktikus kérdés merült fel az új szöveg lehetséges alkalmazásával kapcsolatban. A javaslat általában nem nyert támogatást.

A javaslat „G” elemei a valamely szerződő állam által kiadott elutasító határozattal szembeni fellépés lehetőségét és a tagállami szinten is megmutatkozó nézetkülönbségek vitarendezését kívánták szabályozni. A fellépésre jogosult személyek körének pontos behatárolása, a fellépésre rendelkezésre álló időtartam megállapításának hiánya, valamint a jogorvoslati lehetőség biztosítása komoly kétségeket ébresztett több részes államban. Ügyviteli tekintetben is kifogásolták a javaslatot, amely szerint az ideiglenes elutasításról az eljáró hatóságnak értesíteni kellene a Nemzetközi Irodát, amely értesítené az eredetmegjelölés használatára jogosultakat. A vitarendezés keretében biztosított egyeztetés lehetőségét viszont üdvözölték a felek.

A munkacsoport tevékenységének folytatása tekintetében a plénum felkérte a Titkárságot arra, hogy a javaslatot az elhangzott észrevételek figyelembevételével dolgozza át. Nem született döntés abban a kérdésben, hogy jogtechnikailag milyen formában képzei el a munkacsoport a lisszaboni rendszer továbbfejlesztését, így a megállapodás módosítása mellett alternatívaként továbbra is felmerül egy – a Madridi Megállapodáshoz fűzött Jegyző-

könyvhöz hasonló – új jogi instrumentum megalkotásának lehetősége is. A munkacsoport javasolta, hogy a munka hatékonyságának javítása érdekében gyakrabban tartsanak ülést, lehetőleg évente kétszer.

A WIPO a hágai rendszer fejlesztésére létrehozott ad hoc munkacsoportjának ülése, Genf, május 30–június 1.

Az ülésen a Mintaoltalmi Osztály vezetője képviselte az SZTNH-t.

Az ülés célja: a Nemzetközi Iroda által összeállított, a Hágai Megállapodással kapcsolatos – elsősorban ügyviteli – kérdések megvitatása, és azokkal összhangban javaslattétel a Hágai Unió 2011 szeptemberében esedékes közgyűlése számára a jogi szabályozás módosítására.

A WIPO főigazgatója beszámolt a nemzetközi bejelentések számának jelentős, 32%-os emelkedéséről. A főigazgató hangsúlyozta, hogy a tagság bővítését elsősorban a rendszer egyszerűsítése révén lehetne elérni. Reményét fejezte ki, hogy a Hágai Unió Közgyűlése meghosszabbítja a munkacsoport mandátumát.

Az ülésen egyhangúlag elfogadásra került, hogy a WIPO a nemzetközi közlönyt 2012. január 1-jétől heti rendszerességgel publikálja, és szintén egy hétre lecsökkenti a bejelentések közzétételének előkészítéséhez szükséges belső ügyintézési időt. Ezzel együtt a WIPO nem küld értesítést a közlöny interneten történő megjelenéséről a nemzeti hivataloknak, az értesítést és az ahhoz fűződő joghatást a közlöny megjelenése váltja ki. A munkacsoport a fentiekkel összhangban javaslatot tett a Hágai Unió Közgyűlésének a jogi szabályozás szükséges módosítására.

Az ülésen javaslatot nyújtottak be a nemzetközi mintaoltalom átruházásának a tagállamok általi visszautasítását meghatározó szabályozás módosítására. A visszautasítás lehetősége azokat a tagállamokat érinti, amelyek a megállapodás 1999-es szövege 16. cikkének (2) bekezdése alapján olyan értelmű nyilatkozatot tettek, hogy a jogutódlás csak az azt igazoló dokumentumok nemzeti hivatalhoz történő beérkezése esetén hatályos az adott tagállamban.

A javaslat értelmében a Közös Végrehajtási Szabályzat egy új 21bis szabállyal egészülne ki, amely tartalmazná a jogutódlás adott tagállamban történő visszautasítására vonatkozó tartalmi és formai követelményeket, valamint az ahhoz fűződő joghatást. A munkacsoport a javaslatot egyhangúlag ajánlotta elfogadásra a közgyűlés számára.

A munkacsoport arról is döntést hozott, hogy a 21bis szabályban szereplő eljárási cselekmények formai egységesítése érdekében a WIPO úrlapot állít össze, amelynek első változatát a munkacsoportnak bemutatták.

Az ülésen a WIPO beszámolt a megállapodás 1934-es és 1960-as szövege alkalmazásának helyzetéről, illetve javaslat készült a közgyűlés számára egy állandó, éves rendszerességgel ülésező munkacsoport felállítására.

A WIPO Szabadalmi Együttműködési Szerződés Munkacsoportjának (PCT Union – Patent Cooperation Treaty Working Group) 4. ülése, Genf, június 6–10.

A munkacsoport ülésén az SZTNH képviseletében az Iparjogvédelmi Jogi Osztály jogi ügyintézője vett részt.

A PCT-rendszer jövőbeni fejlesztése

A fejlődő országok számos ajánlás kapcsán kifejezetten hangsúlyozták, hogy a PCT-rendszer továbbfejlesztését, hatékonyságának növelését a meglévő jogi kereteken belül kell megvalósítani, anélkül, hogy a szerződő államoknak a szabadalmazhatósági kritériumok meghatározása tekintetében fennálló szabadságát korlátoznánk.

Az ügylátralekkal kapcsolatos, illetve a megadott szabadalmak minőségének javítására irányuló ajánlásokkal összefüggésben több delegáció is támogatását fejezte ki.

Nemzetközi szabadalmibejelentés-hullámok

A fejlett országok közül többen elmondták, hogy a tárgyban készült tanulmányt kellően átfogónak és igen hasznosnak találják. A fejlődő országok ezzel szemben hangsúlyozták, hogy a munkacsoport felkérése értelmében a tanulmány feladata a nagy bejelentéshullámok hátterében meghúzódó okok teljes körű feltérképezése lett volna, aminek a tanulmány nem tett eleget. A fejlődő országok emellett kifejtették, hogy a tanulmánynak nem kellett volna ajánlásokat tartalmaznia. Többen utaltak továbbá arra, hogy a munkamegosztás hasznosságára vonatkozó állítások nincsenek kellően alátámasztva. Mindezek értelmében a tanulmány – többek között az ún. „strategic patenting behavior” vizsgálatával történő – kiegészítését kérték. A Nemzetközi Iroda (*International Bureau, IB*) tájékoztatta a munkacsoportot, hogy rendelkeznek megfelelő pénzügyi és időbeli kerettel ahhoz, hogy a tanulmányt a kért módon kiegészítsék. A munkacsoport mindezek alapján felkérte a vezető közgazdász hivatalt a tanulmány kiegészítésére az ülésen elhangzott javaslatok, továbbá egyéb – az ülést követően a hivatal rendelkezésére bocsátott – szakirodalmi hivatkozások alapján. A tanulmány kiegészítését a munkacsoport következő ülésére kívánják elkészíteni.

Műszaki segítségnyújtás összehangolása (Coordination of Technical Assistance, CTA) és az ilyen jellegű projektek finanszírozása a fejlődő országok részére

Több fejlődő ország a CTA mielőbbi összehívását sürgette, és javasolták, hogy e bizottság a jövőben a PCT-munkacsoport valamennyi ülését megelőzően üljön össze; a CTA-val kapcsolatos költségeket a PCT értelmében a WIPO rendes költségvetéséből kell finanszírozni.

A fejlett országok ezzel szemben azon az állásponton voltak, hogy a kérdés további vizsgálatot, illetve megfontolást igényel annak érdekében, hogy a technikai segítségnyújtás a munka felesleges megkettőzése nélkül, a lehető leghatékonyabban történjék, utalva e körben a CDIP tevékenységére is.

Az informális alku eredményeként a delegációk végül felkérték az IB-t, hogy a munkacsoport következő ülésére készítsen összefoglalót a WIPO keretein belül folyamatban lévő, a PCT-vel kapcsolatos technikai segítségnyújtási projektekről és azok finanszírozásáról annak érdekében, hogy a munkacsoport a következő ülésén részletes vitát folytathasson.

Harmadik személyek általi észrevételezési rendszer

Az IB tájékoztatta a munkacsoportot, hogy megkezdte az észrevételezési rendszer kiépítését. Jelenleg az interfész kialakítása zajlik, amely a már meglévő infrastruktúra segítségével lesz használható.

A rendszer kialakítását általánosságban valamennyi delegáció pozitívan fogadta, a megvalósítás részletei tekintetében azonban számos delegációnak voltak apróbb kétélyei, javaslatai.

PCT online szolgáltatások (e-PCT)

Az IB élő demonstráció keretében röviden bemutatta a munkacsoportnak az ePCT rendszert (*PCT online private file inspection system*) működését. Több delegáció is általános támogatását fejezte ki az új rendszerrel kapcsolatban.

Néhány technikai jellegű kifogás felvetését követően az IB ígéretet tett a munkacsoportnak arra, hogy széles körű egyeztetési lehetőséget fog biztosítani az érdekeltek részére a rendszerrel kapcsolatos technikai, illetve pénzügyi kérdések megtárgyalása érdekében.

Egyéb ügyek

Az Európai Szabadalmi Hivatal javaslatára az IB ígéretet tett arra, hogy az elsőbbségi jog helyreállítása jogintézményének öt évvel ezelőtti bevezetése alkalmából statisztikai adatokkal ellátott tanulmányt készít a vonatkozó rendelkezések gyakorlatban történő alkalmazásáról, amelyet a munkacsoport következő ülése elé fog terjeszteni.

A WIPO Szerzői és Szomszédos Jogi Állandó Bizottságának (Standing Committee on Copyright and Related Rights, SCCR) 22. ülése, június 15–24.

A hivatal részéről a Nemzetközi Szerzői Jogi Osztály vezetője vett részt az ülésen.

A 21. ülésen elfogadott munkaprogramnak megfelelően a 22. ülés első három napja a vokok és gyengénlátók (VIP) kérdésével foglalkozott. Tekintettel az egyes álláspontok között fennálló alapvető különbségekre, a napirendi pontot a harmadik nap végén nem sikerült lezárni, erre csak az ülés utolsó előtti napján került sor. A témában korábban javaslatokat benyújtó delegációk között zajlott informális egyeztetések eredményeképpen elkészült egy konszenzuson alapuló szövegjavaslat, amely a formális ülésen elhangzott észrevételek alapján még egyszer átdolgozásra került. Az informális egyeztetéseken kezdetben az afri-

kai csoport is részt vett, azonban az utolsó szakaszban kiszállt a konzultációs folyamatból. Több WIPO-tagállam jelezte, hogy csatlakozni kíván a dokumentumot benyújtó delegációk listájához. A dokumentum, valamint az ülésen elhangzott hozzászólások alapján az elnök elkészített egy újabb szöveget, amely a bizottság döntése szerint az SCCR következő ülésén a viták alapjául fog szolgálni.

Az audiovizuális előadások védelme napirendi pont alatt az előző ülés óta az USA, India és Mexikó nyújtott be új javaslatokat az audiovizuális egyezménytervezet 12. cikkének tekintetében. A három delegáció úgy döntött, egyeztetéseket tartanak egy egységes szövegjavaslat kidolgozása érdekében. Brazília szintén benyújtott a témában egy javaslatot, ami azonban a már lezárt cikkekhez is hozzányúlt volna, így azt az ülésen felszólaló delegációk nagy többsége elutasította. Hosszas tárgyalások után az ülés utolsó napjára sikerült a 12. cikkre vonatkozóan egy mindenki által elfogadott egységes szövegtervezet kidolgozni, így az SCCR javasolja a WIPO-tagállamok Közgyűlésének a 2000-ben felfüggesztett diplomáciai konferencia újbóli összehívását.

A műsorsugárzó szervezetekre vonatkozó napirendi pont alatt megállapodás született arról, hogy a téma a következő ülés napirendjére is felkerül. Az elnök kidolgozott egy munkatervet, amelyet a bizottság jóváhagyott, és amelynek értelmében a témában egy kétnapos informális konzultációra kerül sor a 23. SCCR margóján. A konzultáció célja az egyezménytervezet kidolgozására irányuló munkák előrevitele azzal a szándékkal, hogy a bizottság 2012-ben javaslatot tegyen a WIPO-tagállamok Közgyűlésének egy diplomáciai konferencia ütemezésére vonatkozóan.

Országmárkákrol szóló interregionális műhelytalálkozó (Inter-Regional Workshop on Nation Branding in Countries in Transition), Isztambul, május 26–27.

A rendezvényen az SZTNH-t az Iparjogvédelmi Jogi Osztály jogi ügyintézője képviselte.

A műhelytalálkozó a WIPO egyes európai és ázsiai országokat magában foglaló részlege (*Division for Certain Countries in Europe and Asia, DCEA*) és a Török Szabadalmi Intézet közös szervezésében valósult meg. A DCEA nagyon különböző országokat foglal magában, amelyek gazdasági fejlettségi szintje eltérő, más a szellemi tulajdon-jogi infrastruktúrájuk, továbbá különbözik politikai berendezkedésük is. Mindegyik ország számára fontos azonban az országmárka kialakítása, mivel ezek az országok jelentős szerepet fognak játszani a jövő világgazdaságának alakításában.

Az országmárka-építés kapcsán dr. Özlem Sandikci, az ankarai Bilkent Egyetem marketingprofesszora a brandingről, a branding szerepéről tartott előadást közgazdasági megközelítésben. Elmondta, hogy a termékek, szolgáltatások, üzletek kezdenek uniformizálódni, ezért a származási helynek egyre nagyobb szerepe lesz a megkülönböztetésben. Bármiből lehet *brand*, így akár emberekhez, intézményekhez, sportcsapatokhoz, ötletekhez is kapcsolódhat. Az országmárkák létrehozásának fontos szerepe van a turizmus fellendíté-

sében, az export javításában, a befektetések vonzásában, valamint az ország kultúrájának és örökségének, lakóinak bemutatásában. Az országmárka-építés technikai relatíve újak, ezért számos kormányzat még nem ismeri azokat.

Ilya Gribkov (WIPO) a DCEA tevékenységéről tartott előadást. A WIPO említett részlegének célja az, hogy segítséget nyújtson a hozzá tartozó országoknak abban, hogy felismerjék a nemzeti szellemi tulajdon-jogi stratégia fontosságát, illetve abban, hogy milyen szempontokat vegyenek figyelembe e stratégia kidolgozásakor.

Kiemelendő Helen Lom (WIPO) előadása, amely az országmárka-építésre vonatkozó „A szellemi tulajdon, különösen a védjegyek és földrajzi árujelzők szerepe az országmárkák építésében” címmel, a WIPO felügyelete alatt készülő tanulmány tervezetét ismertette. A tanulmány tartalmazza a jelenlegi helyzet áttekintését, valamint az országmárka-építés intézményi kereteit az egyes országokban. A tanulmány szellemi tulajdon-jogi megközelítést hoz be az országmárka építésével kapcsolatos vitába, elemzi annak szerepét a márkaépítés folyamatában. A védjegyek és a földrajzi árujelzők szerepe alapvető ebben a folyamatban: hatékony marketingeszközök, hozzájárulnak a fogyasztói hűség építéséhez. Néhány országban a lehetőségekhez képest kevésbé élnek földrajzi árujelzők oltalomban részesítésével, valamint kevesebb tanúsító, illetve együttes védjegyet lajstromoznak. Fontos felismerni a védjegyek és a földrajzi árujelzők szerepét a marketingben mind vállalkozói szinten, mind az országmárka-építésben helyi és nemzeti szinten is. A tanulmány számos követendő gyakorlatra is hoz példát, ezek keretében említi Magyarország vonatkozásában a „kiváló magyar áru” védjegyet, valamint az Országmárka Tanács kezdeményezést.

A WIPO-tanulmány az intézményi berendezkedés elemzésével foglalkozó részével kapcsolatban Ron Marchant előadásában elmondta, hogy szinergiát kell teremteni az ország és a termékek között. Az országmárka építésében koordinált és stratégiai megközelítést kell alkalmazni, amelyben fontos szerepet tulajdonít a szellemi tulajdonnal foglalkozó nemzeti hivataloknak. Az országmárka kialakításához meg kell szerezni a politikai szereplők támogatását, be kell vonni a munkába a privát és a közsféra megfelelő szereplőit és más fontos partnereket. Meg kell találni azokat a termékeket, melyek a legjobban jellemzik az országot, ahol lehetséges, maximalizálni kell a védjegyek és a földrajzi árujelzők hatását.

A május 27-i panelbeszélgetés keretében az országmárka-építés gyakorlati tapasztalatait osztották meg egymással a képviselők. Ennek keretében rövid prezentációt tartottak Grúzia, Kirgizisztán, Litvánia, Magyarország, Moldova, Oroszország, Szerbia képviselői.

A szeminárium lezárásaként a résztvevők eszmecsere-t folytattak és javaslatokat tettek a WIPO felügyelete alatt készülő tanulmány tervezetével kapcsolatban. Észrevételek érkeztek a tanulmányban alkalmazott definíciók pontosságára, valamint a statisztikai adatokra vonatkozóan. Fontos lesz megvizsgálni a tanulmány III. számú függelékét is, ami az egyes országok nemzetközi szerződésekben való tagságára vonatkozik, ugyanis bizonyos országok esetében már bővült ezek köre.

Nemzetközi szimpózium a földrajzi árujelzőkről (Worldwide Symposium on Geographical Indications), Lima, június 22–24.

A szimpóziumon meghívott előadóként az SZTNH jogi elnökhelyettese vett részt.

Az első blokkban az előadók áttekintették a földrajzi árujelzőkkel kapcsolatos legújabb fejleményeket, így például a lisszaboni rendszer fejlesztésére létrehozott WIPO-munkacsoport legutóbbi ülésén elhangzottakat. Ebben a részben tartott előadást az SZTNH jogi elnökhelyettese „Vitarendezés a lisszaboni rendszerben” címmel.

A szimpózium következő részében a latin-amerikai régió földrajzi árujelzőkkel kapcsolatos fejleményeiről hangzottak el előadások, melyekben érintették a régió országai között megkötött kétoldalú megállapodásokat is.

A panelekben a földrajzi árujelzők fejlesztésének és használatának gazdasági oldalát, valamint a vidék fejlesztésére és a hagyományos forrásokra gyakorolt lehetséges hatását vizsgálták az előadók, illetve szó volt az árucikkekre alkalmazható megkülönböztető stratégiákról és az eredetalapú márkák építésének feltételeiről is.

Kiemelendő, hogy a földrajzi árujelzőket használók, így a termelők szerepét elemezték egyes előadók, majd a hatékony ellenőrzés és lenyomozhatóság követelményeiről és működéséről hangzottak el előadások, illetve konkrét esettanulmányok kerültek bemutatásra.

A rendezvény utolsó részében először a földrajzi árujelzők védelmének az egyes országokban és régiókban alkalmazott rendszerét mutatták be, végül a nemzetközi jogi környezet lehetséges fejlesztési irányairól alkotott véleményeket ismerhették meg a résztvevők.

AZ EURÓPAI SZABADALMI EGYEZMÉNYBŐL (ESZE) FAKADÓ TAGÁLLAMI JOGOK GYAKORLÁSA ÉS KÖTELEZETTSÉGEK TELJESÍTÉSE

Az SZTNH 2011 első felében is ellátta a képviseletet az Európai Szabadalmi Szervezetben (ESZSZ). Több alkalommal képviseltük Magyarországot az Igazgatótanács és az Igazgatótanács Elnökségének ülésein. Szakembereink részt vettek az Informatikai Bizottság, a Költségvetési és Pénzügyi Bizottság ülésein és az egyéb szakértői üléseken.

Az Európai Szabadalmi Szervezet (ESZSZ) Igazgatótanácsának (Administrative Council, AC) 127. ülése, Hága, március 29–30.

Az SZTNH képviseletében az ülésen a hivatal elnöke, a jogi elnökhelyettes és az Iparjogvédelmi Jogi Osztály jogi ügyintézője vett részt.

Az egységes hatályú európai szabadalom és az ehhez kapcsolódó fejlemények

Az Európai Bizottság (COM) képviselője elmondta, hogy a Versenyképességi Tanács a 2011. március 9. és 10. között tartott ülésén elfogadta a megerősített együttműködést elindító tanácsi határozatot.

Méltatta a magyar EU-elnökség eddigi munkáját, és elmondta, hogy igen hatékony az együttműködés az EU különböző szervei között, majd nyugtázta az Európai Unió Bíróságának március 8-án előterjesztett véleményét az európai és uniós szabadalmi bíróságról szóló tervezett megállapodásnak az uniós szerződésekkel való összeegyeztethetőségéről. Most, hogy a vélemény rendelkezésre áll, mélyrehatóan elemezni fogja az Európai Unió Bírósága által felvetett aggályokat, és együtt fog működni a magyar EU-elnökséggel és a tagállamokkal, hogy a lehető leggyorsabban megtalálják a szabadalmi rendszer és a felhasználók érdekeit legjobban szolgáló megoldást.

Multilaterális ügyek

Az Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH) rövid tájékoztatást adott az APPC (*Asian Pacific Patent Cooperation*) és a többoldalú PPH-megállapodásokban részt vevő hivatalok vezetőinek márciusi üléseiről. Az ESZH elnöke kifejtette, hogy az APPC-ülés eredményeit is figyelembe véve szükségesnek tartja, hogy Európa aktívan részt vegyen a szabadalmi anyagi jog harmonizációjával kapcsolatban ismételten kibontakozni látszó nemzetközi vitában. Az ESZH elnöke elmondta, hogy amennyiben ez szükségesnek mutatkozik, kész arra, hogy ülést szervezzon a tagállami álláspontok egyeztetése érdekében.

Az AC alapvetően pozitívan fogadta az ESZH elnökének javaslatát, amely tárgyalások újrafelvételére irányult.

Az ESZH elnöke a delegációk nyilatkozataira reagálva kifejtette, nem kíván se új munkamegosztást kialakítani, se új mandátumot szerezni a tagállamoktól, csupán fel kívánja hívni a figyelmet a nemzetközi fejleményekre, amelyek európai szinten is reflexiót igényelnek. Javasolta, hogy a kérdés megvitatására először politikai szinten kerüljön sor.

Külsős tanulmányok a pénzügyi és az informatikai stratégia irányairól

E napirendi pont keretében először a Deloitte meghívott szakértői mutatták be röviden az általuk elkészített pénzügyi és költségvetési tanulmányt (*Budgetary and Financial Strategy*), majd a PA Consulting Group szakértői ismertették az informatikai tanulmányt (*IT Study*). Mindkét tanulmány bemutatását a delegációk felszólalásai követték.

A pénzügyi és költségvetési tanulmány bemutatása során a szakértők elmondták, hogy az ESZH jelenlegi helyzetére vonatkozó megállapításokra alapozva a tanulmány négy lehetséges forgatókönyvet vázol fel („*Budget case*”, „*Adjusted Budget case*”, „*Growth case*” és „*Efficiency case*”). A négy opció közül a hatékonyság növekedését célzó („*Efficiency case*”) verzió tűnik pénzügyileg tarthatónak, kívánatosnak.

A Deloitte szakértői a delegációk kérdéseire reagálva elmondták, hogy megítélésük szerint nem valószínű, hogy a jövőben a bejelentések száma csökkenni fog. Kifejtették, hogy az IFRS (International Financial Reporting Standards) lehetővé teszi a hosszú távú, jövőbeni kötelezettségek leképezését a mindenkor tárgyévi mérlegben. Természetesen azonban a jövő nem látható előre, ezért mindenképpen rugalmasnak kell lenni.

Az ESZH elnöke kifejtette, hogy az európai szabadalmi bejelentések fele nem európai országokból jön, ezért a bejelentések számának előzetes kalkulációja során nem csak az európai gazdasági helyzetet kell figyelembe venni.

A Deloitte szakértői elmondták, hogy

- a bejelentések számának növekedésére számítanak valamennyi régió vonatkozásában;
- számviteli szempontból megfelelően működik az ESZH;
- a negatív saját tőkeállomány az ESZH gazdálkodási rendszerének sajátosságaiból adódik, gyakorlatilag természetes jelenség. A kérdés sokkal inkább az, hogy mekkora lehet ez a negatív tőkeállomány.

Az informatikai tanulmány bemutatása során a PA Consulting Group szakértői elmondták, hogy

- az ESZH jelenlegi informatikai rendszere megbízható, és igen jó hírnévnek örvend;
- a szabadalmi információs szolgáltatások terén az ESZH világelső.

Ennek ellenére a rendszer az utóbbi években nem került továbbfejlesztésre, ezért az ESZH le van maradva más nagy nemzeti hivatalokhoz képest, amelyek az utóbbi időben komoly lépéseket tettek informatikai rendszerük fejlesztése érdekében. Mindezek alapján az ESZH-nak hatékonyabbá kell tennie az informatikai rendszerét is, hogy a pénzügyi és költségvetési tanulmányban említett „*Efficiency case*” elvárásainak megfeleljen. Ez a cél az informatikai rendszer egyszerűsítése és korszerűsítése útján érhető el. A folyamatok egyszerűsítése során szükség van az ügyfelek bevonására, valamint a belső és külső informatikai rendszerek reformjára is. A reformok megvalósítása során a hangsúlyt a szabadalmak megadására irányuló eljárással szorosan összefüggő rendszerekre kell fektetni. Az európai szabadalmi rendszer hatékonyságának növelése érdekében az ESZH-nak ki kell fejlesztenie azokat az eszközöket, amelyekre a jövőben szüksége lesz. Ezt követően az eszközöket elérhetővé kell tennie a tagállami hivatalok számára is, amelyek nemzeti sajátosságait figyelembe véve implementálhatják e rendszereket.

A delegációk összességében pozitívan fogadták az informatikai tanulmányban foglaltakat.

A PA Consulting Group szakértői hangsúlyozták, hogy az új informatikai rendszer kiépítése során az ESZH-nak először a saját szükségleteit kell figyelembe vennie, mivel az ESZH-nak nem feladata, hogy a nemzeti hivatalok számára megfelelő informatikai megoldást dolgozzon ki.

Az ESZH elnöke a díjpolitikai kérdések kapcsán kifejtette, hogy álláspontja szerint az ESZH-nak nem áll érdekében a díjakat általánosságban emelni. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy kisebb változtatásokra ne lehetne szükség a jövőben. Kifejtette továbbá, hogy szükségesnek látja a megadás előtti és a megadás utáni díjak közötti egyensúly megteremtését. Az ESZH-nál jelenleg a díjbevételek 70%-a a megadás előtti, 30%-a pedig a megadás utáni díjakból származik. Ennek az is az oka, hogy a megadást követő fenntartási díjakat az

ESZH megosztja a tagállamokkal. Kifejtette továbbá, hogy nem tarja bölcs megoldásnak a megadást megelőző díjak emelését. A költségek növekedését álláspontja szerint a hatékonyság növelésével kell ellensúlyozni. Hangsúlyozta, hogy fenntartási díjaknak a tagállamok és az ESZH közötti 50-50%-os megosztását nem kívánják megváltoztatni. Az ESZH elnöke utalt továbbá arra, hogy az ESZH-ban nő a kínai bejelentések száma. Szerinte abból kell kiindulni, hogy a következő években ez a szám tovább fog növekedni.

Az ESZH elnöke az informatikai reformok kapcsán elmondta, hogy a konkrét projektek az ESZH fő tevékenységéhez fognak kötődni. A projektek kidolgozása és megvalósítása során nagy hangsúlyt fektetnek majd a felhasználók érdekeire. Elmondta, hogy a konkrét projektek meghatározása folyamatban van. A projektek meghatározását követően készül majd el az elkövetkezendő négy évre szóló munkaterv (*roadmap*). Az utóbbi tulajdonképpen egy korlátozott számú projektlista lesz konkrétan meghatározott projektekkel. A *roadmap* bemutatásra kerül majd az Informatikai és a Költségvetési és Pénzügyi Bizottság következő ülésén, ezt követően terjesztik majd az AC júniusi ülése elé.

Egyéb ügyek

Az ESZH elnöke tájékoztatta az AC-t, hogy a szabadalmi dokumentumok gépi fordítása tárgyában az ESZH március 24-én Brüsszelben aláírta az együttműködési megállapodást a Google-lal. Az együttműködés keretében megvalósítandó fordítórendszer 28 európai állam nyelve mellett a kínai, a japán, a koreai és az orosz nyelvet fogja lefedni. Legkésőbb 2014-re készül el. A megállapodásnak nincsenek pénzügyi vonatkozásai, mivel az nem vállalkozási szerződés, hanem egy ún. együttműködési megállapodás. A megállapodás nem ad kizárólagos jogot a Google-nak. A megállapodás célja, hogy a rendszer az ESPACENET-en és a Google honlapján keresztül ingyenesen bárki számára elérhető legyen a nap 24 órájában, a hét minden napján. A rendszert folyamatosan frissítik majd, hogy a lehető legmagasabb szintű gépi fordítást nyújtsa. Az ESZH elnöke végül elmondta, hogy a nyelvi „*corpora*” összeállításának finanszírozása tárgyában megállapodást kíván kötni az Európai Bizottsággal. Az ESZH elnöke hozzátette, hogy a rendszert bármilyen dokumentum fordítására lehet majd használni.

Az Európai Szabadalmi Szervezet (ESZSZ) Informatikai Bizottságának (Technical and Operational Support Committee, TOSC) 73. ülése, Hága, május 12–13.

Az SZTNH részéről az ülésen a hivatal szakmai főtanácsadója és a Szabadalmi Főosztály vezetője vett részt.

Az ESZH elnöke beszámolt arról, hogy az ESZH és a Google 2011. március 24-én aláírta a gépi fordítással kapcsolatos fejlesztésekről szóló szerződést. Az európai szabadalmi rendszer használói számára a cél az Európai Szabadalmi Egyezmény (ESZE) 28 nyelvén, továbbá kínai, japán, koreai és orosz nyelven történő gépi fordítás kifejlesztése. Az ESZH biztosítja

a szabadalmi dokumentumok gyűjteményét a különböző nyelveken, és a Google optimalizálja a gépi fordítás műszaki megoldását a szabadalmi leírásokban használt műszaki nyelvezetre vonatkozóan. Ennek fejében a Google ingyen biztosítja a fordítási szolgáltatást. A dokumentumok első gyűjteménye összeállítás alatt van, ehhez férhet hozzá jelenleg a Google abból a célból, hogy az általa kifejlesztett fordítómotor segítségével ezeket feldolgozza. A kapott szöveggyűjtemény első részét feltöltötték a tárbba, amely az első adag angol, német, francia, spanyol, olasz és portugál nyelvek közötti, sorba rendezett mondatokat tartalmazza, és megfelel a korábbi EMTP programban elkészített releváns műszaki szótáraknak.

Minden delegáció támogatta a gépi fordításra vonatkozó projektet. A távol-keleti dokumentumok gépi fordításának nem politikai, hanem műszaki-szakmai prioritása van. Például a kínai dokumentumokhoz való nyelvi hozzáférés egyre lényegesebb. Ha nincs elég szabadalmi irat a gépi fordítómotor táplálásához, akkor a nem szabadalmi dokumentumokat is bele lehet foglalni a projektbe. 75%-25% költségarányban tudják finanszírozni a munkákat, de a támogatás nem mindenki számára érhető el. A nemzeti hivataloknak „text” formátumot kell alkalmazniuk anyagaik megküldésekor, hogy felgyorsítsák az adatgyűjtési folyamatot. Az ESZH teljesen online adatállományt szándékozik kiépíteni, és elő kívánja segíteni a hivatalok közötti online adminisztratív eljárásokat.

A szabadalmi megadási folyamat javítása terén a cél az, hogy a teljes eljárás elektronikusan történjen. Az ügyviteli folyamatot is újra kell gondolni, hogy megszűnjenek a párhuzamosságok. A keresőeszközöket félautomata keresési lehetőségek kifejlesztésével és beiktatásával fogják bővíteni. Az elbírálónak így csak a kapott eredményeket kell kiértékelnie, de a teljes felelősség az övé marad, azaz szükség esetén manuálisan is el kell végeznie a kutatást.

A fejlesztés következő pontja: *Federated European Register Service* (FER) – teljes Európára kiterjedő lajstromhozzáférés, amelyet a nemzeti lajstromok hozzáférhetővé tételével kívánunk elérni. Erről az elképzelésről még túl sok konkrétumot a jelenlévők nem hallottak az ülésen. A FER-en keresztül szeretnék elérhetővé tenni a nemzeti szabadalmakra vonatkozó információkat és jogi státuszokat is. Az *Espacenet*et nem bonyolítani szeretnék, hanem még egyszerűbbé tenni.

Cooperate Patent Classification (CPC) – Globális szabadalmi osztályozási rendszer

A világ öt legjelentősebb szellemi tulajdon-védelmi hivatalának a kooperációja, az IP5 keretében futó projektek közül ez az ESZH által vezetett program. Az Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegyhivatala 2012. január 1-jétől már ezt a rendszert használja az osztályozásra, bíznak abban, hogy a többi IP5 hivatal is csatlakozik.

Az ülésen bemutatásra került a CPC (ECLA/IPC hibrid) közös osztályozási rendszer. Kénelmi funkció például, hogy a DOCTOOL-alkalmazás lehetőséget biztosít az osztályjelzet bevitelére is. A delegációk üdvözltek a projekt sikerét, de hangsúlyozták, hogy ennek csak akkor van értelme, ha minden hivatal ezt az osztályozási rendszert használja majd a jövőben. Az ESZH képviselői bizakodóak ezzel kapcsolatban.

Az IT roadmap és EPTOS

Elhangzott az ESZH részéről, hogy az IT Roadmap által lefektetett célok megvalósítása rugalmasan kezelendő, ha valamelyik elérni kívánt cél nem megvalósítható, akkor abban az esetben az adott projektet nem szabad továbbfolytatni.

A 2011 márciusában kiadott EPTOS 9-es csomag biztosítja a tagállamok számára az üzleti alkalmazások legújabb verzióit. Minden üzleti szoftvert szabványosítottak ugyanarra a nyílt forráskódú adatbázisra, mivel a Soprano CS-t is MySQL alapra migrálták. Több nemzeti hivatal is tervezi az EPTOS szoftver használatát 2011 végére.

Ismertetésre kerültek a PHOENIX legújabb verziójának fejlesztései, így a JAI (*Java Advanced Imaging*) beépítése. A Soprano CS, az Espacenet és az Európai Szabadalmi Lajstrom fejlesztései is bemutatásra kerültek. A delegációk üdvözltek a jelenlegi helyzetet, különösen kiemelték a jó együttműködést a TECNO teammel. Kérték a különböző rendszerek folyamatos frissítését.

Új EPOQUE kutatási motor még nem került éles bevezetésre egyes szerzői jogi aggályok miatt. A tagországok nehezményezték, hogy a költségek bizonytalan alakulása nehezíti a költségtervezést a nemzeti hivataloknál.

Az Európai Szabadalmi Szervezet (ESZSZ) Költségvetési és Pénzügyi Bizottságának (Budget and Finance Committee, BFC) 100. ülése, Hága, június 7–8.

Az ülésen az SZTNH részéről a műszaki elnökhelyettes vett részt.

Viszonylag nagy vitát váltott ki, hogy az ESZH elnöke az előző elnök kezdeményezésére létrehozott tanácsadó testület, az Audit Committee megszüntetését kezdeményezte. Az ESZH elnöke szerint a jelenleg alkalmazott rendszer tükrében az Audit Committee munkája nem hoz többleteredményt, ugyanakkor mivel az Audit Committee még egy éve sem működik, ezért a jelenlevők kétségeiket fejezték ki a döntés időszerűségét illetően. A felszólalók többnyire arra hivatkoztak, hogy az eredetileg tervezett háromévi működést követően kellene ezt megfontolni, számba véve a tapasztalatokat.

Az EPOQUE-BNS díjak módosítására vonatkozó javaslat – az AC jóváhagyása esetén – 2011 második felében lépne hatályba. A dokumentum értelmében mind az EPOQUE I szerinti kutatás munkaegységenkénti (*work unit*) díja, mind az EPOQUE II-ben a dokumentumválasztás dokumentumonkénti díja, mind pedig a BNS-ben a megjelenítés és a nyomtatás díja oldalanként csökkenne. A javaslat a TOSC ülésén már megvitatásra került, a TOSC elnökének beszámolója szerint ott egyértelmű támogatást kapott. A javaslatot a delegációk döntő többsége támogatásáról biztosította.

Az ESZH elnöke az automatizálás témájának felvezetésekor hangsúlyozta, hogy a munkaterv (IT roadmap) része a hivatal elfogadott stratégiájának. A TOSC elnöke szerint az Informatikai Bizottság korábbi ülésen az IT roadmap támogatást kapott.

A felvázolt informatikai menetrend (2011–2015) kicsit utópisztikus, konkrétumok nélküli, pl. félautomatikus kutatással kívánják az adminisztrációs terheket csökkenteni. Éppen

a téma kifejtésének elnagyolt volta miatt a tagországok számos kérdésnek, megjegyzésnek adtak hangot, mint például:

- részletesebb, integrált tervre lenne szükség;
- mikor lesz a kidolgozottabb terv a BFC-nek, illetve és az AC-nek bemutatva;
- a félautomatikus kutatás problémát jelenthet a mechanikus területen dolgozó elbírálók számára;
- az IT *roadmap* és az egyéb futó projektek közötti korreláció kérdése;
- reálisak-e a költségvetési elképzelések;
- hogyan hat a terv az ESZH foglalkoztatási politikájára;
- változásmenedzsmentre vonatkozó kérések kezelésének szükségessége;
- nem fedi le a terv a teljes IT-spektrumot.

Az ESZH elnöke a felvetett kérdésekre válaszolva ismételten hangsúlyozta, ez csak egy *roadmap*, a részletek kidolgozására később kerül sor.

Az Európai Szabadalmi Szervezet (ESZSZ) Igazgatótanácsának (AC) 128. ülése, Hága, június 29–30.

Az SZTNH képviselőjében a hivatal elnöke, műszaki elnökhelyettese és a Jogi és Nemzetközi Főosztály főosztályvezető-helyettese vett részt az ülésen.

Az Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH) elnökének jelentése

Az ESZH elnöke nem kívánta megismételni a beszámolója írásos változatában leírtakat, egyes területeket emelt csak ki. Ezek a következők voltak:

- az AC és az ESZH közötti kapcsolatok;
- a statisztika alakulása: 2010-ben 11%-kal emelkedtek a bejelentések 2009-hez képest, és a tavalyi 235 000 bejelentés a mindenkori legmagasabb bejelentési szám; úgy tapasztalják, 2011-ben ez a tendencia folytatódik, és 2010 hasonló időszakához képest 5%-os emelkedés volt tapasztalható 2011 első 5 hónapjában. Az ESZH nagyon függ a világ konjunkturális viszonyaitól, különösen az ázsiai fejlődéstől (61%-ban Európán kívüliek a bejelentők);
- 31 millió eurós globális pozitív eredményt produkált az ESZH, és ez az IFRS bevezetése óta az első pozitív eredmény;
- a kooperációs politikáról folytatott pozsonyi informális megbeszélések is helyet kaptak a szóbeli beszámolóban; e tekintetben meg kell vitatni a pénzügyi szabályokat, tovább kell specifikálni azokat a területeket, amelyeken együtt szeretnének működni a nemzeti hivatalok az ESZH-val;
- az ESZH elnöke megköszönte a magyar EU-elnökség és az Európai Bizottság erőfeszítéseit az egységes szabadalom dossziéja kapcsán, és jelezte, az ESZH már 2012-től készen áll minden feladat elvégzésére, amelyet ez jelenthet.

Megfigyelői státusz az igazgatótanácsban a Belső Piaci Harmonizációs Hivatal (Office for Harmonization in the Internal Market, BPHH) részére

Az igazgatótanács elnöke felidézte, hogy történelmi megállapodás volt korábban a BPHH és az ESZSZ Igazgatótanácsa között arról, hogy a hivatali elnökök kölcsönösen részt vehetnek egymás ülésein. Az igazgatótanács támogatta a BPHH megfigyelői státuszát ülésein.

Az egységes szabadalom és a kapcsolódó fejlesztések

A magyar delegáció mint az EU-elnökséget adó tagállam összefoglalta a félévben a dosszié kapcsán elért eredményeket.

Az Európai Bizottság megköszönte a magyar EU-elnökség erőfeszítéseit és azt a komoly munkát, amelyet a kompromisszumos megoldások keresésében végzett. Jelezte, egyhangú döntés született mindkét rendeletjavaslatról a megerősített együttműködésben részt vevő tagállamok részéről. Reméli, hogy decemberre már tető alá lehet hozni e rendeleteket. Az Európai Parlament támogatja az előrelépést, és remélhetőleg betartja a két rendeletre vonatkozó előzetes és nagyon ambiciózus menetrendet.

Az ESZH elnöke fontosnak tartotta, hogy az ESZH pénzügyei is rendben legyenek: költségvetésének egyensúlya biztosított legyen, a díjakból a költségek teljes egészében megtérítésre kerüljenek, illetve mindazokat a költségeket, amelyek az egységes szabadalom kapcsán keletkeznek, a megerősített együttműködésben részt vevő tagállamoknak kell fedezniük.

A 2011–2015 időszakra vonatkozó informatikai munkaterv

Az ESZH elnöke bemutatta a dokumentumot, amely szerinte szilárd alapokon nyugszik, és ennek megfelelően tesz limitált számú konkrét javaslatot. Kiemelte, hogy konzultáltak a munkavállalói érdekképviseléssel, igénybe vettek külső konzulent, és megvitatták ezeket az eredményeket a tagállamokkal is. Az igazgatótanács a kapott tájékoztatást tudomásul vette.

Az igazgatótanács ülésén döntött ezenkívül az Audit Committee megszüntetéséről.

Figyelemre méltó eszmecsere zajlott az igazgatótanács ülését megelőzően a delegációvezetők és az ESZH elnöke között az érdemi szabadalmi jogi harmonizáció kérdésében is, tekintettel az Egyesült Államok Kongresszusa előtt lévő törvényjavaslatra, amely bevezetné a „first inventor-to-file” modellt, valamint a USPTO-val tervezett megbeszélésekre. Nyilvánvaló volt az informális ülésen, hogy az ESZH elnöke ambiciózus módon szeretné előrébb vinni a tárgyalásokat.

Az Európai Szabadalmi Akadémia (European Patent Academy, EPA) szervezésében 2011 első felében megvalósult külföldi szemináriumok és továbbképzések

- EPA-szeminárium „Újdonság és feltalálói lépés” címmel, február 7–11.;
- EPA-szeminárium „Európai és nemzetközi szabadalmi bejelentések kezelése” címmel, Hága, március 21–25.;
- EPA-szeminárium esetjog témában, München, március 23–24.;

- EPA-szeminárium „Kutatás nem szabadalmi irodalomban” témában, Hága, március 28–30.;
- EPA-szeminárium „Kutatási és elbírálási gyakorlat a biotechnológia és a gyógyszerészet területén” címmel, München, március 28–április 1.;
- EPA-szeminárium, München, április 11–13.;
- EPOQUENET-szeminárium „Működések és használat” témában, május 16–20.;
- EPA-szeminárium „Kutatás és vizsgálat a nanotechnológia és a zöld technológia területén” címmel, Hága, május 23–27.;
- EPA-szeminárium „Fenntartási díjak adminisztrációja” címmel, Bécs, június 9–10.;
- EPA-szeminárium „Külső kommunikáció IP-hivatalok részre” címmel, Zágráb, június 29–július 1.

Egyéb ESZH-vonatkozású rendezvények

- Az Európai Szabadalmi Szervezet tagállamai közötti megbeszélés osztályozási kérdésekben, Hága, április 12–13.;
- Nemzetközi szeminárium az ázsiai szabadalmakkal kapcsolatos tapasztalatok megosztására, Bécs, április 14–15.;
- PCT-munkacsoportülés, München, május 19–20.;
- PATLIB éves konferencia, Hága, május 23–25.;
- 20. EUROTAB-konferencia, München, május 26–27.

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA SZELLEMI TULAJDONÉRT FELELŐS MUNKACSOPORTJAINAK MUNKÁJÁBAN, ILLETVE EGYÉB UNIÓS RENDEZVÉNYEKEN VALÓ RÉSZVÉTEL

Az EU Tanácsának magyar elnöksége kapcsán munkatársaink az év első felében gyakran vettek részt, számos esetben mint munkacsoport-vezetők Brüsszelben, illetve egyéb helyszíneken tartott munkacsoporti és szakértői üléseken, valamint konferenciákon. Téma szerinti és időrendi csoportosításban az ülések a következők voltak:

EU tanácsi munkacsoportülések szabadalmi témában

Február 9.

A szabadalmi formáció ülésén előkészítésre kerültek a WIPO február–március fordulóján tervezett IWG-üléseire (hagyományos tudás és genetikai források témájában) az esetleges EU-felszólalások. Döntés született arról, hogy az IWG-üléseken az elnökség az EU közös nyilatkozatait csupán akkor ismerteti, ha ez szükségesnek mutatkozik.

Április 11.

A szabadalmi formáció ülésén előkészítésre kerültek a WIPO IGC májusi ülésére az esetleges EU-nyilatkozatok tervezetei (hagyományos tudás és genetikai források témájában), koordinálásra kerültek a tagállami álláspontok.

Június 9.

Az ülésen az Európai Bizottság (COM) bemutatta a szellemitulajdon-jogok egységes piacával összefüggésben készített közleményét (szellemi tulajdoni stratégia), valamint a Hamisítás és Kalózkodás elleni Európai Megfigyelőközpontnak a Belső Piaci Harmonizációs Hivatalhoz történő telepítését rendezni hivatott rendelettervezetét. A prezentációkat a tagállamok első véleménynyilvánítása követte. Az ülésen szintén sor került a szellemitulajdon-jogok érvényesítéséről szóló 2004/48/EK irányelv felülvizsgálatát célzó munka eddigi eredményeinek és a lengyel elnökség szellemitulajdon-jogi programjának részbeni ismertetésére is.

EU tanácsi munkacsoportülések jogérvényesítés témában

Február 9.

A jogérvényesítési formáció ülésén az Európai Bizottság bemutatta a szellemitulajdon-jogok érvényesítéséről szóló 2004/48/EK irányelv implementálásával összefüggésben készített jelentését, melyet a tagállamok első véleménynyilvánítása követett. A magyar elnökség ezután a jelentéssel kapcsolatos kérdőívét mutatta be, a válaszadás menetrendjének ismertetésével.

Február 21.

Az ülés során az Európai Bizottság beszámolt a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem egyes jogi vonatkozásairól szóló 2000/31/EK irányelv alkalmazásával összefüggésben folytatott konzultáció előzetes eredményeiről, majd a tagállamok ismertették a szellemitulajdon-jogok érvényesítéséről szóló 2004/48/EK irányelv tagállami implementációját vizsgáló bizottsági jelentés kapcsán a magyar elnökség által összeállított kérdőívre adott előzetes válaszait.

EU tanácsi munkacsoportülések szerzői jog témában

Április 1.

A magyar EU-elnökség szerzői jogi elnökségi programját, az Európai Bizottság pedig a szellemitulajdon-védelem területével kapcsolatos 2011-es terveit ismertette az ülésen. Ezt követően a formáció az Európai Bizottság tárgyalási felhatalmazását vitatta meg, amely az Európai Tanácsban előkészítés alatt álló, a műsorsugárzó szervezetek jogainak védelméről szóló egyezmény megtárgyalására vonatkozik. A munkacsoport megtárgyalta ezen kívül a hagyományos kulturális kifejezések tekintetében a WIPO ezzel foglalkozó munkacsoportjának vezetője által lefolytatott elektronikus konzultációt, a vakokat és látáskárosultakat érintő szerzői jogi kivételek és korlátozások tekintetében folyó informális egyezte-

tések eddigi eredményeit, az audiovizuális előadóművészek és műsorsugárzó szervezetek védelme tekintetében április 13–15. közöttre tervezett informális genfi ülésre előkészített felszólalástervezeteket. Az ülésen lezajlott első véleménycserét követően a magyar elnökség április 6-ig vár tagállami észrevételeket. A felszólalástervezetek tekintetében a magyar elnökség április 8-ára vállalta a véglegesített változatok köröztetését.

Május 2.

Az Európai Bizottság szellemi tulajdon-védelem területével kapcsolatos aktualizált terveinek ismertetését követően először a munkacsoport az Európai Tanács előtt a műsorsugárzó szervezetekkel kapcsolatos egyezmény létrehozatalára irányuló tárgyalások folytatására felhatalmazó bizottsági mandátum átdolgozott változatát vitatta meg. Ezt követően a tagállamok a 18. WIPO IGC hagyományos kulturális kifejeződések témájával kapcsolatosan elkészített nyitó EU-felszólalást és az ehhez tartozó munkadokumentumot tárgyalták meg. A magyar EU-elnökség beszámolt arról, hogy a WIPO 2011. április 13. és 15. között informális konzultációkat tartott az audiovizuális előadóművészek és a műsorsugárzó szervezetek szomszédos jogainak védelmét biztosító nemzetközi jogforrások kidolgozása tárgyában; a WIPO SCCR soron következő, huszonkettedik ülésének előkészítése céljából a négy napirenden lévő javaslat előterjesztői által 2011. április 15-én tartott informális tárgyalásról a vakok és látáskárosultak kérdésében, továbbá a 2011. április 19–20. között Budapesten megrendezett audiovizuális konferenciáról.

Június 8.

Az ülésen az Európai Bizottság bemutatta az árva művekkel kapcsolatos jogalkotási javaslatát, melyet a tagállamok első véleménynyilvánítása követett. Bemutatta továbbá a szellemi tulajdon-jogok egységes piacára vonatkozó közleményét, amelyre vonatkozóan a tagállamok szintén észrevételekkel élhettek. A magyar EU-elnökség beszámolt a WIPO IGC 18. ülésén lezajlott munkáról, a delegációk pedig megvitatták az IGC javaslatai kapcsán követendő stratégia alapelveit. A magyar EU-elnökség ezután a vakokkal és látáskárosultakkal kapcsolatos WIPO-dosszié tekintetében tett jelentést a javaslatok előterjesztőivel folytatott informális egyeztetések fejleményeiről; a delegációk az USA által javasolt non-paper és Brazília időközben készült szövegjavaslatait vitatták meg. Végül a WIPO SCCR 22. ülésére szerkesztett EU-felszólalástervezetek tagállami véleményezése következett. Az egyéb napirendi pont alatt Lengyelország mutatta be a szerzői jog területén tervezett elnökségi programját.

EU tanácsi munkacsoportülés védjegy témában

Május 11.

Az ülésen a Max Planck Intézet bemutatta az Európai védjegyrendszer működése tárgyában készített átfogó tanulmányát, mellyel összefüggésben a tagállamok előzetes álláspontjukat

ismertették. Ausztria, Csehország, Franciaország, Románia és Svédország úgy vélte, hogy a tanulmány alapján a védjegyrendszer átfogó reformja nem mutatkozik szükségesnek. Az Európai Bizottság jelezte, hogy a tanulmányban foglaltak csupán egyikét képezik majd a védjegyrendszer felülvizsgálatával összefüggésben általuk várhatóan 2011 októberében benyújtandó tervezetek kialakítása során figyelembe venni kívánt szempontoknak.

Megbeszélés „Szellemi tulajdonhoz kapcsolódó jogok az EU és Kanada közötti kereskedelmi megállapodásban” témában

Január 7.

„Az elnökség barátai” formációban vitatták meg a tagállamok a megállapodás nyitott kérdéseit. A megtévesztés szándéka (*animus decipiendi*): az ülésen elhangzott szóbeli javaslatok alapján a magyar EU-elnökség új szövegjavaslatot mutatott be, amely a COREPER-anyagban fog szerepelni. A javaslat a tagállamok szóbeli támogatását élvezte. A földrajzi árujelzők kapcsán a többség kérte, hogy a magyar EU-elnökség halassza el az érdemi vitát arra az időpontra, amikor a többi fejezet rendelkezései ismertek lesznek. Így Kanadának az első koordinált javaslatot továbbíthatjuk. Camcording ügye: a többség azt jelezte, hogy az ACTA – kötelezettséget nem teremtő („may”) – rendelkezése kompromisszumként később elfogadhatóvá válhat, ezt azonban a szövegben nem tüntetjük fel. Németország felvetette, hogy az arányos (hatásos, visszatartó erejű) szankciók fordulat is szerepeljen az Európai Bizottság által tárgyalta 14. cikkben.

Január 18.

Az ülésen a 2011. január 12-i COREPER-en elfogadott szövegjavaslatot mutatta be a magyar EU-elnökség Kanada számára. A jogérvényesítési szakértő nélkül megjelent kanadai delegáció az elhangzottak rögzítésén kívül tartalmi eszmecserébe nem bocsátkozott, de ígéretet tett arra, hogy megkísérli az április 11–15. között esedékes hetedik tárgyalási forduló megelőzően úgy eljuttatni az EU részére az elhangzó tagállami javaslatokra is reagáló javaslatát, hogy – akár esetleg új összetagállami mandátum mentén is – az európai delegációval érdemi vitát folytathasson.

TRIPS-szakértői ülés

Január 20.

Az ülés előzetes napirendjén a következő témakörök szerepeltek: 1. multilaterális GI-regiszter; 2. a kiegészítő GI-oltalom (TRIPS-megállapodás 23. cikk) kiterjesztése valamennyi termékre; 3. a TRIPS-megállapodás és a Biológiai Sokféleségről szóló Egyezmény (CBD) kapcsolata.

A 108 országot felölelő W52 koalíció a fenti három témakörben kidolgozandó szövegjavaslatokat egységben kívánja kezelni, a szövegezési munka párhuzamosan folyik. A TRIPS Special Session elnöke, D. Mwape (Zambia) szoros határidővel várt konkrét szövegjavas-

latokat a tagországoktól, ennek következtében a szövegezési munka az elmúlt hetekben felgyorsult. A W52 koalíció és a vele szemben álló W10 koalíció 8-8 tagállamának képviselője Genfben folytatott informális tárgyalásokat az álláspontok közelítése érdekében. (A földrajzi árujelzők notifikációjára vonatkozó eltérő szövegjavaslatokat egységes szerkezetben – single text – tartalmazza a Multilateral system of notification and registration of geographical indications for wines and spirits c. dokumentum.)

Az EU Versenyképességi Tanács ülései

Március 9–10.

A Brüsszelben megrendezett Versenyképességi Tanács valamennyi szekcióját Cséfalvay Zoltán államtitkár elnökölte.

A tanácsülés iparjogvédelmi szempontból kiemelkedő témája a szabadalmi dosszié volt. A tanács – Spanyolország és Olaszország ellenszavazata mellett – elfogadta a megerősített együttműködést elindító tanácsi határozatot. A megerősített együttműködésben részt vevő tagállamok valamennyien pozitívan szólaltak fel, hangsúlyozva elkötelezettségüket a folyamat előrevitele tekintetében, valamint a Tanács Jogi Szolgálatával egyetemben kiemelték, hogy az Európai Unió Bíróságának a szabadalmi bíraskodás tárgyában készített megállapodástervezet kapcsán adott március 8-i negatív véleménye nincs kihatással a megerősített együttműködésre, hiszen az alaprendeletek a bíraskodási megállapodással összefüggő, de külön jogi instrumentumok. Ennek értelmében a megerősített együttműködés a Bíróság véleményében foglalt megállapításoktól függetlenül elindítható, tartalmi elemei kidolgozhatók és elfogadhatók. Spanyolország és Olaszország támadta a megerősített együttműködést jelezvén, hogy fenntartják maguknak a jogot arra, hogy a tárgyban az Európai Bírósághoz fordulnak. A magyar EU-elnökség kiállt amellett, hogy a munkát továbbra is intenzíven kívánja folytatni, párhuzamosan tárgyalva a megerősített együttműködés tartalmi elemeit és az egységes bíraskodás kialakítását célzó javaslatot.

Május 29–30.

A Brüsszelben megrendezett Versenyképességi Tanács valamennyi szekcióját Cséfalvay Zoltán államtitkár elnökölte.

A szabadalmi naprendi pontokkal összefüggésben a delegációk – Spanyolország és Olaszország kivételével – az elnökségi konklúziókkal egyetértettek, azzal, hogy a bíraskodással kapcsolatos tárgyalások COM non-paper alapján való folytatását nem támogatta Luxemburg és Ciprus. Ez utóbbiak valamennyi opciót a tárgyalóasztalon tartanak. A díjak felosztási arányának meghatározása kapcsán a szöveg további pontosítása, állandó fix összeg garantálása, új kritérium betoldása mellett Ausztria, Bulgária, Ciprus, Észtország, Lettország, Litvánia, Málta, Románia, Szlovákia és Szlovénia állt ki, amit ellenzett az Európai Bizottság, az Egyesült Királyság, Franciaország, Hollandia, Írország, Németország és Svédország. A díjfelosztás tekintetében Belgium, Finnország, Franciaország és Hollandia hangoztatta az

ESZE rendelkezéseivel való összhang és az ESZH többletköltségei fedezésének fontosságát. Franciaország valamennyi elem tekintetében további kérdések tisztázását tartotta szükségesnek. Spanyolország és Olaszország jelezte, az Európai Bírósághoz fordultak.

A magyar EU-elnökség konklúziójában megállapította, hogy a tagállamok többsége támogatja a magyar elnökség két szabadalmi rendelettervezettel kapcsolatos céljait. Mivel technikai jellegű kérdések tisztázása még hátravan, ezért a tanács megerősítette azon szándékát, hogy az egységes szabadalmi oltalom létrehozása érdekében június 27-ére rendkívüli Versenyképességi Tanácsot hív össze, melyen célja az általános megközelítés elfogadása mindkét rendelettervezet tekintetében. Az egységes szabadalmi bíraskodás kapcsán megállapította az ülés, hogy a tagállamok többsége kész COM non-paper alapján folytatni a tárgyalásokat, így a szakmai munka ennek mentén folyik tovább.

Június 27

A Cséfalvay Zoltán államtitkár által elnökölt luxemburgi rendkívüli Versenyképességi Tanácscon a megerősített együttműködés tagállamai egyhangúlag általános megközelítést fogadtak el az egységes szabadalmi oltalom létrehozását célzó két rendelettervezetről. Az általános megközelítés elfogadását támogatta Ausztria, Belgium, Bulgária, Ciprus, Csehország, Dánia, az Egyesült Királyság, Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Írország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Málta, Németország, Portugália, Románia, Svédország, Szlovákia, Szlovénia, ellenezte Olaszország és Spanyolország. Lengyelország kijelentette, hogy folytatja az intenzív munkát. A dosszié számukra is prioritás, melynek mindhárom elemét tovább fogják vinni. Lengyelország azt tervezi, hogy az Európai Parlamenttel meg fognak állapodni elnökségük végére a két rendelettervezet kapcsán, csakúgy, mint a bíraskodási tervezetről. Úgy vélték, hogy ehhez a magyar EU-elnökség tervezetei politikai és jogi szempontból a lehető legjobb alapot biztosítják.

A szellemi tulajdoni jogérvényesítési kontaktpontok részvételével tartott szakértői ülés Március 25.

Az ülés kezdetén az Európai Bizottság azonosította a napirend szerint megvitatandó fő kérdéseket, és megköszönte a magyar EU-elnökségnek a szellemi tulajdon-jogok érvényesítéséről szóló 2004/48/EK irányelv (IPRED) felülvizsgálatával összefüggő bizottsági munka megkönnyítése céljából összeállított kérdőívet. Ezt követően a delegációk áttekintették az IPRED egyes rendelkezéseit, és eszmét cseréltek ezek felülvizsgálatának szükségességéről, az egyes rendelkezések gyakorlati érvényesüléséről és a felülvizsgálat lehetséges opcióiról. Érintették az ülésen a Hamisítás- és Kalózkodásellenes Megfigyelőközponttal kapcsolatos távlati terveket, a BPHH ilyen irányú újabb feladatokkal való megbízását.

AZ EURÓPAI UNIÓ ÁLTAL FINANSZÍROZOTT PROJEKTEKHEZ KAPCSOLÓDÓ RENDEZVÉNYEK

Az IPeuropAware projekt Tudományos Koordinációs Bizottságának és Igazgatóságának ülése, valamint az IPeuropAware projektzáró konferenciája, Brüsszel, február 7–9.

Az SZTNH részéről az Iparjogvédelmi Tájékoztatási és Oktatási Központ igazgatója, valamint oktatási ügyintézője vett részt a rendezvényeken.

A záró konferencia célja a projekt eredményeinek szélesebb körben történő ismertetése volt, ahol minden fontosabb vívmány külön kiemelésre került. Bemutatásra kerültek a projekt keretében elkészült egyes iparági szellemi tulajdon-védelmi útmutatók. Az Alicantei Egyetem szervezésében mind a négy ipari szektor képviselője elmondta az útmutatókkal kapcsolatos tapasztalatait. Emellett a projekt keretében megvalósított igényfelmérést és az erre adott válaszokat, az *InnovAccess* honlapot és a *Toolboxot* ismertették, továbbá beszámoltak az *IPR-Helpdesk*kel kapcsolatos tapasztalatokról, és a záró szekcióban sor került egy kerekasztal-beszélgetésre, amelynek fő témája a szellemi tulajdon-védelmi szolgáltatások jövője volt.

Az IPeuropAware projekt folytatása – EU Accessible Intellectual Property (IPorta)

A projekt eredményeinek továbbvitele érdekében az Európai Bizottság az *Entrepreneurship and Innovation Programme* keretében *EU Accessible Intellectual Property (IPorta)* elnevezéssel 2011–2013-ban 36 hónap időtartamra összesen 1,5 millió eurós összeget (hivatalonként átlagosan 55 000 eurót) kíván biztosítani a 27 nemzeti hivatalnak az együttműködés folytatására. A tervezett támogatási intenzitás 85 százalékos.

Figyelemmel a Bizottság tervezetére és a további együttműködés biztosítása érdekében az *IPeuropAware* projektben részes felek összefoglalták a következő évekre vonatkozó célkitűzéseiket, illetve közös szándéknyilatkozatot fogalmaztak meg.

Az IPorta általános célkitűzései:

- Az európai kis- és középvállalkozások versenyképességének növelése a szellemi tulajdon-védelmi szolgáltatások fejlesztése és egyedi igényekre szabása által.
- A kkv-k befektetési megtérülésének maximalizálása jobb szellemi tulajdon-védelmi stratégiák közvetítése révén.
- Az európai kkv-k által előállított immateriális javak hatékonyabb védelmének előmozdítása a kkv-k jogérvényesítési képességének növelése által a szellemi tulajdon-jogok területén.

A közvetlen célkitűzések:

- Az európai kkv-k támogatása a szellemi tulajdon-jogok hasznosításának területén a nemzeti szellemi tulajdon-védelmi hivatalok kkv-kat támogató szolgáltatásainak fejlesztése révén.

- Megfelelő, naprakész és kkv-barát információk biztosítása az interneten a szellemitulajdon-szolgáltatások és a szellemitulajdon-jogi rendszert illetően.
- A nemzeti szellemitulajdon-védelmi hivatalok közötti aktív és koncentrált együttműködés támogatása a kkv-knak nyújtott szolgáltatások és az ügyfélszolgálatok területén.
- A nemzeti szellemitulajdon-védelmi hivatalok és a közvetítők (főleg az *Entreprise Europe Network*) együttműködésének erősítése jobb kkv-támogató szolgáltatások biztosítása érdekében.

IPR for SEE projekt Értékelő Bizottságának ülése, Thessaloniki, február 16.

Az ülésen az SZTNH-t az Iparjogvédelmi Tájékoztatói és Oktatási Központ igazgatja képviselte.

Az Európai Unió által társfinanszírozott *Intellectual Property Rights for South East Europe* (IPR for SEE) projekt célja a vállalkozók versenyképességének javítása és együttműködésük fejlesztése, az innovációs hiányosságok leküzdése innovatív iparjogvédelmi és szellemitulajdon-védelmi eszközök és szolgáltatások kialakításával a délkelet-európai térségben. A pályázati célok hatékony megvalósítása érdekében a projektpartnerek a nemzeti szabadalmi hivatalok képviselőit kérték fel, hogy külső megfigyelőként vegyenek részt a projekt eredményeinek az értékelésében.

A projektvezető velencei kamara munkatársai bemutatták magát a projektet. Első lépésként a projektpartner szolgáltató szervezetek összegyűjtik a kkv-k igényeinek megfelelő már meglévő szolgáltatásokat, illetve azonosítják a helyi *good practice* folyamatokat. Ezt követően felkészülnek az új szolgáltatások nyújtására, egyebek mellett az érintett kkv-k bevonásával képzéseket szerveznek. A végrehajtás értékelése szintén a projekt fontos részét képezi.

A projekt keretében öt olyan szolgáltatás került beazonosításra, amelyből minden projektpartnernek kettőt kell a saját tevékenységi körében megvalósítania:

i) IP for start-ups

A szolgáltatás célja, hogy alapvető személyes, írott és online tanácsadást nyújtson induló vállalkozások számára kifejezetten a vállalkozásindításhoz, működtetéshez kapcsolódó szellemitulajdon- és iparjogvédelmi témakörökben.

ii) IP Coaching

A szolgáltatás célja egy tudásközvetítő, oktató együttműködési hálózat és klub megteremtése a szellemitulajdon- és iparjogvédelmi háttérrel már rendelkező vállalkozások számára tapasztalatcsere és tudásközvetítés céljából.

iii) Discover IP creative industries

A céglátogatásokkal, konzultációkkal egybekötött tanácsadói szolgáltatás azokat a kreatív, innovatív vállalkozásokat célozza meg, amelyek szellemitulajdon-védelmi felkészültsége

alacsony vagy hiányzik. A cél a vállalkozások iparjogvédelmi hajlandóságának erősítése pl. a védjegyhasználat területén.

iv) Gaining competitive advantage

A szolgáltatás célcsoportját az olyan alacsony vagy közepes szellemi tulajdon-védelmi felkészültséggel rendelkező vállalkozások alkotják, amelyek versenyképességét nagyban meghatározhatják az iparjogvédelmi ismeretek, tevékenységek. A szolgáltatás célja a szellemi tulajdon-védelmi tudatosság erősítése *workshop*okkal, interaktív munkacsoportokkal a piaci eredményesség érdekében.

v) Trade fairs and IP protection

A személyes tanácsadói szolgáltatás kimondottan azokat a vállalkozásokat célozza meg, amelyek gyakran vesznek részt kiállítóként különböző vásárokon, és ezáltal akaratlanul is fennáll a védjegybitorlás, hamisítás, illetve további iparjogvédelmi szabálytalanságok veszélye.

vi) IP Club

A szolgáltatással a széles körű iparjogvédelmi tapasztalattal rendelkező kis- és középvállalkozások együttműködése valósul meg irányított klubtevékenység keretében.

Megvitatásra és elfogadásra került az Értékelő Bizottság ügyrendje, illetve a Bizottság tagjai jóváhagyták a projekt során használandó monitoring- és értékelési kézikönyvet. A projektpartnereknek a kiválasztott szolgáltatásokat szeptemberig kell bevezetniük, illetve az előírt számú kkv-val a kapcsolatot felvenniük. Az értékelő munkának is ehhez az ütemezéshez kell alkalmazkodnia, azaz nyár közepén előzetes értékelés történhet, míg a projekt teljes áttekintése csak a harmadik negyedév lezárultát követően, az adatok összesítésével válik lehetségessé.

Az IPorta projekt előkészítő megbeszélése, München, április 4.

A megbeszélésen az SZTNH részéről az Iparjogvédelmi Tájékoztatási és Oktatási Központ igazgatója vett részt.

A megbeszélés során ismertették a pályázati felhívás fontosabb elemeit, illetve bemutatták a benyújtandó pályázati ajánlat első szövegváltozatát. A pályázati felhívás (amely jelenleg az IPorta munkanevet viseli), lényegesen szűkebb költségvetéssel rendelkezik, elsősorban a már lezárt projekt legfontosabb eredményeinek továbbvitelére, azaz a nemzetközi, hivatások közötti együttműködés folytatására koncentrál az elkövetkező három évben.

A kkv-k részére nyújtott szellemi tulajdon-védelmi és jogérvényesítést támogató szolgáltatások továbbfejlesztése, és az európai *good practice* egyes tagországok szintjén történő adaptálása az új keretekben gyakorlatilag csak csekély mértékben és közvetetten részesülne támogatásban, ezt az egyes szellemi tulajdon-védelmi hivataloknak kellene tagállami szintű forrásokból megvalósítaniuk. A korábban már mindenki számára megküldött tájékoztató,

illetve a szándéknyilatkozat-tervezetre érkezett válaszok fényében jelenleg tizennégy ország hivatala jelezte egyértelmű részvételi szándékát.

A pályázati felhívás – és ennek megfelelően az elkészített pályázattervezet is – három fő tevékenységi területet azonosít: együttműködés a szellemi tulajdon-védelmi szolgáltatások fejlesztése érdekében (*networking*, továbbképzések és szemináriumok szervezése, a szolgáltatásokat európai szinten összefoglaló *Toolbox* fenntartása – *Activity 1*); az InnovAccess.eu honlap további működtetése és frissítése (*Activity 2*) és az európai hivatalok ügyfélszolgálati közötti szorosabb együttműködés biztosítása (*Activity 3*).

A résztvevők felkérése alapján a projektkoordinátori poszt betöltését – a luxemburgi hivatal képviselő – Henri Tudor Kutatóközpont vállalta. Az *Activity 3* vezetése iránti szándékát a Német Szabadalmi és Védjegyhivatal jelezte, míg a másik két tevékenység vezetésére konkrét javaslat nem érkezett. Az InnovAccess.eu honlap további működtetésére a francia Nemzeti Iparjogvédelmi Intézet (INPI) lenne az ideális jelölt, míg az *Activity 3*-ba tartozó feladatok az eredeti javaslat szerint túl sokrétűek ahhoz, hogy azokat egyetlen hivatal vállalni tudná vagy akarná. Ezen utóbbi kapcsán a magyar résztvevő jelezte, hogy az új és továbbfejlesztett szolgáltatások körében bizonyos koordinációs feladatokat az SZTNH szívesen ellátna, de az egész tevékenységcsomag vezetésére nincs kapacitása.

AZ EURÓPAI UNIÓ BELSŐ PIACI HARMONIZÁCIÓS HIVATALÁVAL (BPHH) FOLYTATOTT EGYÜTTMŰKÖDÉS FŐBB ESEMÉNYEI

A BPHH Együttműködési Alapjának keretében megtartott Szenioritási Munkacsoport ülése, Alicante, január 27.

Az ülésen a Nemzetközi Védjegy Osztály vezetője képviselte a hivatalt.

A megbeszélés során terminológiai és tartalmi (jogi) kérdések is megvitatásra kerültek. Magyar részről hangsúlyozásra került, hogy mivel a BPHH nem vizsgálja a szenioritások bizonyítékait, ez a szerep a nemzeti hivatalokra vár. A nemzeti törvények is tartalmazhatnak idevágó rendelkezéseket, mint ahogy a magyar védjegy törvény is részletesen szabályozza mind a lajstromvezetési kérdéseket, mind a szenioritás elvesztésének lehetséges jogcímait, illetve jogkövetkezményeit. A BPHH részéről a megbeszélés során végig érdeklődést tanúsítottak a nemzeti hivatali észrevételek iránt. Elmondták, hogy mintegy 300 ezer szenioritás iránti kérelem érkezett eddig a BPHH-hoz.

A délutáni megbeszélés során részben technikai kérdésekről volt szó (pl. a megújított, illetve a megosztott védjegy milyen lajstromszámot kap az egyes tagállamokban), részben a közös terminológia kialakítására történtek kísérletek.

Az informatív megbeszélés reményeink szerint jó alapot nyújtott a projekt szempontrendszerének véglegesítéséhez és a további együttműködéshez.

A BPHH Együttműködési Alapjának keretében indított Minőségirányítási Standardok Támogatási Program Munkacsoportjának ülése, Alicante, január 27–28.

Az ülésen az SZTNH részéről a Védjegy és Mintaoltalmi Főosztály helyettes vezetője vett részt.

A projekt célja elsősorban olyan minőségirányítási szabványok kialakítása, amelyek alkalmasak arra, hogy mind a BPHH, mind pedig a tagállami hivatalok számára hasznos iránymutatást nyújtsanak, és hosszú távon az európai védjegyjog minőségirányítási harmonizálását segítsék elő.

A BPHH munkahipotézise szerint meglévő minőségirányítási rendszerükből, annak teljesítménymérő indikátoraiból, valamint mérési módszereiből kell kiindulni. A magyar hozzászólás arra kívánt rávilágítani, hogy a védjegyjog területén megvalósult harmonizáció elsősorban az anyagi jogot érintette, és nem terjed ki az eljárásjogra. Ennek megfelelően a tagállami rendszerek szintjén nagyon eltérő eljárási szabályokat és eljárásokat találunk, ami megnehezíti az összehasonlítást. Érdemes lenne megvárni az európai védjegyrendszert elemző átfogó tanulmány eredményét, mielőtt bármelyik rendszert kiindulási pontként figyelembe vennénk. Magyar részről javaslatként elhangzott, hogy a munkacsoport fogadjon el alapelveket, amelyek mentén konzisztens módon tudnák kidolgozni a közös standardokat. Végezetül a hozzászólás annak is hangot adott, hogy a munkacsoportban részt vevő hivatalok minőségirányítási rendszereit érintő dokumentumok az adott ország hivatalos nyelvén érhetőek el csupán, ezért fordítási és lektorálási költségekkel is kalkulálni kell.

A projekt alapvető céljairól, hatályáról, valamint megvalósításának várható ütemezéséről hallhattak előadást a megjelentek. A közös mérőpontok és referenciák kialakítása céljából a munkacsoport interaktívan végezte munkáját. Alapvetően a „*brainstorming*” elvet követő munka során minden tagállami hivatal képviselője előre kinyomtatott kerettáblázatban ábrázolta saját védjegyeljárait, kiemelve azokat a pontokat, ahol minőségirányítási lépések felmerülhetnek. A munka során a tagok megkísérelték a közös mérőpontokat és minőségellenőrzési pontokat azonosítani. A magyar hozzászólás rendszerezést javasolt, alapvetően három csoportot felállítva (teljes hivatali vizsgálati rendszer, felszólalási rendszer és a mindkettőt ötvöző rendszerek), de még ezek alkalmazásával is kétséges az összehasonlítható modell.

Kiemelésre került, hogy a minőség nem csupán a jól mérhető, formális elemek mértékében rejlik, úgy mint pl. átfutási idő, a döntések konzisztenciája, hanem legalább ennyire függ az eljárás során kifejtett szakmai munka, valamint a döntések tartalmi minőségétől. Ez az álláspont egyöntetű támogatást élvezett még a házigazda szerepét betöltő BPHH részéről is. A kissé leegyszerűsített kérdésre, amely szerint „mi a fontosabb az ügyfelek számára: az átfutási idő rövidege vagy az eljárás szubsztanciális minősége?” a jogosultakat képviselő szervezet egyértelműen a tartalmi minőséget jelölte meg azzal, hogy az eljárások gyorsasága is érdek.

A munkacsoport tevékenysége kapcsán egyetértés mutatkozott abban, hogy az ülésről készült jegyzőkönyv elfogadását követően megkezdődik a részt vevő hivatalok adatainak a megosztása, valamint ennek felhasználásával a mérőpontok és a mérhető adatok kiválasztása. A konszenzus arra is kiterjedt, hogy a döntések tartalmi ellenőrzésére közös ellenőrző listát dolgozzanak ki a tagok. Mindezt egy tervezetbe foglalják, majd egyeztetnek azokkal a hivatalokkal, amelyek jelezték részvételi szándékukat a projektben.

A munkacsoport online elektronikus eszközök felhasználásával végzi a munkáját, amelyeket a BPHH bocsát rendelkezésre. Ezek között központi szerepet tölt be egy „issue tracker” típusú alkalmazás, amelyben azonosított felhasználók dolgozhatnak regisztrált hozzászólásokkal, továbbá a rendszer határidő-figyelési funkcióval is rendelkezik.

A BPHH Együttműködési Alapjának keretében megtartott Áruhasonlósági Munkacsoport ülése, Alicante, január 27–28.

A hivatal részéről az ülésen a Védjegy és Mintaoltalmi Főosztály jogi ügyintézője vett részt.

A résztvevők áttekintették a projekt célkitűzését, amely az összetéveszthetőség körében hozott döntések átláthatóságának javítására és egységesebb joggyakorlat kialakítására irányul. Ennek keretében a cél olyan szoftver létrehozása, amelynek révén az uniós nemzeti hivatalok együttműködése által bárki számára hozzáférhetővé válnak az áruhasonlóság körében hozott döntések. Az adatbázis alapkoncepciója áru- és/vagy szolgáltatáspárok feltöltése az adatbázisba, amelyekhez kapcsolódóan azok hasonlósági foka is megjelenik majd, adott esetben az értékelést megalapozó döntéssel együtt.

A projekt keretében egyrészt meg kell határozni a rendelkezésre álló és felhasználható adatforrásokat, dönteni kell az adatbázis felhasználói felületének kialakításáról, majd a – közbeszerzési eljárás alapján a BPHH által megbízott – külsős cég által kifejlesztett prototípus tesztelésére kerül sor, továbbá ki kell alakítani az egyes adatbázisok közötti adatáramlást lehetővé tevő rendszert. A közös szoftverplatform ugyanis az egyes részt vevő nemzeti hivatalok és a BPHH által táplált adatbázisokból meríti majd a keresési eredmények alapján szolgáló információkat.

Első lépésként a már létező áruhasonlóságra vonatkozó adatbázisokat tárták fel a résztvevők. Megemlítésre került a Darts IP, amely nagy mennyiségű – szabadalomra, védjegyre és formatervezési mintára is – vonatkozó információt tartalmaz, és döntésalapú, azaz nem végez saját értékelést az összehasonlított áruk vagy szolgáltatások hasonlósági fokáról.

Ezt követően a munkacsoport elfogadta azt a javaslatot, miszerint az áruhasonlóság megállapításához az Európai Bíróság által a Canon-ügyben kidolgozott kritériumrendszer szolgál majd alapul. Ennek alapján a hasonlóság megítélésénél a következő szempontokat kell mérlegelni, valamint feltüntetni a találati lista információi között: az áru vagy szolgáltatás természete, rendeltetése (*purpose*), felhasználási módja, az összehasonlított áruk helyettesítő vagy kiegészítő volta és a keresleti hasonlóság (*similar demand*). A BPHH gyakorlata

alapján a további kritériumok az áru elosztási csatornái, forgalombahozatali módja, valamint a releváns fogyasztók.

A munkacsoport megegyezett továbbá az áruhasznosság öt lehetséges szintjéről: azonos (*identical*), nagymértékben hasonló (*highly similar*), hasonló (*similar*), kevésbé hasonló (*low similarity*) és nem hasonló (*dissimilar*). A kategóriák megfelelő fordításának elfogadására egy későbbi lépésben kerül majd sor. A BPHH jelenlegi adatbázisában az olyan eseteknél, ahol nem áll rendelkezésre konkrét ügyben született döntés, a hasonlóság mértékének megítélésénél a hivatali gyakorlatot veszik alapul, vagyis az elbírálók munkacsoportja absztrakt módon állapítja meg a feltöltött árupárok hasonlósági szintjét.

A felhasználói felület a projektben részt vevő nemzeti hivatalok nyelvén mindenképpen, de a terv szerint valamennyi tagállam nyelvén elérhető lesz. Az áruk és szolgáltatások megnevezésének különböző nyelvi változatai közötti egységesség az *Euroclass* és a szintén az Együttműködési Alaphoz kapcsolódó ALISTA (*Alicante Standard*, azaz az áruk és szolgáltatások harmonizált megnevezési rendszere) révén lesz biztosított. A jelenlegi nézet szerint a csatolt dokumentumok a döntéshozó tagállam nyelvén lesznek olvashatók.

A munkacsoport ülésének további hangsúlyos eleme a szoftver felhasználói felületének kialakítása volt. Ehhez a BPHH már létező „*Goods and Services Similarity Tool*” nevű eszköze volt a kiindulási pont. Abban a kérdésben már korábban egyetértés született, hogy minden árupárhoz egyetlen releváns döntés tartozzon. A működés hatékonyságának felmérése kapcsán a projektvezetők felhívták a figyelmet a statisztikai adatok fontosságára. Ezek alapján például leválogathatók a rendszerben még nem szereplő, de gyakran keresett árupárok, így ebből kiindulva az adminisztrátorok (akik jelen esetben hangsúlyozottan nem az informatikai értelemben vett személyek, hanem a védjegyjogban jártas szakemberek) az igényeknek megfelelően létrehozhatják a hiányzó árupárokat. A projektvezetők kiemelték továbbá, hogy mire a tervezett 21 hónap elteltével az eszköz a felhasználók részére hozzáférhetővé válik, nagy mennyiségű árupárt kell létrehozni. Az adattartalom előzetes felépítése érdekében a szoftverplatformot a lehető leghamarabb a nemzeti hivatalok rendelkezésére bocsátják majd.

A BPHH és a nemzeti hivatalok közötti technikai együttműködés tárgyában megtartott 6. kapcsolattartó ülés, Alicante, március 14–15.

Az ülésen a hivatalt az SZTNH szakmai főtanácsadója és a Védjegy és Mintaoltalmi Főosztály helyettes vezetője képviselte.

A jelenlévők megismerhették az egyéves futamidejű, a bilaterális technikai együttműködési szerződések alapján kifejtett tagállami tevékenységeket. Az SZTNH továbbra is azon kevesek közé tartozik, amelyek az összes programhoz kapcsolódóan nyújtottak szolgáltatást a BPHH részére. A 2011. évben várhatóan minden tagállami hivatal – beleszámolva a Benelux regionális hivatalt is – részt vesz majd a bilaterális együttműködésben. Az előadó

kitért arra is, hogy az Együttműködési Alapból finanszírozott programoktól függetlenül a bilaterális technikai együttműködés megmarad, néhány év múlva pedig már nem közvetlenül a BPHH költségvetéséből, hanem a közösségi védjegyek megújítási díjának egy részéből kívánják azt finanszírozni.

Az Együttműködési Alapról rövid beszámolót hallgathattak meg a résztvevők. Részletesen bemutatták a négy programcsomag egyes elemeit, azok megvalósításának tervezett időtartamát, valamint a várható előnyöket. Fontos elvként jelölték meg azt, hogy a programok megvalósítása során mindhárom szereplő – a BPHH, a tagállami hivatalok, valamint a jogosulti szervezetek – együttes közreműködése szükséges. Amennyiben bármely szereplő nem kíván részt venni, vagy nem mutat érdeklődést a konkrét program iránt, a projekt tartalmát megfelelően módosítani kell, végső esetben pedig el kell tekinteni a megvalósításától.

Ismertették az 1. csomagba tartozó programok megvalósításának stádiumát. Ezek közül a *TMView* esetében az előadó megjegyezte, hogy 2012-re az összes tagállami hivatal adatait integrálni fogják. Az *EUROCLASS* projekt kapcsán kifejtette, hogy mostanra hét hivatal már teljes körűen beillesztette a szükséges adatait és teljesítette a vállalt kötelezettségeit, a program véglegesítése 2014-re várható. A *SENIORITY* és a *TM XML* kiterjesztését célzó programok 2011-re, míg a *QUALITY standards*, a *DESIGN VIEW*, a *SIMILARITY of G&S*, a *COMMON EXAMINER TOOL*, az *E-LEARNING TOOL* várhatóan 2012-re fejeződik be. Több további projekt kapcsán megjegyezte, hogy még nem alakították meg a munkacsoportokat, ezért ott a megvalósítás dátuma későbbi lesz.

Bemutatásra került az ún. *Share IP Wiki* nevű online alkalmazás, amelynek segítségével a BPHH és a tagállami hivatalok megoszthatják egymással információtechnológiai tapasztalataikat, valamint a védjegy és formatervezési-mintaoltalmi hatósági területeket érintő statisztikai adataikat. Annak ellenére, hogy ez a tagállami hivatalok által jelszóval védett módon hozzáférhető rendszer évek óta létezik, még mindig igen csekély mennyiségben töltenek fel adatokat.

A BPHH információtechnológiáért felelős igazgatója az informatikai (IT) biztonságot a jövő egyik legnagyobb kihívásának nevezte. Várhatóan egyre gyakoribbak lesznek a hivatalokat érő közvetlen támadások, és egyre fontosabbá válnak az azok kivédésére adott válaszok. A *Share IP Wiki* rendszer használatával az ez irányú tapasztalatok is megoszthatóak, ami a védelem hatékonyságának növelését eredményezheti.

Az Együttműködési Alap szoftvercsomagja kapcsán a BPHH külső tanácsadója tartott rövid bevezetőt, amelyben kitért arra, hogy mostanra már 21 hivatal jelezte csatlakozási szándékát. A csomag olyan alkalmazásokat tartalmaz, amelyek elektronikus szolgáltatások nyújtását teszik lehetővé védjegy- és formatervezésminta-oltalmi területen. Mivel az alkalmazásokat Európa-szerte a hivatalok túlnyomó többsége alkalmazni fogja, ezért javasolja, hogy az eddig távolmaradó hivatalok is csatlakozzanak.

A BPHH Igazgatótanácsának (Administrative Board, AB) 41. ülése, az igazgatótanács és a Költségvetési Bizottság (Budget Committee, BC) együttes ülése és a Költségvetési Bizottság 39. ülése, Alicante, május 2–4.

Az üléseken az SZTNH részéről a hivatal jogi elnökhelyettese mint az igazgatótanács elnöke, a Védjegy és Mintaoltalmi Főosztály vezetője, illetve jogi ügyintézője vett részt.

Az igazgatótanács 41. ülése

A BPHH elnöke áttekintést adott a BPHH tevékenységéről. A 2010. évre vonatkozó éves jelentést interaktív formában, videobejátszások segítségével terjesztette elő. Ennek keretében kiemelte, hogy az elmúlt évben a BPHH eljárásainak átfutási ideje lerövidült. Az elektronikus bejelentések aránya a védjegyeknél 98%, míg a formatervezési mintáknál 70%. A formatervezési minták területén is bevezetésre került az e-lajstromkivonat, valamint a védjegyeknél az e-felszólalási modul. A BPHH elnöke hangsúlyozta, hogy az e-hivatal felé történő elmozdulás továbbra is elsődleges cél.

Az éves jelentés bemutatását követően a tagállamok képviselőinek hozzászólásai következtek. A BPHH elnöke – válaszolva a tagállami észrevételekre – hangsúlyozta a minőség fontosságát, amelyet véleménye szerint leginkább az átfutási idő határoz meg. Mivel ezt sikerült megfelelő szintre hozni, a továbbiakban lehet a minőség más aspektusaira is koncentrálni. Ezzel kapcsolatban kiemelte, hogy új standardokat vezettek be.

A 2010-es éves jelentés bemutatása után a BPHH elnöke a BPHH tevékenységének 2011 első negyedéről adott rövid áttekintést. Kifejtette, hogy a védjegybejelentések száma a tavalyi releváns időszakhoz képest 9%-kal emelkedett, meghaladta a 27 ezret. Ha a tendencia így folytatódik, szeptemberben benyújtják az egymilliomodik közösségi védjegybejelentést. Kiemelte, hogy a védjegybejelentések 95%-át 10 héten belül meghirdették, és 99%-át 26 héten belül lajstromozták. Felhívta a figyelmet arra, hogy az átlagos meghirdetési idő az eddigi 17 helyett 10 hétre csökkent. A bejelentések 15%-ában érkezik felszólalás, ami az egész évre vetítve körülbelül 10 ezer kérelmet jelent, ez a tavaly benyújtottaknál kevesebb. A formatervezési minták bejelentési száma a tavalyi adatokhoz képest 5%-kal emelkedett, a bejelentések kétharmadát két héten belül meghirdetik, a megadás pedig az ügyek 80%-ában 45 napon belül történik meg.

A minőség tekintetében a BPHH elnöke ismételten hangsúlyozta az újonnan bevezetett minőségi követelményeket, azonban tudatában vannak annak, hogy a minőség egyéb követelményeire is tekintettel kell lenni. Az ügyhátralék feldolgozásával külön csoport foglalkozik, a felszólalásoknál a döntések minősége a korábbi szinttel azonos. 2012-re további minőségfejlesztések várhatók ezen a területen is, például az elbírálók rendelkezésére álló eszközök az ügyfelek számára is elérhetőek lesznek. A formatervezési mintáknál az okiraton látható ábrák minőségének javítása is célkitűzés.

A lajstromvezetéssel kapcsolatban a BPHH elnöke kifejtette, hogy évi 60-80 ezer változást kell tudomásul venni, amelyek 92%-át 14 napon belül elintézik. Kiemelte, hogy a célkitűzések között szerepel az e-lajstrom szolgáltatás bevezetése, amelynek keretében az ügyfelek maguk kezelhetnék a leggyakrabban előforduló változásokat. A meghirdetett védjegyügyek aktái pedig már most hozzáférhetőek az ügyfelek számára az interneten, így a BPHH közreműködése nélkül megoldható az iratbetekintés, amire vonatkozóan évente megközelítőleg 12 000 kérelem érkezik.

Az ügyfelekkel való kapcsolattartás témakörében a bilaterális egyeztetések és az ügyfél-elégedettségi felmérések fontosságára hívta fel a figyelmet.

Az Együttműködési Alap vonatkozásában a BPHH elnöke beszámolt a sikeres *kick-off* találkozóról. Jelezte továbbá, hogy több tagállam csatlakozni kíván a *TMView* projekthez, és hangsúlyozta az Európai Szabadalmi Hivatallal megkötendő együttműködési megállapodást.

Az „egyéb kérdések” napirendi pont alatt a BPHH elnöke az internetes csalás témakörét terjesztette elő. Kiemelte, hogy az utóbbi időben többször fordultak elő a BPHH nevében kiadott díjfizetési álfelszólítások. Ez a jelenség a tagállami hivatalokat is érintheti, ezért érdemes megfontolni a közös fellépést. A BPHH elnöke előadta, hogy három visszaéléstípust azonosítottak: 1. szolgáltatás ajánlása a BPHH logójával, miközben például magánadatbázisban való közzétételt nyújtanak, 2. a BPHH szolgáltatásával összetéveszthető szolgáltatás ajánlása, 3. nem jogosult által felajánlott szolgáltatás, például megújítás.

Az igazgatótanács és a Költségvetési Bizottság együttes ülése

A BPHH elnöke tartott prezentációt, amelynek keretében bemutatta a fő célkitűzéseket: a humánerőforrás fejlesztését, az informatikai rendszer modernizálását, az épület bővítését, a BPHH munkavállalói számára ún. IP-akadémia létrehozását, a BPHH tevékenységének minőségi javítását és a közös informatikai eszközök (*TM-View*, *Design-View*, *EuroClass*) fejlesztését. Ezután a BPHH elnökhelyettese foglalta össze a stratégiai terv 2012–2015-ig tartó pénzügyi hatásait. Kifejtette többek között, hogy a teljes költség négy év alatt 129 millió eurót tesz ki.

A BPHH elnöke a hatáskörbővítéssel kapcsolatban kifejtette, hogy az a szabadalmon kívül minden oltalmi formára kiterjedhet, amely a nemzeti hivatalok hatáskörébe tartozik. Megjegyezte, hogy a megújítási díjak felosztásának kezdő időpontja elsősorban nem a BPHH-től függ, de valószínűleg 2015-körül kezdődik majd. A közösségi és nemzeti védjegyrendszerek kapcsolata tekintetében véleménye szerint az együttélés helyett egy új kifejezést lenne célszerű bevezetni, és egymást kiegészítő szolgáltatásokról kellene beszélni.

Az igazgatótanács elnöke ezt követően röviden összegezve a hozzászólásokat megállapította, hogy gondolatébresztő vita alakult ki. Talán a minőség és a költségek ellenőrzés alatt tartása volt a legtöbb résztvevő által kiemelt téma. Hangsúlyozta, hogy a terv véglegesítése után következik a nehezebb feladat, annak végrehajtása, ám a megnyilvánulások alapján abban minden tagállam kész aktívan szerepet vállalni.

A Költségvetési Bizottság 39. ülése

A 2010. évi költségvetés végrehajtási jelentése körében a jelenlévők tájékoztatást kaptak hogy 2010-ben a vártnál több bevétel: 179,5 millió euró és kevesebb kiadás: 157,5 millió euró merült fel, így az eredmény összesen 26,2 millió euró volt.

A BPHH elnöke bemutatta a 2011-re vonatkozó gazdálkodási terv technikai végrehajtását, amely a stratégiai terv személyzeti döntéseihez kapcsolódik.

A BPHH elnökhelyettese előterjesztette az új belső ellenőrzési standardokat. Ezt követően a bizottság elnöke szavazásra bocsátotta a javaslatot, amelyet az egyhangúlag elfogadott.

Az „egyéb kérdések” témakörben egy előadó prezentációt mutatott be a pénzgazdálkodásra, pénzkezelésre vonatkozóan elfogadni tervezett irányelvekhez kapcsolódóan. A pénzgazdálkodás alatt a készpénzáramlást, valamint a banki és befektetési tranzakciókat értik, valamint az ezen tevékenységekhez kapcsolódó kockázatok hatékony ellenőrzését. A portfólió helyzetéről a Költségvetési Bizottság évente jelentést kap a BPHH-tól. Kiemelte, hogy a BPHH betétei jelenleg öt tagállam különféle pénzüintézetei között oszlanak meg, amelyek mind AAA besorolásúak.

BPHH 6. védjegy-kapcsolattartó ülése, Alicante, június 9–10.

Az ülésen a Védjegy és Mintaoltalmi Főosztály helyettes vezetője, valamint a Nemzetközi Védjegy Osztály vezetője képviselte az SZTNH-t.

Először a konvergencia folyamatának fejlesztését, illetve a gyakorlatok harmonizálását tárgyalták a résztvevők. A BPHH által létrehozni kívánt konvergenciaprogram az Európai Védjegy és Dizájnhalózati, valamint a BPHH 2011–2015 stratégiai tervének megerősítését és az EU innovációs céljainak elérését is szolgálja. A program ambíciója, hogy a gyakorlatok közelítését három szinten valósítsa meg, a folyamatban lévő jogszabály-módosítás útján, továbbá az Együttműködési Alapból finanszírozott informatikai programok megvalósításával, végül a konvergenciaprogram keretein belül azoknak a gyakorlatot érintő kérdéseknek a megvitatásával, amelyek révén az adott jogszabályi kereteken belül megvalósítható a közelítés. Ez utóbbi során munkacsoportokat hoznak létre, amelyek tevékenységükről a kapcsolattartó ülésen beszámolnak. Az első ilyen munkacsoport létrehozása megtörtént, a téma a nizzai osztályozás fejezetcímeinek az értelmezése (*Class Heading*).

A konvergenciaprogramban az első mérföldkő letétele az Együttműködési Alap 2010 februárjában történt létrehozásával már megtörtént. Az Együttműködési Alapot felállító és kivitelező modell iránymutató jellegű lesz a konvergenciaprogram kialakításában is. A program során a teljes átláthatóságra, transzparenciára fognak törekedni, finanszírozása az Együttműködési Alappal megegyező módon fog történni, a munka nyelve az angol lesz. A program egyik legfőbb jellemzője, hogy az eredményeként létrejövő legjobb gyakorlat alkalmazása opcionális lesz a résztvevők számára. Amennyiben a nemzeti hivatalok meg

is állapodnak egy „best practice”-ben, annak követése önkéntes alapon fog működni, nem várják el a gyakorlat kötelező alkalmazását. Azok a nemzeti hivatalok, amelyek a jóváhagyott közös „best practice”-t el kívánják fogadni, megtehetik, míg más nemzeti hivataloknak lehetőségük lesz a „távolmaradásra”, illetve a későbbi időpontban történő csatlakozásra.

A kapcsolattartói ülés második fele – az 5. kapcsolattartói ülésen bevezetett – *workshop* formájában zajlott. A földrajzi árujelzők és eredetmegjelölések témája összességében nagy vitát váltott ki (megtévesztés kérdése, a termékek körének tágabb, illetve szűkebb értelmezése, a jó hírű védjegy esete), az ülésen részt vevő delegációk körében ezért többen javasolták a téma napirendi pontként történő felvételét a következő kapcsolattartói ülésen is. A felvetést támogatta a WIPO jelen lévő képviselője is. A BPHH ígérte, hogy a kérdőíveket az ülést követően ki fogják értékelni, majd megküldik a nemzeti hivataloknak jóváhagyásra, véleményezésre. A következőkben a leíró megjelölések, illetve a megjelölések hasonlósága felszólalási eljárásban téma került megtárgyalásra.

KÉT- ÉS TÖBBOLDALÚ HIVATALKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉSI TEVÉKENYSÉG

António Campinos, a Belső Piaci Harmonizációs Hivatal (BPHH) elnökének látogatása az SZTNH-ban, február 18.

A megbeszélésen az SZTNH részéről az elnök, a jogi elnökhelyettes, valamint a Védjegy és Mintautalmi Főosztály vezetője és helyettes vezetője vett részt.

Elsőként a BPHH stratégiai tervéről, személyzeti ügyekről és a BPHH-val kapcsolatos egyéb technikai ügyekről volt szó. Ezután a felek megvitatták a közösségi védjeggel kapcsolatos kérdéseket. Hangsúlyozták, hogy a BPHH és az SZTNH közötti együttműködés erősítése mindkét hivatalnak közös érdeke. Az SZTNH elnöke megjegyezte, hogy mindkét hivatalra fontos szerep hárul a hamisítás elleni nemzetközi munkában. A hivatal jogi elnökhelyettese aláhúzta, hogy az SZTNH támogatja Campinos úrnak a földrajzi árujelzőkkel kapcsolatos elképzeléseit, illetve a BPHH ún. „IP Academy” tervét. Hozzátette, hogy a tagállamoknak minél előbb megállapodásra kell jutniuk a stratégiai célok megvalósítása tekintetében.

A megbeszélés utolsó napirendi pontja a BPHH Együttműködési Alapja volt. Campinos úr szerint a legnagyobb kihívás az, hogy az alap projektjei megfelelő módon alakuljanak.

Az Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH) delegációjának látogatása az SZTNH-ban, március 10.

Az ESZH delegációját az informatikai ügyekért felelős elnökhelyettes vezette. A találkozón az SZTNH részéről többek között a műszaki elnökhelyettes, a minőségbiztosítási tanácsadó, az Ügyviteli Főosztály vezetője és a Gazdasági és Informatikai Főosztály helyettes vezetője vett részt. A látogatás célja az volt, hogy az ESZH és az SZTNH munkatársai kölcsönösen

bemutassák és megismerjék egymás minőségirányítási rendszerét. A vendégek tájékoztatást kaptak az SZTNH-nál bevezetett integrált irányítási rendszer előkészítésének fázisairól, konkrét ügyeken keresztül pedig megismerhették az SZTNH minőségirányítási rendszerének működését.

AZ SZTNH KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL MEGVALÓSULT, A SZELLEMI TULAJDON VÉDELMEHEZ KAPCSOLÓDÓ NEMZETKÖZI RENDEZVÉNYEK

Az Európai Szabadalmi Hivatal és az SZTNH által „Kémia és szabadalmak” címmel közösen szervezett szeminárium, március 22.

2011-et az Egyesült Nemzetek Szervezete a kémia évének nyilvánította. Ennek jegyében az Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH) műhelytalálkozó-sorozatot szervezett számos európai országban, így Magyarországon is azzal a céllal, hogy bemutassák a vegyészet, a szellemi tulajdon-védelem és az innováció közös pontjait. A rendezvény az ESZH és az SZTNH közös szervezésében valósult meg. A résztvevők főleg szabadalmi ügyvivők, gyógyszergyárak, kutatócégek és -intézetek szakemberei voltak.

A magyar EU-elnökséghez kapcsolódó „Nemzetközi és európai kezdeményezések a szellemi tulajdon-védelmi hivatalok közötti munkamegosztáshoz” címmel megrendezett nemzetközi konferencia, május 17–18.

Az SZTNH az Európai Unió Tanácsának magyar elnöksége alkalmából szellemi tulajdon-védelmi konferenciát szervezett a WIPO támogatásával.

A konferencia – amelyen mások mellett olyan magas rangú előadók tartottak előadást, mint Zombor Ferenc, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium helyettes államtitkára, Francis Gurry, a WIPO főigazgatója, Benoît Battistelli, az Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH) elnöke, Christian Archambeau, a Belső Piaci Harmonizációs Hivatal (BPHH) elnökhelyettese, David Kappos, az Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegyhivatalának (USPTO) igazgatója vagy Margot Fröhlinger, az Európai Unió Bizottsága szellemi tulajdonért felelős igazgatóságának vezetője – lendületet adott a szellemi tulajdon-jogok érvényesítéséről és az érdekelt felek közötti együttműködésről folyó találkozónak.

Az első nap fő témája a szellemi tulajdon-jogok erőteljesebb érvényesítése, valamint a szellemi tulajdon-jogok oltalma terén a hamisítás és kalózkodás okozta kihívások voltak. A nemzetközileg ismert előadók mellett, mint például Christian Archambeau (BPHH), a terület magyar szakértői is jelen voltak; előadást tartott például Bogsch Erik, a Richter Gedeon Nyrt. vezérigazgatója és Szecskay András, a Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesület elnöke.

A második nap a nemzetközi kooperációról, munkamegosztásról szólt. Globális szinten kitekintést kaptak a résztvevők az Egyesült Államok, Japán és az ESZH közötti együttműködésről, a „*Patent Prosecution Highway*” kezdeményezés részleteiről, valamint az európai szinten a nemzeti szellemi tulajdon-védelmi hivatalok és az ESZH közötti együttműködés eddigi és lehetséges útjairól. A témában új távlatot nyitó előadások hangzottak el például John Alty-tól, az Egyesült Királyság Szellemi tulajdon-védelmi Hivatalának főigazgatójától vagy Josef Kratochvíltól, a Cseh Iparjogvédelmi Hivatal elnökétől. Jesper Kongstad, a Dán Szabadalmi és Védjegy hivatal főigazgatója pedig elköteleződött az ESZH és a nemzeti szabadalmi hivatalok közötti megerősített partnerség továbbfejlesztésének szükségessége mellett. Az EU Bizottsága szellemi tulajdonért felelős igazgatóságának vezetője, Margot Fröhlinger és az ESZH elnöke, Benoît Battistelli előadásában utat mutatott a felmerülő kihívások kezelésére, illetve az európai szabadalmi rendszer további fejlődése számára.

A konferencia a résztvevők pozitív visszajelzései alapján sikeres volt, összehozta a világ szellemi tulajdon-védelmi életének legfontosabb személyiségeit.

A SZELLEMI TULAJDON VÉDELMEVEL KAPCSOLATOS EGYÉB NEMZETKÖZI RENDEZVÉNYEKEN VALÓ HIVATALI RÉSZVÉTEL

Az SZTNH szakemberei az év első felében is számos alkalommal képviselték a hivatalt különböző szakmai konferenciákon és üléseken. Januárban a hivatal műszaki elnökhelyettese részt vett a Tokióban megtartott *Patent Prosecution Highway* (PPH) munkacsoportülésen.

Elnöki szinten képviseltette magát az SZTNH a 6. nemzetközi hamisítás elleni konferencián Párizsban.

A Magyar Formatervezési Tanács munkatársa részt vett az ipari tervezés támogatására létrehozott ügynökség (APCI) párizsi konferenciáján és az Európai Formatervezési Szövetségek Hivatalának (BEDA) éves taggyűlésén Eindhovenben.

Az SZTNH részéről a jogi elnökhelyettes vett részt a Brüsszelben megrendezett 11. Nemzetközi Védjegykonferencián.

A Jogi és Nemzetközi Főosztály helyettes vezetője előadást tartott a Litván Szabadalmi Hivatal által Vilniusban rendezett nemzetközi konferencián.

Több munkatársunk is részt vett az Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegy hivatala által szervezett továbbképzéseken.

A Visegrádi országok szellemi tulajdon-védelmi hivatalai vezetőinek találkozájára idén június 15–17. között, Szlovákiában került sor.

KÜLFÖLDI HÍREK AZ IPARJOGVÉDELEM TERÜLETÉRŐL

Amerikai Egyesült Államok

A) Az Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 2011. júniusi számában beszámoltunk arról, hogy a szenátus 2011 márciusának első hetében elfogadta a szabadalmi reformra vonatkozó törvénytervezetet, és hogy annak némileg módosított változatát 2011. április elején terjesztették a képviselőház elé. 2011 májusában a törvénytervezetet a képviselőház is elfogadta. Az előzményekből következik, hogy a szenátus, illetve a képviselőház által elfogadott szöveg különbözik egymástól.

Minthogy Magyarország európai elnöksége alkalmából 2011. május 17-én és 18-án a Vajdahunyad várában rendezett nemzetközi konferencián számos vezető iparjogvédelmi szakember, többek között az Európai Szabadalmi Hivatal elnöke, Benoît Battistelli és az Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegyhivatalának (USPTO) elnöke, David Kappos is részt vett, május 17-én a Gellért szállóban rendezett vacsorán e sorok írójának módja volt Kappos úrtól megkérdezni, hogy a szabadalmi reform törvénytervezetének mi lesz a további sorsa: félretesz-e a következő törvényhozási ciklusra, vagy pedig sikerül-e még ebben a ciklusban elfogadtatni? Kappos úr azt válaszolta, hogy a két eltérő törvénytervezetet most egy, a szenátus és a képviselőház tagjaiból összeállított bizottság simítja össze, és az így elkészített új törvénytervezetet ismét jóvá kell hagynia mind a szenátusnak, mind a képviselőháznak. Ezután fogják a módosított törvénytervezetet Obama elnöknek aláírásra továbbítani. Hangsúlyozta: nagyon reméli, hogy ez még ebben a ciklusban megtörténik.

B) Az Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegyhivatala bejelentette, hogy 2011. május 4-én megindult a „Track One” elnevezésű program, amely lehetővé teszi, hogy elfogadjanak kérelmeket szabadalmi bejelentések fontossági sorrenddel való kezelésére. Ez lehetővé teszi a szabadalmi bejelentések 12 hónapon belüli feldolgozását, amihez jelenleg átlagban három év szükséges.

A fontossági sorrenddel (*prioritized*) vizsgált bejelentésekre vonatkozó kérelmek számát kezdetben 10 000-re korlátozzák a 2011. szeptember 30-án végződő pénzügyi évben. Ekkor ezt a korlátot felül fogják vizsgálni, és kiértékelik, hogy a következő évben szükség lesz-e módosításra.

A fontossági sorrenddel kezelt bejelentések kérelmével egyidejűleg 4000 USD illetéket kell leróni a rendes bejelentési illetéken felül. Kisvállalatok számára 50% kedvezményt lehet

* Danubia Szabadalmi és Jogi Iroda Kft.

igénybe venni. Ilyen kérelmet csak eredeti és teljes hasznossági vagy növényi bejelentés esetében fogadnak el, amely nem ideiglenes, és legfeljebb 30 igénypontot tartalmaz, amelyek nem függhetnek egymásnál több előző igényponttól.

C) Az Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegyhivatala kiterjesztett programot vezetett be, amelynek alapján a szabadalmi bejelentők az első hivatali végzés kiadása előtt kérhetnek szóbeli meghallgatást. A program a bejelentések gyorsabb engedélyezését eredményezheti. A hivatal úgy találta, hogy a program kiterjesztése előtt a programban részt vevő bejelentések harmadát az első végzésben engedélyezték.

A programban csak olyan szabadalmi bejelentések vehetnek részt, amelyeknek legfeljebb három független igénypontja és legfeljebb húsz igénypontja van, amelyek mindegyike egyetlen találmányra irányul.

A programban való részvételhez a bejelentőnek az első végzés kiadása előtt elektronikus úton kell kérelmeznie a szóbeli tárgyalást. Az olyan bejelentést, amely nem alkalmas a programban való részvételre, módosítani lehet.

A programban való részvételhez nem kell külön díjat fizetni.

D) A *Journal Sentinel* című amerikai lap 2011. január 16-i számában az Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegyhivatalával kapcsolatban számos érdekes megjegyzés olvasható, amelyek közül néhányat az alábbiakban foglalunk össze.

2010-ben a hivatalnak átlagosan 3,82 évre volt szükségére egy szabadalom megadásához; ez az idő 2009-ben 3,66 év és 2008-ban 3,47 év volt. A 2010. évi adat tehát jóval meghaladja annak az értéknek (18 hónap) a kétszeresét, amit a hivatal korábbi átlagos teljesítményének tekintettek.

A végleges döntésre váró bejelentések teljes száma 1,22 millió, ami közel változatlan a három utolsó évben.

A munkaerővel krónikusan rosszul ellátott hivatal kénytelen volt a létszámát 2009-ben befagyasztani, de a legtöbb elővizsgálót az elmúlt évben veszítette el, akiket költségvetési megszorítások miatt nem tudott pótolni. 2005 óta minden évben szeretne 1000-1300 új elővizsgálót felvenni, hogy csökkentse hátralékát, de csak 2010 augusztusában kezdhetett hozzá új elővizsgálók felvételéhez.

2010-ben, tehát abban az évben, amikor Kappos elnök új adminisztrációja már egy teljes éven keresztül dolgozhatott, a hivatal a kongresszus által kiszabott korlátok miatt a beszedett díjakból 53 millió dollárt nem tarthatott meg. A kongresszus a 2011. évi költségvetést sem hagyta jóvá, és díjmeléshez sem járult hozzá, ami annyit jelent, hogy a hivatalnak a 2010-es költségvetési szinten kell működnie, ami minden munkanapon 1 millió dollárnál nagyobb hiányt eredményez.

A *Journal Sentinel* 2009. évi vizsgálata azt mutatta, hogy a hivatal működési zavara csökkent a Egyesült Államok versenyképességét és fojtogatja az innovációt. Angol szabadalmi szakemberek 2009-ben publikált tanulmánya szerint az Egyesült Államok minden évben legalább 6,4 milliárd dollárt veszít az elmaradt innováció miatt.

A hivatal 2 milliárd dolláros éves költségvetése egyike a legkisebbeknek a szövetségi kormányhivatalok között. Emellett a hivatal az adófizetőknek egyetlen centjébe sem kerül, mert minden kiadását a bejelentési, engedélyezési és fenntartási illetékekből fedezi. Ennek ellenére a kongresszus az 1990-es évek óta gyakran elvonta a hivatal jövedelmeinek egy részét az innovációval semmiféle összefüggésben nem álló kormánycélokra, aminek következtében a munkateher egyre súlyosabbá és bonyolultabbá vált.

2009-ben, amikor David Kappost nevezték ki a hivatal vezetőjévé, a kongresszus csökkentette a hivatal költségvetését, jóllehet Kappos 200 millió dollár deficitet örökölt, és az új elővizsgálók felvétele is szünetelt.

Kappos nem nyilatkozott arról az újságírónak, hogy mennyi időre van szükség egy szabadalom engedélyezéséhez, de azzal érvelt, hogy a hivatalnak sikerült szert tennie némi előrehaladásra, és elmondta, hogy egy elővizsgálóra a 2010-es pénzügyi év végén 708 új bejelentés vizsgálata jutott, ami jóval kisebb a 2000. januári 764-nél. Ez Kappos szerint jelentős javulásként értékelhető az elővizsgálók csökkenő száma és a hivatalba az elmúlt évben benyújtott, közel félmillió új bejelentés mellett.

Kappos alatt a hivatal teljesítőképessége és átláthatósága javulni kezdett. A környezetvédelmi technológiákra vonatkozó bejelentések gyorsított vizsgálat alá vonhatók. Bejelentette, hogy Detroitban egy kiegészítő elővizsgáló hivatalt fog nyitni, kihasználva az ottani állatalan mérnökök nyújtotta előnyt. A hivatal prototípusokat fejleszt ki annak érdekében, hogy fel tudja javítani kiöregedett számítógép-hálózatát, amely gyakran elővizsgálók ezreit kárhoztatja tétlenségre.

Szakemberek is elismerik, hogy 2010-ben jelentősen javult a hivatal hatékonysága, ami azonban önmagában nem elég az 1,2 milliós hátralék feldolgozásához. Ehhez elengedhetetlen, hogy a kongresszus megváltoztassa a hivattal szembeni alapállását.

A cikket az újságíró a következő mondattal fejezi be: „Mindenfelől azt hallani, hogy az innováció kulcs a munkahelyek növekedéséhez és a recesszióból való kilábaláshoz. Azonban a bejelentések számának növekedése és a kongresszus általi további elhanyagolás mellett a hivatal csak kismértékben tud előrehaladni, és bizonyos vonatkozásokban visszacsúszik”.

E) A Szövetségi Fellebbezési Bíróság (Court of Appeals for the Federal Circuit, CAFC) új döntése abban a kérdésben foglal állást, hogy egy ideiglenes (*provisional*) szabadalmi bejelentés bejelentési napját lehet-e olyan időpontnak tekinteni, amelytől kezdve ez a bejelentés újdonsággrontónak tekinthető egy később benyújtott bejelentésre nézve.

Az ügy előzménye, hogy *Giacomini és társai* (a továbbiakban: *Giacominiék*) 2000. november 29-én szabadalmi bejelentést nyújtottak be elektronikus adatok rejték helyen való szelektív tárolására. A bejelentést az elővizsgáló elutasította. Ezt követően *Giacominiék* fellebbezést nyújtottak be a Szabadalmi Fellebbezések és Interferenciák Tanácsánál (Board of Patent Appeals and Interferences). A tanács a szabadalmi törvény 102(e) szakasza alapján elutasította a bejelentést a 7 039 683 számú, a Tran számára engedélyezett szabadalomra hivatkozva, amely kinyilvánította a *Giacomini*-bejelentés igénypontjainak elemeit.

A Tran-szabadalom bejelentési napja 2000. december 29. volt, tehát egy hónappal későbbi, mint a Giacomini-bejelentése, azonban egy ideiglenes szabadalmi bejelentés 2000. szeptember 25-i elsőbbségét igényelte. A tanács az ideiglenes Tran-bejelentés benyújtási napja alapján a Tran-szabadalmat újdonságrontónak minősítette a Giacomini-bejelentésre nézve. Ezt követően Giacominiék a CAFC-nél fellebbeztek a tanács döntése ellen. A fellebbezésben nem vonták kétségbe, hogy az ideiglenes Tran-bejelentés ismertette saját bejelentésük összes igényelt jellemzőjét, sőt, azt is elismerték, hogy az ideiglenes Tran-bejelentés volt az első USA-beli bejelentés, amely kinyilvánította a találmányt. Ezért a CAFC-nek abban a kérdésben kellett döntenie, hogy a Tran-szabadalom élvezi-e az ideiglenes Tran-bejelentés elsőbbségét, és így újdonságrontó-e a Giacomini-bejelentésre nézve.

A kérdés megértéséhez az amerikai szabadalmi törvény 102(e) és 119(e) szakaszát kell ismerni. A 102(e) szakasz megállapítja, hogy egy találmány nem szabadalmazható, ha „leírták egy olyan szabadalomban, amelyet másvalaki az Egyesült Államokban a szabadalom bejelentője általi feltalálás időpontja előtt nyújtott be”. A 119(e) szakasz szerint „egy ideiglenes szabadalmi bejelentésben ... kinyilvánított találmányra engedélyezett szabadalom ... ugyanolyan hatályú, mintha az ideiglenes bejelentés napján nyújtották volna be.” Giacominiék kezdetben azzal érveltek, hogy a 119(e) szakasz lehetővé teszi, hogy egy szabadalom elsőbbségi napként érvényesíthesse ideiglenes bejelentésének a napját, de nem teszi lehetővé, hogy ez a szabadalom attól a naptól kezdve „referenciaszabadalomnak” minősüljön, vagyis újdonságrontónak legyen tekinthető. Ennek alátámasztására Giacominiék a Hilmer-döntésre hivatkoztak, amelyben a CAFC elődjeként működő bíróságnak azt kellett megállapítania, hogy egy olyan amerikai szabadalom, amelyre a 102(e) szakasz alapján hivatkoztak, külföldi elsőbbségi napjától kezdve minősül-e újdonságrontónak, vagyis „referenciaszabadalomnak”. A Hilmer-ügyben a bíróság úgy döntött, hogy a 119. szakasz nem mond semmit ezekkel az időpontokkal kapcsolatban, és csupán „elsőbbségi jogot” említ. Így a 119. szakasz nem rendelkezik arról, hogy egy amerikai szabadalmat külföldi bejelentési napjától kezdve újdonságrontónak lehet-e tekinteni. A Hilmer-ügy alapján Giacominiék azzal érveltek, hogy egy ideiglenes amerikai szabadalmi bejelentést egy külföldi bejelentéshez hasonló módon kell kezelni, és ezért egy amerikai szabadalom nem tekinthető ideiglenes elsőbbségi napjától kezdve újdonságrontónak. Így a Tran-szabadalom ideiglenes bejelentési napja nem azonos azzal az időponttal, amelytől kezdve ez a szabadalom újdonságrontónak tekinthető.

Giacominiék érvei nem győzték meg a CAFC-t, amely kifejtette, hogy a Hilmer-ügy idejében a 119. szakasz egy külföldi bejelentés bejelentési napjából eredő elsőbbségi időpontra volt korlátozva. Minthogy az ideiglenes bejelentésekre vonatkozó rendelkezés és a 119(e) szakasz későbbi a Hilmer-döntésnél, a 119. szakaszra vonatkozó korábbi megállapítás nem alkalmazható ideiglenes bejelentésekre. A CAFC rámutatott továbbá arra, hogy a Hilmer-döntés kettősséget hozott létre a hazai és a külföldi bejelentési napok között: „Abból a tényből, hogy egy amerikai szabadalom kinyilvánítását újdonságrontóként kell tekinteni a legkorábbi amerikai bejelentés bejelentési napjától kezdve, amelyre a szabadalom joga-

sult, az következik, hogy a kinyilvánítás lényegileg benne volt az említett legkorábbi bejelentésben.” A Hilmer-bíróság úgy okoskodott, hogy egy amerikai szabadalom tényleges referenciaidőpontja, vagyis az az időpont, amelytől kezdve újdonságrontónak minősül, nem lehet egy korábban benyújtott külföldi bejelentés bejelentési időpontja, mert a 102(e) szakasz kimondottan az Egyesült Államokra van korlátozva.

Minthogy az Egyesült Államokban végzett tevékenységeket a szabadalmi törvény különböző szakaszai másképp kezelik, mint a tengerentúl végzett tevékenységeket, a CAFC elutasította Giacominiék Hilmer-olvasatát, vagyis azon a véleményen volt, hogy nincs elmentmondás, azt az elvet idézve, hogy csak az jogosult szabadalomra, aki az első feltaláló. A CAFC megerősítette, hogy a „Tran-szabadalom az ideiglenes Tran-bejelentés időpontjától kezdve újdonságrontó hatású”.

A Giacomini-döntésből következik, hogy az ideiglenes amerikai szabadalmi bejelentések alapján engedélyezett szabadalmak az ideiglenes bejelentés napjától kezdve minősülnek újdonságrontónak.

F) Az *Association for Molecular Pathology* az egyik körzeti bíróságnál kérte a *Myriad Genetics* (Myriad) egy mellrákgénekre vonatkozó szabadalmának érvénytelenítését.

A bíróság kifejtette, hogy egy szabadalmazható találmánynak jelentősen eltérő tulajdonságokat kell mutatnia ahhoz viszonyítva, ami a természetben található. A bíróság szerint a megtámadott szabadalom igénypontjai nagyrészt általános megfigyeléseken, génszekvenciák és azok elemzésének összehasonlításán alapulnak, és nem vonatkoznak egy sajátos módszerre. Az igényelt eljárások nem alakítanak át DNS-t, és csekély különbséget mutatnak az elkülönített és a natív DNS között. Ezért a bíróság érvénytelennek nyilvánította a Myriad szabadalmát.

G) A *Becton* annak megállapítását kérte a körzeti bíróságtól, hogy nem bitorolja az *Abbott Diabetes Care* (Abbott) 6 143 164 számú ('164-es) és 6 592 745 számú ('745-ös) szabadalmát, amelyek vércukor-meghatározó csíkokra vonatkoznak elektrokémiai bioszenzorok felhasználásával. Az Abbott ellenpert indított a Becton ellen azt állítva, hogy az utóbbi bitorolja a '164-es és a '745-ös, valamint 5 820 551 számú ('551-es) szabadalmát. Emellett az Abbott bitorlási pert indított a szállítást végző *Nova Biomedical Corp.*, valamint az '551-es és a '745-ös szabadalom bitorlása miatt a *Bayer Healthcare LLC* ellen. Az összes alperes azt állította, hogy nem bitorolja az Abbott szabadalmait; emellett azt állították, hogy az Abbott szabadalmi érvénytelenek, mert nem újak, emellett kézenfekvőek, amit egyébként a körzeti bíróság is megállapított.

A CAFC megerősítette a körzeti bíróságnak azt a megállapítását, hogy az '551-es szabadalom 1–4. igénypontja érvénytelen a 4 545 382 számú ('382-es) szabadalom ismeretében, és hogy a teljes szabadalom sem érvényesíthető tisztességtelen magatartás miatt, mert az Abbott elmulasztott igen lényeges tényeket közölni az Európai Szabadalmi Hivatallal a '382-es szabadalomnak megfelelő európai szabadalmi bejelentés elővizsgálata alatt.

H) A *Mighty Leaf Tea* (Mighty) kérelmet nyújtott be az ML védjegy lajstromozása iránt a 3. áruosztályban bőrápoló és fürdőzési cikkekre. Az elővizsgáló elutasította a bejelentést arra hivatkozva, hogy az megtévesztően hasonlít a korábban lajstromozott ML MARK LEES védjegyre.

A Mighty e határozat ellen fellebbezést nyújtott be a Védjegyfellebbezési Tanácsnál (Trademark Trial and Appeals Board, TTAB). Itt a Mighty arra hivatkozott, hogy az ő védjegye szabványos betűkkel van írva, szemben az ML MARK LEES védjegy stilizált betűivel. A tanács szintén elutasította a fellebbezést, mert megállapította, hogy a Mighty egyes áruai azonosak voltak az ML MARK LEES védjegy által védett termékekkel.

A Mighty a CAFC-hez nyújtott be fellebbezést, amelyet azonban ez a bíróság is elutasított, megállapítva, hogy a fogyasztók az ML védjegyet valószínűleg az ML MARK LEES védjegy rövidítésének tekintenék.

Argentína

A *Mapa GMBH Gummi und Plastikwerke* (Mapa) az Argentin Védjegyhivatalnál lajstromozási kérelmet nyújtott be a BILLY BOY ábrás védjegy lajstromozása iránt gumiárukra, különösen óvszerekre, valamint egészségügyi cikkekre. Az árujegyzéket később óvszerekre korlátozta. A hivatal elutasította a lajstromozási kérelmet, mert a szöveghez társított stilizált fallosz ábrát közérthetőségre ütközőnek tartotta. Határozata ellen a Mapa az elsőfokú bírósághoz nyújtott be fellebbezést, de annak bírója a védjegy ábráját kellemetlennek, alkalmatlannak és obszcénnek minősítette.

E döntés ellen a Mapa a Szövetségi Polgári és Kereskedelmi Fellebbezési Tanácshoz (Tanács) fordult, azzal érvelve, hogy az elsőfokú bíróság szubjektív véleménye nem egyeztethető össze a szélszél kapcsoltos szociális felfogással, és a bíróság által használt „kellemetlen” és „alkalmatlan” jelzők ismeretlenek az ügyre alkalmazható jogi norma szempontjából.

A tanács megállapította, hogy az elsőfokú bíróság döntésében az obszcenitás megközelítése zavaros és pontatlan, és a kérdéses rajz megítélése kapcsán annak meghatározására, hogy az obszcén-e, nem szabad gondatlan vagy túl érzékeny megközelítést alkalmazni. A tanács a kérdéses ábráról azt állapította meg, hogy az nem kelt szexuális gondolatokat vagy kívánságokat azon túl, amit egy óvszer a nemi betegségek és az AIDS megelőzése kapcsán ébreszt. Összegezőként a tanács megállapította, hogy a 2010. évi szociális erkölcs szerint nincs helye annak, hogy az ábrát erkölcsstelennek nyilvánítsák.

Ausztria

A svájci *Lindt & Sprüngli* (Lindt) csokoládégyártó cég, amely először 1952-ben vitt piacra piros szalaggal ellátott arany csokoládényszíkat, és azokra 2000-ben kapott közösségi védjegyet, 2004-ben eljárást indított az osztrák *Hauswirth* cég ellen, mert az arany fóliába burkolt csokoládényszíkat hozott forgalomba piros szalaggal.

A Hauswirth azzal érvelt, hogy csokoládényuszikat hagyományosan forgalmaznak aranyfóliában, és természetes dolog, hogy azok hasonló kinézetűek, hiszen az állatokat utánozzák.

Most a bécsi Kereskedelmi Bíróság kimondta, hogy a Hauswirth csokoládényuszijai túlságosan hasonlítanak a Lindt védjegyzett nyuszijaihoz, és ezért a Hauswirth bitorolja a Lindt védjegyét.

A Hauswirth kijelentette, hogy igazságtalannak tartja a döntést, és az ellen fellebbezni fog.

Általános Bíróság

Az Európai Unió Általános Bírósága (General Court, GC; korábban: Elsőfokú Bíróság, Court of First Instance, CFI) 2010. december 16-án megváltoztatta a Belső Piaci Harmonizációs Hivatal (BPHH) Fellebbezési Tanácsának a döntését egy stilizált, ülő emberalakot ábrázoló minta, illetve védjegy közötti ütközés ügyében.

A *José Manuel Baena Grupo SA* (Baena) a jobbra látható, lajstromozott közösségi mintával rendelkezik, amelyet pólókon, fejevédőkön és hasonlókon szándékozott használni. *Herbert Neuman* és *Andoni Galdeano del Sel* (kérelmezők) megsemmisítési pert indítottak a BPHH-nál a Baena mintája ellen, azt állítva, hogy az nélkülözi mind az egyéni jeleget, mind az újdonságot, mert felhasználja az alábbi közösségi védjegyet:

amelyet többek között ruházati cikkekre lajstromoztak a 25. áruosztályban, valamint játékarukra és sportcikkekre a 28. áruosztályban.

A BPHH Törlési Osztálya helyt adott a keresetnek, és törölte a Baena közösségi mintáját. A Baena a BPHH Fellebbezési Tanácsához nyújtott be fellebbezést. A tanács, bár kizárta, hogy a korábbi védjegyet felhasználták a megtámadott minta kialakításakor, megerősítette a BPHH törlési döntését egyéni jelleg hiánya miatt.

Ezután a Baena a GC-hez fellebbezett, mert szerinte a BPHH Fellebbezési Tanácsa tévedett, amikor a közösségiminta-rendelet 6. szakaszára hivatkozott, amely szerint *a)* egy minta egyéni jelleggel rendelkezik, ha az általa a tájékozott felhasználóban keltett „általános benyomás” különbözik attól az általános benyomástól, amelyet egy korábbi minta kelt ebben a felhasználóban, és *b)* az egyéni jelleg meghatározásakor figyelembe kell venni a tervező szabadságának mértékét a minta kidolgozásában.

A Baena azt állította, hogy a BPHH Fellebbezési Tanácsa nem helyesen állapította meg a különbségeket a tájékozott felhasználóra gyakorolt általános benyomás tekintetében a két „kisember” között: az arckifejezés, a vonalvastagság, a haj helyzete és hosszúsága, továbbá az a tény, hogy a korábbi védjegy „kisembere” eltérő helyzetben van, csupán egyetlen karja látszik, és kezének ujjai nincsenek elkülönítve, egyaránt bizonyítják a különbségeket.

A GC fenntartotta a fellebbezést, és megsemmisítette a BPHH Fellebbezési Tanácsának döntését, megállapítva, hogy az ütköző minták közötti általános benyomást főleg a két emberfigura arckifejezése határozza meg. A korábbi védjegy arckifejezése haragos, és az egész figura előrehajlott, támadó helyzetben van ábrázolva, míg a fellebbező fél mintája sokkal semlegesebb arckifejezésű, nincs szája, és az egész figura lazább, hátratámaszkodó helyzetben van. A GC szerint az eltérő arckifejezések igen világosak és észrevehetők a „tájékozott felhasználók”, vagyis a polókat vagy fejdíjakat vásárló tizenévesek és fiatalabb gyermekek számára, akik nagy figyelmet fordítanak a matricákon szereplő jellemek által kifejezett indulatokra, és azokra jól emlékeznek. Ezért a GC arra következtetett, hogy a fellebbező fél által megjelölt különbségek, ideértve az arckifejezéseket és az egész alak eltérő helyzetét, elég jelentősek ahhoz, hogy a tájékozott felhasználóban eltérő általános benyomást keltsenek az egyéb fontos vonások hasonlóságának ellenére.

Bosznia-Hercegovina

A) A 2011. január 1-jén hatályba lépett új szabadalmi törvény szerint évdíjakat a bejelentés napjától számított harmadik évtől kell fizetni, eltérően a korábbi, az első évtől érvényes előírástól.

Pótdíjfizetés ellenében hat hónap türelmi időt lehet igénybe venni.

Az új rendelkezés a fenti időponttól kezdve benyújtott szabadalmi bejelentésekre érvényes.

B) Az ugyancsak 2011. január 1-jén hatályba lépett új mintatörvény szerint egy minta oltalmi ideje öt év, amely díjfizetés ellenében négy alkalommal további öt évvel meghosszabbítható. Így a teljes oltalmi idő 25 év.

A hosszabbítási illeték késedelmes fizetésére hat hónap türelmi időt engedélyeznek, pótdíj fizetése mellett.

Egyesült Királyság

A National Guild of Removers & Storers Ltd. (NGRS) v. Christopher Silveria (Silveria) védjegyügyben a Szabadalmi Megyei Bíróság (Patent's County Court) a „felhasználói elv” (*user principle*) alapján állapította meg a kárt, ugyanolyan módon, mint szabadalmak esetében. Ez annyit jelent, hogy a felperesnek nem kell kimutatnia, hogy eladási kárt szenvedett; a károkat arra az összegre hivatkozva lehet megállapítani, amelyet az alperesnek kellett volna fizetnie licencdíjként a felperesnek, ha törvényesen megszerezte volna a védjegyhasználat jogát.

A felperes NGRS egy költöztető kereskedelmi társaság, amelynek védjegyeit az ipartestületi tagok a tagsági szabályok szerint hirdetésekben, dokumentumokban és weboldalakon használhatták. A szabályok védjegylicenciára is kiterjedtek, és a licencdíjakat a védjegyek használatáért megállapították a tagság lejárata vagy befejezése utánra is.

A bíróság döntése a felperes által négy alperes ellen egymástól függetlenül indított perekre vonatkozott. Három ügyben az alperesek használati joga lejárt; a negyedik ügyben az alperes úgy használta a védjegyeket, hogy soha nem is volt tagja az ipartestületnek.

A bíróságnak fontolóra kellett vennie, hogy a károk megtéríthetők-e a felhasználói elv alapján. Igenlő esetben ki kellett számítani az egyes alperesek által fizetendő kártérítés összegét.

Birss bíró kifejtette, hogy sok védjegybitorlási ügyben a védjegynek a bitorló általi használata a vonatkozó áruk olyan eladásaihoz vezet, amelyek a felperesnek veszteséget okoznak. Ilyen esetekben a kárt annak az összegnek a kiszámításával lehet felbecsülni, amely az eladások elvesztésének az eredményeként keletkezik. Az adott esetben azonban a felperes üzlete nem ilyen módon működött, és az alperesek nem ilyenfajta veszteséget okoztak számára. Itt a felperes által szenvedett kárt olyan licencdíjvesztésnek lehetett tekinteni, amelyet a védjegy használata fejében kellett volna fizetni. Az ilyen módon számított károkat nevezik „felhasználói károknak” (*user damages*).

A bíró a Lordok Házának (jelenleg a Legfelsőbb Bíróság) a *General Tire v. Firestone* szabadalmi ügyben hozott döntésének a kártérítésre vonatkozó általános elveit követte. Az ügy világossá teszi, hogy a felhasználói károkat a szabadalombitorlás esetén alkalmazott módon lehet igényelni.

A kulcskérdés az volt, hogy védjegybitorlás esetén is meg lehet-e ítélni felhasználói károkat. A *Blayney v. Clogau*-ügy alapján, amelyben a Fellebbezési Bíróság (Court of Appeal) a felhasználói károkat kiterjesztette a szabadalmakról a szellemi tulajdon-jogok más formáira is, a bíró úgy döntött, hogy helyes volt az ipartestület kárait a felhasználói elv alapján megállapítani, mert „ahol egy alperes engedély nélkül használ és ezáltal bitorol egy lajstromozott védjegyet, ... ez a cselekedet kárt okoz a felperes védjegyre vonatkozó tulajdonában. Ez érvényes attól függetlenül, hogy történt-e eladásvesztés.”

A bíró egyenként bírálta el a négy esetet, és összesen 77 000 angol fontot ítélt meg a felperes javára.

Egyiptom

A) Az Egyiptomi Szabadalmi Hivatal 2011. február 22-én 2000 egyiptomi fontról 7000 egyiptomi fontra emelte a szabadalmi bejelentések illetékét. A bejelentők és a képviselői szervek ezt az emelést indokolatlannak és méltánytalannak tartják. Ezért az egyik egyiptomi szabadalmi ügyvivői iroda a bíróságnál keresetet nyújtott be a hivatal ellen, kérve a díjemelési határozat érvénytelenítését. Az ügyben az első tárgyalást 2011. június 18-ra tűzték ki.

B) Az egyiptomi *Mohammad Imad Eddin Waheeb Al Byriqdar* (Waheeb) 2008. április 8-án az Egyiptomi Védjegyhivatalnál kérelmet nyújtott be az ábrás UGUR védjegy lajstromozása iránt. A bejelentést 2009. december 6-án a hivatalos közlönyben publikálták.

A bejelentés ellen a három hónapos határidőn belül felszólalást nyújtott be az *Ugur Ticaret* (Ugur) török cég, arra hivatkozva, hogy ezt a védjegyet széles körben használja Törökországban és külföldön, és azt Törökországban 1998-ban lajstromoztatta, majd 2001-ben nemzetközi védjegybejelentést is tett Egyiptom megjelölésével. Emellett az UGUR védjegyet Egyiptomban a Waheeb lajstromozási kérelmének benyújtása előtt már használta. Az Ugur azzal is alátámasztotta felszólalását, hogy a kifogásolt védjegy megegyezik a saját kereskedelmi nevével, így a védjegy lajstromozása a fogyasztók megtévesztéséhez vezetne.

A felek meghallgatása után a Felszólalási Bizottság elutasította a Waheeb védjegybejelentését.

Egységes szabadalom

Az Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 2011. áprilisi számának *Külföldi hírek az iparjogvédelem területéről* című cikkében „Európai Szabadalmi Bíróság” alcím alatt ismertettük, hogy a megerősített együttműködésre vonatkozó javaslatot 2011. február 15-én az Európai Parlament is elfogadta, viszont az Európai Bíróság 2011. március 8-án elutasította a szabadalmi jogviták egységes rendszerére vonatkozó tervezett megállapodást. Az Európai Bizottság azonban kijelentette, hogy ez nem befolyásolhatja a megerősített együttműködésen alapuló, egységes hatályú európai szabadalmat.

Az Európai Bizottság 2011. április 13-án közzétette javaslatait az egységes hatályú szabadalmi oltalomra vonatkozó két rendelettervezetről. Az első az egységes oltalom létrehozására, míg a második az egységes hatályú európai szabadalom fordítással kapcsolatos intézkedéseire vonatkozik. Az elsőt az Európai Tanácsban a részt vevő 25 tagállam minősített többségével, míg a másodikat egyhangúsággal kell elfogadni.

Az első rendelettervezet az Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH) előtti, engedélyezés utáni eljárási szakaszra korlátozódik. Az egységes hatályú európai szabadalmat választási lehetőségként ajánlják, miközben a bejelentők számára szabad marad az a lehetőség, hogy nemzeti szabadalmat vagy olyan európai szabadalmat kapjanak, amely az Európai Szabadalmi Egyezmény egy vagy több tagállamában lép hatályba.

A szabadalom tulajdonosa az európai szabadalom engedélyezésének publikálását követő egy hónapon belül kérheti a szabadalom egységes hatályának lajstromozását.

Az ESZH feladata különösen

- az egységes hatályra vonatkozó kérelmek adminisztrálása,
- az egységes hatályú szabadalmak bejegyzése az európai szabadalmi lajstromba és
- a vonatkozó évdíjak beszedése.

A tagállamok az egységes hatály engedélyezése utáni adminisztrációs feladatokat az ESZH-ra bíznák, ahol külön bizottság (Select Committee) útján gyakorolnák a felügyeletet.

Az eredeti javaslat szerint a fenntartási díjakat a Bizottság határozná meg, szintjüknek pedig progresszívnek kell lennie a szabadalmi oltalmi idő alatt, és elegendőnek kell lenniük

ahhoz, hogy az Európai Szabadalmi Szervezet kiegyensúlyozott költségvetését biztosítsák az engedélyezés előtti szakaszban beszedett eljárási illetékekkel együtt. Az évdíjak 50%-át, levonva abból az egységes szabadalmi oltalom adminisztrálása által az ESZH-nál felmerülő költségeket, kell szétosztani a tagállamok között. Az elosztás mértékének többek között kompenzációt kell nyújtania azon tagállamok számára, amelyeknek a hivatalos nyelve eltér az ESZH hivatalos nyelvétől, és így bejelentőiknek a szabadalmi bejelentések szövegét a saját nyelvükről le kell fordítaniuk egy hivatalos nyelvre.

A második rendelettervezet a fordítási követelményekre vonatkozó rendelkezéseket foglalja össze, amelyeket csupán együttesen lehet majd alkalmazni az egységes szabadalomról szóló rendelettel.

A tervezet szerint az egységes szabadalmaknak a 25 tagállam területén való hatályosuláshoz egy átmeneti időszakon túl nem lenne szükség további fordítások benyújtására az európai szabadalom megadása és a megadott szabadalom szövegének a megadás nyelvén, vagyis angolul, németül vagy franciául, az igénypontok szövegének pedig mindhárom nyelven való közzététele után.

Az átmeneti időszak a két rendelkezés hatálybalépésétől számított legfeljebb 12 évig tart, de előbb is véget érhet, ha egy szakértő bizottság jelentése és a Bizottság javaslata alapján a Tanács megállapítja, hogy kiváló minőségű gépi fordítás készíthető az Unió összes hivatalos nyelvére. A tervezet szerint az ESZH a gépi fordításoknak olyan rendszerét valószínűsít meg, amely ingyenes hozzáférést biztosítana a közzétett szabadalmi bejelentések és a megadott szabadalmak fordításához az Unió valamennyi hivatalos nyelvén. A gépi fordítások azonban nem rendelkeznének joghatállyal. Az átmeneti idő alatt a leírás teljes fordítását angol nyelven kellene benyújtani az egységes hatályra vonatkozó kérelemmel együtt, ha az ESZH előtti eljárás nyelve nem volt angol. Ha az eljárás nyelve angol volt, a szabadalmi leírás teljes fordítását a részt vevő tagországok valamelyik hivatalos nyelvén kellene benyújtani. Az átmeneti időszakban benyújtandó fordítások szintén nem rendelkeznek joghatással. A fordítási költségeket az egységes hatályú szabadalmakért befizetett évdíjak fedeznék.

Jogvita esetén a szabadalmasnak el kellene készítenie az egységes hatályú szabadalom teljes fordítását a leendő alperes kérelmére és választása szerint az állítólagos bitorló lakóhelyének vagy a bitorlás helyének, illetve a bíróság felhívására az eljáró bíróság székhelyének megfelelő tagállam hivatalos nyelvére.

Az egységes hatály bejegyzése minden olyan európai szabadalommal kapcsolatban kérhető lenne, amelyeket a rendelet hatálybalépését követően adtak meg.

Minthogy az Európai Bíróság 2011. március 8-án kiadott véleményében az Európai Szabadalmi Bíróságról szóló tervezetet összeegyeztethetetlennek minősítette az alapszerződésekkel, az egységes szabadalmi oltalomra vonatkozó tárgyalásokat sem lehet befejezni, amíg az új egységes bíraskodási rendszerről nincs megállapodás.

Az európai szabadalmi bíraskodási rendszerről jelenleg több elképzelés van. Az egyik szerint az Európai Bíróság szervezetén belül egy külön törvényszéket hoznának létre csak

az egységes szabadalmakkal kapcsolatos ügyek elbírálására. Egy másik elképzelés szerint a nemzeti bíróságok joghatóságát kiterjesztenék a részt vevő tagállamok területének összességére. Egy további lehetőségként felmerült a tagállamok közötti nemzetközi megállapodás alapján egy új, független bíróság létrehozása a tagállamok kollektív felelősségével; jelenleg ennek az elfogadása tűnik a legvalószínűbbnek.

Európai Bíróság

A) A *Frosch Touristik GmbH* (Frosch) tulajdonosa a FLUGBÖRSE közösségi védjegynek a 16., 39. és 42. áruosztályban. A védjegybejelentést 1996. április 1-jén nyújtotta be, és a védjegyet 1998. október 26-án lajstromozták. 2004-ben a *DSR touristik GmbH* (DSR) kérte a védjegy érvénytelenné nyilvánítását többek között arra alapozva, hogy a védjegy deskriptív, és nélkülözi a megkülönböztetőképeséget. A Belső Piaci Harmonizációs Hivatal (BPHH) a védjegyet a 42. áruosztályba tartozó néhány szolgáltatás kivételével érvénytelennek nyilvánította. Ezt a határozatot a BPHH Fellebbezési Tanácsa 2007. március 22-én megerősítette, megállapítva, hogy a lajstromozás időpontjában a védjegy deskriptív volt, és nélkülözte a megkülönböztető jellegét.

A Frosch az Általános Bírósághoz (General Court, GC) (abban az időben még Elsőfokú Bíróság) fellebbezett. A GC 2009. június 3-i döntésével megsemmisítette a Fellebbezési Tanács döntését, rámutatva, hogy a megkülönböztetőképeség és a deskriptív jelleg megítélésének a gyakorlati időpontja nem a lajstromozás, hanem a bejelentés napja. E döntés ellen a BPHH az Európai Bírósághoz (Court of Justice of the European Union, ECJ) nyújtott be fellebbezést, és a saját hivatali gyakorlatára hivatkozott.

Az ECJ megerősítette a GC döntését főtanácsnoki (*advocate general*) vélemény és szóbeli meghallgatás nélkül, a BPHH fellebbezését nyilvánvalóan megalapozatlannak minősítve.

Az ECJ döntése megállapítja, hogy egy bejelentő nem szenvedhet hátrányt a bejelentés napja után bekövetkezett fejlemények miatt, és elutasította azt az érvelést, amely a közösségi védjegyrendelet 51(2) [most 52(2)] cikkén alapszik, és kimondja, hogy egy védjegyet nem lehet érvénytelennek nyilvánítani, ha lajstromozás után megkülönböztetőképeséget szerzett.

B) Az *Evets Corp.* (Evet) tulajdonosa volt a DANELECTRO és a QWIK TUNE közösségi védjegynek a 9. és a 15. áruosztályban. A megfelelő bejelentéseket 1996. április 1-jén nyújtották be, és a védjegyeket 1998-ban lajstromozták. A megújításra vonatkozó megbízást az Evet 2005 szeptemberében küldte meg képviselőjének, egy védjegymegújításra szakosodott ügynökségnek, amely azonban elmulasztotta az időben való megújítást.

2006. november 21-és és 23-án a BPHH az Evet képviselőjének a két védjegy törlésére vonatkozó értesítést küldött. 2007. január 26-án a képviselő a közösségi védjegyrendelet 78. szakaszára hivatkozva *restitutio in integrum* alapon a két védjegy megújítását kérte. A kérelmet a BPHH elutasította, mert a bejelentő nem tudta bizonyítani a megfelelő gondosságot,

amit a 78. szakasz előír. A BPHH a fellebbezést is elutasította, mert a bejelentő nem vette figyelembe, hogy az elmulasztott határidőről való tudomásszerzéstől számított két hónapon belül kellett volna lépnie.

A GC-hez benyújtott fellebbezéseket 2009. szeptember 23-án szintén elutasították. A GC megerősítette a BPHH-nak azt az értelmezését, hogy a két hónapot attól az időponttól kell számítani, amikor a képviselőt, nem pedig attól, amikor a védjegytulajdonost tájékoztatták.

Az Evet további fellebbezését az ECJ mint megalapozatlant 2010. szeptember 30-án szintén elutasította. Az ECJ megerősítette a hivatásos képviselőre vonatkozó szabályok értelmezését. Minthogy a BPHH-nak a képviselővel, nem pedig a képviselt féllel kell leveleznie, a két hónap a képviselő általi tudomásszerzésre vonatkozik. A képviselőnek azt az érvelését, hogy a megújítással egy külön ügynökséget bíztak meg, és ezért az ezen ügynökség általi tudomásulvétel volt a döntő, elutasították. Az ECJ arra is rámutatott, hogy a megújítási ügynökség nem is volt feljogosítva arra, hogy a BPHH-tól közléseket kapjon, mert nem volt képviselőként megbízva. Az Evet-nek arra az érvelésére, hogy a BPHH döntése indokolás nélkül eltért az Európai Szabadalmi Hivatal Fellebbezési Tanácsainak a gyakorlatától, az ECJ megerősítette a GC-nek azt a megállapítását, hogy a közösségi védjegyrendszer önálló, amely bármilyen egyéb rendszertől független. Így az Evet két védjegyének a törlése végleg érvényben maradt.

Európai Szabadalmi Hivatal

A) Az Európai Szabadalmi Szervezet Adminisztratív Tanácsa 2010. október 26-án kelt határozatával módosította az Európai Szabadalmi Egyezmény 161. és 162. szabályát. Az új szabályok 2011. május 1-jén léptek hatályba.

Az új 161. szabály szerint ha az Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH) egy euro-PCT-bejelentés kapcsán nemzetközi kutatási hatóságként vagy nemzetközi elővizsgálati hatóságként jár el, a bejelentő számára lehetőséget kell adnia arra, hogy állást foglalhasson a nemzetközi kutatási hatóság írott véleményével vagy a nemzetközi elővizsgálati jelentéssel kapcsolatban, és adott esetben fel kell hívni a figyelmét, hogy a vonatkozó közléstől számított hat hónapon belül ki kell javítania az írott véleményben vagy a nemzetközi elővizsgálati végzésben megjelölt hiányosságokat, valamint a leírást, az igénypontokat és a rajzokat.

Amennyiben az ESZH egy euro-PCT-bejelentéshez kiegészítő európai kutatási jelentést ad ki, a bejelentést egyszer meg lehet változtatni a bejelentő számára adott megfelelő közléstől számított hat hónapon belül. A módosított bejelentés képezi a kiegészítő európai kutatás alapját.

Az új 162. szabály szerint abban az esetben, ha az európai engedélyezési eljárás alapját képező bejelentési iratok 15-nél több igénypontot tartalmaznak, a 16. és minden további igénypont után a díjszabályzat szerinti díjat kell fizetni. Ha ezt a bejelentő elmulasztja, a határidő-mulasztásra vonatkozó hivatali közléstől számított 6 hónapon belül a díj még leró-

ható. Ha a bejelentő ezen a határidőn belül sem fizeti meg az igénypontdíjat, ez a megfelelő igénypontokról való lemondásnak minősül.

B) Az Európai Szabadalmi Hivatal 2010-ben 235 000 szabadalmi bejelentést kapott, ami 34 éves fennállása óta a legmagasabb bejelentési számot jelenti.

Franciaország

A Párizsi Elsőfokú Bíróság 2010. október 29-én hozott döntése megállapítja, hogy a „free” (szabad) kifejezés használata egy doménnevben nem volt megengedett, mert jól ismert védjegy volt, amely a francia *Free SAS* (Free) internetszolgáltató tulajdona.

A Free céget 1999-ben alapították, és az jelenleg Franciaországban 25%-os piaci részesedést birtokol. Számos olyan védjegye van, amely a „free” szóból áll vagy azt tartalmazza, ideértve egy 1989. október 25-én lajstromozott *FREE* védjegyet és egy 1999. április 8-án lajstromozott *FREEDOM IS PRICELESS* (a szabadság megfizethetetlen) ábrás védjegyet. A Free birtokol egy „free.fr” doménnevet is.

Az alperes, a francia *Osmosis SAS* (Osmosis) cég távközléssel foglalkozik, huzal nélküli wifitechnológiát alkalmazva. Az Osmosis 2005. november 4-én lajstromoztatta a „freewifi.fr” doménnevet, és azt kereskedelmi weboldalán használta szolgáltatásainak és termékeinek az árusítására. Emellett az Osmosis a fő weboldalán a forráskódba beiktatta a „free” azonosítószt.

A Free 2009. június 12-én abbahagyásra felszólító levelet küldött az Osmosisnak, felkérve, hogy szüntesse meg a doménnev használatát, azonban az Osmosis elutasította az együttműködést. Ezután a Free 2009. július 31-én beperelte az Osmozist védjegybitorlás, valamint cégnevének, kereskedelmi nevének és doménnevének megsértése miatt. Emellett kártérítést kért, és a doménnev átruházását is kérte.

A Free előadta, hogy a „wifi” kifejezésnek a *FREE* védjegy utáni beiktatása a doménnevbe nem szüntette meg a doménnev és a *FREE* védjegy közötti hasonlóságot. Azon állításának alátámasztására, hogy a *FREE* védjegy jól ismert volt, a Free bizonyítékot szolgáltatott, ideértve közvélemény-kutatási eredményeket és olyan adatokat, amelyek a használati engedélyesek számát igazolták; emellett jelentős ismertségére és hírnevére, valamint a BPHH korábbi döntéseire is hivatkozott.

Az Osmosis azt állította, hogy a Free védjegyében a „free” kifejezés nem bír megkülönböztetőképességgel, hanem csupán deszkriptív azon termékek és szolgáltatások vonatkozásában, amelyekkel kapcsolatban a védjegyet lajstromozták, és ezért a védjegyet meg kell vonni. Az Osmosis azzal is érvelt, hogy termékei vagy szolgáltatásai eltértek a Free által ajánlottaktól, és a védjegyek sajátosságának elve fényében nem fordulhatott elő bitorlás, mert nem történt használat azonos vagy hasonló termékek vagy szolgáltatások kapcsán. Az Osmosis szerint nem állt fenn a doménnev és a *FREE* védjegy közötti összetévesztés kocká-

zata, mert a „free” kifejezés tisztán deskriptív jellegű. Végül az Osmozis arra is hivatkozott, hogy a FREE védjegy nem volt jól ismert.

A Párizsi Elsőfokú Bíróság elutasította az Osmozisnak azt az állítását, hogy a Free védjegyében a „free” kifejezés deskriptív azokkal a termékekkel és szolgáltatásokkal kapcsolatban, amelyekre lajstromozták. Egyetértett a Free-vel abban, hogy a „free” kifejezésnek a francia nyelvben nincs általános jelentése (bár néha angol jelentésével használják egy másik kifejezéssel társítva, amilyen a „free jazz”), és ez volt a helyzet, amikor a védjegyet 1989-ben lajstromozták. Ezért elutasította az Osmozisnak azt a kérelmét, hogy nyilvánítsák a Free védjegyét érvénytelennek.

A Párizsi Elsőfokú Bíróság úgy találta, hogy az Osmozis nem bitorolta a Free védjegyet a doménnev használatával, mert azt csupán arra használta, hogy rámutasson fő weboldalára, amely nem tartalmazta a FREE védjegyet. Ezt követően azonban a Free javára ítélt, megállapítva, hogy a Free szóvédjegye jól ismert volt. A francia szellemi tulajdon-védelmi kódex L.713-5 szakasza szerint egy jól ismert védjegyet reprodukáló doménnev lajstromozása elég lehet ahhoz, hogy bizonyos körülmények között előidézzék az ilyen doménnev lajstromoztatójának a felelősségét. A bíróság úgy tekintette, hogy a doménnev használata az Osmozis által nem volt törvényesnek tekinthető különösen azért, mert a vásárlóközönség tudatában adva volt az összetévesztés kockázata, amit valószínűleg annak lehetett tulajdonítani, hogy a FREE védjegy jelentős hírnévnek örvendett a távközlés területén.

Emellett a bíróság megállapította, hogy a doménnev Osmozis általi lajstromoztatása és használata a tisztességtelen versenyt tiltó törvénybe ütköző cselekedet volt; ugyanis az Osmozis azért választotta ezt a doménnevet, mert hasznot kívánt húzni a Free által megalapozott goodwillből és hírnévből, amelynek doménneve, cégneve és kereskedelmi neve örvendett.

A fentiekre tekintettel a bíróság 2011. március 7-i döntése 15 000 EUR kártérítést és 10 000 EUR költségtérítést ítélt meg a Free javára.

India

Az *Ashok Leyland* (Leyland) beperelte a *Blue Hill Logistics Pvt. Ltd.*-t (Blue Hill) a mumbai elsőfokú bíróságnál arra hivatkozva, hogy a Blue Hill által gyártott buszokon használt LUXURIA védjegy meglehetősen hasonlít a Leyland saját buszain használt LUXURA védjegyhez.

A Leyland keresetében előadta, hogy öt évvel korábban kezdte árusítani Indiában a LUXURA védjeggyel ellátott buszokat, és abból számos példányt adott el indiai szállító cégeknek. A Blue Hill azzal védekezett, hogy a „luxury” közismert angol szó, amelyet a Leyland nem sajátíthat ki, és így nem igényelhet kizárólagos jogot arra vagy annak változataira. Emellett a Leyland védjegye árukra, míg az ő védjegye szolgáltatásokra vonatkozott.

Az alsófokú bíróság helyt adott a Leyland keresetének, és eltiltotta a Blue Hillt a LUXURIA védjegy használatától.

E döntés ellen a Blue Hill fellebbezést nyújtott be a Madrasi Felsőbírósnál (Madras High Court), amely azonban elutasította a fellebbezést, megállapítva, hogy ellenkező esetben a Leylandot helyrehozhatatlan veszteség érné. „A felperes a lajstromozott tulajdonosa a védjegynek, ezért törvényes jogait meg kell védeni. Minthogy megállapítottuk a védjegy bitorlásának *prima facie* esetét, eltiltásnak kell következnie.”

Indonézia

Az indonéziai védjegyoltalmi rendszerben kulcsfontosságú fogalom a „lényeges hasonlóság”, amely alapvetően azt mondja meg, hogy egy lajstromoztatni kívánt védjegy mennyire közelíthet meg összehasonlításban egy más által lajstromoztatott védjegyet ahhoz, hogy lajstromozhatónak minősüljön, illetve hogy elkerülje a bitorlást. Ez a fogalom a 2001. évi indonéziai védjegy törvény 6(1)(a) szakaszában szerepel, amely előírja, hogy egy védjegy lajstromozását a Szellemi tulajdon-jogok Általános Igazgatóságának el kell utasítania, ha a lajstromoztatni kívánt védjegy lényegileg hasonlít egy más által azonos fajta árukra vagy szolgáltatásokra lajstromozott védjegyhez.

Az Indonéziai Legfelsőbb Bíróság rámutatott, hogy a lényeges hasonlóság meghatározásakor egy védjegyet nem elegendő részlegesen megfigyelni, hanem egészként kell megvizsgálni. Ilyen alapon úgy döntött, hogy nem áll fenn lényeges hasonlóság a MEIJI JOY és a MEIJI, a BU DEWI és a DEWI, valamint a NAGATA DRILL és a NAGATA védjegy között.

Izrael

A) Az Izraeli Szabadalmi Hivatal elnökhelyettese 2011. március 30-i döntésével törölte egy megadott szabadalmat azt követően, hogy a szabadalmas és a szabadalom megadása ellen felszólaló fél megegyezett a felszólalás visszavonásában.

Az ügy előzménye, hogy a Lilly Icos LLC (Lilly) szabadalmi bejelentést nyújtott be a hivatalnál, amely ellen felszólalt a Teva Pharmaceutical Industries Ltd. (Teva). Miután a felek előadták érveiket és benyújtották bizonyítékaikat, majd a tanukat is kihallgatták, megegyeztek, és a felszólalást a Teva visszavonta.

A hivatal elnökhelyettese az izraeli szabadalmi törvény 34. szakasza alapján járt el, amely olyan helyzetre vonatkozik, amikor felszólalást nyújtanak be egy engedélyezett bejelentés ellen, és azt utólag visszavonják. A 34. szakasz lehetővé teszi, hogy az Izraeli Szabadalmi Hivatal elnöke elutasítson egy felszólalással megtámadott bejelentést, ha a felszólalási eljárás alatt olyan anyagot hoznak fel, amelynek alapján a szabadalmat nem kellett volna engedélyezni.

A hivatal elnökhelyettese döntésében előadta, hogy a bejelentést a benyújtott tekintélyes mennyiségű bizonyító anyag alapján felülvizsgálták, és a felszólalási eljárás keretében meghallgatásokat tartottak.

A döntés szerint a találmány lényege egy Tadalafil nevű gyógyszerre vonatkozott, amely merevedési zavarok kezelésére használható. A találmány megoldást nyújt a Tadalafil oldhatósági problémájára azon az alapon, hogy csökkenti a részecskeméretet, ami viszont javítja az oldhatóságot; ennek következtében a gyógyszer hatása gyorsabban jelentkezik, mert gyorsabban növekszik a vérkoncentráció.

A döntés szerint a felszólalási eljárás alatt benyújtott bizonyíték azt tanítja, hogy a részecskeméret csökkentése az oldhatóság növelése érdekében nem csupán ismert, hanem kézenfekvő is, és egy szakember ezt tenné annak érdekében, hogy elérje a kívánt eredményt. Az elnökhelyettes arra a következtetésre jutott, hogy a hivatalnak nem kellett volna engedélyeznie a szabadalmat, és ezért azt elutasította.

B) Petach Tikva, egy Tel Avivtól északra fekvő kisváros önkormányzata elhatározta, hogy a város kutyáiról DNS-adatbázist hoz létre, amelynek segítségével azonosítani tudják a nyilvános helyeken talált kutyaürülékek gazdáit, és így az utóbbiak megbüntetése lehetővé válik. A város polgármestere felelősséget vállalt az ötlet megvalósításáért, de egy helyi lakos, Harry Zisso azt állította, hogy az ötlet tőle származik, és ezért felkérte a helyi rendőrbírókat, hogy állapítsa meg: övé a szerzői jog. A rendőrbíró a kérdést hatáskör hiányára hivatkozva a Központi Kerületi Bírósághoz utalta.

A kerületi bíró rendelkezett ugyan hatáskörrel, de az iparjogvédelemhez vajmi keveset könyített. Ezért ahelyett, hogy a feltalálót szabadalmi bejelentés benyújtására buzdította volna, két város főállatorvosának és polgármesterének keresztkérdésekkel való kihallgatása után megállapította, hogy az ötletet szerzői jogi oltalom védi. Ezért meghozta a kért ítéletet, és a szerző javára 10 000 NIS (kb. 2900 USD) költségtérítést is megállapított.

A döntés ellen az önkormányzat fellebbezett, és a Fellebbezési Bíróság megállapította, hogy az ötlet két dokumentumban már le volt írva. Emellett Zisso maga is nyilvánosságra hozta az ötletet, így szabadalmi oltalomra sem tarthat igényt, mert Izraelben ehhez abszolút újdonságra van szükség.

C) Izrael kormánya 2010. május 31-én a Szellemi Tulajdon Világszervezeténél (WIPO) letétbe helyezte a védjegyek nemzetközi lajstromozására vonatkozó Madridi Jegyzőkönyvhöz való csatlakozás okmányát. Ennek megfelelően a nemzetközi szerződés, amelynek Izrael a 85. tagja lett, Izraelben 2010. szeptember 1-jén lépett hatályba.

Japán

A) A Japán Szabadalmi Hivatal honlapján tájékoztatást közölt arról, hogy a 2011. március 11-i földrengés miatt befolyásolt szabadalmi, használatiminta-, minta- és védjegyügyekben az elmulasztott cselekmény pótlására van lehetőség a cselekvési korlát megszűnésétől számított 14 napon belül, de legfeljebb az eseménytől számított hat hónap alatt.

A mulasztást pótló beadványhoz csatolni kell egy olyan iratot, amely kifejti azokat a körülményeket, amelyek a földrengés miatt gátolták a szokásos üzleti tevékenységet.

B) A Japán Szellemitulajdon-védelmi Felsőbíróóság 2010. november 15-én egy földrajzi névnek mint különleges kollektív védjegynek a lajstromozhatóságával kapcsolatban hozott döntést, és azzal megerősítette a hivatal döntését, amellyel elutasította a KITAKATA RAMEN védjegy lajstromozása iránti kérelmet. A „ramen” szó a metélt tészta egy sajátos típusát jelöli, amelyet húslevesben tálalnak, és egész Japánban fogyasztanak.

A bíróság úgy döntött, hogy a KITAKATA RAMEN védjegy nem tekinthető jól ismertnek.

Az ügy előzménye, hogy a bejelentő, a *Kuranomachi Kitakata Romen-kai* (Kuranomachi) üzleti kooperációs társaság 2006. április 1-jén kérelmet nyújtott be a KITAKATA RAMEN szóvédjegy lajstromozása iránt a Kitakata városban előállított „ramen” tésztaára a 30. áruosztályban.

A Japán Szabadalmi Hivatal 2008. március 31-én elutasította a bejelentést, megállapítva, hogy az nem elégíti ki azt a törvényes követelményt, hogy a földrajzi névre vonatkozó védjegynek a fogyasztók körében jól ismertnek kell lennie.

E határozat ellen a bejelentő 2008. május 7-én a hivatal Védjegytanácsánál fellebbezést nyújtott be. A tanács 2009. november 12-én hozott döntésével fenntartotta az eredeti hivatali döntést arra hivatkozva, hogy a lajstromoztatni kívánt védjegy a használat eredményeként nem vált jól ismertté a fogyasztók körében. Ennek következtében az ilyen indokoláson alapuló eredeti döntés helyes volt, és azt nem kell hatálytalanítani.

A bejelentő 2009. december 25-én a Szellemitulajdon-védelmi Felsőbíróóságnál nyújtott be fellebbezést. Ez döntésében megállapította, hogy a tanács nem tévedett, amikor megerősítette a hivatali döntést, rámutatva többek között arra, hogy a döntés időpontjában, 2009. november 12-én 92 ramenüzlet volt Kitakatában, amelyek közül 43, vagyis 47% tartozott a bejelentő szervezetéhez, és 73 üzlet használta a „Kitakata ramen” szavakat. Ugyanakkor számos ramenüzlet, amely jól ismert volt egész Japánban, nem volt tagja Kuranomachi üzletláncának, vagyis a „Kitakata ramen” szavakat számos üzlet már a tanács döntése előtt is jó ideje használta. Így a „Kitakata ramen” név vagy megjelölés a fogyasztók szempontjából Kitakatán kívüli területeken, különösen Tokióban és Japán egyéb részein is hígítva volt. Ebből következik, hogy ha a KITAKATA RAMEN védjegyet használták is Kitakatában, azt nem lehet jól ismertnek tekinteni ezen a városon kívül. Ezt a következtetést nem változtathatják meg a ramen tészta kitakatai eladási eredményei vagy egyéb tényezők sem.

A negatív bírósági állásfoglalásban döntő mértékben játszott szerepet az a tény, hogy a „Kitakata ramen” szavakat Kitakatán kívül számos olyan cég is használta, amelyek közül egyesek rendelkeztek ezeket a szavakat magukban foglaló védjegyekkel.

Jemen

Jemenben 2011. április 12-én lépett hatályba az új szabadalmi és használatiminta-törvény, amelynek legfőbb vonásait az alábbiakban foglaljuk össze.

1. Szabadalmak

A szabadalmazható találmányoktól abszolút újdonságot követelnek meg.

Az oltalmi időt a korábbi 15 évről 20 évre hosszabbították meg.

A felszólalási határidőt a publikálás időpontjától számítva a korábbi 6 hónapról 90 napra csökkentették.

A szabadalmat gyakorlatba kell venni. Ha ez a bejelentés napjától számított 4 éven vagy – ha ez hosszabb – az engedélyezés napjától számított 3 hónapon belül nem történik meg, a szabadalomra kényszerengedélyt lehet kérni.

2. Használati minták

Az oltalmi idő a bejelentés napjától számított 7 év.

Egy szabadalmi bejelentést használati mintává lehet átalakítani és *vice versa*, vagyis egy használatiminta-bejelentés is átalakítható szabadalmi bejelentéssé.

Jordánia

A jordán *Monther Al Sharief* (Sharief) vállalat kérelmet nyújtott be a Jordán Védjegyhivatalnál az INFINITIF védjegy lajstromozása iránt készruhákra a 25. áruosztályban. A bejelentést 2007. július 24-én publikálták a hivatalos közlönyben. A lajstromozás ellen az előírt három hónapon belül felszólalt a francia *Infinitif* S.A. arra hivatkozva, hogy a védeni kívánt védjegy megtevesztően hasonlít a saját híres INFINITIF védjegyéhez.

A hivatali elővizsgáló helyt adott a felszólalásnak, és leállította a lajstromozási eljárást azzal az indokolással, hogy a Sharief által lajstromoztatni kívánt védjegy megtevesztően hasonlít a felszólaló védjegyéhez, ezért a vásárlóközönséget félrevezetné a termékek valódi származásával kapcsolatban.

Kanada

A) Az Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 2011. februári számának *Külföldi hírek az iparjogvédelem területéről* című cikkében „Kanada B)” alcím alatt beszámoltunk arról, hogy a Kanadai Szellemtulajdon-védelmi Hivatal 2010 májusában bejelentette, hogy a környezetvédelmi szabadalmi bejelentések vizsgálatának meggyorsítását célzó program kifejlesztésén dolgozik, és tervezetét 2010 augusztusában publikálta. Most arról kaptunk hírt, hogy az ennek megfelelően módosított szabadalmi szabályokat (Patent Rules) 2011. március 16-án hozták nyilvánosságra.

A 28. szabályt úgy módosították, hogy beiktattak egy eljárást az olyan kanadai szabadalmi bejelentések elővizsgálatának gyorsítására, amelyek környezetvédelmi (vagyis „zöld”) technológiákra vonatkoznak.

Az új eljárásnak megfelelően egy bejelentés vizsgálatát ki kell vonni a rendes sorrendből és meg kell gyorsítani, ha a bejelentő benyújt egy olyan nyilatkozatot, amely azt jelzi, hogy

„a bejelentés olyan technológiára vonatkozik, amelynek a kereskedelmi megvalósítása elősegítené környezetvédelmi problémák megoldását, enyhítését vagy a természeti környezet és erőforrások megőrzését”. Az ilyen bejelentések után nem kell külön díjat fizetni.

Érvényben maradt az a „különleges rendszabály” szerinti eljárás is, amelynek megfelelően egy bejelentés vizsgálatát soron kívül kell elvégezni bárkinek a kérelme alapján, ha az illető 500 CAD díjat fizet, és ha a bejelentés soron kívüli vizsgálatának elmulasztása a kérelmező jogait hátrányosan befolyásolná.

A bejelentésnek mindkét esetben közrebocsátottnak kell lennie (a kanadai szabadalmi bejelentéseket a legkorábbi elsőbbség napjától számított 18 hónapot követően közrebocsátják), és kérni kell a bejelentés vizsgálatát a 800 CAD vizsgálati illeték egyidejű befizetésével.

B) A Kanadai Legfelsőbb Bíróság 2011. május 26-án hozott döntést a *Masterpiece Inc.* (Masterpiece) *v. Alavida Lifestyles Inc.* (Alavida) védjegyügyben. Minthogy a Kanadai Legfelsőbb Bíróság nagyon ritkán foglalkozik védjegyügyekkel, a döntést igen fontosnak tekintik, és az jelentős mértékben befolyásolhatja a kanadai védjegy törvényt és -gyakorlatot.

Az ügy előzménye, hogy a Masterpiece keresetet indított az Alavida MASTERPIECE LIVING védjegyének a törlése iránt arra hivatkozva, hogy az Alavida nem volt jogosult ezt a védjegyet lajstromoztatni, mert az megtevesztően hasonlít kereskedelmi nevére és több lajstromozatlan, a „masterpiece” szót tartalmazó védjegyére, például a MASTERPIECE THE ART OF LIVING védjegyére Albertában, amelyeket korábban használt, még mielőtt az Alavida benyújtotta volna a MASTERPIECE LIVING védjegy lajstromozása iránti kérelmét.

Mindkét fél a nyugdíjasok számára épülő lakások területén dolgozott.

A keresetet a Szövetségi Bíróság elutasította, mert a Masterpiece nem bizonyította a megtevesztés valószínűségét, és ezt a döntést a Fellebbezési Bíróság is megerősítette. Ennek egyik oka az volt, hogy a két fél nem azonos földrajzi területen működött (az Alavida csupán Ontarióban tevékenykedett). Döntésében a Fellebbezési Bíróság azon a véleményen volt, hogy a Masterpiece tervezett jövőbeli terjeszkedése Kanada más földrajzi piacaira nem tekinthető mérvadónak.

Ezután a Masterpiece a Kanadai Legfelsőbb Bíróságnál nyújtott be fellebbezést. Rothstein bíró a Kanadai Legfelsőbb Bíróság nevében az alábbi fő szempontokat vette figyelembe.

- Mérvadó-e az a terület, ahol a védjegyet használják, amikor az összetévesztés valószínűségét kell megítélni egy lajstromozott és egy korábbi lajstromozatlan védjegy vagy kereskedelmi név között?

- Milyen megfontolásokat lehet alkalmazni a hasonlóság megállapításakor egy javasolt és egy meglevő lajstromozatlan védjegy között?

- Milyen hatást gyakorol a védjegyzett áruk jellege és ára az összetéveszthetőség elemzésére?

- Mikor kell a bíróságoknak figyelembe venniük szakvéleményt védjegyek összetéveszthetősége esetén?

A Kanadai Legfelsőbb Bíróság ezeknek a kérdéseknek a vizsgálata alapján hozta meg döntését. Megállapította, hogy egyébként megtevesztően hasonló kereskedelmi nevek és védjegyek használatában a földrajzi elkülönítettség nem játszik szerepet. A vizsgált védjegyek esetében komoly hasonlóságot talált. Tévesnek minősítette az alsófokú bíróság döntésében, hogy figyelmen kívül hagyta az összetévesztés bekövetkezésének a lehetőségét, amikor a fogyasztó egy új védjeggyel találkozik a piacon.

A Kanadai Legfelsőbb Bíróság szerint az eljárás korai szakaszában célszerű felbecsülni, hogy mennyire lehet hasznos egy szakvélemény, elkerülendő a sok költséggel, de esetleg csak csekély haszonnal járó szakvéleményekkel kapcsolatos kiadásokat. A Kanadai Legfelsőbb Bíróság végül megállapította, hogy a vizsgált védjegyek megtevesztően hasonlóak, és ezért elrendelte az Alavida által lajstromozott védjegy törlését.

C) A *Pharmascience* cég kérte a Szövetségi Bíróságtól a *Pfizer* latanoprotra vonatkozó szabadalmának az érvénytelenítését. E szabadalom igénypontjai latanoprotra és a vegyület felhasználására vonatkoztak glaukóma vagy okuláris hipertenzió kezelése céljából.

A bíróság megállapította, hogy a *Pfizer* bizonyította a *Pharmascience* érvénytelenségre vonatkozó állításainak megalapozatlanságát.

A *Pharmascience* e döntés ellen a Fellebbezési Bíróságnál keresett jogorvoslatot. Az 2011. március 17-i döntésében elutasította a *Pharmascience* fellebbezését megállapítva, hogy a Szövetségi Bíróság döntését hozó bíró nem tévedett, amikor megállapította, hogy a vegyület új volt; emellett a *Pfizer* a latanoprost hasznosságát is bizonyította. A Fellebbezési Bíróság elutasította a *Pharmascience*-nek azt a túlzó érvelését is, hogy az igénypontnak tükröznie kell a szabadalom leírását.

Katar

Katar kormánya 2011. május 3-án letétbe helyezte a Szabadalmi Együttműködési Szerződéshez (PCT) való csatlakozás okmányát. Ennek megfelelően a szerződés Katarra nézve 2011. augusztus 3-án lép hatályba.

Kína

A) Kínában 2010-ben 12 337 nemzetközi szabadalmi bejelentést nyújtottak be a Szabadalmi Együttműködési Szerződés (PCT) keretében, amivel az ország átvette Dél-Korea 4. helyét. Az első helyen az Amerikai Egyesült Államok áll 44 855 bejelentéssel, ezt Japán követi 32 156 bejelentéssel, és a harmadik helyen Németország áll 17 171 nemzetközi bejelentéssel.

B) A japán *Honda Motor Co. Ltd.* (Honda) Kínában mintaszabadalmat kapott a Kínai Szellemitulajdon-védelmi Hivataltól. A *Shijiazhuang Shuanghuan Automobile Co. Ltd.* és a *Hebei Xinkai Automobile Co. Ltd.* 2003 decemberében, illetve 2004 decemberében a mintaszabadalom érvénytelenítését kérte a hivatal Szabadalom-felülvizsgálati Tanácsától. Az

az ügy vizsgálata után 2006-ban a mintaszabadalmat érvénytelennek minősítette. Ezután a Honda pert indított a Pekingi Első Közbenső Népbíróságnál, majd annak a rá nézve kedvezőtlen döntése után fellebbezést nyújtott be a Pekingi Felső Népbíróságnál. A Pekingi Felső Népbíróság 2007. szeptember 28-án végső adminisztratív döntést hozott, amelyben fenntartotta a Szabadalom-felülvizsgálati Tanács határozatát.

A Honda természetesen nem volt elégedett ezzel a döntéssel sem, és 2008. július 4-én az ügy felülvizsgálatát kérte a Legfelsőbb Népbíróságtól.

Az 2008. december 5-én, a felek meghallgatása után megállapította, hogy az eredeti ítéletben helytelenül alkalmazták a vonatkozó törvényt és utasításokat. Ezért 2010. július 15-én újratárgyalta az ügyet, és 2010. november 26-án hozott döntést. Álláspontja szerint azt, hogy két minta azonos vagy eltérő-e, úgy kell megállapítani, hogy a két mintát egy általános fogyasztó tudásszintjére és felismerőképességére alapozva kell megfigyelni, és el kell döntenie, hogy a két minta közötti különbség a termék mintája által keltett vizuális hatás alapján jelentős-e. Ilyen alapon megállapította, hogy a mintaszabadalom különbségeket mutat az első lámpák, a ködlámpák, a köténylemez, a rács, az oldalablakok, a hátsó lámpák, a hátsó ütközők és a kocsitető profilja vonatkozásában. Ezek a különbségek nyilvánvalóak az ilyen típusú kocsik szokásos fogyasztója számára.

Ezeknek a megfontolásoknak az alapján hatályon kívül helyezte mind a Szabadalom-felülvizsgálati Tanács, mind az alsófokú bíróságok döntéseit.

Kuvait

A *Gilmar SPA* (Gilmar) tulajdonosa volt az ICEBERG és az ICEBEIC EBERG védjegyek a 3., 9., 14., 18. és 25. áruosztályban, és ezen az alapon felszólalt az *El Fashion Group Oy* (Fashion) által a 25. áruosztályban benyújtott ICEPEAK védjegy lajstromozása ellen. Az elsőfokú bíróság elutasította a Gilmar keresetét.

Ezután a Gilmar a Fellebbezési Bírósághoz (FB) fordult. Az megállapította, hogy az alperes és a felperes védjegyei mind megjelenés, mind hangzás szempontjából nagyon hasonlóak, és minthogy a védjegyek azonos áruosztályba tartoznak, az alperes védjegye által fedett áruk természete nagy valószínűséggel kapcsolatot jelezne a felperes védjegyeivel. Ezért helyt adott a Gilmar keresetének, és az alperest a bírósági költségek megfizetésére is kötelezte.

Malajzia

2006-ban a *Jazmati*, egy malajziai cég rizsre lajstromoztatta a PONNI védjegyet. A cég rendszer rizst importált Indiából, és azt Malajziában „Ponni” rizsfajtaként árusította Taj Mahal márkanévvel. Emiatt az indiai hatóságok a kuala lumpuri felsőbíróságnál pert indítottak a malajziai cég ellen. Az ügy döntött, hogy a Jazmati nem jogosult kisajátítani a PONNI védjegyet rizstermékeire, és ennek megfelelően elrendelte a védjegy törlését.

Az ügy áttekintésekor a felsőbbíróság megállapította, hogy a Jazmati nem találta ki a PONNI szót, minthogy az Indiában egy olyan helyet jelöl, ahol az említett rizsfajtát 1971 óta termesztik. Ennek alapján úgy döntött, hogy a PONNI védjegy lajstromozása a helyi cég számára a márkanév jogtalan kisajátítását jelenti, ami a vásárlóközönség megtévesztését és becsapását okozza. A vásárlók ugyanis azt hihetik, hogy a lajstromoztatótól származó rizs az Indiában termesztett „Ponni” rizsfajta. Ezért meg kell akadályozni e rizsfajta nevének bitorlását.

A bírósági döntés kedvező a malajziai fogyasztók számára, mert a védjegy törlése folytán a „Ponni” szót nem védi védjegy, és így könnyebben hozzá lehet jutni ehhez a szélesebb körben terjeszthető rizsfajtahoz.

A Jazmati fellebbezett a döntés ellen, azonban a fellebbezési bíróság megerősítette a védjegybejelentés törlésére vonatkozó elsőfokú határozatot.

Marokkó

Marokkó kormánya 2011. április 20-án letétbe helyezte a mikroorganizmusok szabadalmi eljárás céljából történő letétbe helyezésének nemzetközi elismerésére vonatkozó Budapesti Szerződéshez való csatlakozás okmányát. Ennek megfelelően ez a nemzetközi szerződés Marokkóra nézve 2011. július 20-án lépett hatályba.

Mexikó

Mexikó Szellemijelölés-védelmi Hivatalának és az Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegyhivatalának (USPTO) elnöke a szabadalomengedélyezés gyorsításának (Patent Prosecution Highway, PPH) programjáról ideiglenes megállapodást írt alá, amelynek értelmében 2011. március 1-jétől 2012. február 29-ig a két hivatal együttműködik. Az együttműködés meghosszabbítása a kísérleti program sikerétől függ.

A kísérleti PPH-megállapodás alapján az a bejelentő, akinek találmányát mind az Egyesült Államokban, mind Mexikóban benyújtották szabadalmazásra, az egyik országban először megadott szabadalom alapján kérheti a másik országban bejelentésének gyors vizsgálatát, illetve a szabadalom gyors megadását.

Montenegró

2011. január 8-án Montenegróban új ipariminta-törvény lépett hatályba, amely elrendeli, hogy a 2008. május 28. előtt Szerbiában lajstromozott minták tulajdonosainak 12 hónapon belül, vagyis legkésőbb 2012. január 8-ig kérelmezniük kell mintajogaik lajstromozását a montenegrói lajstromban. Ez a rendelkezés eltér a korábbitól, amely megállapította, hogy a szerbiai jogok újbóli lajstromozás nélkül érvényesek Montenegróban.

Németország

A) A Német Legfelsőbb Bíróság egy megsemmisítési ügyben 2010. július 8-án arról döntött, hogy a 0 455 750 számú európai szabadalom oltalmi köre tágabb-e az eredetileg kinyilvánítotttnál.

Ez a szabadalom olyan dokumentumok, így például bankjegyek vagy csekkek előállítására vonatkozott, amelyekről szkennelő típusú másológéppel nem készíthető másolat. Az engedélyezett 1. igénypont többek között azt a jellemzőt tartalmazta, hogy párhuzamos vonalakból és azokra felvitt rácsmintából álló mintát alakítanak ki, azt ráviszik az eredeti képre, és ezáltal a dokumentumon olyan nyomtatott képet állítanak elő, amely az eredeti képen egy arra felvitt vagy azon eltolt rácsmintának megfelelő nyomtatott képet tartalmaz. Emellett az 1. igénypont sajátosan meghatározott viszonyt ír elő a párhuzamos rácsvonalak osztóköztávolsága és a leolvásó osztóköztávolság között.

Az eredetileg benyújtott leírásban két eljárást különböztettek meg, nevezetesen egyrészt a vonalak megfelelő elrendezését magában a képben, másrészt egy rácsminta ráhelyezését egy olyan eredeti képre, amely tetszőlegesen kialakított vonalakat tartalmaz. Az első módszer az osztóköztávolságok meghatározására vonatkozott – az eredeti képen, nem a rácsmintán –, de nem tartalmazta a rácsminta ráhelyezési lépését. A második eljárás a rácsminta előállítására utalt, például egy digitális másológéppel végzett szkenneléssel, az osztóköztávolságok sajátos viszonyának említése nélkül.

A Német Legfelsőbb Bíróság döntése szerint az igényelt tárgy nem volt „közvetlenül és egyértelműen” kinyilvánítva az eredeti bejelentési iratokban, mert az azokban foglalt magyarázatok nem voltak elegendőek a megadott 1. igénypont tárgyának megvalósításához. Döntése szerint egy szakembernek az osztóköztávolság sajátos meghatározásához olyan következtetést kellett levonnia, amely nem volt kinyilvánítva a bejelentésben, és ennek alapján egy új kombinációban különböző példák egyéni lépéseit kellett kigondolnia. Ehhez a bejelentésben kinyilvánított tanítás általánosítására és módosítására volt szükség.

A fenti ügy azzal az egyértelmű tanulssággal szolgál, hogy az igényelt találmányt a bejelentési iratokban közvetlenül és egyértelműen kell kinyilvánítani.

B) A tárgyalat ügyben a felperes birtokosa az 1 809 345 számú európai szabadalom Németországra érvényesített részének, amely húgykatéterkészletre vonatkozik. Az alperes 2009 tavasza óta forgalmaz húgykatéterkészleteket, amelyek a felperes szerint szó szerint bitorolják szabadalmát.

A felperes ideiglenes intézkedés elrendelését kérte, amit azonban az elsőfokú bíróság elutasított, többek között arra hivatkozva, hogy kétségei vannak a szabadalom érvényességével kapcsolatban, mert az európai szabadalom ellen felszólalás van folyamatban. A felperes fellebbezése után a Düsseldorf Fellebbezési Bíróság megerősítette az elsőfokú bíróság döntését.

Döntésében általánosan kifejtette az ideiglenes intézkedésre vonatkozó kérelmekkel kapcsolatos gyakorlatát olyan esetekben, amikor kérdéses a szabadalom érvényessége. Eszerint ideiglenes intézkedés elrendeléséhez szükség van arra, hogy kellően biztos legyen a hivatkozott szabadalom érvényessége. Ezt a kérdést magának a bitorlási bíróságnak kell eldöntenie, ami azonban nem történhet csupán annak a ténynek az alapján, hogy a szabadalmat megadták.

Egy érvénytelenségre hivatkozó alperest azonban csak akkor hallgatnak meg, ha a kérdéses szabadalommal kapcsolatban felszólalási vagy megsemmisítési eljárás van folyamatban. Csak ha nem várható el az alperestől, hogy az ideiglenes intézkedésről való tudomásszerzés és a kitűzött szóbeli tárgyalás időpontja közötti rövid időtartam miatt felszólalási vagy megsemmisítési eljárást indítson, lehet elegendő, ha minden kétséget kizáróan nyilvánvaló, hogy az alperes a kérdéses szabadalom ellen felszólalási vagy megsemmisítési eljárást fog indítani.

Ha a fenti követelmények egyike ki van elégítve, akkor a felperesre hárul a bizonyítás terhe, hogy meggyőzze a bíróságot a szabadalma érvénytelenségével kapcsolatban felhozott érvek megalapozatlanságáról. Ez az eset például, ha a felperes nem tud azzal érvelni, hogy az alperes nem nyújtotta be a felszólalás indoklását és/vagy az anterioritásokat német nyelven. Ilyen esetben a felperesnek kell gondoskodnia a megfelelő német fordításokról. Továbbá ha az érvényesség kérdését a bitorlási bíróság nem tudja tisztázni, mert például bonyolult a technológia, és ezért nem vizsgálható kielégítően az ideiglenes intézkedési eljárás folyamán, a bíróságnak el kell utasítania a felperes kérelmét.

A Düsseldorf Fellebbezési Bíróság szerint a per tárgyát képező szabadalom érvényessége csak akkor kielégítően biztos, ha a szabadalom már átesett egy elsőfokú felszólalási vagy megsemmisítési eljáráson. Így nem lehet ideiglenes intézkedést elrendelni, ha a felszólalási eljárás a vitatott szabadalom ellen még függőben van, vagy ha az még nem függ (mert a szabadalmat éppen megadták). Így általában arra van szükség, hogy a műszakilag felkészült felszólalási osztályok vagy megsemmisítési tanácsok pozitív elsőfokú döntést hozzanak a kérdéses szabadalom érvényességével kapcsolatban. Csupán kivételes esetekben nincs szükség pozitív elsőfokú döntésre, így például amikor az alperes részt vett a szabadalomengedélyezési eljárásban saját kifogásokkal, vagy amikor nem folytattak felszólalási vagy megsemmisítési eljárást, mert a szabadalmat általában érvényesnek ismerték el (amit tükrözhet például jól ismert cégekkel kötött licencmegállapodás), vagy ha egyéb kivételes körülmények miatt a felperestől nem várható el, hogy szabadalmi jogainak a megerősítésére várjon, amíg elsőfokú döntést hoznak felszólalási vagy megsemmisítési eljárásban.

Ha a per tárgyát képező szabadalmat az elsőfokú felszólalási vagy megsemmisítési eljárásban már megvonták, ideiglenes intézkedést ilyen szabadalomra már nem lehet alapozni.

C) A Német Szövetségi Legfelsőbb Bíróság 2010. május 19-i döntésében megerősítette a Frankfurti Fellebbezési Bíróság döntését a közösségi mintatörvény két lényeges és erősen vitatott kérdésével kapcsolatban: 1. az egyéni jelleg mértéke meghatározza-e az oltal-

mi kört? és 2. az ilyen oltalmi kör statikus vagy flexibilis? A Német Szövetségi Legfelsőbb Bíróság világos útmutatást adott mind a két kérdéssel kapcsolatban, amely azonban nincs összhangban az Általános Bíróság (General Court), az Osztrák Legfelsőbb Bíróság vagy a Kölni Fellebbezési Bíróság joggyakorlatával.

A közösségi mintarendelet (Community Design Regulation, CDR) 6. szakasza szerint „egy közösségi mintát egyéni jelleggel rendelkezőnek kell tekinteni, ha a tájékozott felhasználóra gyakorolt általános benyomás különbözik attól az általános benyomástól, amelyet egy ilyen felhasználóra egy, a köz számára a közösségi minta előtt hozzáférhetővé tett minta gyakorol”. Minthogy a CDR 10(1) szakasza a „tükörkép-megközelítést” használja a bitorlási próba meghatározására, azt számos nemzeti bíróság elfogadja. Így például az Osztrák Legfelsőbb Bíróság 2007. május 22-i döntése a következő megállapítást teszi: „Következetes terminológiát használva mind az oltalmi körre, mind az egyéni jellegre, a CDR párhuzamos követelményeket támaszt: nagyfokú egyéni karakter tág oltalmi kört enged meg, míg kisfokú egyéni jelleg csupán korlátozott oltalmi kört tesz lehetővé.”

A Szövetségi Legfelsőbb Bíróság most elutasította ezt a megközelítést azzal érvelve, hogy mind az érvényességi, mind a bitorlási próba a létező mintakorpuszból származik. Más szavakkal: nem az egyéni jeleget, hanem a technika állását kell felhasználni az oltalmi kör meghatározására. Ez a CDR 10(2) szakaszából is következik, amely szerint „amikor megállapítjuk az oltalmi kört, figyelembe kell venni a mintakészítő szabadságfokát mintájának kifejtésében”. Ez a bíróság szerint együtt jár a létező mintakorpusz és a közösségi minta közötti távolság meghatározásával.

Azzal az időponttal kapcsolatban, amelyben meg kell határozni a vizsgált közösségi minta oltalmi körét, azt állapította meg, hogy a CDR 6(2) és 10(2) szakasza értelmében az oltalmi kör meghatározása időpontjának meg kell egyeznie a közösségi minta lajstromozás iránti kérelmének benyújtási napjával (vagy – elsőbbség igénylése esetén – az elsőbbség napjával). Ez egyrészt alátámasztja az európai mintatörvény reciprocitásfelfogását, másrészt azonban nem egyeztethető össze egyéb európai bíróságok esetjogával, amikor azzal érvel, hogy egy közösségi minta által biztosított oltalmi kör rugalmas és nem statikus, vagyis a vizsgált minta tervezőjének a szabadságfokát kell figyelembe venni, amit viszont szűkíthetnek a minta bejelentési vagy elsőbbségi időpontja után bekövetkezett műszaki korlátozások.

D) Az édességgyártó *Lindt* cég 2003 augusztusában a Német Szabadalmi és Védjegyhivatalnál kérelmet nyújtott be a háromdimenziós, arany színű csokoládé húsvéti nyuszi védjegy lajstromozása iránt a 30. áruosztályban.

A védjegyet 2003 novemberében lajstromozták. Két évvel később egy másik csokoládégyártó a védjegy törlése iránti keresetet nyújtott be azzal érvelve, hogy a húsvéti nyuszi alakját a mechanikai gyártási eljárás hívta életre, mert az alak különösen alkalmas fóliázógépben való bevonásra, és mint ilyen a védjegy ütközik a védjegytörvény 3(2) szakaszába, mert alakja szükséges volt egy műszaki eredmény eléréséhez. A törlést kérelmező azzal is

érvelt, hogy a védjegy azért is ütközik a védjegytvény 3(2) szakaszába, mert nélkülözi a megkülönböztető jellegét. Emellett a védjegytvény 8(2) szakasza szerint a megtámadott védjegyet más felhasználók számára szabadon kell hagyni.

A német hivatal 2008 februárjában hozott döntése tagadta, hogy a védjegy sérti a védjegytvény 3(2) szakaszát, mert a védjegy alakját nem lehetett műszaki eredmény eléréséhez szükségesnek tekinteni. A hivatal megállapította azonban, hogy a védjegy a lajstromozás időpontjában nem bírt megkülönböztető jelleggel, és ezért ütközött a védjegytvény 8(2) szakaszába. Ilyen körülmények között csupán egy olyan védjegy elégíti ki a 8(2) szakasz szerinti megkülönböztető jelleg követelményét, amely jelentősen eltér az üzletág normáitól vagy szokásaitól, és ezáltal betölti a származás megjelölésének lényeges funkcióját. Emellett a hivatal megerősítette, hogy más kereskedőknek is szükségük van a védjegyzett alak használatára. Mindazonáltal azon a véleményen volt, hogy a kereskedelembe való használata folytán az alak az illetékes kereskedelmi körökben védjegyként másodlagos jelentésre tett szert, és ezért a védjegytvény 8(3) szakasza szerint a fentebb említett abszolút elutasítási okok nem alkalmazhatóak. Ezt piackutatási eredmények is igazolták, amelyek szerint 2006-ban a német lakosság a húsvétinyuszi-alakot a Lindt nyuszijával társította. Ennek eredményeként a Német Szabadalmi és Védjegyhivatal elutasította a törlési keresetet.

A kérelmező a Szövetségi Szabadalmi Bírósághoz fellebbezett, amely 2010. február 25-i döntésével megerősítette a hivatal döntését.

Norvégia

A) Az *AstraZeneca AB* (Astra) tulajdonosa a 307 378 számú norvég szabadalomnak, amelynek tárgya a Nexium nevű gyógyszerben használt esomeprazol hatóanyag. Ezt a hatóanyagot, amely a racém vegyület egyik optikailag aktív formája, a találmány szerint az optikailag aktív másik formától a lehető legtisztább alakban különítik el.

Az esomeprazol nagyon savérzékeny, ezért nehéz tablettákat és kapszulákat készíteni belőle. Az Astra szabadalmaztatta a többszörös dózist tartalmazó kapszulák és az egyetlen dózist tartalmazó tabletták előállítását. A 314 125 számú norvég szabadalom szerint úgy állítanak elő többszörös dózist tartalmazó tablettákat, hogy a hatóanyagot egyénileg bevont kis részecskékként osztják el.

A *Hexal AG* a *Sandoz AG* (Sandoz) leányvállalataival együtt beperelte az Astrát annak érdekében, hogy feltalálói tevékenység hiánya miatt mindkét szabadalmát érvénytelenítse. Az elsőfokú bírósági döntés szerint a 314 125 számú norvég szabadalom érvénytelen, míg a 307 378 számú norvég szabadalom 10. és 12–15. igénypontját (gyógyászati termék és eljárás annak előállítására) a bíróság fenntartotta, és a többi igénypontot (nagy tisztaságú sók) érvénytelennek találta.

Az elsőfokú bíróság döntése ellen mindkét fél fellebbezett a Borgarting Fellebbezési Bíróságnál, amely 2011. március 21-i döntésével megerősítette a 314 125 számú norvég szabadalom megsemmisítését, de részben megváltoztatta a 307 378 számú norvég szabadalomra vonatkozó alsófokú döntést, kimondva, hogy ez a szabadalom teljes terjedelmében érvényes. A döntés a két szabadalom feltalálói szintjének megítélésén alapult.

A 307 378 számú norvég szabadalom szerinti királis sók jelentős mennyisége legalább 99,8%-os optikai tisztaságú. A fellebbezési bíróság számos olyan nyomtatványt vett figyelembe, amelyek szerint ismert módszerekkel próbálták meg előállítani a királis sókat, és egyikkel sem tudták megközelíteni az említett tisztaságot. Minthogy a nagy tisztaság eltérő hatásokat eredményez, a Borgarting Fellebbezési Bíróság – szemben az ismert megoldásokkal – a szabadalmat feltalálói tevékenységen alapulónak tekintette, ideértve a hatóanyagra vonatkozó igénypontokat is.

A 314 125 számú norvég szabadalom szerinti módszer, amely szerint egyénileg bevont részecskéket úgy alakítanak ki, hogy azok ellen tudjanak állni a tabletták előállítását alatt fellépő nyomásnak, a fellebbezési bíróság szerint kézenfekvő, mert már ismert volt a bevonas típusa és a tabletták vastagsága, és ismertek voltak a felhasznált segédanyagok is. Ezért a szabadalom nélkülözötte a feltalálói tevékenységet.

B) A 2010. július 1-jei hatállyal módosított norvég védjegytörvény szerint egy védjegy oltalmi ideje a jelzett időponttól kezdve benyújtott bejelentések esetében a *benyújtás napjától* számított tíz év, amely hasonló időtartamokra meghosszabbítható. A jelzett időpontot megelőzően benyújtott védjegyek oltalmi ideje a *lajstromozástól* számított tíz év marad.

Olaszország

Az Olasz Szabadalmi Hivatal 2011. március 11-én elkezdte az elsőbbséget nem igénylő olasz szabadalmi bejelentések kapcsán az első elővizsgálati végzések kiadását. Az ilyen végzés az Európai Szabadalmi Hivatal által készített kutatási jelentést és véleményt tartalmaz, amelynek alapján a bejelentő módosíthatja a bejelentés szövegét, vitába szállhat az európai kutatási elővizsgáló véleményével, korlátozhatja szabadalmi bejelentésének oltalmi körét, vagy pedig megosztott bejelentést nyújthat be.

A rendes határidő a válasz benyújtására a szabadalmi bejelentés publikálásától számított öt hónap. A publikálás a szabadalmi bejelentés benyújtásának napjától számított 18 hónap elteltével következik be, azonban a valóságban nem történik nyomtatott formában, de a bejelentést nyilvános megtekintésre hozzáférhetővé teszik. Minthogy azonban ezt az új elővizsgálati eljárást minden olyan bejelentés esetében alkalmazzák, amelyet 2008. július 1-jén vagy azt követően nyújtottak be, a már publikált bejelentések esetében a megválaszolás határideje a kutatási jelentés kézhezvételétől számított öt hónap elteltével jár le.

Románia

A) Romániában 2010. május 9-én új védjegy- és földrajziárjelző-törvény lépett hatályba.

A új törvény szerint hologramok és hangvédjegyek is lajstromozhatók.

Egy nemzeti védjegybejelentés lajstromozását el kell utasítani, ha az azonos vagy hasonlító egy korábbi közösségi védjegyhez.

Érdekelt felek megjegyzéseket tehetnek feltétlen lajstromozást kizáró okok miatt, és felszólalhatnak viszonylagos lajstromozást kizáró okok miatt két hónapon belül attól az időponttól kezdve, amikor a védjegybejelentést publikálják a Román Szabadalmi és Védjegyhivatal online adatbázisában.

B) A román védjegy törvény szerint bármely érdekelt személy kérheti a bíróságtól, hogy egy védjegy jogot tekintsenek töröltnek, ha a védjegy tulajdonos öt éven keresztül nem használta a védjegyet. A használat bizonyításának terhe a védjegy tulajdonoson van. A használat megfelelő bizonyításának hiánya a védjegy jog megszűnését eredményezi. Minthogy a törvény nagyon keveset mond arról, hogy mi képezi a védjegy használatát, a gyakorlatban a bírósági döntésekre kell támaszkodni. Ilyen szempontból lényeges iránymutatással szolgál a Bukaresti Városi Bíróság egy nemrég hozott döntése, amelynek előzménye a következő.

A *Danya* kozmetikai cég beperelte a francia L'Oréal egy német leányvállalatát azt állítva, hogy három nemzetközileg lajstromozott ábrás JADE védjegyét Románia területén nem használta, és ezért ezek a védjegy jogok megszűntek. A védjegyeket a L'Oréal lajstromoztatta a 3. áruosztályban különböző kozmetikai árukra, így olajokra, testkrémekre, fogkrémekre, illatszerekre, kozmetikumokra és szappanokra. A L'Oréal a védekezést számlákra és egyéb eladási dokumentumokra, valamint fényképekre alapozta, azonban az összes bizonylat egyetlen termékre, nevezetesen ajakrúzsokra vonatkozott, míg a többi dokumentum nem említette kifejezetten egyik megtámadott védjegyet sem. Emellett a JADE védjegy kereskedelmi névként (Jade Düsseldorf) nagyon kis betűkkel volt feltüntetve a rúzsokon. A L'Oréal azzal érvelt, hogy a JADE védjegy használata egyetlen terméken (ajakrúzs) kellő mértékben alátámasztja a három védjegy által fedett valamennyi árut, azt állítva, hogy azok a termékek, amelyeken a védjegyeket használta, és a többi termék, amelyekre a védjegyek lajstromozva voltak, nagymértékben kiegészítik egymást.

A Bukaresti Városi Bíróság nem fogadta el a L'Oréal bizonyítékait és állításait, és helyt adott a *Danya* megszűnésre vonatkozó keresetének.

A bírósági döntés főbb megállapításait az alábbiakban foglaljuk össze.

- A védjegyhasználatnak valóságosnak és egyértelműnek kell lennie.
- A használatnak azokkal az árukkal és szolgáltatásokkal kapcsolatosnak kell lennie, amelyekre a védjegyet lajstromozták.
- A használatnak nyilvánosnak kell lennie.
- Elkülönített, szórványos tények nem igazolják a tényleges használatot, vagyis a használatnak komolynak kell lennie

– A használatnak ki kell elégítenie a védjegy alábbi két lényeges funkcióját: *a)* egy vállalat áruinak megkülönböztetése egy másik vállalat áruitól, és *b)* annak garantálása, hogy az áruk egyetlen vállalat ellenőrzése alatt állnak.

A bíróság a JADE védjegy használatára vonatkozó bizonyítékokat az alábbi érveléssel utasította el:

– Egy védjegy kozmetikai termékeken való használatának láthatónak kell lennie a terméken és annak csomagolásán. Egy cégnév írásos feltüntetése nagyon kis betűkkel a termékre ragasztott címkén nem képezi a védjegy használatát a terméken.

– Egyik bizonyíték sem vonatkozik az áruk forgalmazására román területen. A kozmetikai termékek árusítására vonatkozó dokumentumok nem bizonyító erejűek, ha a védjegyek azokon nem azokkal az árukkal kapcsolatban jelennek meg, amelyekre a védjegyeket lajstromozták.

– Nem fogadható el az azonos áruosztályba tartozó áruk komplementaritása, amit az alperes bizonyítékként kívánt felhasználni arra nézve, hogy a védjegy használata egyetlen terméken elegendő a teljes áruosztály termékeivel kapcsolatos használat bizonyítására.

A Bukaresti Városi Bíróság döntése megfellebbezhető. Ettől függetlenül az abban foglalt részletes és világos indoklás gyakorlati útmutatással szolgál arra nézve, hogy Romániában mi képezi egy védjegy tényleges használatát.

Spanyolország

A Spanyol Szabadalmi Hivatal és a Portugál Szabadalmi Hivatal elnöke megállapodást írt alá a szabadalomengedélyezési eljárás gyorsításának (Patent Prosecution Highway, PPH) programjáról, amelyet 2011. június 1-jén vezettek be. A megállapodás kezdetben két évre szól. Ez alatt ki fogják értékelni az eredményeket és a szabadalmi bejelentők igényeit. Ezt követően a program majd végleges szakaszba léphet.

Tádzsikisztán

Tádzsikisztán 2011. június 30-án tagja lett a védjegyek nemzetközi lajstromozására vonatkozó Madridi Jegyzőkönyvnek.

Tajvan

A) Japánból évente 10 000-nél több szabadalmi bejelentést nyújtanak be Tajvanon. Ezért a Tajvani Szellemitulajdon-védelmi Hivatal közleményt adott ki, amely szerint a 2011. március 11-i japán földrengés miatt a szabadalmi és védjegyügyekben bekövetkezett késedelmek elszenvedői helyreállítási kérelmet nyújthatnak be, amelyek megalapozottságát a hivatal minden egyes esetben külön vizsgálni fogja.

B) A hivatal módosította a védjegyilletékekre vonatkozó rendeletet annak érdekében, hogy javítsa a védjegyvizsgálat hatékonyságát, továbbá, hogy az illetékek tükrözzék a vizsgálat költségeit.

A korábbi bejelentésiilleték-rendszer a megjelölt áruosztályok számán alapult, és három szintre tagozódott. A módosított rendszerben csak az első szint maradt változatlan, ami annyit jelent, hogy áruosztályonként legfeljebb 20 tétel esetén továbbra is 3000 tajvani dollárt (közelítőleg 93 USD) kell fizetni. Ha azonban az áruosztályonként megjelölt áruk száma meghaladja a 20-at, minden egyes további áru után 200 tajvani dollárt (közelítőleg 6 USD-t) kell leróni. Elektronikus védjegybejelentés esetén az illetékek összege 10%-kal csökken.

C) A Tajvani Szellemitulajdon-védelmi Hivatal bejelentette, hogy a védjegy-megújítási kérelmeket a határidő lejárta előtt hat hónapon belül kell benyújtani. Ez a követelmény egyébként megegyezik a védjegy törvény előírásával, amit azonban mostanáig nem vettek szigorúan figyelembe. A 2010. szeptember 1-jén vagy azt követően benyújtott megújítási kérelmek esetében ezt az előírást szigorúan fogják figyelembe venni, és a hat hónapnál később benyújtott megújítási kérelmek esetében a kérelmet el fogják utasítani.

D) 2007-ben a *Chih Yu Enterprise Co., Ltd.* (Chih) Tajvanon lajstromoztatta az ábrás SHARP védjegyet kenőanyagokra. Az elektromos alkatrészeket gyártó japán *Sharp Corporation* (Sharp) felszólalt a védjegy lajstromozása ellen arra hivatkozva, hogy a kifogásolt védjegy megzavarná a fogyasztókat. A Tajvani Szellemitulajdon-védelmi Hivatal előtt a Chih azzal érvelt, hogy az ő ábrás védjegye, kivéve az angol betűket, eltér a Sharp védjegytől egyrészt a betűk alakja, másrészt a feliratot körülvevő derékszögű keret miatt. Emellett az ő termékei egyetlen eladási ponton sem találkoznak a Sharp termékeivel. Ezért nem következhet be a fogyasztók megtévesztése.

A Sharp ezzel szemben arra mutatott rá, hogy áruinak eredetét a fogyasztók összetéveszthetik a Chih termékeivel.

A Sharp felszólalásának a hivatal helyt adott, megállapítva, hogy a védjegyek hasonlósága alapján a fogyasztók a két vállalatot azonosnak gondolhatnak.

A Chih a Tajvani Legfelsőbb Adminisztratív Bírósághoz nyújtott be fellebbezést, amely azonban egyetértett a hivatal döntésével, és elutasította a Chih fellebbezését, megállapítva, hogy a Chih SHARP védjegye hasonló a Sharp SHARP védjegyének betűihez, kiejtéséhez és alapelképzeléséhez. Ezért elrendelte a Chih védjegye lajstromozásának törlését.

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

IRODALMI MŰ SZÍNPADI ÁTDOLGOZÁSA

SZJSZT-07/11

Magánmegkeresés

A megkereső által feltett kérdések

1. „A könyv szerzői jogi védelemben részesül-e; a könyvhöz kapcsolódó szerzői jogok mire terjednek ki pontosan, illetve kiterjed-e arra, hogy az átdolgozást a Szerző engedélyezze?” (megbízás, 3. o. és 2. sz. melléklet 1. és 3. kérdés)

2. Az „Egyszer élünk, avagy a tenger azontúl tűnik semmiségbe” c. színdarab – a továbbiakban: „színdarab” – a „János vitéz a Gulágon” c. prózai írásmű – a továbbiakban: könyv – átdolgozása-e? („...átdolgozásának minősül-e a színdarab?” megbízás, 3. o. és 2. sz. melléklet 2. kérdés)

Az eljáró tanács szakvéleménye

A megbízásban közölt tények, előzmények

A könyv 2008-as, a H. kiadó gondozásában történő megjelenését a szerző közel másfél éven át tartó, hosszas kutatómunkája előzte meg. A szerző Lovasberényben született, gyermekkorát ott töltötte, és habár a faluban is tabunak számított az 1946-os búcsú eseménye, a nagyszüleitől hallottak alapján évekkel később elhatározta, hogy felkutatja a történetet. A teljes ismeretlenségből hozta felszínre, és tette a közönség számára elérhetővé a megtörtént történelmi eseményt.

A bemutató színház honlapján is olvasható a színdarab története: „1946. A kis falu színjátszókörét a János vitéz előadásáról Szibériába hurcolják. Egy megdöbbentő, igaz történeten alapuló darab szerelemről, hazaszeretetről, vakhitről, a XX. századi Magyarországról. Ahol egy rózsaszál szebben mesél, ahol az élők emlékeznek, ahol a haza még Tündérországnál is szebb, és ahol a hihetetlen mindig valósággá válik. Ahol élned, halnod kell – kivéve, ha az ország vagy más ország diktátorai másképp döntenek.” A rendezők a színdarab megírásához nem vitatottan a könyvben leírtakat használták fel, amit hosszas levélváltások eredményeképpen végül fel is tüntettek a sajtóanyagokon: „A színpadi mű M. A.: János vitéz a Gulágon című könyvében leírt történelmi események alapul vételével készült.”

A színdarabot megrendelő és bemutató színház nem volt hajlandó megszerezni a felhasználási jogokat a könyv szerzőjétől vagy kiadójától, holott arra előzetesen szóban ígéretet tett.

Előzetes megjegyzések

Az ügyben eljáró tanács az Szjt. 101. § (3) bekezdése alapján jár el, amennyiben peren kívüli ügyben a felhasználási jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésben mond szakvéleményt. A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdése szerint „*a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást ...*”. Az eljáró tanács tehát szakvéleménye meghozatalakor a megbízó által rendelkezésre bocsátott iratok és adatok – a megbízás és mellékletei – alapján hozta meg szakvéleményét.

A felhasználási jog gyakorlásával összefüggő ténykérdések megválaszolása jogi szűrőt, „szerzői jogi szemüveget” igényel, mert így azonosíthatók az állítólag jogtalanul felhasznált műnek, műveknek azok az elemei, amelyeket vizsgálni kell.

Az ügyben szóba jövő felhasználási jog, amelynek gyakorlásának körülményeit az ügyben eljáró tanács vizsgálhatja, mindenekelőtt az átdolgozási jog. A szerzőnek az Szjt. 29. §-a értelmében kizárólagos joga, hogy a művét átdolgozza, illetve hogy erre másnak engedélyt adjon. Átdolgozás a mű fordítása, színpadi, zenei feldolgozása, filmre való átdolgozása, a filmalkotás átdolgozása és a mű minden más olyan megváltoztatása is, amelynek eredményeképpen az eredeti műből származó más mű jön létre.

A jogi szakirodalomban sem vitatott megállapítás, hogy „az átdolgozás a mű módosításának, megváltoztatásának az a szélső esete, amikor a változtató, kiegészítő vonások önmagukban is annyira lényegiek, hogy megfelelnek az egyéni és eredeti mű követelményének (alkotó jellegűek). Az így létrejött mű együtt tartalmazza az eredeti alkotó személyiségi jegeit mutató gondolati formákat és az előbb említett újakat” (A szerzői jogi törvény magyarázata, Complex, 2006, 173. o.). Az új, egyéni, eredeti mű tehát egy másik egyéni, eredeti műre épül, abból származik.

A prózai irodalmi művek színpadi feldolgozása bizonyos sajátosságokat is mutat, mert a drámai (nyilvános előadást célzó párbeszéd és vizuális elemeket is tartalmazó) forma eleve, még a legszorosabb átalakítás-átdolgozás esetén is – viszonylag nagy eltávolodást kíván az eredeti műtől.

Korábbi jogunk, az 1969. évi III. törvény ezt tükrözte a 4. § (2) bekezdésének¹ és 17. § (3) bekezdésének² szabályaival. Eszerint önmagában az nem volt átdolgozásnak tekinthető,

¹ (2) Szerzői jogi védelem alatt áll – az eredeti mű szerzőjét megillető jogok sérelme nélkül – más szerző művének átdolgozása, feldolgozása vagy fordítása is, ha annak egyéni, eredeti jellege van.

² (3) Új, önálló mű alkotásához idegen mű felhasználható; ez a jog azonban nem terjed ki az idegen mű átdolgozására színpad, film, rádió vagy televízió céljára, valamint az azonos műfajban történő átdolgozásra.

ha új, önálló mű alkotásához használtak fel idegen művet, de ez nem vonatkozott – többek között – a színpadra való átdolgozásra. Az idegen mű felhasználásával való, új önálló mű alkotása alatt azt értették, hogy az érzés, gondolat, mondanivaló *egyéni, eredeti kifejtése* az új műben már teljesen háttérbe szorult. Az új műbe ilyen – lényeges, azonosítható – vonások már nem kerültek át. Az, hogy a színpadra való átdolgozásnál még az ilyen, csupán inspirált újjáalkotást is átdolgozásnak minősítették, túlzott óvatosság volt (és talán a védelem túlzott kiterjesztése is?), de mindenesetre mutatta, hogy az azonos tárgyat feldolgozó prózai mű és annak színpadi változata nagyobb eltérések esetén is összetartozó, egymásból származó, átdolgozási kapcsolatban lehet.

Ezzel a félreérthető, így túl tág megközelítéssel a hatályos Szjt. szakít, mivel csak azt tekinti átdolgozásnak, ha az eredeti műből származó új mű jön létre.

Ugyanakkor kiindulási alapunk az az értékelés is (ez már a hatályos Szjt.-t kommentálja), hogy *„Hasonlóan kényes a szépirodalmi mű tartalma átvételének megítélése...; az ötlet, mondanivaló, a történettípus újra alkotása nyilván nem tartozik az eredeti szerző átdolgozási jogába”* (A szerzői jogi törvény magyarázata, 176. o.). Továbbá a tények, események – akárki is tárja fel azokat elsőként – nyilvánvalóan nem állhatnak szerzői jogi védelem alatt. Ennek különösen nagy szerepe van a tényfeldolgozó dokumentumművek esetében. (Lásd erről a Szerzői Jogi Szakértő Testület véleményei közül különösen 25/2000 – Tények, hírek a szerzői jog tükrében; 18/2004 – Hírszolgálatok egyes anyagainak szerzői, illetve kapcsolódó jogi védelme.)

Mindezek előrebocsátásával tehát vizsgálatunk logikai rendjében előbb azt kell megvizsgálni, hogy a könyv eléri-e a szerzői mű minőséget. Ha a válasz igenlő, ezt követően azonosítani kell, hogy a színdarab tartalmaz-e a könyv egyéni, eredeti – vagyis alkotójának személyiségi jegyeit is tükröző – lényeges gondolat kifejezési formáival azonos, onnan átvett formákat is.

Az eljáró tanács szakértői véleménye:

Ad 1. Az Szjt. 4., 13., 17. és 29. §-a értelmében a mű (irodalmi mű, regény, „könyv”) szerzőjét – egyéb személyhez fűződő és vagyoni jogok mellett – megilleti az átdolgozás, illetve az erre való engedélyadás kizárólagos joga. A megkeresés tárgyát képező könyv az eljáró tanács véleménye szerint szerzői jogi védelem alatt álló mű.

A szerző tevékenysége ugyanis jóval túlhalad azon, amit „tényfeltárásnak” lehet nevezni. A szerző a feltárt tények közlésén is jóval túlmutató szellemi tevékenységet végzett. Alkotóan dolgozta fel a kutatásai eredményeként létrejött alapanyagot.

A szerző a bevezetőben maga jelzi, hogy kutatásai során számos interjút készített, ezeket később rendszerezte, részben a könnyebb olvashatóság, részben az interjúalanyok személyes kérésének eleget téve sok esetben anonimizálta a történet változatait. A szerző a könyv

fejezeti elrendezésével is alátámasztja ezt az állítást: a történet nem kronologikus, hanem egy – a szerző által választott, szinte drámai – fonalvezetést követ.

Hangsúlyozni kell, hogy a mű nem a benne foglalt történelmi adatok és nem is azok kikutatása miatt áll szerzői jogi védelem alatt, mivel ezekben nem tükröződik (nem is tükröződhet) a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni-eredeti jelleg, ami a szerzői jogi oltalom alapfeltétele lenne.

Az alapul szolgáló tények sajátos rendszerbe építése, az interjúk folyamatos történetté szervezése, a fejezetek dramaturgiává szerkesztése azok a sajátosságai a könyvnek, ami miatt kétséget kizáróan megállapítható az, hogy az szerzői műnek minősül, oltalom alatt áll.

Ad 2. A választ csak a könyv és a színdarab konkrét, alapos összehasonlításával lehet megadni.

A könyv tényfeltáró történeti munka, amelynek alapjai egyrészt köztudomású (történelmekönyvekben, memoárokból leírt) tények, másrészt az ezt kiegészítő levéltári kutatások eredményei. További tényeket, életérzéseket, hangulatokat és jellemeket tár fel a „mikro-interjúk” módszerével. Ezeket egymással logikus kapcsolatokba rendezi, és következtetéseket von le.

A színdarab vígjátéki elemeket sem nélkülöző abszurd dráma. Szövege sok teret ad a rendezőnek és a színészi improvizációnak. A közönség elé most került formájában a 78. ritkán írt oldalas szövegekötvet három és fél órási előadás valószínűleg meg.

A könyvben a történet, leírás menete (a „cselekmény”) a következő: (i) Az expozícióban a verekezés napjának leírása van, (ii) ezt a megelőző történelmi háttér (visszamenőlegesen a falunak a világháború utolsó időszakában betöltött stratégiai szerepe, a falu lakói elhurcolásának története) és a ’46. június-júliusi történetek követik. A következő rész (iii) a „bűnösök” kiválasztását, jellemüket, elítélésüket és a Gulágra hurcolásukat mondja el. Ezt követi (iv) nagyon hangsúlyosan az elhurcoltak mentésére irányuló önfeláldozó kísérletek ismertetése, majd (v) a Rákosi-korszak leírása és a megmaradtak hazatérése. Az Epilógus (vi) a megmenekült, visszatért személyek további sorsát ismerteti. A könyv dramaturgiáját – műfajából következően – elsősorban a történelem, az élet írta, a lineáris történetírást csak csekély mértékben megbontva.

A színdarab cselekménye: amatőr színpadi előadás próbája és bemutatója, ami verekezésbe torkollik az orosz katonákkal; egy-két kivétellel az összes szereplőt, a zenészeket, a nőket is, a Gulágra viszik 16 évre (a könyvben: csak három szereplőt, továbbá a rendőrkapitányt és a jegyzőt 4-6 évre); valamennyien visszatérnek (a könyvben 5-ből hárman); a hatalom hallgatást követelt a visszakerült áldozatoktól is (egyedik a könyvvel). A szereplők a fogolytáborban együtt maradnak, a női szereplők is megjelennek, és az orosz tiszték kényszerítik őket, hogy előadják a János vitézt, de most már az eredetit, nem a daljátékot. A könyvben viszont csak egy-két más konkrétum van a szereplők fogolytáborbeli életéről (kettejük halála, egyikük megnősülése).

A színdarab cselekményében számos abszurd fordulat van (holtak feléledése, magyarul kiválóan beszélő oroszok, akiket erre Petőfi tanított Barguzinban stb.).

A színdarabból hiányzik a fenti fontos (iv) cselekményvonulat. A könyvhöz képest új cselekményszál viszont a holokauszt-túlélő B. J. szerepeltetése, sorsa (a könyvben a faluban korábban élt zsidók elhurcolását követően nincs szó a visszatérésükről) és az amorális, a nyilas és a kommunista rendszert egyaránt kiszolgáló rendőr figurája, cselekedetei.

Ugyanígy a könyvhöz képest új cselekményrész a háborúból visszatérő, elesettnek hitt katona története, akinek feleségét közben elvette a legjobb barátja. Ezek és például az oroszokhoz áttált katona (Árpika) figurája vagy a lelkesfeleség tragikus sorsának elbeszélése mind olyan személy- vagy eseménytípusok egyediesítései, amilyen személyek és események a könyvben is leírt történelmi korszakban gyakran előfordultak.

A gondolati tartalom, eszmei üzenet a könyvben a falusi magyarokon esett súlyos, soha jóvá nem tett és elfeledett sérelem feletti keserűség, gyász. A színdarab ennél szélesebb horizontú: megidézi a XX. századi tragikus és véres magyar történelmet, aminek során gyilkos és áldozat, hazugság és igazság oly sokszor összekeveredett, és minden kibeszéletlen, elhallgatott maradt. Míg a könyv a magyar áldozatok igazsága melletti kiállás és a kommunista diktatúra elítélése, a színdarab szerint minden oldalon voltak bűnök, így viszonylagos minden jogsértés. A színdarab ezért inkább Örkény „Pisti a vérzivatarban”-jára hasonlít.

A könyvben a szereplők valóságos személyek, valós nevükön szerepelnek. A helyszínek valóságos helyszínek. Öt-hat személyről – dokumentumok alapján – jellemrajz is készült.

A színdarabban a könyvvel azonos (persze kitalált nevekkal) a református lelkész és a János vitéz játzó parasztfiú alakja, de ezeknek is igen vázlatos a jellemzésük (a lelkészé teljesen más, mint a könyvben). A színdarabban számos új szereplő van (a rendőr, a párttitkár-helyettes villanyszerelő, B. J., az öreg gazdagparaszt stb.), nem szerepel viszont a könyv két fő alakja, az elhurcolt rendőrkapitány és a jegyző.

Az egyik helyszín a könyvben a református kultúrház, a színdarabban az első felvonásban az üres zsinagóga. A könyvben szerepel az elhurcoltak hazatértének vasútállomási jelenete is; a színdarab harmadik felvonásában a helyszín egy vasútállomás, de ott egy november 7-i ünnepség zajlik.

A könyv tartalmának kifejtése realista stílusban, rövid mondatokkal, számos szó szerinti vagy függő beszédbe foglalt idézettel, forrásmegjelöléssel történik. A színdarab szövege groteszk, helyenként szatirikusan népies és mesei. A nyelvi megformálás így még a műfaji eltérésekből szükségszerűen adódóakat is meghaladóan különböző. A színdarab egyetlen helyen sem veszi át a könyv mondatait.

Meg kell jegyezni azt is, hogy a színdarab tagolása inkább emlékeztet a János vitéz tagolására (a faluban – távol – a faluban), mint a könyv szerkezetére.

Mindezek alapján megállapítható, hogy a színdarab a könyvben leírt eseményből indul ki, és átveszi annak, ugyancsak a valóságból feltárt, a könyvben rögzített néhány tényét is. Cselekménye csak részben követi a könyvben leírt történelmi eseményeket. Jellemrajzot

nem vesz át a könyvből azon túl, hogy egyes szereplői ugyanúgy gyűlölik az oroszokat, mint a könyv szereplői (lásd az idős gazdagparaszt). A színdarab egyes szereplőit a könyvben leírt valós események szereplőiről mintázták. A helyszínek és az események ideje részben más. *A színdarab egyetlen helyen sem veszi át a könyv szövegét, mondatait, a könyvbeli gondolat-kifejtés egyéni eredeti formáit.*

Összefoglalóan: Az „Egyszer élünk, avagy a tenger azontúl tűnik semmiségbe” c. színdarab szerzői jogi szempontból nem átdolgozása a „János vitéz a Gulágon” c. prózai írásműnek, hanem eredeti alkotás, emiatt szerzői jogi jogsértés nem valósult meg. A színdarab csak a szerzői jog által nem védett tényeket (esetenként a prózai írásmű szerzője által elsőként feltártakat is) vesz át, amelyek tekintetében sem a könyv szerzőjének, sem másnak nem állnak fenn szerzői jogai.

További megjegyzések

A megkereső beadványában maga is értékelést, választ ad a saját maga által feltett kérdésekre, illetve érvel az álláspontja mellett. Abból a célból, hogy jobban megvilágítsuk fenti szakvéleményünk logikáját, gondolatait, néhány észrevételt teszünk ezekhez a megbízói megállapításokhoz (a kiemelések a szövegben a megbízó kiemelései).

a) „...a mikrotörténetírás eszközrendszerét használta fel. Ennek lényege, hogy egyéni történeteken keresztül mutatja be a történelem nagy összefüggéseit, azonban ez egy teljesen szubjektív megközelítést igényel a Szerző részéről; egyéni döntése, hogy milyen szereplők mely cselekményein keresztül jut el az általa kialakított végkövetkeztetéshez. A cél az, hogy apró, emberi történeteken keresztül, egyedi narratívák segítségével világítsa meg a nagy történelmi összefüggéseket, a konkrétól eljutni az általánosig. Célja az, hogy bemutassa a kisember viszonyát a történelemhez, az egyének választásait és dilemmáit. A kutatás tehát látszólag a jelentéktelen élettörténetekre koncentrál, alulról szemléli a történeteket, így jutva el a végkövetkeztetéshez. Természetesen az egyén a történelem összefüggéseit nem sajátíthatja ki magának, azonban az egyéni, eredeti megközelítés a szerzői jog által védendő érték. A mikrotörténetírás jellegéből következik tehát a könyv rendkívüli, egyéni, eredeti jellege, hiszen a Szerző szubjektuma akaratlanul is a narratíva részévé válik.

Mint ahogyan Szekeres András is írta, »A történelemben csak olyasmi válhat kutatás tárgyává, amit előzetesen a történész 'konstruál', létrehoz, kijelöl ... Minden történetileg kikutatott és előadott esemény a tényleges fikciójából táplálkozik, maga a valóságos azonban már elmúlt.« Tehát elmondhatjuk, hogy a Szerző egyéni, eredeti szerzői teljesítménye, szubjektuma nélkül nem jöhetett volna létre a könyv, majd pedig annak átdolgozásaként a színdarab, amely a régműltből alkotta meg azt az összefüggő történetet, amely a színdarab alapjául szolgált.” (2–3. o.)

„Ez a módszer a mikrotörténeti módszer sajátja, egyedi jellegénél fogva pedig a szerzői jog által védett érték.” (7. o.)

A szerzői jog önmagában nem védi sem a módszert, sem a tény- és adatfeltárás elsőbbségét. Minden mű a szerző szubjektumának megnyilvánulása. Ha az adott módszer eredményeként mű jött létre, azt kell vizsgálni, hogy a mű lényeges azonosítható gondolat kifejtés- („gondolatszövedék”) elemeit átvette-e a másik, átdolgozásnak állított mű.

b) „Alapvető kérdés: a Színház megbízásából eljáró szerzőpáros, M. I. és M. J. az 1.2. pontban foglalt, ún. közismert történelmi tények ismeretében ezt a színpadi művet alkotta volna meg, ha nem találkozna a könyv által kidolgozott, a Szerző egyéni, szubjektív történetvezetéssel és következtetésekkkel, vagy egészen más eredményre jutottak volna?” (3. o.)

Ez *nem* alapvető kérdés. Ha a dokumentumregényt a színdarab szerzői nem ismerték volna, feltehetően más színdarabot írtak volna. De ettől még nem eleve igenlő a válasz az átdolgozás megtörténte nézve. Az átdolgozás ismérvei mások, lásd fenn. A könyv és a színdarab között legfeljebb ihletszintű (alkotásra ösztönző ötletadás) kapcsolat mutatható ki. (Lásd erről még az SZJSZT-3/2005 – Átdolgozás szintjét el nem érő inspiráció lézerprodukciónak esetében.)

c) „a színdarab teljes mértékben a könyv történetvezetését és annak következtetéseit használja fel más-más, a színdarab műfajához illő alkotói eszközökkel. A könyv vezérfonala eszerint – amelyet a könyv az előszóban is megemlít – *az emlékezés és a történelmi elhallgatás*, amely a színdarab egyik kulcsmondata – amely mindegyik felvonásban is előfordul –, ugyanezt idézi:” (4. o.)

Ez a „vezérfonal” hasonló minden, a Rákosi- és a Kádár-korszak törvényteleniségeivel és az akkori társadalmi helyzettel foglalkozó munkában, olyan leíró jellemzője az adott történelmi korszaknak, amely mára közkinccsé vált.

d) „A könyv részletesen leírja a Gulágra hurcolt magyarok kinti sorsát, csakúgy, mint a színdarab második felvonása.” (5. o.)

A könyv a kiadott Gulág-memoárookra támaszkodva leírja, hogyan éltek *általában* a foglyok a táborokban. Feltételezi, hogy a lovasberényieknek is ez volt a sorsuk. A színdarab egy egész más, konkrét és abszurd cselekményt mutat be a lágerjelenetben, amely más irodalmi művekkel (elsősorban a János vitézzel) akár közelebbi rokonságot is mutat, mint a könyvvel.

e) „Egyes szereplők hasonlósága, amely szereplőket a Szerző mutatta be, illetőleg szánt nekik egyéni, eredeti módon kiemelt szerepet...” (5–6. o.)

A könyvben az öt elhurcolt személy jelleme pontosan körülrajzolt. A színdarabból ez teljességgel hiányzik. A szöveggönyvből nem is azonosítható például, hogy melyik szereplő a rendőrkapitány. A kornak tipikus szereplői voltak a szovjet parancsnok, a besúgó stb.

f) „Egyes jelentős motívumok hasonlósága

Elhurcolt zsidók a faluban: A színdarab egyik szereplője egy Auschwitzból hazatért zsidó lány. Szó esik arról, hogy a faluban jelentős zsidó közösség élt, akiket a háború végén elhurcoltak, és az első felvonás egyik fontos jelenete annak tisztázása, hogy senki nem szólt vagy tett ez ellen semmit. A könyvben ennek leírása megtalálható.

Szovjet katonák magyarul beszélnek: A színdarab első felvonásában elhangzik, hogy a szovjet katonák furcsa módon milyen jól tudnak magyarul, a könyvben a szerző említést tesz arról, hogy a szovjet katonák közül sokan Kárpátaljáról származtak, tudtak, értettek magyarul.

A szovjet katonák 'óramániája': A könyvben interjúkra és korabeli dokumentumokra hivatkozva többször előfordul az a motívum, hogy az orosz katonák előszeretettel raboltak órákat, amely motívum a színdarab egészén végigfut.

A szovjet katonák az előadás közben molesztálják a lány szereplőket: Az első felvonás végén a verekedés akkor tör ki, amikor a színpadra felugráló orosz katonák molesztálni kezdik a lányokat. A református lelkész és a rendőrkapitány igyekszik csitítgatni a szereplőket, de hiába. Ez megegyezik a verekedés könyvben szereplő leírásával.

Nők megerőszkolása: A színdarabban szereplő református lelkész az első felvonásban elmondja, hogy a felesége úgy halt meg, hogy szovjet katonák megerőszkolták, a könyv egyik fontos mozzanata a második világháború alatt a faluban nők ellen elkövetett atrocitások leírása.

A szovjet tiszt a falu kiirtásával fenyegetőzik: Az első felvonásban a verekedés kivizsgálására érkező szovjet tiszt kilátásba helyezi azt, hogy akár mindenkit tarkón lövethetne. A könyv egyik interjúalánya beszél arról, hogy az összecsapás után attól tartottak, hogy megtizedelik a falu lakosságát.

Nem szabad beszélni a Gulágon történekről: A színdarab harmadik felvonásában az egyik szereplő azt kérdezi a Gulágról hazatértektől, hogy *'maguknak nem szóltak, hogy erről nem szabad beszélni'*, a szovjet tisztet alakító színész a szája elé teszi az ujját. Ennek leírása a könyv 141. oldalán található, valamint a könyv fedőlapján is hasonló üzenetet olvashatunk: *'Az oroszok azt mondták, hogy semmit sem szabad beszélni arról, ami odakint történt. A mutatójukat a szájuk elé tették, vagyis erről kussolni kell.'* (6–7. o.)

Ezek nem a könyv szerzőjének egyéni, eredeti gondolat kifejtései, hanem a korszak más esetekben, más helyeken is előfordult jellemzői, történelmi tényei, esetei, „típus történetei”. A tények nem helyezhetők szerzői monopólium alá, még az elsőként feltárt tények sem.

g) „Az Állásfoglalás során az eljáró tanács véleményének összefoglalásaként első helyen említi a tanács elnöke azt a tényt, hogy *'a regényt ismerő olvasó a forгатókönyv olvastán nehézség nélkül ráismer a végrehajtott változtatások ellenére.'* A Szerzőt levélben megkereste a könyv több olvasója, aki szintén sérelmezte az átdolgozást (lásd: 2.1 pont és 5. számú melléklet).” (10. o.)

Esetünkben viszont nem a könyvre, hanem a könyv által leírt egyes, a valóságban megtörtént eseményekre lehet ráismerni a színdarab megtekintésekor.

Dr. Sarkady Ildikó, a tanács elnöke
Dr. Gyertyánfy Péter, a tanács előadó tagja
Dr. Gyenge Anikó, a tanács szavazó tagja

CÍM SZERZŐI JOGI VÉDELME

SZJSZT-08/11

Magánmegkeresés

A megkereső által feltett kérdések

1. „Idézetek kereskedelmi célú felhasználása esetén terheli-e a felhasználót bármilyen kötelezettség, és ha igen, abban az esetben milyen tartalmú kötelezettség(ek) terhelik?”

2. A megbízó 2011. március 23-án kelt elektronikus levelében küldött kérelemkiegészítés kérdése:

„A kérelmünkben feltett kérdés kifejezetten a mellékelt boros címkékre illetve az azokon feltüntetett mellékelt idézetekre irányul.”

Az eljáró tanács szakvéleménye

1. A megbízás és teljesítésének határai

A megbízás szerint a felhasználó olyan termékeket kíván kereskedelmi forgalomba hozni, amelyeken politikusoknak és egyéb közismert személyeknek híressé vált mondásai, irodalmi művekből és filmalkotásokból vett idézetek, valamint graffitik szövegei (a továbbiakban: irodalmi graffiti³) kerülnének feltüntetésre. Ezeket a megbízás együtt idézeteknek tekinti. Álláspontja szerint az idézetek, a szerzői jogi idézés feltételeit betartva (a megbízás ezeket az Szjt. egy közelebbiről meg nem jelölt magyarázata alapján felsorolja) a szabad felhasználás szabályai szerint felhasználhatóak. Figyelemmel azonban a kereskedelmi célú felhasználásra, azt a kérdést tette fel, hogy terheli-e a felhasználót bármilyen kötelezettség, és ha igen, ennek mi a tartalma?

A megbízó 2011. március 23-án kelt megbízaskiegészítésében megjelölte, hogy „a kérelmünkben feltett kérdés kifejezetten a mellékelt boros címkékre, illetve az azokon feltüntetett, mellékelt idézetekre irányul”.

Az eljáró tanács véleménye a szerzői jogról szóló, módosított 1999. évi LXXVI. törvény (Szjt.) 101. § (3) bekezdésén alapul („A szerzői jogi szakértő testület felkérésre peren kívül is adhat szakvéleményt a felhasználási jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésekben”).

³ Ezzel különbözteti meg az eljáró tanács az ingatlan tulajdonosának engedélye nélkül a falra firkált (írt) mondatokat az ugyanígy létrehozott vizuális alkotásoktól (falrajzoktól).

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló, módosított 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 1. § (3) bekezdése alapján „felhasználási jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésnek számít az Szjt.-ben szabályozott vagyoni jog gyakorlásával kapcsolatos kérdés”.

A fenti rendelkezésekből következően az eljáró tanács akként tud a megbízó által feltett és kiegészített kérdésre válaszolni, hogy a felhasználni kívánt műveket/műrészleteket/egyéb teljesítményeket szerzői jogi szempontból akként csoportosítja, hogy abból kitűnjön, hogy általában mely esetekben

- szükséges a felhasználáshoz engedély (ekkor a szerző díjazáshoz való joga is fennáll⁴),
- nem szükséges a felhasználáshoz engedély (ez több esetet foglal magában).

Ez másfelől azt jelenti, hogy az eljáró tanács nem tudja megvizsgálni egyenként a műveket/részleteket/teljesítményeket, és nem állapíthatja meg ezekről külön-külön, hogy a csoportosítás alapján mely csoportba tartoznak, illetve, ahol a megbízáshoz csatolt anyagok feltüntetnek egyfajta minősítést (pl. graffiti, Pókember), illetve jogosultat, az helyes-e. A művek/részletek/teljesítmények egyedi jogosulthoz kapcsolása, illetve annak a megállapítása, hogy egy mű esetében a védelmi idő már lejárt, a felhasználó felelősségi körébe tartozik.

Az eljáró tanácsnak külön kell vizsgálnia az irodalmi graffitiket, és az azonosított műrészleteket, mert eltérő szerzői jogi minősítés alá esnek.

2. A megbízás teljesítéséhez rendelkezésre álló iratok

A szakvélemény kizárólag az alábbi iratok alapján készült:

- 2011. március 18-án kelt, írásba foglalt megbízás (1);
- 2011. március 23-án kelt, elektronikus levélbe foglalt megbízáskiegészítés (2);
- Cs... all in one 2011_03_18 nevű pdf kiterjesztésű fájl, amely nagyszámú borospalack címkéit tartalmazza – a címkéken felhasznált művek/részletek a borospalackcímkéken elhelyezve láthatók (3);
- idézetek 03.23.xlsx nevű excel kiterjesztésű fájl, amely öt oszlopból, és 31 sorból (az ötödik oszlop esetében) áll (4). Az oszlopok az értékesítendő borok címke szerinti „tematikus csoportjait (pl. Bátorság borai), a sorok az adott csoportba tartozó borok palackjainak címkéin felhasználni kívánt műveket/műrészleteket tartalmazzák.

⁴ Szjt. 16. § (4) Ha e törvény másképp nem rendelkezik, a szerzőt a mű felhasználására adott engedély fejében díjazás illeti meg, amelynek – eltérő megállapodás hiányában – a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia. A díjazásról a jogosult csak kifejezett nyilatkozattal mondhat le. Ha a törvény a felhasználási szerződés érvényességét megszabott alakhoz köti, a díjazásról való lemondás is csak a megszabott alakban érvényes.

3. Előzetes megállapítások

3.1. A vizsgálat logikai módszere

Az eljáró tanács az alábbi logika mentén válaszolja meg a megbízó által feltett kérdést.

A szerzői mű minősítés két pozitív feltétele az irodalom, tudomány, művészet területén történő alkotás, és ezen alkotás szellemi alkotótevékenységből fakadó egyéni-eredeti jellege [Szt. 1. § (2), és (3) bekezdés].

A folklór körébe tartozó alkotásokat a szerzői jog nem védi [Szt.1. § (7) bekezdés].

A szerzői mű felhasználásához, ideértve a mű azonosítható részének felhasználását is, engedély szükséges [Szt. 16. § (1) bekezdés]. Ezt az engedélyt – ha a törvény nem tesz kivételt – csak felhasználási szerződéssel lehet megszerezni [Szt. 16. § (1) bekezdés, 42. §].

A törvényi kivétel vagy az engedélyezési jog nélkül fennálló díjigény [Szt. 16. § (5) bekezdés], vagy a szabad felhasználás (lásd alább), vagy pedig az árva művek esetében a közigazgatási határozatba foglalt felhasználási engedély (lásd alább).

A jelen ügyben a kivételek közül az engedélyezési jog nélküli díjigény törvényi esetei nem alkalmazhatók.

A kivételek közül elsősorban a szabad felhasználás, azon belül is az idézés joga kerülhet szóba.

Másodsorban, ha az idézés feltételei nem állnak fenn, és fennállnak a felhasználni kívánt mű „árva” minősítésének feltételei, az árva mű felhasználása engedélyezésének feltételeit kell megvizsgálni.

3.2. A felhasználni kívánt irodalmi graffitik (mondatok, szövegrészletek) szerzői jogi minősítése

A felhasználni kívánt irodalmigraffiti-mondatok (szövegrészletek) a tervezett felhasználás környezetéhez igazodóan rövidek. Emiatt az első megválaszolandó kérdés az, hogy ha nem kifejezetten műrészlet, hanem egész teljesítménynek tekintett szöveg felhasználásáról van szó [pl: „Két ember között a legrövidebb út egy mosoly”, – D/8-as sor a (4) alatt csatolt excel-táblán], akkor lehet-e beszélni védelem alá tartozó szerzői műről?

A szerzői mű minőség megállapíthatóságának két feltétele van. Az első feltétel szerint az alkotásnak az irodalom, a tudomány vagy a művészet területére kell esnie. Itt azonban minden alkotás védett [ezt tükrözi az Szt. 1. § (1) bek. és (2) bek. első mondata], a műfajtáknak tehát nincs zárt száma.

A megbízás szerint felhasználni kívánt graffitimondatok – ha megfelelnek a szerzői mű minőség követelményeinek – az irodalom (jellemzően a szépirodalom) körébe eső alkotásoknak minősülnek.

A szerzői jogi védelem fennállásának másik feltétele, hogy az alkotás mint szellemi teljesítmény egyéni, eredeti jellegű legyen. Ez a mű minőség egyetlen „minőségi” követelménye. A védelemnek a mű egyéni, eredeti jellegén kívül más feltétele nincs. Nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélettől [vö. Szjt. 1. § (3) bekezdés, valamint a „Szerzői jogi törvény magyarázata”, Complex, 2006, Budapest, szerk: Gyertyánfy Péter, az Szjt. 1. §-ához fűzött magyarázat.]

Az egyéni, eredeti jelleg vizsgálatánál jelentősége lehet az alkotás terének, amire utal a következő SZJSZT-szakvélemény is: „Elegendő az, hogy a műben az egyéni jelleg valamilyen minimuma megnyilvánuljon, azaz ne legyen teljesen meghatározva a körülmények vagy az alkalmazott eszközök által; legyen legalább minimális tere a különböző megoldások közötti emberi választásnak, továbbá, hogy ne egy meglévő alkotásnak szolgai másolásáról legyen szó.” (SZJSZT-19/2005) Az alkotás tere jelenti tehát a vizsgálat kiindulópontját annak felmérésére, hogy az adott körülmények mennyiben tág, illetve szűk teret biztosítanak az alkotó számára a szerzői mű létrehozására, illetve, hogy az alkotó mennyiben élt egyéni, eredeti módon az adott alkotás tere által kínált lehetőségekkel.

Összességében azt lehet mondani, hogy az egyéni, eredeti jelleg megállapíthatóságának minimálisan az a feltétele, hogy a mű ne legyen más mű szolgai másolása.

A szerzői jogi védelemnek nincs tehát sem lefelé, sem felfelé terjedelmi (mennyiségi) korlátja, bármilyen hosszú vagy bármilyen rövid lehet az irodalmi mű, az utóbbi esetben azzal a feltétellel, hogy a rövid terjedelem ellenére is felismerhetőnek kell lennie az egyéni-eredeti jellegnek, azaz a szellemi alkotótevékenységnek („szubjektív újdonságnak”), ami az egyéni-eredeti jelleg szinonimája.

A bírói gyakorlat szerint (a döntés egy kereskedelmi név egyéb szellemi alkotás minőségét nem látja fennállónak – elvi tartalma azonban itt is irányadó): „Jogi értelemben vett szellemi alkotásról ugyanis csak abban az esetben beszélhetünk, ha az *meghatározott szellemi tevékenység, alkotási folyamat eredménye; már megformált gondolati tartalmat, azonosítható és egyediesíthető gondolatsort, gondolati szövedéket fejez ki. Ahhoz tehát, hogy a ... szellemi alkotás ... védelemben részesülhessen, minimálisan meg kell hogy feleljen annak a követelménynek, hogy felismerhetőek legyenek rajta a szellemi tevékenységből fakadó eredetiség jegyei.*” (BH2005. 209)

Egy film kapcsán azt állapította meg az SZJSZT, hogy a „*szerzői jogi védelemnek nem feltétele a mű hossza, illetve az, hogy a mű ... főcímet, 'vége' főcímet és stáblistát tartalmazzon. A szerzői mű minőséget az sem 'gyengíti' vagy korlátozza, ha az alkotás – adott esetben – műcímmel sem rendelkezik.*” (SZJSZT-23/03)

Az SZJSZT a 03/10 számú véleményében megállapította, hogy „*a 2004-es naptáron szereplő mandala képek melletti üzenetek szerzői jogi védelme szempontjából nincs jelentősége, hogy az írások („Üzenetek”) nem sorolhatók a klasszikus irodalmi műfajok egyikébe sem. ... A védelem megállapítása szempontjából az is közömbös, hogy az írások a mandalák vagy valami más inspiráció hatására születtek. ... A felperes által írt szövegek az emberi lét és az*

univerzum kapcsolatára utaló gondolatok, látomások, külső megjelenési formákon túl mutató dimenziók, amelyek egyéni, eredeti módon papírra vetített 'szövegszerű' megjelenítések. ... Néhány példával illusztrálva: ... „Bolygódon s testedben több a víz, mint a szikla és föld, mint csont és bőr. A vízben a hang jól terjed, mégsem hallasz semmit. A sóhajok hídján oldalazva nem kéne tépelődnöd annyit. A víz nem egyszerűen H2O elemek, atomok, kötések, oldások, élet és halál.”

A szerzői jogi védelem létrejöttével kapcsolatban megállapítható, hogy a védelem a mű megalkotásával keletkezik anélkül, hogy a mű előzetes vizsgálatára sor kerülne [Szt. 9. § (1) bek.]. A szerzői jog esetében a védelem fennállásáról kizárólag a bíróság dönthet.

Végül említést érdemel, hogy a szerzői jogok irodalmi művek esetében a szerző életében és halálától számított hetven éven át részesülnek védelemben [Szt. 31. § (1) bek.].

Az irodalmi graffitik között lehetnek olyan mondatok, amelyek nem rendelkeznek a szerzői mű minőség megállapíthatóságához szükséges, szellemi tevékenységből fakadó egyéni-eredeti jelleggel, ezek ebben az esetben sem szerzői jogi, sem egyéb (polgári jogi) védelem alatt nem állnak.

A Ptk. 86. §-ának (3) bekezdése védi az ún. egyéb szellemi alkotásokat, ha azok még közkinccsé nem váltak, és társadalmilag széles körben felhasználhatóak. A hivatkozott legfelsőbb bírósági döntés (BH 2005. 29.) azonban szerencsére e védelem körét is helyesen az alkotásjelleg felmutató teljesítményekre korlátozta. Emellett – még ha egyéb szellemi alkotásnak is minősülnének a szerzői jogi védelemre nem érdemes graffitik – a védelemből kiesnek, mert közterületi falra írásukkal közkinccsé váltak.

Az e körbe tartozó irodalmi graffitik a közkinccsbe tartoznak, minden jogi kötelezettség nélkül felhasználhatóak, tehát ilyenkor az idézés (forrásmegjelölés) szabályait sem kell alkalmazni.

A fentiekből azonban az is következik, hogy az irodalmi graffitik megjelölt szövegek is lehetnek adott esetben, ha megfelelnek a szellemi tevékenységből fakadó egyéni-eredeti jelleg kritériumainak – ez egyedi elbírálástól függ –, önálló, az irodalom műfajába tartozó szerzői művek.

Ekkor pedig teljes szerzői mű, és nem annak részlete felhasználásáról van szó. Az, hogy a művet falra írva rögzítették, nem érinti a szerzői jogi minősítés kérdését. Az, hogy a graffiti a falon nem marad tartósan rögzítve, azt onnan – a szakirodalomban vitatottan⁵ – bármikor eltávolíthatja a tulajdonos, szintén közömbös a szerzői jogi védelem szempontjából. Az, hogy a falra írt szöveges mű esetében nem lehet tudni, hogy ki a szerzője, csupán legfeljebb azzal a következménnyel jár, hogy a mű ún. árva műnek minősül (lásd alább). Abból pedig,

⁵ Vö. Haimo Schack: Urheber- und Urhebervertragsrecht, 3. Auflage. Mohr & Siebeck, 2005, 360. széljegyszám, p. 169.; Karl Friedrich Fromm, Wilhelm Nordemann: Urheberrecht, 8. Auflage. Verlag Kohlhammer, 1994. § 14, 16. széljegyszám, p. 161.; Gerhard Schricker: Urheberrecht, Kommentar, 3. Auflage. Beck, 2006, § 97, 25/a széljegyszám, p. 1888.

hogy ha az irodalmi graffitit a szerzője vetette „falra” akár a szerző nevének feltüntetésével, akár anélkül, nem lehet olyan következtetést levonni, hogy a szerző hozzájárult volna a mű ingyenes felhasználásához.

(Ha nem a szerző írja falra az irodalmi graffitit, akkor – a körülményektől függően – jogszerű vagy jogszerűtlen, tehát az idézés feltételeit ki nem elégítő idézésről vagy szerzői jogi jogsértésről, vagy jogszerű felhasználásról van szó attól függően, hogy a szerző adott-e ingyenes engedélyt a szöveg felhasználásához.)

Az Szjt. tiltja a szerzői jogról (akár a vagyoni,⁶ akár a személyhez fűződő jogról) való lemondást [Szjt. 9. § (2), (3) bekezdés]. Emiatt az az állítás sem lehet helytálló, hogy a közterületen hozzáférhetővé tett irodalmi graffiti szerzője a műhöz kapcsolódó jogairól lemondott volna, a művet ráutaló magatartással közkinccsé tette volna.

Az Szjt. 16. §-ának (4) bekezdése szerint a díjazásról a jogosult csak kifejezett nyilatkozattal mondhat le. Ha a törvény a felhasználási szerződés érvényességét megszabott alakhoz köti, a díjazásról való lemondás is csak a megszabott alakban érvényes.

Az olyan irodalmi graffiti esetében tehát, amelynek bizonyíthatóan van azonosítható szerzője, illetve a szerzőséget az Szjt. szerint megalapozó vélelem alapján vélelmezhető a szerző személye, a graffiti mint teljes irodalmi mű felhasználása a szerző engedélyéhez, és – hacsak a szerző nem mond le a jogdíjról kifejezetten – jogdíj fizetéséhez van kötve.

A szerzőség megállapítását irodalmi graffiti esetében az alábbi vélelmek segítik.

„Az ellenkező bizonyításáig azt kell szerzőnek tekinteni, akinek a nevét ilyenként a művön a szokásos módon feltüntették. [Szjt. 94/B.§ (1) bekezdés]. ... Ha a szerző nevének feltüntetése elmarad, és önkéntes műnyilvántartás vagy a közös jogkezelő szervezet által az adatbázisába felvett adatról kiállított okirat sem alapoza meg a szerzőségi vélelmet,⁷ az ellenkező bizonyításáig azt kell szerzőnek tekinteni, aki a művet először hozta nyilvánosságra.”

Ha tudható, hogy az irodalmi graffitinak van azonosítható alkotója, azonban a szerző vagy a szerző fellelhetősége nem ismert, az irodalmi graffiti árva műnek minősül, és az árva

⁶ Szjt. 9. § (3) A vagyoni jogok – a (4)–(6) bekezdésekben foglaltak kivételével – nem ruházhatók át, másként sem szállhatnak át, és azokról lemondani sem lehet.

(4) A vagyoni jogok örökölhetők, róluk halál esetére rendelkezni lehet.

(5) A vagyoni jogokat öröklés útján megszerző személyek azokról egymás javára rendelkezhetnek.

(6) A vagyoni jogok a törvényben meghatározott esetekben és feltételekkel átruházhatók, illetve átszállnak. A jogszerző – a jogok átruházására irányuló szerződés eltérő kikötése hiányában – a vagyoni jogokkal a továbbiakban rendelkezhet.

⁷ Szjt. 94/B. § (2) Ha az (1) bekezdés (szerző nevének feltüntetése) nem alkalmazható, az ellenkező bizonyításáig azt kell szerzőnek tekinteni, aki a művet sajátjaként a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalánál önkéntes műnyilvántartásba vetette, és ezt közokirattal igazolja. A mű nyilvántartásba vételéért igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni.

(3) Ha a (2) bekezdés sem alkalmazható, az ellenkező bizonyításáig azt kell szerzőnek tekinteni, aki ezt közös jogkezelő szervezet által a közös jogkezelés alá tartozó művekről, szomszédos jogi teljesítményekről, illetve jogosultakról fenntartott adatbázis [88. § (1) bek. f) 2. pont] alapján kiállított teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolja. Ilyen magánokiratot a közös jogkezelő szervezet önként vállalt szolgáltatásként – alapszabályával összhangban – saját tagja számára, a tag kérésére állíthat ki.

művek engedélyezésére irányuló rendben a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (SZTNH) adhat engedélyt szerzői jogdíj letétele és igazgatási szolgáltatási díj megfizetése ellenében a mű kereskedelmi felhasználására.⁸

Az eljáró tanács megjegyzi, hogy a megbízás szerinti felhasználás esetében az alább leírt engedélyezés üzleti, gazdasági szempontból is megfontolandó (művenként legalább 92 500 Ft igazgatási szolgáltatási díjat és közigazgatási határozatban megállapítandó, előre meg nem határozható összegű szerzői jogdíjat kell fizetni.)

Mivel azonban az összes logikai lehetőséget végig kell tárgyalni a megbízói általános kérdésnek megfelelően, ezért alább összefoglalja az eljáró tanács az árva művek felhasználásának engedélyezési rendjét.

Felteszi az eljáró tanács, hogy az irodalmi graffiti egyszerűs mű. Többszerzős mű esetén a felhasználáshoz szükséges az ismert szerzők engedélye, ha pedig valamennyi szerző ismeretlen (nem lelhető fel), mindegyikre nézve el kell végezni az alábbi keresést.

Ebben az esetben kérelmet kell benyújtani az SZTNH-hoz, és ebben meg kell adni a mű és – ha ez lehetséges – a szerző, több szerző esetén valamennyi szerző azonosítására alkalmas adatait, továbbá meg kell jelölni a felhasználás módját, mértékét, tervezett időtartamát és egyéb olyan körülményeit, amelyek a felhasználási engedély díjának megállapításához szükségesek. A jelen esetben arra kell utalni, hogy borospalackok címkéin/katalógusban történő többszörözésről, és értelemszerűen a borral együtt történő terjesztésről van szó, a felhasználás pedig közvetve jövedelemszerzési, illetve jövedelemfokozási célt szolgál, hiszen a műfelhasználás célja az érintett borok kelendőségének fokozása. Ha a palackok/címkék képei az értékesítés folyamatában az internet útján is elérhetők, akkor felhasználási módként meg kell jelölni a lehívásra hozzáférhetővé tételt is.

A kérelemhez tartozik az ún. „gondos szerzőkutatás” igazolása is. Ez az érintett műtípus (irodalmi graffiti) és a felhasználási mód (lásd az előző bekezdést) figyelembevételével az adott helyzetben általában elvárható intézkedések eredménytelen megtételét jelenti.

Példálózó felsorolás szerint általában elvárható intézkedések a következők (csak az esethez alkalmazható intézkedéseket soroljuk fel): keresés az SZTNH önkéntes nyilvántartása alapján szerkesztett adatbázisban, az interneten hozzáférhető adatbázisokban, a szerző holtilétének megállapítására alkalmas adatbázisokban, továbbá a műtípus szerint érintett, nyilvánosság számára hozzáférhető gyűjtemények adatbázisaiban, tájékoztatás kérése a műtípus szerint szokásos nyilvánosságra hozatal megvalósító szervezetektől (könyv-, illetve folyóirat-kiadók), a mű más felhasználását megvalósító személyektől (pl. graffitigyűjtemények kiadói), hirdetés országos napilapban. További segítséget és iránymutatást nyújt a hivatal honlapján található kutatási adatbázis (http://www.sztnh.gov.hu/szerzoijog/kutatasi_adatbazis.html).

⁸ Szjt. 57/A–57/D. §, 100/2009. (V. 8.) Korm. rendelet az árva mű egyes felhasználásainak engedélyezésére vonatkozó részletes szabályokról.

Olyan mű esetében, amelyről valószínűsíthető, hogy az első nyilvánosságra hozatala nem Magyarországon történt, a gondos keresést megvalósító intézkedéseket a mű első nyilvánosságra hozatala szerinti országban is meg kell tenni, de ez csak akkor várható el, ha ez nem ütközik aránytalan nehézségbe.

Egy kérelemben egy mű felhasználására lehet csak engedélyt kérni. Több műre vonatkozóan közös kérelem akkor nyújtható be, ha a kérelem ugyanazon szerző ugyanazon műtípusba tartozó műveinek azonos felhasználási módjára vonatkozik.

A fizetendő igazgatási szolgáltatási díj kérelmenként 102 500 forint, amely az SZTNH bevétele. Ha a kérelmet formanyomtatványon/elektronikus úton nyújtják be, a díj 92 500 forint. A díjakat a hivatalnak a Magyar Államkincstárnál vezetett 10032000-01731842-00000000 számú előirányzat-felhasználási keretszámlájára átutalással vagy készpénz-átutalási megbízás útján, az azonosítási adatok (az ügyszám, illetve az engedélyszám) és a rendeltetés (jogcím) feltüntetésével, valamint a „311 Kincstári Tranzakciós Kód” megjelöléssel kell megfizetni. Az igazgatási szolgáltatási díjat a kérelem benyújtásával egyidejűleg kell befizetni.

Alakilag és tartalmilag megfelelő kérelem benyújtása esetén az SZTNH határozatban ad ellenszolgáltatást, tehát szerzői jogdíj megállapítása mellett felhasználási engedélyt. Ennek terjedelmét a kérelem keretei között állapítja meg. A felhasználási engedély legfeljebb öt évre szól, a Magyar Köztársaság területére terjed ki, nem kizárólagos, át nem ruházható, további felhasználási engedély adására és a mű átdolgozására nem ad jogot.

A megállapított szerzői jogdíjat a hivatalnál letétbe kell helyezni. A díj letétbe helyezése a felhasználás megkezdésének feltétele. A felhasználást akkor lehet megkezdni, ha a jogdíjat a felhasználó letétbe helyezte az SZTNH Magyar Államkincstárnál vezetett 10032000-01731842-20000002 számú intézményi letéti számlájára átutalással vagy készpénz-átutalási megbízás útján, az azonosítási adatok (az ügyszám, illetve az engedélyszám) és a rendeltetés (jogcím) feltüntetése mellett.⁹

Ha azonban a (4)-es számú iratban az 4. oszlopban olvasható valamelyik irodalmi „graffiti” közösségi alkotás, szájról szájra (pontosabban „graffitiról-graffitira”) terjed, akkor a szerzői jog által védett, konkrétan körülhatárolható szerzői művek közé nem sorolható.

Ehhez kapcsolódóan megjegyezhető, hogy van olyan nézet, amely szerint a graffitik folklorjellegét támasztja alá, hogy számos esetben rendelkeznek egyfajta lírai jelleggel, anonimok, azaz szerzőik ismeretlenek, illetve üzenetük sok esetben valamilyen csoporthoz tartozást fejez ki.¹⁰

⁹ Az eljáró tanács a megbízó által feltett kérdéshez igazodva nem tér ki a szerző előkerülésének jogkövetkezményeire, a határozat visszavonására és arra, hogy a letett díj – figyelemmel arra, hogy azzal a letetvő már nem rendelkezhet – kit illet.

¹⁰ Folklore: an encyclopedia of beliefs, customs, tales, music, and art, 2. kötet. Szerk.: *Thomas A. Green*. ABC-CLIO, Inc., 1997, p. 424–425.

Azt – amint fentebb jeleztük – az eljáró tanács nem tudja megállapítani, hogy melyik irodalmi graffiti esik a folklór körébe, de a vélemény logikai zártsága megköveteli, hogy erre az esetre is kitérjen.

Az ilyen, „graffitiként” nyilvánosságra hozott irodalmi művek a folklór részei, azaz a védelem alanyának hiánya folytán az Szjt. 1. § (7) bekezdése alapján a szerzői jogi védelem alá nem tartoznak.

Az irodalmi graffitik tervezett felhasználásával kapcsolatban a fenti jogi elemzés alapján az alábbi következtetések vonható le.

1. Le kell mondani az irodalmi graffitik tervezett felhasználásáról.
2. Az azonosított szerzőjű irodalmi graffitik szerzőjétől engedélyt kell kérni.
3. Az árvának (helyesebben: elárvultnak) minősülő graffitik esetében az árva mű felhasználásának engedélyezésére irányuló szabályok szerint kell engedélyt kérni.
4. A felhasználó üzleti döntése alapján megkockáztathatja az 1–3. szerinti engedélyek nélküli felhasználást azzal, hogy jogsértés esetén a magát azonosító jogosult a szerzői jogi jogsértés valamennyi jogkövetkezményének alkalmazására (Szjt. 94. §) igényt érvényesíthet. Ezen igények az alábbiak: a jogsértő gazdagodásának a jogosult javára történő elvonása, a jogosult kárának megtérítése, a sérelmes helyzet megszüntetése, a jogsértést megelőző állapot helyreállítása, továbbá a kizárólag vagy elsősorban a jogsértéshez használt eszközök és anyagok, valamint a jogsértéssel előállott dolgok lefoglalása, meghatározott személynek történő átadása, kereskedelmi forgalomból való visszahívása, onnan való végleges kivonása, illetve megsemmisítése.

E körben azonban az mérlegelendő, hogy kártérítési igény érvényesítése esetén a kár be-következtét és mértékét a károsultnak (jogosultnak) kell bizonyítani, aki (ha a szerző hozta nyilvánosságra az irodalmi graffitit) ingyenesen tette művét hozzáférhetővé. Gazdagodási igény érvényesítése esetén pedig – az irodalmi graffiti felhasználásával elért „nyereség” elvonására, vagy egy feltételezett licenciadíj megfizetésére kötelezésre kerülhet sor. Az irodalmi graffiti felhasználásához kapcsolódó nyereség nem kalkulálható (milyen lett volna az árbevétel és tapadó költség viszonya az irodalmi graffiti felhasználása nélkül...), a feltételezett licenciadíj megállapításához pedig nem állnak támpontok rendelkezésre, hiszen a jogosult csak maga használta fel a művét, vagy annak felhasználását ingyenesen engedélyezte. E megfontolások csökkenthetik a jogsértés anyagi (fizetéssel járó) következményeinek a kockázatát.

3.3. Azonosított alkotóval rendelkező művek részleteinek a felhasználása

A megbízó által 3. és 4. alatt csatolt azonosított műrészletek felhasználása esetében a mű minőséget, az e minőség alóli kivételt, valamint az árva mű felhasználásának engedélyezését nem kell vizsgálni. Főszabály szerint a művek azonosítható részeinek felhasználása is enge-

délyköteles az Sztj. 16. § (1) bekezdése¹¹ alapján. A regények, novellák, nyilvánosan tartott beszédek, tehát mindazok a források, amelyből részleteket kíván felhasználni a megbízó, szerzői jogi védelem alatt állnak.

Az engedély és a díjfizetés alól csak a szabad felhasználás, ezen belül is az idézés jelenthet kivételt.

Az idézés a legtipikusabb kivétel a szerző többszörözési¹² joga alól. Nemzetközi szerződéses jogalapja a Berni Unió Egyezmény¹³ 10. Cikkének (1) bekezdése, amely kimondja:

(1) A közönség számára már jogszerűen hozzáférhetővé tett műből történő idézés az elérni kívánt cél által indokolt mértékben megengedett, ha az a bevett szokásoknak megfelel; ideértendő az újságcikkekből és időszakos gyűjteményekből sajtószemle formájában történő idézés is.¹⁴

(2)

(3) Az előző bekezdésekben említett idézés és felhasználás esetén a forrást és a szerző nevét meg kell jelölni, ha ez a név a forrásban szerepel.

Az Európai Unióban, amelynek szerzői jogi irányelvei – ahol erre mód van – meghaladják a Berni Unió Egyezménnyel megvalósított elemi jogközelítést, az ún. Infosoc-irányelv¹⁵ 5. Cikkének 3. d) pontja teszi lehetővé a tagállamok számára az idézés szabad felhasználási esetének szabályozását.

A tagállamok a 2. és a 3. cikkben szabályozott jogok¹⁶ vonatkozásában az alábbi esetekben kivételeket, illetve korlátozásokat állapíthatnak meg:

d) korábban jogszerűen nyilvánosságra hozott műből vagy más, védelem alatt álló teljesítményből történő idézés, például kritikai vagy ismertetési céllal, amennyiben lehetséges, a forrás feltüntetésével – beleértve a szerző nevét is –, továbbá ha felhasználása megfelel a tisztességes gyakorlatnak, a cél által indokolt terjedelemben¹⁷

¹¹ 16. § (1) A szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. E törvény eltérő rendelkezése hiányában a felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető.

¹² A jogszabályi feltételeknek megfelelő idézés az idézett részlet szabad terjesztését, nyilvános előadását és nyilvánossághoz közvetítését is eredményezi.

¹³ 1975. évi 4. törvényerejű rendelet az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény Párizsban, az 1971. évi július hó 24. napján felülvizsgált szövegének kihirdetéséről.

¹⁴ Ez az ún. kleines Zitat, vagyis az idézett művek kis részleteire vonatkozó „szabad átvételi” jog, szemben az itt nem idézett (2) bekezdésben szabályozott, a jelen ügyben nem releváns ún. grosses Zitat, amely nagyobb részletek és kisebb terjedelmű egész művek átvételét teszi lehetővé oktatási célra.

¹⁵ 2001/29/EK irányelv az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról.

¹⁶ Többszörözés és nyilvánossághoz közvetítés, ideértve a lehívásra hozzáférhetővé tételt is (de l. a 9. lábjegyzet szerinti magyarázatot).

¹⁷ Elemzését I. Michel M. Walter, Silke von Lewinski (szerk): European Copyright Law. A commentary. Oxford University Press, 2010. 11.5.58. széljegyszám, 1049, 1050.

A megbízás maga is hiánytalanul sorolja fel a megengedett idézés feltételeit, amelyek meg-
egyeznek az Szjt. nemzetközi szerzői jogi, uniós jogi alapjaiban, és az Szjt.-ben. E feltételeket
azonban az eljáró tanács a megbízótól némileg eltérően értékeli.

Az idézéshez átvető/idéző mű szükséges.

Az átvető alkotás szerzői műként való minősítésének feltétele azért áll fenn, mert az idé-
zés kizárólag „alárendelt szerepet” játszhat a teljes műben. Ebből következik, hogy az átvető
műnek – az idézett műhöz képest – egyfajta önállósággal kell rendelkeznie azáltal, hogy
domináns módon járul hozzá a teljes mű egyéni, eredeti jellegéhez.¹⁸ Az idézés tehát kizá-
rólag kiegészítő szerepet tölthet be, és nem szolgálhat a teljes mű egyéni, eredeti jellegének
alapjául, csupán annak jellegét „erősítheti”. Ha a borospalack címkéje megfelel a szerzői mű
kritériumainak, akkor alkalmas az idézet befogadására. Az elterjedőben levő kereskedelmi
szokások szerint az ételek, italok kelendőségét fokozó különböző „írások” (például étlap,
boroscímke) képesek az irodalmi művek idézetként történő befogadására.

A borospalack címkéjének közigazgatási szabályok alapján kötelező tartalma¹⁹ jelentősen
csökkenti a címke tervezőjének (grafikusának) alkotói játéktérét, amíg azonban marad ilyen
alkotói játéktér, és azt több módon lehet kitölteni, addig fennáll a szerzői mű alkotásának
lehetősége.

A felhasználó akként biztosíthatja leginkább, hogy a borospalack címkéje szerzői mű le-
gyen, illetve jogszavatossági igénye keletkezzen, ha a címke mégsem szerzői mű, hogy a cím-
két grafikussal megtervezetti. Emellett a mű elkészítésére és felhasználására kötött, írásba
fogalt felhasználási szerződésbe jogszavatossági kikötést iktat, amelyben a mű szerzője ki-
jelenti, hogy a szerződés alapján készített mű(vek) a saját szellemi alkotásai, egyéni-eredeti,
nem másolt művek, és azok felhasználása harmadik személy semmilyen szellemi tulajdon-
jogi vagy egyéb kizárólagos jogát nem sérti. Ha a szerző közreműködőt is igénybe vesz,
akkor e nyilatkozat hatályának a közreműködőre is ki kell terjednie.

Idézni csak az átvető mű célja által indokolt terjedelemben szabad.

„Ebből az következik, hogy az idézés fő feltétele az idézési cél. Ez lehet a tartalom ma-
gyarázata, kritikus hivatkozás, saját álláspont alátámasztása, mű mottója, önálló variáció
kiinduló pontja, tiszteletadás stb.”²⁰ Az idézési cél meglétét, sőt, a magyar kommentárnál

¹⁸ Schrick: i. m. (5), § 51., 1–30. szeljegyszám, p. 1021–1036.

¹⁹ 2004. évi XVIII. törvény a szőlőtermesztésről és a borgazdálkodásról, 31. §. 127/2009. (IX. 29.) FVM
rendelet a szőlészeti és a borászati adatszolgáltatás, valamint a származási bizonyítványok kiadásának
rendjéről, továbbá a borászati termékek előállításáról, forgalomba hozataláról és jelöléséről, IV. rész;
607/2009/EK Bizottsági Rendelet a 479/2008/EK tanácsi rendeletnek a bizonyos borászati termékekre
vonatkózó oltalom alatt álló eredetmegjelölések és földrajzi jelzések, hagyományos kifejezések, valamint
e termékek címkézése és kiserelése tekintetében történő végrehajtására vonatkozó egyes részletes sza-
bályok megállapításáról.

²⁰ A szerzői jogi törvény magyarázata. Gyertyánfy Péter (szerk.), Complex, 2006, a 34. § (1) bekezdéséhez
fűzött magyarázat.

szűkebb meghatározását a magyarral azonos elvi alapon álló német és osztrák szerzői jogi törvény magyarázatai, és az uniós szerzői jog magyarázata támasztja alá.²¹ A német nyelvű források azt az indokolt célt az idézés ún. „Belegfunktion”-jának tekintik, az uniós szerzői jogi magyarázat pedig kifejezetten felsorolja a kritika, értékelés vagy hasonló célokat.

Olyan esetben tehát, ahol az idézéshez stílusbeli funkció párosul, és annak célja az „átvevő mű” fogyasztói, felhasználási értékének növelése (pl. boroscímke esetében az üveg esztétikai kinézetének javítása), az idézett mű jogosultjának a felhasználáshoz fűződő érdeke nem hagyható figyelmen kívül. Ez azt jelenti, hogy az idézés nem vezethet az idézett műrészlet és a mű közötti közvetlen konkuráláshoz, éppen ezért nem megengedett egy mű lényeges tartalmának átvétele sem.²² Ehhez kapcsolódik, hogy az idézet terjedelme a cél által meghatározott, azaz a cél szab határt az idézett műrészlet terjedelmének.²³ Ezt támasztja alá az Infosoc-irányelv 5. Cikk (5) bekezdésében foglalt ún. háromlépcsős teszt rendelkezése is, miszerint „Az (1), a (2), a (3) és a (4) bekezdésben foglalt kivételek és korlátozások [így az idézés is] kizárólag olyan különös esetekben alkalmazhatók, amelyek nem sérelmesek a mű vagy más, védelem alatt álló teljesítmény rendes felhasználására, és indokolatlanul nem károsítják a jogosult jogos érdekeit.” Az idéző és az idézett mű között gondolati kapcsolat szükséges: az idézet vagy támassza alá az idéző mű mondanivalóját, vagy legyen azzal ellentétes, vagy az idéző mű értékelje (pozitívan vagy negatívan) az idézett művet, vagy álljon fenn más logikai/gondolati kapcsolat az idéző és az idézett mű között. Röviden: az idézet „szolgálja” az idéző művet.

Az eljáró tanács a leírt gondolati kapcsolatot nem tudta feltárni a (3) alatt csatolt címkék vizuális megjelenítése és a címkéken található idézetek között. Az eljáró tanács lehetségesnek tartja, hogy a borfogyasztási kultúrához fűződő, társadalmi, szellemi vonatkozások megteremtik e gondolati kapcsolatot. Azt mindenesetre rögzíti az eljáró tanács, hogy az idézés csak akkor jogszerű, ha van jogszerű idézési cél (gondolati kapcsolat) az idéző és az idézett mű között.

Az indokolt terjedelem, azaz a feltétel, hogy az idézett mű terjedelme megfeleljen az idézési célnak, és az idézés tartalmi hűsége abban az esetben, ha a (3) és (4) alatt csatolt iratokban közölt szövegrészletek pontosak, a jelen ügyben fennáll, feltéve, hogy a borospalack címkéje szerzői mű. Védett művekből idézni csak műrészletet lehet, soha nem a mű egészét. E követelménynek a tényállás megfelel.

²¹ Vö. Schack: i. m. (5), 329. széljegyszám, p. 156. 487–495. széljegyszám, p. 222–225.; Fromm–Nordemann: i. m. (5), § 51, 1.5. széljegyszám, p. 371–377.; Schricker: i. m. (5), § 51., 1–30. széljegyszám, p. 1021–1036.; Michel M. Walter: Österreichisches Urheberrecht. Handbuch I. Verlag Medien & Recht, Wien, 2008, 1122–1133., p. 537–542.; Walter, Lewinski (szerk): i. m. (17), 11.5.58. széljegyszám, 1049, 1050.

²² urheber.recht systematischer kommentar zum urheberrechtsgesetz, Manz, 2008. szerk: Guido Kucsko, a 46. §-hoz fűzött magyarázat.

²³ European Copyright Law. Szerk.: Thomas Dreier, Kluwer Law International, 2006, az Infosoc-irányelv 5. cikkéhez fűzött magyarázat, p. 379.

A forrás megjelölésének ki kell terjednie a szerző nevére is, ha ezt a forrás tartalmazza. Amikor a borospalack címkéjén irodalmi műből vagy filmből származó idézet szerepel, alappal állítható, hogy a forrás (könyv, illetve film hordozója) tartalmazza a szerző nevét (film esetében a rendezőt kell a magyar szerzői jogi szabályok értelmezése alapján „fő” szerzőnek tekinteni).

Emiatt az eljáró tanács véleménye az, hogy az idézés szabályainak csak akkor tesz eleget a jelen ügyben a felhasználó, ha az azonosított művek esetén a mű címét és a forrás által megnevezett szerző nevét is feltünteti.

4. Válasz a megbízó által feltett kérdésre

Kérdés:

Figyelemmel a kereskedelmi célú felhasználásra, azt a kérdést tette fel, hogy terheli-e a felhasználót bármilyen kötelezettség az idézetek felhasználásával kapcsolatban, és ha igen, ennek mi a tartalma? A kérdés kiegészítésében a megbízó megjelölte, hogy a kérdés kifejezetten a mellékelt boroscímkékre, illetve az azokon feltüntetett, mellékelt idézetekre irányul.

Válasz:

1. Az irodalmi graffitik között lehetnek olyan mondatok, amelyek nem rendelkeznek a szerzői mű minőség megállapíthatóságához szükséges szellemi tevékenységből eredő egyéni-eredeti jelleggel, ezek ebben az esetben sem szerzői jogi, sem egyéb (polgári jogi) védelem alatt nem állnak.

Az e körbe tartozó irodalmi graffitik a közkincsbe tartoznak, minden jogi kötelezettség nélkül felhasználhatók, tehát ilyenkor az idézés (forrásmegjelölés) szabályait sem kell alkalmazni.

2. Az olyan irodalmi graffiti esetében, amelynek bizonyíthatóan van azonosítható és fellelhető szerzője, illetve a szerzőséget az Szjt. szerint megalapozó vélelem alapján vélelmezhető a szerző személye, a graffiti mint teljes irodalmi mű felhasználása a szerző engedélyéhez, és – hacsak a szerző nem mond le a jogdíjról kifejezetten – jogdíj fizetéséhez van kötve.

3. Ha tudható, hogy az irodalmi graffitinak van azonosítható alkotója, azonban a szerző vagy a szerző fellelhetősége nem ismert, az irodalmi graffiti árva műnek minősül, és az árva művek engedélyezésére irányuló rendben az SZTNH adhat engedélyt szerzői jogdíj letétele és igazgatási szolgáltatási díj megfizetése ellenében a mű felhasználására.

4. Ha azonban a megbízó által csatolt iratokban felsorolt valamelyik irodalmi „graffiti” közösségi alkotás, szájról szájra (pontosabban „graffitiról-graffitira”) terjed, akkor a szerzői jog által védett, konkrétan körülhatárolható szerzői művek közé nem sorolható. Ebben az esetben semmiféle kötelezettséggel nem jár az ilyen irodalmi graffiti felhasználása.

5. Ha a felhasználni kívánt szöveg azonosított szerzői mű részlete, arra az idézés szabályai vonatkozhatnak az alábbi feltételek együttes megléte esetén:

5.1. Az idézéshez átvevő/idéző mű szükséges. A borospalack címkéje nem minden esetben felel meg a szerzői mű kritériumainak. A borospalack címkéjének közigazgatási szabályok alapján kötelező tartalma²⁴ jelentősen csökkent a címke tervezőjének (grafikusának) alkotói játékterét, amíg azonban marad ilyen alkotói játéktér, és azt több módon lehet kitölteni, addig fennáll a szerzői mű alkotásának lehetősége.

5.2. Idézni csak az átvevő mű célja által indokolt terjedelemben szabad. Az idézés csak akkor jogszerű, ha van jogszerű idézési cél (gondolati kapcsolat, vélemény, kritika, saját gondolat alátámasztása stb.) az idéző és az idézett mű között.

5.3. Az idézés szabályainak csak akkor tesz eleget a jelen ügyben a felhasználó, ha az azonosított művek esetén a mű címét és a forrás által megnevezett szerző nevét is feltünteti.

Dr. Bacher Vilmos, a tanács elnöke
Dr. Faludi Gábor, a tanács előadó tagja
Dr. Hepp Nóra, a tanács szavazó tagja

* * *

ÉPÜLET ÁTTERVEZÉSÉNEK SZERZŐI JOGI KÉRDÉSEI

SZJSZT-09/11

Magánmegkeresés

A megkereső által feltett kérdések

1. Kell-e a K. Építész Stúdió Kft., illetve a szerző engedélye az ELMŰ-épület jelenleg műhelyként, illetve raktárként használt földszinti helyiségeinek megszüntetéséhez, és ennek helyén kiállítótér kialakításához?
2. Kell-e a K. Építész Stúdió Kft., illetve a szerző engedélye az ELMŰ-épület jelenleg közösségi térként (kiállítóterek, büfé, múzeumshop, pénztár, információ, ruhatár, mozgássérült lift, múzeumpedagógiai előadó) használt földszinti részének kisebb átalakításához?

²⁴ 2004. évi XVIII. törvény a szőlőtermesztésről és a borgazdálkodásról, 31. §.; 127/2009. (IX. 29.) FVM rendelet a szőlészeti és a borászati adatszolgáltatás, valamint a származási bizonyítványok kiadásának rendjéről, továbbá a borászati termékek előállításáról, forgalomba hozataláról és jelöléséről, IV. rész; 607/2009/EK Bizottsági Rendelet a 479/2008/EK tanácsi rendeletnek a bizonyos borászati termékekre vonatkozó oltalom alatt álló eredetmegjelölések és földrajzi jelzések, hagyományos kifejezések, valamint e termékek címkézése és kiserelése tekintetében történő végrehajtására vonatkozó egyes részletes szabályok megállapításáról.

3. Kell-e a K. Építész Stúdió Kft., illetve a szerző engedélye az ELMŰ-épület déli oldalán található, korábban garázkapuként használt kapuk egyikének időszakos bejáratként történő megnyitásához?
4. Kell-e a K. Építész Stúdió Kft., illetve a szerző engedélye az ELMŰ-épület pinceszintjének műhelyként, illetve raktárként történő beépítéséhez?
5. Kell-e a K. Építész Stúdió Kft., illetve a szerző engedélye a K. Építész Stúdió Kft. által az ELMŰ-épület 2007/2008-as fejlesztése során elkészített és a BTM-nek átadott tervek (engedélyezési, kiviteli, megvalósulási tervek) használatához az ELMŰ-épület továbbtervezése céljára?
6. Kell-e a K. Építész Stúdió Kft., illetve a szerző engedélye az egykori római városfal helyén kialakítandó kőtár, látogatófogadó, illetve kerítés kialakításához?

A szakvélemény szempontjából releváns tényállás

A megkereső 2005-ben kapta meg a korábban az ELMŰ tulajdonában álló épület és az ehhez tartozó telek használati jogát, fenntartó és tulajdonos a Fővárosi Önkormányzat.

A megkereső 2006 áprilisában „Tervezési és felhasználási szerződés engedélyezési terv készítéséhez” és „Tervezési és felhasználási szerződés kiviteli terv készítéséhez” címen szerződéseket kötött a K. Építész Stúdió Kft.-vel (a továbbiakban: K.), majd a kiviteli szerződést 2006. június 29-én módosították.

A szerződések az ELMŰ-épület keleti homlokzatának átépítésére, új bejárat nyitására, valamint az épület földszintjének belső – részben a látogatók által használt közösségi terek, részben üzemi rész – kialakítására vonatkoztak. A tervek elkészültek, majd 2007 és 2008 folyamán két ütemben a beruházás is megvalósult, megépült az új bejárat, megtörtént az épület földszintjének kialakítása, és a pincében két kis üzemi helyiség épült.

2009-ben a megkeresőnek újabb fejlesztésekre nyílt lehetősége, s a K.-val 2009. szeptember 22-én „Tervezési és felhasználási szerződés engedélyezési terv készítéséhez” című, majd 2010. március 22-én „Tervezési és felhasználási szerződés kiviteli terv készítéséhez” elnevezésű megállapodást kötött.

A tervek elkészültek, az egykori városfal helyén a fal egy részének művészi újraépítése történt volna két toronnyal, beépítésre került volna az új városfal és az ELMŰ-épület közötti terület egy része (virtuális élménytér). Egy római kori építmény helyén felépült volna a „Festő háza” nevű új épület, továbbá sor került volna a parkoló megfelelő kialakítására, az egyik toronyban látogatófogadó helyiséget alakítottak volna ki, egy üres területen pedig játszóteret helyeztek volna el.

Az elkészült kiviteli tervek alapján kiírt közbeszerzési eljárás eredménytelen lett, mert a tervek megvalósítása a rendelkezésre álló pénzüsszeegnél sokkal nagyobb költséget jelentett volna.

A megkereső részben a fentiek okán, részben az időközben megváltozott körülmények miatt (a műszaki tartalom módosítás tervezése után) 2011. február 4-én új meghívásos tervezői közbeszerzési eljárást hirdetett a K. meghívásával.

Az új elképzelések lényege az volt, hogy – mivel az ELMŰ az épület teljes pincéjének a megkereső részére történő átadását vállalta 2011. június 30-ig – a megkereső a pince raktárként és műhelyként történő beépítését kívánta, mert ezáltal a jelenleg a földszinten található raktár és műhely helyén kiállítótér alakítható ki. Az ELMŰ-épület és az egykori városfal közötti terület beépítése elmaradna, s az egész beruházás alacsonyabb költségből lenne megvalósítható.

A tervezői közbeszerzési eljárás érvénytelen lett, a K. ajánlata nem felelt meg az ajánlat-tételi felhívásban és a dokumentációban meghatározott feltételeknek. A megkereső a sikertelen közbeszerzési eljárás miatt újabb eljárást kíván meghirdetni a tervek részben újból történő elkészítésére, az alábbiakra vonatkozóan:

- az ELMŰ-épület földszintjén jelenleg raktárként és műhelyként funkcionáló helyiségek kiállítótérre alakítására,
- a földszinti közösségi terek kisebb átalakítására,
- a 2007–2008-as átépítés során nem érintett déli homlokzaton lévő egyik garázskapu megnyitásával időszakos bejárat megnyitására,
- az alagsorban üzemi helyiségek kialakítására,
- az egykori városfal helyén városfalat mintázó kőfal, mögé kőtár és látogatófogadó épület, valamint csatlakozó kerítés megtervezésére, de nem a K. 2010-es tervei alapján, hanem a régi kőtár formája szerint.

A megkereső és a K. között létrejött, már hivatkozott tervezési és felhasználási szerződések rögzítik, hogy a megkereső a „terveket másnak nem engedheti át”, továbbá a „Tervező kizárólagos felhasználási jogot enged abból a célból, hogy a Megrendelő a Tervező által készített tervek alapján megvalósítsa a nevesített épületeket”.

Az eljáró tanács szakvéleménye

Az egyes kérdésekre adandó válaszok előtt az eljáró tanács előre kívánja bocsátani, hogy a feltett kérdések közül az első és a második még el nem készült módosítások tekintetében kér véleményt, ami jelentősen megnehezíti és bizonytalanná teheti a válaszokat, így ezeknél megkíséreljük több irányból is vizsgálni a lehetőségeket.

Azt is előre kell bocsátani, hogy a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) az építészeti alkotásokra, azok terveire sajátos szabályokat is megfogalmaz, azok használati funkciójára tekintettel. A szerzői jog e területén gyakoribb a tulajdonjog és a szerzői jog ütközése is, mint olyan területeken, ahol az egyedi műpéldány értéke nem olyan jelentős, lásd kotta, könyv.

Végül a megkereső nem szólt arról a kérdésről, hogy az ELMŰ-épületnek volt/van eredeti tervezője is, a K. már az ő művét dolgozta át, s ennek körülményeiről nincs információ a megkeresésben.

Ad 1. Az ELMŰ-épület földszintjének 2007. és 2008. évben készült terveiből az állapítható meg, hogy a K. – a megkereső elképzeléseinek és akkori lehetőségeknek megfelelően – a földszint egy részén megtervezte a látogatók által használt közösségi tereket (kiállítóterek, büfé, múzeumshop, előadóterem, recepció, mellékhelyiségek), s 2008-ban a raktár- és a karbantartóhelyiségeket is. Ez utóbbiaknál (funkciójuknak megfelelően) kevés változtatás történt az eredeti állapothoz képest.

A beruházás megvalósult, s most a korábban raktárként és karbantartóhelyiségként használt helyiségeket kívánja a megkereső kiállítóterként hasznosítani.

Az Szjt. 13. §-a értelmében „A szerző személyhez fűződő jogát sérti művének mindenfajta eltorzítása, megcsonkítása vagy más olyan megváltoztatása vagy megcsorbitása, amely a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmes.” A 67. § (1) bekezdése értelmében pedig „A mű jogosulatlan megváltoztatásának minősül az építészeti alkotás ... tervének a szerző hozzájárulása nélkül történő olyan megváltoztatása, amely a külső megjelenést vagy a rendeltetés-szerű használatot befolyásolja.”

Az ismertetett előzményekből vélelmezhető, hogy a K. nem járulna hozzá a megváltoztatáshoz, a jövőbeli új tervezői beavatkozást pedig nehéz megítélni. Az azonban vélelmezhető, hogy a külső megjelenést nem befolyásolná a változtatás, míg a jelenlegi használatot igen, más rendeltetést adva a helyiségeknek. E megváltozott rendeltetés viszont jobban összefűzné a már eddig elkészült földszinti – a látogatók számára nyitva álló – helyiségekkel az újonnan létrejövő kiállítótereket, tehát joggal merül fel az a kérdés, hogy nem lehet-e/nem lesz-e sérelmes az eddigi tervek alkotójára nézve a beavatkozás.

Itt érkezünk el a szerzői jog és a tulajdonjog ütközéséhez, hiszen a tulajdonos polgári jog által védett joga tulajdonának használata, s a használat érdekeinek megfelelő megváltoztatása, a tulajdonával való rendelkezés joga (Polgári Törvénykönyv 98–99–112. §-a).

E két erős, alkotmányos védelemben részesülő jog ütközése az építészeti területen nem ritka, így a Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei közül is több foglalkozik vele, s töretlen az a vélemény, hogy csak az érdekek összemérésével dönthető el a kérdés.

Az SZJSZT-01/06 ügyszámú ügyben készült szakértői vélemény ezen összeütközést a következő módon látja feloldhatónak: „... eseti jogalkalmazói döntés szükséges arról, hogy a szerzői jog 'kívülről', azaz a tulajdonjog által korlátozható-e, és ha igen, milyen mértékben, illetve konkrét esetben milyen módon. A döntést a jogalkalmazó az adott esetben jelentőséggel bíró személyes érdekek összemérésével döntheti el, figyelemmel a tulajdonjog és a szerzői jog háttérben álló általános, illetve az adott esetben konkrétan is felmerülő társadalmi érdekre is. Az érdekek összemérése csak a tárgyi jog síkján történhet meg, tehát csak akkor, ha a tárgyi

jug erre kaput nyit. Ez pedig a kizárólagos jogok gyakorlására is irányadó, mind a dologi jogi tulajdonjogra, mind az Szjt. 3. § útján a szerzői jogra is vonatkozó magánjogi alapelvei közös rendelkezés, a rendeltetésszerű joggyakorlás elve, és ez elvbe ütköző joggyakorlásra előírt jogkövetkezmény alkalmazása.”

A Legfelsőbb Bíróság BH 427.2005 szám alatt közzétett határozata indoklásában kifejtette, hogy *„annak megítélésénél, hogy egy építmény mint szerzői jogi védelem alá eső építészeti alkotás megváltoztatása (átépítése, átalakítása) jogosulatlanul történik-e, abból kell kiindulni, hogy a szerzői jog gyakorlása nem ütközhet a tulajdonosnak – a Ptk. 99. §-ában biztosított – s dolog célszerű zavartalan használatához fűződő jogával. A tulajdonost megilleti az a jogosultság, hogy a tulajdonában álló épületet – ha annak igénye, illetve szükségessége a részéről felmerült – átépítse (annak építészeti kialakítását, rendeltetését stb. megváltoztassa). ... Ha tehát egy építészeti alkotást létrehozó tulajdonosi... igény... megváltozott, a tervező a szerzői jogára hivatkozással nem akadályozhatja meg az épület mindenkori tulajdonosát az objektum átépítésében... és nem kifogásolhatja azon az alapon, hogy ez értelemszerűen az általa készített tervektől való eltérést jelent.”*

Esetünkben a megkereső szándéka szerint az értékes földszinti területen a raktár és műhely helyén kiállítótereket kíván létrehozni, miután azokat módjában áll a pincében elhelyezni. E körülmény azt mutatja, hogy méltánylandó a szándéka, s a szerzői joggal való ütközésnél a tulajdonosi/használói érdek az erősebb.

Ad 2. E kérdés megválaszolásánál is egy még nem ismert, jövőbeli, új tervezői beavatkozást kellene megítélni. A „kisebb” beavatkozás is lehet sérelmes a szerzőre, a mérték nem feltétlenül releváns aspektus ebben az esetben. Az átalakítás tényleges mértékét csak a tervekből lehetne kiolvasni, de ezek csak a jövőben készülhetnek el.

Mérlegelendő, hogy a tervezett kisebb átalakítások beleférnek-e az Szjt. 50. §-ába: *„Ha a szerző a mű felhasználásához hozzájárult, a felhasználáshoz elengedhetetlen vagy nyilvánvalóan szükséges, a mű lényegét nem érintő változtatásokat köteles végrehajtani. Ha e kötelezettségének nem tesz eleget, vagy nem tud eleget tenni, a felhasználó a változtatásokat hozzájárulása nélkül is végrehajthatja.”*

A CompLex jogtár kapcsolódó magyarázata szerint: *„Ez a szabály azonban szűken értelmezendő: a legkisebb olyan változtatás ugyanis, ami a felhasználáshoz nem elengedhetetlen, átdolgozásnak minősül (Szjt. 29. §), és a szerző engedélyéhez kötött.”*

Itt azonban visszaérkezünk a tulajdonosi és a szerzői jog ütközésének részletes magyarázatához (ad 1.), amelyet nem kívánunk megismételni. Véggökövetkeztetésünk azonos az ott megfogalmazottal.

Ad 3. A korábban garázkapuként használt, most belülről gipszkartonnal takart kapu megnyitásának jogi akadályát nem látjuk, az nem is érint a K. által készített tervet. De még ha

érintene is, a kapu eredeti, rendeltetésszerű használatához tartozik, hogy kinyissák. Ennek eldöntése a használó kompetenciája. A megkereső leírása szerint a belső gipszkarton takarón túl más, építészetiileg értékelhető körülmény nincs, így a szerző jogsérelme nem vélelmezhető.

Ad 4. A megkereső által csatolt tervek szerint a pinceszinten a K. minimális tervezést végzett, a terv nagy részén „nem tervezési terület” felirat szerepel. Amennyiben az új tervek a korábban a K. által tervezett részeket nem érintik, annak eddigi rendeltetésszerű használatát nem befolyásolják, a megkereső jogában áll a „nem tervezési terület”-re terveket készíttetni, oda műhelyeket és raktárakat terveztetni. A külső megjelenés befolyásolásáról fogalmilag nem lehet szó, hiszen terepszint alatti épületrészekről van szó. Amennyiben pedig érintenek a K. által tervezett és megvalósult részeket, végkövetkeztetésünk azonos az 1. pontban megfogalmazottal.

Ad 5. A K. által az ELMŰ-épület 2007/2008-as fejlesztése során elkészített és a megkeresőnek átadott engedélyezési, kiviteli, megvalósulási tervek felhasználásához kell a K. engedélye az ELMŰ-épület továbbtervezése céljára.

A megkötött tervezési és felhasználási szerződések értelmében a tervek másnak nem engedhetők át, azok felhasználása célhoz kötött, az épület (beruházás) megvalósítását szolgálják.

Az Sztj. 42. § (1) bekezdése értelmében „*Felhasználási szerződés alapján a szerző engedélyt ad művének a felhasználására ...*”, a (2) bek. értelmében „*A felhasználási szerződés tartalmát a felek szabadon állapítják meg*”. A 43. § (1) bek. szerint „*A felhasználási szerződés csak kifejezett kikötés esetén ad kizárólagos jogot. Kizárólagos felhasználási engedély alapján csak a jogszerző használhatja fel a művet*”, a (3) bek. szerint „*A felhasználási engedély korlátozható valamely ... felhasználási módra*”.

Az Sztj. 46. § (1) bek. szerint „*A felhasználó az engedélyt harmadik személyre csak akkor ruházhatja át, illetve csak akkor adhat harmadik személynek további engedélyt a mű felhasználására, ha azt a szerző kifejezetten megengedte*”. Esetünkben kifejezetten megtiltotta.

Sztj. 47. § (1) bek.: „*A felhasználási engedély csak kifejezett kikötés esetén terjed ki a mű átdolgozására.*”

Mindez nem vonatkozik az engedélyezési tervek alapján más tervezővel kiviteli tervek készítésére, hiszen az ilyen tervek készíttetése a terv rendeltetésszerű használata. Esetünkben azonban az engedélyezési tervek alapján a kiviteli terveket a K. 2007/2008-ban már elkészítette, s most az engedélyezési tervek továbbterveztetése (átdolgoztatása) – más által – a kérdés.

Ad 6. A megkereső leírása szerint a K. által készített városfal- és kiállítótérterveket nem fogják felhasználni, nem azokat kívánják átdolgozni vagy továbbtervezni, hanem teljesen

új, a jelenlegi pénzügyi lehetőségekhez méretezett egyszerűbb tervek kívánnak készíttetni (kerítés, kőtár, látogatófogadó helyiség).

A megkeresés szerint az új tervek alapján létrejövő beruházás nem is kapcsolódik a korábbi, a K. által tervezett és megvalósult beruházáshoz (az ELMŰ-épület keleti homlokzatán történt hozzáépítések), így módon a K. engedélye nem szükséges az új tervek elkészítéséhez, a beruházás megvalósításához.

*Dr. Gyertyánfy Péter, a tanács elnöke
Dr. Győri Erzsébet, a tanács előadó tagja
Jékely Zsolt, a tanács szavazó tagja*

* * *

CÍM SZERZŐI JOGI VÉDELME

SZJSZT-11/11

Magánmegkeresés

A megkereső által feltett kérdések

1. A pénzügyi szolgáltatásokat reklámozó hirdetésben szereplő „Ahogy lesz, úgy lesz. Vagy mégsem?” szöveg
 - a) vonatkozásában megállapítható-e, hogy az G. dalának címe.
 - b) szerzői jogi védelemben részesül-e?
2. Jogszabályt sértett-e a B. azzal, hogy a szöveget felhasználási jog nélkül használta fel?
3. Megilleti-e a felhasználási díj az U. Ü.-t a B.-től?

Az eljáró tanács szakvéleménye

Előzetes megjegyzések

1. Az eljáró tanács szükségesnek tartja rögzíteni, hogy a szakértői vélemény kialakításának alapját kizárólag a megkeresés és annak mellékletei képezték, nem ismeretes, hogy a megkereső és az U. Ü. folytatott-e további levelezést az ügyben.

2. A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. [Szt. 101. § (3) bek.] alapján a Szerzői Jogi Szakértő Testület felkérésre peren kívül is adhat szakvéleményt a felhasználási jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésekben.

A szakvélemény alapját képező tényállás

Az I. B. az I. Csoport tagjaként 2010 őszén kampányt indított pénzügyi szolgáltatásainak reklámozására, amelynek során a külföldi anyacég által megadott headline-változatokból a *Que sera sera. Or not?* szóösszetételt választotta. A fordítást is az I. Csoport végezte, a megkereső által pontosított, a magyar kampányban felhasznált szöveg a következő:

„Ahogy lesz, úgy lesz. Vagy mégsem?”

A hirdetés belföldön repülőtéren, köztereken, valamint online fórumokon jelent meg a pénzügyek megtervezését reklámozva.

A kampány után G. képviselőjeként az U. Ü. azzal fordult az I. B.-hez, hogy az „Ahogy lesz, úgy lesz,” szlogen megegyezik az általa képviselt szerző dalának címével, ezért véleménye szerint annak reklámmegjelenéséhez felhasználási szerződést kell kötni, és jogdíjat fizetni.

Az U. Ü. álláspontja szerint a hivatkozott cím mint a mű sajátos címe az Szt. 1. § és 16. § (2) bek. alapján szerzői jogi védelemben részesül.

Az eljáró tanács válasza

Ad 1a–b)

A mű címének szerzői jogi védelme

A szerzői jogi oltalom feltételei az Szt. szerint a következők:

„1. § (1) Ez a törvény védi az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat.

(2) Szerzői jogi védelem alá tartozik – függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e – az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása ...

(3) A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.”

A törvény 1–9. §-ához, az 1. § (3) bekezdéséhez fűzött miniszteri indoklás szerint a szerzői jogi védelemnek a mű „*egyéni, eredeti jellegén kívül más feltétele nincs, és nem is lehet.*”

Az Szt. 16. § (2) bekezdés alapján a szerző engedélye szükséges a mű sajátos címének felhasználásához is, tehát a cím önállóan is lehet a szerzői jog tárgya. Az egyéni, eredeti jelleg

mint a szerzői jogi védelem feltétele a címek esetében is követelmény, ezért csak a sajátos cím állhat szerzői jogi oltalom alatt.

Az Szjt. 4. § (2) bekezdés kimondja, hogy szerzői jogi védelem alatt áll többek között más szerző művének fordítása is, ha annak egyéni, eredeti jellege van.

A fordítás származékos mű, tehát csak akkor lehet szerzői jogilag védett, ha az annak alapjául szolgáló mű szerzői műnek minősül.

Az eljáró testület tudomása szerint G. szerző 1956-ban kiadott „Ahogy lesz, úgy lesz” című dala az amerikai Livingston–Evans szerzőpáros dalának fordítása. A kérelmező reklámszövegében szereplő mondat kiegészül a „Vagy mégsem?” kérdőmondatlall, mely a pénzügyi szolgáltatás reklámozásával összefüggésben ad speciális jelentést a szlogennek, s mint ilyen semmiképpen sem tekinthető azonosnak a hivatkozott dal címével.

A tárgybeli esetben sem az idegen nyelvű cím, sem annak magyar fordítása nem minősül egyéni, eredeti jellegűnek, a lefordított cím nem áll szerzői jogi oltalom alatt az alábbiak miatt.

A megkeresésben foglalt hivatkozásokat, érveket is figyelembe véve az eljáró tanács megállapította, hogy:

1. az eredetileg 1956-ban „Que sera sera (Whatever Will Be, Will Be)” című Livingston–Evans szerzeményt Alfred Hitchcock „The Man Who Knew Too Much”, „Az ember, aki túl sokat tudott” című filmjében Doris Day énekelt, és komoly sikereket ért el az amerikai Billboard listán, azóta is népszerű sláger, és számtalan feldolgozása ismert. Livingston, a dal zeneszerzője annak címét a „The Barefoot Contessa”, „A mezítlábás hercegnő” című, 1954-ben bemutatott filmből merítette, ahol egy olasz család ősi sírkövén ez a felirat állt: „Che sarà, sarà”. Evans, a szövegíró egyetértésével ennek spanyol változatát alkalmazták a világ nagyszámú spanyol ajkú népessége miatt. A dal címének előzményei Christopher Marlowe „Dr. Faustus” című, 1604-ben megjelent darabjához vezetnek vissza, melynek I. felvonásában, az 1. színben található a „Che sera, sera, What will be, shall be?” szövegrészlet. Természetesen az nem állapítható meg, hogy a fent hivatkozott, 1954-ben játszott film forgatókönyvírója ismerte-e a szlogen darabbeli használatát, vagy sem.

Az idézett mondat megtalálható továbbá egy angol nemes 1749-ben készült címerében, a dalt éneklék a Wembley Stadion futballmeccsein, és 1956-ban az első, Déli Sarkon landoló amerikai repülő is ezt a nevet viselte.

Mindezekből az a következtetés vonható le, hogy a dalcím olasz, spanyol, angol változata nem eredeti mű, szlogen, szólásmondás, szállóige, mely évszázadok óta használatos, a közbeszédben gyakori fordulat, az idők során közhellyé vált.

Vizsgáljuk meg egy kicsit közelebbről e kifejezések jelentését!

Szólásmondás: állandósult szókapcsolat, példabeszéd, mely idézetszerűen épül be a szövegbe, és ha túl sokat idézik, közhellyé válik.

Közhely: francia eredetű (cliché, klisé), közismert, újat nem mondó kifejezés, megállapítás.

Szállóige: idézet- vagy hivatkozásjellegű, ismert eredetű közkeletű mondás, kifejezés (pl.: „A kocka el van vetve”).

(*Magyar értelmező kéziszótár, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1987.*)

Aforizma: görög eredetű, 1.: valamely életbölcsséget, igazságot kifejező tömör, szellemes mondás, 2.: gondolattöredék.

(*Bakos Ferenc: Idegen szavak és kifejezések szótára. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.*)

2. A magyar szerző által is elismerten Livingston–Evans-szerzeményként átvett és lefordított dal címének fordítása sem eredeti, egyéni jellegű, nem sajátos cím, mert a magyar nyelv szabályai szerint csak ez az egyetlen fordítása lehetséges.

Ad 2–3. Fentiekből következik, hogy a hivatkozott szöveg alkalmazásához felhasználási szerződést nem kell kötni, ezért az U. Ü-t felhasználási díj sem illeti meg.

Az SZJSZT gyakorlata a cím szerzői jogi védelmét illetően

SZJSZT-7/93

„Egy csepp méz” – a szakvélemény szerint az „A taste of honey” angol cím hivatkozott fordítása az egyedüli megfelelő, szabatos fordítás, nem tekinthető sajátos címnek, így szerzői jogi oltalomban nem részesül.

SZJSZT-13/03

Egy sörreklámként alkalmazott „Újratöltés” című reklámfilm kapcsán kifejti, hogy „A Mátrix: újratöltve” („The Matrix: Reloaded”) szóösszetétel sajátos cím, azonban önmagában az „újratöltés” címként való használata nem sérti a film alkotójának jogát, itt a szakvélemény más, versenyjogi problémát talált.

SZJSZT-26/03

„A Gyűrűk Ura – A két torony” esetében a szakvélemény szerint már az angol cím sem tekinthető a jelzett műtől függetlenül is eredeti írói alkotásnak, annak magyar fordítása még kevésbé – egyszerű birtokos és számnévi kapcsolat.

SZJSZT-21/09

„Egy boltkóros naplója” – itt mind az angol mű eredeti címe, mind pedig annak magyar fordítása egyéni, eredeti jellegű, az utóbbi szóösszerántással alkot egy szintén találó kifejezést.

SZJSZT-22/10

„Csiribiri”-ügy: a szakvélemény megállapítja, hogy „a hétköznapi nyelvben is használt, ismert szavak, kifejezések ... nem alkalmasak a külön, a műtől függetlenül fennálló szerzői jogi címvédelemre”.

Végül az eljáró tanács szükségesnek tartja megjegyezni, hogy a szerzői jogi védelem alatt nem álló cím, illetve szöveg reklámcélokra történő felhasználása – a reklám tárgyát képező szolgáltatás meghatározásától függetlenül – a fentiekben kifejtettek miatt nem minősül szerzői jogot sértő felhasználásnak.

*Dr. Mann Judit, a tanács elnöke
Dr. Zsolnay Judit, a tanács előadó tagja
Wolf Péter, a tanács szavazótagja*

Összeállította: dr. Kiss Zoltán

KÖNYV- ÉS FOLYÓIRATSZEMLE

Az alkotásról két tételben

Sir Ken Robinson & Lou Aronica: Az alkotó elem. Fedezd fel, mire születtél, és minden megváltozik. HVG Könyvek, 2010; ISBN: 978-963-304-030-0

Justin Pollard: Feltalálósdi. 100 tudományos felfedezés, ahogy valójában történt. HVG Könyvek, 2011; ISBN 978-963-304-056-0

Minden bizonnyal helytálló azt mondanunk, hogy a tényezők között, amelyek kiemelték az emberiséget az állatvilágból, meghatározó jelentőségű volt az alkotóképesség megszületése és kibontakozása is. Némi, a lényeget nem torzító egyszerűsítéssel ez azzal született, hogy az emberek tudatosan keresni kezdtek megoldásokat, amelyek megkönnyítették az életüket, eredményesebbé és hatékonyabbá tették tevékenységeik végzését, s az így kialakított megoldásokat, alkotásaikat egyrészt feltehetően tudatosan átadták a velük élőknek, másrészt ez utóbbiak bizonyára szintúgy tudatosan igyekeztek azokat ellesni, átvenni, mai fogalommal hasznosítani. Dióhéjba sűrítve a lényeget, alkotni a kezdetek kezdetétől fogva annyi, mint tudatosan és – többé-kevésbé – módszeresen túllépni a technika mindenkori állásán, meg látni és megragadni a mások előtt rejtve maradó lehetőségeket és megoldásokat, felismerni és kiaknázni az azokhoz vezető összefüggéseket. Mindezek pedig a tudatos tanítással és/ vagy (el)tanulással váltak az emberi faj egyedülálló adottságává.

James Lovelock írja a Gaia halványuló arca – Utolsó figyelmeztetés c. könyvében (l. Ipar-jogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 2011. 2. sz.), hogy az egyetlen valóban megújuló forrásunk a Napból folyamatosan hozzánk áramló energia. Minden másból egy adott készlettel gazdálkodunk, azt fogyasztjuk, még ha igyekszünk is regenerálni, amit lehet és tudunk. Valójában ez a fizikai erőforrásokra igaz. Az emberiség ténylegesen rendelkezik egy – de csak egyetlen egy – külső korlátoktól mentesen bővíthető erőforrással, az pedig az alkotóképesség. Hasznát azonban annak is csak annyiban veszi, amilyen bölcsen képes élni vele.

Az alkotó elem

„A' tudományos emberfő mennyisége a' nemzet igazi hatalma. Ezek Statistikája az ország legérdekesebb – leginteressánsabb – része. Nem termékeny lapány, hegyek, ásványok, éghajlat 's a' t. teszik a' közérőt, hanem az ész, melly azokat józanon használni tudja. Igazibb súly 's erő az emberi agyvelőnél nincs. Ennek több vagy kevesebb léte a' nemzetnek több vagy kevesebb szerencséje.” (gr. Széchenyi István: Hitel – A' kiművelt emberfő) Ma már azonban ez is kevés az ország boldogulásához. „Nem elég fellobogni, / de mindig égni kell! / És nem

elég csak égni: / fagyot is bírjon el, / ki acél akar lenni, / suhogni élivel. / Nem elég álmodozni. / Egy nagy-nagy álom kell! / Nem elég megérezni, / de felismerni kell! / Nem elég sejteni, / hogy milyen kor jön el; / jövőnket – tudni kell! / Nem elég a célt látni; / járható útja kell! / Nem elég útra lelteni, / az úton menni kell!” (Váci Mihály: Még nem elég)

Korunkban minden *valódi* gazdasággal rendelkező ország legfontosabb erőforrása már nem is az ott dolgozók „műveltsége”, hanem alkotóképességük. (*Valódi* a gazdaság, ha cégei – és velük végső soron a gazdaság egésze – nagy hányadban olyan tevékenységeket végeznek, amellyel igen számottevő hozzáadott értéket állítanak elő, s ha e cégek tevékenységében meghatározó szerepet játszik a náluk végzett innovációs munka, azaz nem pusztán alárendelt, mechanikus végrehajtói a másutt meghozott döntéseknek.) Ma tudásalapú gazdaságról beszélünk, de a cégek és országok verseny- és jövedelemtermelő-képessége már egyre inkább egy még magasabb, minőségileg többet követelő szinten, alkotóképességük versenyében dől el.

Meglehetősen – s még inkább ijesztően – megalapozott feltevésnek mutatkozik, hogy már a közeli jövőben az emberiség sorsa aszerint alakul, lesz-e elegendő alkotóképessége jelenlegi élet- és gazdálkodási módjának teljes átalakításához. Megalapozott feltevésnek mutatkozik, hogy jelenleg gyorsulva haladunk egy olyan válságba vezető ütközőpályán, amelyből csak mindent átfogó paradigmaváltás menthet ki. Erre mutat, hogy egyszerű matematika is igazolhatja: legfeljebb még ideig-óráig tartható a jelenlegi gazdasági paradigma, amelynek alapja és fő törekvése az évről-évre megvalósítandó, évente egynél nagyobb láncindexet eredményező növekedés. Ez gyakorlatilag exponenciális növekedést jelent, amely gyorsuló ütemben használja el tápláló forrásait, és ezzel bármely véges rendszerben töréshez vezet. Sőt: a végső és a termelő fogyasztás ma olyan mértékben fogyasztja el a Föld erőforrásait, hogy minden valószínűség szerint hosszabb távon még azok pusztas szinten tartása sem biztosítható, egészen bizonyosan nem a fogyasztás jelenlegi szerkezetében. És az emberiség létszáma is egyelőre exponenciálisan növekszik.... A (világ)gazdaság, ha tudata lenne, és beszélni tudna, Rilkét idézhetné az embernek: „Mihez fogsz, Uram, ha majd meghalok? / A kelyhed voltam, ha elpattanok?” Az egyetlen életképes válasz pedig a mindent átfogó paradigmaváltás, amely, ha megvalósul, az emberiség addigi legnagyobb és legkreatívabb alkotása lesz – annál is inkább mert szó szerint gyökeres változásokat kell teremtenie az élet minden területén, beleértve még a háztartások napi működésének apró részleteit is. Ez pedig nyilvánvalóan felülről, valamiféle központi intelligencia vezényletével véghez sem vihető, hanem csak az emberiség jelentős hányadának kreatív közreműködésével valósítható meg.

Néha az iskolától való megszabadulás a legjobb dolog, ami csak egy nagy szellemmel történhetik. / Az egyetlen lehetőségünk, hogy felkészüljünk a jövőre az, hogy a lehető legtöbbet hozzuk ki magunkból, éspedig abban a feltételezésben, hogy amennyiben így teszünk, a lehető legrugalmasabbak és legproduktívabbak leszünk. / Megfelelő alkalmak híján az ember esetleg soha nem ismeri meg saját hajlamait (ez itt a tevékenységére vonatkozik), sem azt, amire predesztinálnák. / Nem lehetünk kreatívak anélkül, hogy intelligensen cselekednénk.

(Óh, mennyire igaz ez, és hányszor bukik bele találmányok, alkotások hasznosításba vitele, az innovációs fejlesztő munka az intelligens cselekvés hiányába vagy elégtelenségébe!) Hasonlóképpen, az intelligencia legmagasabb szintű megvalósulása a kreatív gondolkodás. Az alkotó elem keresése során fontos, hogy megértsük a kreativitás valódi természetét, és hogy világosan lássuk, miként viszonyul az intelligenciához. / Mindenki kreativitásra való félelmetes képességekkel születik. A titok nyitja e képességek fejlesztése. / Minek a következményei a hatalmas különbségek az ember és a bolygónkon élő többi faj gondolkodása és viselkedése közt? Általában azt felelem, hogy a képzelet. Az emberi szellem fenomenális kreativitásának oka a humán intelligencia dinamikája. / A különböző médiumokban megvalósuló kreativitás feltűnő és hatásos illusztrációja az intelligencia és a gondolkodásmód sokszínűségének. / A logika nagyon fontos lehet a kreatív gondolkodás bizonyos szakaszaiban aszerint, hogy milyen munkát végzünk, különösen ha új elgondolásokat értékelünk, illetve azt, hogy miképp illeszkednek meglévő elméletekbe, vagy milyen kihívást jelentenek ezek számára. A kreatív gondolkodás azonban még így is túltesz a lineáris és logikus gondolkodáson, amennyiben szellemünk és testünk valamennyi területével szoros kapcsolatban van. / A tevékenység, amely bekebelez bennünket, akkor is lényegileg jutalmazóvá lesz, ha eredetileg más okból kezdtünk bele. (Idézet Csikszentmihályi Mihály Flow – Az áramlat: A tökéletes élmény pszichológiája c. könyvéből)

Azok a tevékenységek, amelyeket szeretünk, még akkor is energiával töltenek fel bennünket, ha fizikailag ki vagyunk merülve. Ez az alkotó elem egyik kulcsa, s az egyik fő magyarázata annak, miért létfontosságú mindenki számára, hogy megtalálja alkotó elemét. / A legtöbb ember számára annak, hogy alkotó elemében van, az első számú feltétele az, hogy kapcsolatban van olyanokkal, akiknek ugyanaz a szenvedélyük, mint az övé, és szintén vágnak arra, hogy e szenvedély által a lehető legtöbbet hozzák ki magukból. / Ha nem vitatunk meg másokkal dolgokat, kimaradunk belőlük. Senki sem lehet valaki, ha nincsenek körülötte mások. (Mit ér az alkotás bármely eredménye, ha nem adjuk át azt másoknak? És mekkora ostobaság alkotásba belevágni anélkül, hogy tanulmányoznánk, mások már mire jutottak e téren!) / Könnyebb túltenni magunkat az emberek velünk kapcsolatos ítéletén, mint a saját magunkén – a félelmet, amelyet magunkban felépítünk. / A kiálló szöveget vizsgálalapálják. (Jókai ezt sarkosabban mondja a Szabadság a hó alatt c. regényében: „Ki egy fejjel kimagaslik, kést neki!”) / Gyermekeink közül soknak bizonyosan olyan munkája lesz, amelyet még ki sem találtunk. Eképpen vajon nem kötelességünk-e arra biztatni őket, hogy a lehető legtöbb lehetőséget derítsék fel, s közben igyekezzenek felismerni valódi képességeiket és igazi szenvedélyeiket? (A „szenvedély” a könyvben mindvégig a tevékenységre, eredmények elérésére, alkotásra vonatkozik) – idézetek a könyvből.

Robinson a bevezetőjében azt írja: „Ez a könyv himnusz az emberi tehetség és szenvedély lélegzetelállító sokféleségéhez, kivételes fejlődési és növekedési potenciálunkhoz.” A himnusz ugyan, az Akadémiai Kiadó szótár.net rendszerét idézve, lelkes, emelkedett hangulatú, ünnepi költemény, ő azonban nagyon is gyakorlatias szemléletű szakember, aki két lábbal áll

a valóság talaján – ugyanakkor a fejét, a mondandóját a legmagasabb jobbító eszmék közé is emeli. Jellemző példája ennek bevezetőjének következő része: „Legszebb reményünk a jövőre, hogy az emberi lét új korszakához a humán rátermettség új paradigmáját dolgozzuk ki. Olyan környezeteket kell létrehoznunk iskoláinkban, munkahelyeinken, közhivatalainkban, amelyekben minden egyes ember inspirálva érzi magát, hogy kreatív módon fejlődjék. Gondoskodnunk kell arról, hogy mindenkinek legyen esélye tenni, amit tennie kellene (és ebben nyilvánvalóan belső késztetésről, nem pedig külső kényszerről beszél! – a szerző), s arról, hogy felfedezze magában az alkotó elemet – mégpedig a saját egyedi módján.”

Az alkotóképesség a legértékesebb eszközünk, még ha sokakban ez így nem is tudatosul – az emberiség egészének minden kétséget kizáróan az, az egyes emberek nagy részének úgyszintén. Ugyanakkor rendkívül kényes adottságunk: külső, valamint bennünk lakozó, illetve belőlünk származó feltételek garmadája befolyásolja, hogy kibontakozik-e, ha igen, milyen módon, mivé fejlődik, milyen irányultságokat vesz fel, s hogyan válhat hasznára másoknak és magunknak. Robinson itt három kategóriába, az ő szavával koncentrikus akadályozó körbe sorolja az alkotó elem megtalálását akadályozó tényezőket: személyes, szociális és kulturális jellegűek. A személyest alkotják például a lelki és testi problémák, fogyatékoságok, valamint a félelem; a szociálist a szűkebb-tágabb környezetből származó visszafogó és/vagy eltérítő hatások, a kulturálisnak pedig karakteres elemei a norma- és az értékrendszerek. Döbbenetes példát hoz arra, hogy az emberekbe beleivódott normarendszer még az érzékelési képességüket is képes erőteljesen befolyásolni.

Az alkotóképesség természetéből következik, hogy kritikus jelentőségű lehet mindebben a módszeres és szakszerű tehetséggondozás, másrészt viszont az is, ha a lappangó vagy többé-kevésbé már meg is nyilvánult tehetséggel megáldott ember környezete így-úgy gátolja a kibontakozását – akár csak olyan légkör fenntartásával is, amelyben az nem is gondol ilyen felemelkedésre, vagy megijed annak esetleges következményeitől. Szó szerint sorsdöntő lehet ebben a mentorok szerepe, amelyet Robinson felbecsülhetetlen értékűnek mond, és így beszél róla: „Valamennyien sokféle akadállyal szembesülünk az utazás során, amelynek célja, hogy megtaláljuk azt, amire érzésünk szerint születtünk, s amit tennünk kell. Az utazás pedig sokkal fáradtságosabb, ha nem rendelkezünk nagy tudású vezetővel, aki segít bennünket szenvedélyeink felismerésében, aki élesztgeti érdeklődésünket, egyengeti útjainkat, és arra ösztönöz bennünket, hogy a lehető legtöbbet hozzuk ki adottságainkból. A mentorkodás természetesen kétirányú utca. Amennyire fontos, hogy életünkben legyen egy mentor, ugyanannyira fontos, hogy betöltsük e funkciót mások életében. Még az is lehetséges, hogy más emberek mentoraiként találunk rá a saját alkotó elemünkre.” És valóban, tudjuk azt is, hogy fejlett országokban gazdaságfejlesztési eszközként, közösségi támogatással működtetnek mentori segítséget nyújtó rendszereket. Azt pedig itt igazán nem kell részleteznünk, mennyit segíthet például egy jó mentor egy kevésbé tapasztalt alkotónak, feltalálónak, amíg annak alkotása eljut a hasznosításig.

„Fedezd fel, mire születél, és minden megváltozik” – ez az alcím ugyan így reklámozni túlzás, ám az kétségkívül igaz, hogy ha az ember felfedezi magában a tehetséget és vele – nem nélküle! – a küldetést, amely az életét kiteljesítheti, akkor sok minden, talán valóban minden megváltozhat a számára. Hogyan következhet ez be, miként érhetjük el, hogyan éljünk vele – ez központi témája és kiemelkedően értékes útmutatása a könyvnek.

Szinte végtelen a területek sora, amelyen az alkotóképesség megmutathatja magát, s magának ennek az adottságnak a sajátos természete, karaktere, megnyilvánulásának módja és terepe is szerfelett sokféle lehet. Ezért róla beszélni, látványosan, sőt megragadóan érdekeset mondani igencsak könnyű – ellenben nagyon is komoly felkészültséget igényel, hogy valaki igazán értékes megállapításokat tudjon közölni róla, s még inkább, hogy hasznos útmutatást adjon annak kezeléséhez, kibontakoztatásához. A HVG Kiadó ajánlója elmondja, hogy „Sir Ken Robinson a kreativitás, az innováció és a humán erőforrások nemzetközileg elismert szakértője”. A Wikipedián található részletes bemutatása pedig meggyőz arról, hogy ő valóban autentikus szakértője e tárgynak.

Az 1950-ben született szerző a művészeti oktatás terén szakíró, előadó és nemzetközi tanácsadója kormányoknak, nonprofit szervezeteknek, oktatási és művészeti testületeknek. A Wikipedia hosszan sorolja az oktatásban végzett tevékenységét, egyetemi és egyéb szakmai pozícióit, beleértve a szakterületre irányuló kormányzati munkát is. 1998-ban egy kreativitással, oktatással és gazdasággal foglalkozó kormánybizottságot vezetett, és az erről készített jelentését így méltatta a Times: „Ez a jelentés a XXI. században az üzleti élet előtt álló legfontosabb kérdések közül emel ki néhányat. Arra kellene indítania minden cégvezetőt és HR-igazgatót, hogy cselekvést követelve verjék az asztalt.” Az észak-írországi békefolyamat részeként Sir Ken Robinson segített megalkotni az ezt szolgáló kreativitás- és gazdaságfejlesztési stratégiát. 1998-ban ő elnökkölte a Kreativitási és Kulturális Oktatási Nemzeti Tanácsadó Bizottságot. 2003-ban e tevékenységéért lovagi címmel jutalmazták. 2005-ben a Time Magazin, a Fortune magazin és a CNN közös kezdeményezésében a legfontosabb véleményformálók egyikeként emelték ki. 2010-ben a Művészetek, Kézműves Tevékenységek és Kereskedelem Előmozdításának Királyi Társasága (l. <http://www.thersa.org/#&slider1=4> – bölcs nép, amely ilyen társaságokat hoz létre, s megérdemli, hogy virágozzék!) animációt készítettett Robinson egyik beszédéről, amely az oktatási paradigma megváltoztatásával foglalkozott, s ezt a YouTube-on már az első héten közel félmillióan nézték meg.

Az alkotó elem mibenlétét Robinson így írja le a nyitó fejezetben (az elem jelentése itt mindvégig az, amit a Magyar értelmező kéziszótár ekként összegez: „Valaki számára természetének, hajlamainak megfelelő környezet, helyzet, állapot”, s amire az „elemében van” kifejezésünk is utal): „Az alkotó elem a természetes adottság és szenvedély találkozási pontja.” Mondanivalójának megértéséhez fel kell figyelni erre a kulcsfontosságú, és ilyen témakörben nem gyakran megidézett fogalomra: *szenvedély*. Könyvében az alkotó elem természetét kutatva sok területről sok kiemelkedő alkotót mutat be, és – amint mondja – ezek közös vonása, hogy olyasmit tesznek, amit szeretnek, s közben teljesen átadják magukat e tevé-

kenységnek. Szavait idézve „Másként érzékelik az idő múlását, úgy érzik, intenzívebben élnek (és aki megtapasztalta, tudja, hogy ez így is van!), összeszedettebbek, erősebbek, mint máskor. Amikor valaki alkotó elemében van, úgy érzi, felfedezi valódi önmagát, megtudja, kicsoda is valójában, és hogy igazából mit kell kezdenie az életével. Ez az oka, hogy az e könyvben szereplő személyek közül sokan epifániaként írják le azt, amikor ráleltek alkotó elemükre.” [Az epifánia köznapi jelentése rendkívüli, (sors)döntő hatású, jótékony fordulat, amely gyökeresen megváltoztatja az ember életét, irányt és célt ad neki, és olyan lendületbe hozza őt, mint addig semmi más.] Erről a különleges lelkiállapotról Csíkszentmihályi Mihály definíciója a fentebb már idézett művéből: „amikor tudatunk harmonikusan rendezett, és magának a tevékenységnek a kedvéért szeretnénk folytatni, amit éppen csinálunk.”

Robinson így vezeti fel a mondandóját: „Ebben a könyvben részletesen megvizsgáljuk az alkotó elem fő jellemzőit. Elemezni fogjuk azoknak az embereknek a tulajdonságait, akik megtalálták alkotó elemüket, szemügyre vesszük azokat a körülményeket és feltételeket, amelyek közelebb visznek ehhez, és azonosítjuk az elrettentő tényezőket, amelyek megnehezítik az alkotó elem felfedezését. Megismerkedünk olyanokkal, akik megtalálták útjukat, olyanokkal, akik mások számára kövezik ki az utat, szervezetekkel, amelyek úttörő szerepet játszanak, és intézményekkel, amelyek utat tévesztettek. Történetek sokasága olvasható benne arról, milyen utakat tettek meg nagyon különböző emberek kreativitásuk kibontakoztatása során. Jó néhányukkal kifejezetten ennek a könyvnek a kedvéért készítettünk interjút. Elmondták, hogyan ismerték fel egyedülálló képességeiket, hogyan értek el nagy sikereket. Az utak, amelyeket bejártak, gyakran korántsem voltak szokványosak, hanem éles kanyarok, irányváltások, meglepő események formálták azokat. Az interjúalanyok beszéltek a felismerés pillanatáról, tehetségük kibontakozásáról, a családjuktól, barátaiktól, tanáraiktól kapott bátorításról – vagy ennek ellenkezőjéről –, s mindarról, aminek segítségével mégiscsak átverekedtek magukat az akadályok során. Történeteik korántsem tündérmesék. Mindannyian bonyolult, kihívásokkal teli életet élnek. Mindegyikük megélte a maga katasztrófáit és diadalait. Egyikük élete sem ’tökéletes’, azonban valamennyien időről-időre átélnek pillanatokat, amelyekben ízelítőt kapnak a tökéletességből. Ez a könyv azonban igazából nem róluk szól. Azért írtam, hogy átfogóbb képet fessek az emberi tehetségről és kreativitásról, valamint annak a mindnyájunk számára kínálkozó előnyeiről, ha megfelelő kapcsolatot alakítunk ki a saját egyéni képességeinkkel és szenvedélyeinkkel. Hitem szerint lényeges, hogy mindannyian megtaláljuk saját alkotó elemünket, nem egyszerűen azért, mert így elégedettebb emberek leszünk, hanem mert ahogyan a világunk fejlődik, a közösségeink és intézményeink pusztán jövője múlik majd ezen. Ezzel a könyvvel az a célom, hogy világossá tegyek olyan fogalmakat, amelyekre intuitív módon talán már többen ráéreztek, továbbá szeretnék mindenkit arra ösztönözni, hogy fedezze fel alkotó elemét önmaga számára, és ugyanebben másokat is segítsen. Remélem, hogy munkámmal hozzájárulhatok ahhoz, hogy új módon tekintsünk a saját lehetőségeinkre – és a környezetünkben élőkére.”

Előadásmódja túlnyomórészt tiszta, világos, többnyire nagyon törekszik a közvetlenségre – néha kissé túlságosan is, nemegyszer bulvársajtóba illő szófordulatokat használ. Olykor viszont beleakadunk hibás mondatba és pongyola nyelvhasználatba is (némelyik egyértelműen fordítási hiba). Gondolatmenete nemegyszer meglehetősen barokkos, szabadon csapongó. Egy Bertrand Russell-idézetből indulva pillanatok alatt az égitestek méretskálájánál járunk. A kötet nagy erőssége hatalmas ismeret- és példagazdagsága, s ez igazán megérdemelt volna egy jó név- és tárgymutatót. Épp e gazdagság miatt az nagyon hasznos lenne a szerzőnek a már elmondottakra történő hivatkozásai követésében is.

Néha ugyan úgy érezzük, kissé megszalad a lelkesedése az alkotó elem adta távlatokat illetően, viszont megállapításainak túlnyomó része nagyon is jó útmutató, olykor borotvaéles elemzéssel. Így például tény, hogy korunk egyik imádott, ködös bálványa az ember intelligenciája. Ő erről így beszél: „Az intelligencia lényege mindig is vita tárgya volt, különösen a terület hivatásos szakembereinek körében, akik egész életüket az erről való töprengéssel töltik.” Jó, mondhatnánk, ezt eddig is tudtuk. Robinson azonban döntő jelentőségű megállapítást tesz: ne azt vizsgáljuk, hogy ki mennyire intelligens (amit legfeljebb aszerint mérhetünk, hogyan felel meg egy nagyjában-egészében önkényes mérőrendszernek), hanem hogy hogyan intelligens. Amint mondja, és e könyvében példák sorával szemlélteti, az intelligencia kifejezésre juttatásának számos (valószínűleg inkább megszámlálhatatlanul sok) különböző módja van, és nem létezik skála, amely valaha is mérhetné ezt. S végül is egész könyvének egyik fő tanulsága, hogy az ember szellemi teljesítőképessége (hiszen valójában ebben mutatkozik meg az intelligencia) nem valami abszolút, önmagában létező entitás, hanem nagyon is kötődik ahhoz, hogy milyen környezetben, feltételrendszerben, milyen feladattípusban kell teljesítenie. Ahogy itt olvashatjuk, az egyiké akkor emelkedik a csúcra, ha filmet készíthet (Ridley Scott), a másiké, ha új fodrászati stílusvilágot, technológiát és divatot teremthet (Vidal Sassoon), a harmadiké, ha vállalkozások cégbirodalmáig integrálódó sorát építheti fel (Richard Branson), a negyediké, ha a tényleges vagy virtuális pódiumon a közönséget akarja magával ragadni (Mick Fleetwood), s leginkább mindenkié akkor, ha így vagy úgy rábukkan a maga *elemére* (pl. a közgazdasági Nobel-díjas Paul Samuelson vagy a világhírű íróvá lett Paulo Coelho). S már az említettek közül is érződik, hogy rendkívül széles körből hozza az alkotó elem megtalálásának apró, személyes „esettanulmányait” – ennek további, kiragadott példáiként említjük, hogy a könyvben Terence Tao matematikazsenit Meg Ryan követi, őt Don Lipski, az USA egyik legelismertebb szobrásza, őt Helen Pilcher, aki természettudós-kutatóként indult, majd tudománykommunikációt tanult és gyakorolt, s egy egészen különleges műfajt teremtve lett kiemelkedően sikeres: szórakoztató műsorokban beszél nívósan a természettudományokról.

Korunk egyik mind gyakrabban idézett követelménye az élethosszig tartó tanulás. Ez sokaknak biztatás, ám valószínűleg jóval többeknek fenyegetés. Robinson meggyőzően szól arról is, mennyi lehetősége van az embernek élete előrehaladottabb szakaszaiban is alkotó eleme megtalálására. Kiemeli: sokan élnek abban a tévhitben, hogy az élet lineáris, azaz a

pályán előre kell haladni. Valójában az élet nem lineáris, hanem pályamódosítások, bátor váltások vezethetnek el ahhoz, hogy az ember megtalálja alkotó elemét, akár jóval túl a fiatalságán is. Számos példát hoz erre is.

Hosszan kellene még idéznünk e könyv 11 fejezetbe sorolt és egy utószóval lekerekített megállapításait és útmutatásait, ám már csak egyet hozunk ide. „Senki sem külön sziget...” (John Donne), az alkotómunkában sem. Robinson így kezdi a Találj rá a törzsedre c. fejezetét: „A legtöbb ember számára annak, hogy alkotó elemében van, az elsőszámú feltétele az, hogy kapcsolatban van olyanokkal, akiknek ugyanaz a szenvedélyük (emlékezzünk, milyen jelentéssel használja e szót – a szerző), mint az övé, és szintén vágnak arra, hogy e szenvedély által a lehető legtöbbet hozzák ki magukból.” Később viszont, a sokatmondó Mit szólnak majd hozzá? című fejezetben beszél a közösségnek egészen másfajta hatásairól is. A hangyakolóniák működése a hatékonyság és eredményesség csodája, és ebben – az általa idézett kifejezéssel – a *rajintelligencia* érvényesül (sajátos ellentettje ennek az emberi társadalomban a híres-hírhedt csordaszellem.). Számos más állatfajt is említ, amelynél a koordinált csoportviselkedésnek meghatározó szerepe van, elsősorban a védelemben, a biztonságban, a pázásban, a túlélésben, hogy élelemhez jussanak és maguk ne váljanak élelemmé. Amint mondja, „Nagyon hasonló a helyzet az emberi lényeknél, mi is ugyanezen lényeges és ősi célok érdekében tömörülünk csoportba (aki ezt nem hiszi, gondoljon például a klikkesedésre akár munkahelyen, akár egzisztenciális tétet hordozó szakmai vagy társadalmi terepeken – a szerző). A dolog előnye számunkra, hogy a csoportok tagjai félelmetes hatékonysággal képesek támogatni egymást. Hátulütője, hogy kedveznek az uniformizált gondolkodásnak és cselekvésnek. Az alkotó elem lényege önmagunk felfedezése, amire nem vagyunk képesek, ha alkalmazkodási kényszerek csapdájában vergődünk.”

Feltalálósdi

A természettudomány nagy tragédiája, amikor egy csodaszép hipotézist lemészárol egy rút tény. (T. H. Huxley) / Kint a való világban a tudománynak megvan az a rút szokása, hogy kapcsolatba kerül a politikával, s nem mindig épületes eredménnyel. / A tudományhoz nem elegendő, hogy az ember elvégezze a munkát, arra is szükség van, hogy ezt kellően harsány hangon tudja közölni a világgal, és elkönnyelhesse az elismerést. / Attól, hogy valaki nagyszerű fizikus, még nem automatikusan kiváló másban is: nem profi teniszjátékos, nem jódlivirtuóz, és bizonyosan nem rátermett államfő. Kérdés, hogy az illetők is így látják-e ezt. / A természettudomány vagy fizika, vagy csak bélyeggyűjtés. (Ernest Rutherford) / A fizikával ellentétben, a kémiában a felfedezés nem mindig válasz a(z eredeti) kérdésre; talán csak egy sokkal hosszabb folyamat kezdete, melynek során megpróbálnak rájönni, mi az ördögre jó, amit újonnan felfedeztek. (Valójában ez messze nem a kémia sajátossága, és valószínűleg egyetlen természettudomány sem mentes tőle. Ez a hosszú folyamat az egyik fontos része az innovációs fejlesztésnek. – a szerző) / Mivel a vágyunk, hogy életben maradjunk, arra

késztet bennünket, hogy olyanoknak adjuk a pénzünket, akiktől erre ígéretet kapunk, a biológia is felkeltette mindenféle csodadoktor, vigéc és rugósbútor-forgalmazó érdeklődését. / Ahány tudós csak megjárta a bíróságot, tanúsíthatja, hogy nincs veszélyesebb, mint egy vita, amelyben az embernek száz százalékgig, tudományosan bizonyíthatóan igaza van. Ilyenkor azt hisszük, hogy az ellenfél ugyancsak logikusan gondolkozik – ami igen nagy hibának bizonyulhat. (És a bírót még nem is említi. – a szerző) – Idézetek a könyvből.

Szellemes és találó ez a *Feltalálósdi* cím. Egyaránt érzékelteti a könyv témakörét, annak jelentőségét, valamint az előadásmód könnyedségét. Az eredeti cím átfogóbb, s ennyiben találhatóbb is: némi humoros ízzel a „boffin”-ok természetrajzát ígéri, a boffin jelentése pedig az *Encyclopaedia Britannica* 2011 DVD-könyvtár Merriam Webster's szótára szerint: tudományos szakértő, főképp aki technológiai kutatással foglalkozik.

Pollard e könyvében igen kellemes stílusban, nemegyszer kedélyesen anekdotázva, rengeteg fontos és/vagy érdekes részlettel szolgál a természettudományok és az akarva-akaratlanul hozzájuk kapcsolódó alkotások, innovációk történetéből, felvonultatva e terület történelmének sok nagy szereplőjét, sok kevésbé ismert hőst, és nagy jelentőségű és/vagy hasznos és/vagy kifejezetten érdekes alkotásaik hosszú sorát. Például, a Ki találta fel a gőzgépet? c. alaposabb írása kiváló illusztrációja annak, hogy az innovációk az előzmények láncolatára épülnek, olykor egyenes összefüggésben az ókori görögökig mennek vissza.

„Ahogy valójában történt” ígéri az alcím, ám senki ne várjon itt teljes tudománytörténeti igényű, azaz mélyreható, részletes esettanulmányokat – Pollard azokból csak részleteket ragad ki, belőlük viszont igen olvasmányos könyvet állít össze, amely arra is kiválóan jó, hogy felkeltse az érdeklődésünket, s kedvet csináljon a további részletek megismeréséhez. Kutatóként határozottan jók ehhez a felkészültségbeli alapjai: a Cambridge Egyetemen kiűtötéssel diplomázott archeológiából és antropológiából.

Ő maga így vezeti be e művét: „A *Feltalálósdi* nem enciklopédikus munka, és nem is bármiféle tudománytörténet. (Pedig igen! Mosolygósan, hézagosan, a 'magas tudomány' póza nélkül is ebbe tartozik! – a szerző) Inkább csak száz történet gyűjteménye, amelyeket olyasvalaki szedett össze, aki kis híján maga is tudós lett, és úgy gondolta, ezek a történetek segítenek megmagyarázni (legalább saját magának), hogy mi a tudomány, honnét ered, és miféle tevékenység valójában.”

Rágósan száraz gondolatmenet egy sincs benne. Az egész tarka, érdekes, ezerszínű, mint a tudomány számtalan ága-boga, levele, virága, tüskéje, és szellemileg igazán tápláló.

Ki hitte volna például, hogy a tudomány egyik legnagyobb óriása, Isaac Newton a pénzverde felügyelőjeként áruhában járta London kevésbé tiszteletreméltó csapszékeit, hogy „titkosszolgálati módszerekkel” szerezzen információkat a pénzhamisítókról? Milyen érdekes, hogy Anglia nagytekintélyű Királyi Társaságának – eredeti nevén Királyi Társaság a Természet Jobb Megismerésére – elődje az egymással levelező kapcsolatban álló tudósok által a XVII. században alapított, Láthatatlan Egyetemnek nevezett csoport volt. És hányan tudják, hogy a XVIII. században Hold Társaság néven kiemelkedett egy másik hasonló tö-

mörülés, amely kiemelkedően befolyásos volt, ám olyannyira informálisan működött, hogy sem alapszabályt, sem tagjainak megválasztására vagy éppen kizárására vonatkozó eljárásrendet nem dolgozott ki, soha semmit nem publikált, nem tartott rendszeres összejöveteleket, és nem vezetett tagnévsort. Igen szellemes mottó vezeti be a róla szóló részt: „Munkája során természetesen nem minden tudós ütközött elszánt ellenállásba. Közülük a bölcsebbek klubokba tömörültek, kölcsönösen támogatták egymást, szabadon eszmét cseréltek, és alkalmanként jókat ebédeltek.” És ki hitte volna, hogy az élettani értelmű *stress* kifejezés abból született, hogy Selye nem tudott elég jól angolul?

Sok egyéb érdekesség közt olvashatunk még az első „kondigép” – szobaló! – létrehozásáról; az aszpirin, a heroin, a kevlár vagy éppen a filteres tea megalkotásáról; arról, hogy egy francia tüzértiszt már 1771-ben autóbalesetet szenvedett saját találmányú gőzkocsijával; egy meglehetősen csúnya történetet Pasteur kutatói módszereiről; egy különleges felismerésről, amelynek lényege a konyhai receptekben alkalmazott mércék szabványosítása; és arról, hogyan kaptak rá az innovációk kalózzai a frissen felfedezett rádium csaló hasznosításaira.

Dr. Osman Péter

* * *

Szvoboda Dománszky Gabriella: A magyar biedermeier. Corvina, 2011, Stílusok-korszakok sorozat; ISBN: 9789631359909

Akik kevésbé jártasak a XIX. század művészettörténetében, azok feltehetően jelentős többségének a biedermeier fogalmához meglehetősen kisszerű és ezért negatív képzetek csatlakoznak: valamiféle édeskésen egyszerű, mesterkélten igénytelen stílust, képi és formavilágot, végső soron életérzést idéz fel. Ez utóbbira utalva, értelmezési tartományát kiterjesztették az irodalomra is. Például Ady Endre Szini Gyula kötetéről írja, hogy vannak benne „édes Biedermeier-képek” (Prózai művek 9. kötet, Cikkek, tanulmányok. Akadémiai Kiadó – Arcanum DVD-könyvtár I.), Hegedűs Géza Irodalmi arcképcsarnok. c. művében Kaffka Margit dédnagybátyjáról, Lauka Gusztávról írja, hogy biedermeier hangulatú költő, és szól Zilahy Lajos, a hajdan nagyon népszerű polgári író biedermeier hangulatokat idéző, régi nemesi világról mesélgető történeteiről, a sajátos karakterű Illés Bélát pedig asszonyok biedermeier stílusú hódolójának nevezi (Irodalmi arcképcsarnok – Arcanum DVD-könyvtár I.). Amiért viszont itt beszélünk Szvoboda Dománszky Gabriella kitűnő könyvéről, annak oka, hogy a biedermeier igenis fontos mint a formatervezés saját jogúvá válását megelőző idők építő- és használatitárgy-művészetének a köztudatban kevésbé élő ága és – a szerző szavaival – „a művelt és kifinomult biedermeierben a világos, józan, dísztelenségében is nagyszabású Bauhaus az elődjét tiszteli”.

A Révai Nagy lexikona 1911-ben megjelent 3. kötetének szócikkből idézve, 1815-öt követően „Németországnak az elszegényedése magával hozta az iparművészetek, főképp a lakás berendezés, a bútór és ékszer egyszerűsítését. Ebből az egyszerűsítésből részben az angol iparművészet befolyása alatt keletkezett a biedermeier-stílus, melynek főelve a dísztelenség. Szembe helyezkedik a francia iparművészet fényűzésével és tisztán gyakorlati alapokra fekteti alkotásait. ... A célszerűség hangoztatása a bútorbán külön esztétikai értéket, az értelmi szépet teremti meg”. Jegyezzük meg itt rögtön, hogy a hétköznapi tárgykultúráját és -művészetét elsőként megteremtő nagy stílus, a szecesszió, amely a formatervezést a modern ipar fontos eszközszerévé tette, jelentős mértékben szintén az angol iparművészet, az Arts and Crafts mozgalom hatása alatt keletkezett a XIX. század vége felé.

Összevetve a Révaiból idézetteket a Szvoboda Dománszky Gabriella által e stílusról adott nagyívű, átfogó áttekintéssel, a tisztánlátás kedvéért ki kell emelnünk, hogy az előbbieket a biedermeier iparművészeti megjelenésére összpontosítanak, e könyvben viszont megismerhetjük képzőművészeti jelentőségét, s megcsodálhatjuk sok ilyen remekét is. A művészettörténeti könyvek szakavatott kiadója, a Corvina az e kötethez fűzött ajánlójában kiemeli, hogy „a magyar művészet történetében ez az első olyan stílus, amelyben tudatosan megjelenik a ’nemzeti’, a sajátosan magyar művészet igénye, és a mi körünkben új elemekkel, vonzó helyi színekkel gazdagodik, és a ’magyar biedermeier’ aransujtásos csillogása, vidékies zamata, tempós rátartisága, de főképpen a hagyományok modern nemzeti értékke transzponálása értékes motívumokkal szélesíti ki a stílus tárházát.”

A szerző hivatkozik a bécsi Albertinában 2007-ben megrendezett kiállításra, amelynek igen sokatmondó címe *Biedermeier – az egyszerűség feltalálása* volt. Amint idézi, annak katalógusa foglalta össze az e stílusról mára elfogadottá vált megállapításokat. Ezek szerint „a tiszta, absztrahált alakzatok, a díszítetlen felszín, a természetes formák szépségének nagyra értékelése jellemzi a (korai) biedermeiert”. A stílus fejlődéstörténetéről elmondja, hogy az az 1830-as évek közepén kezd összekapcsolódni a polgársággal, és úgy tűnik, ennek egyik oka, hogy a modern polgárosodás robbanásszerű terjedése is éppen ekkor zajlik. Az eleinte exkluzív stílust ekkortól a polgárság a maga kedvére alakította. Az új, feltörekvő réteg kedvvel teremtette meg a korábbi kötöttségektől mentes, kényelmes és szabad élet rekvizitumait. A művészeti produktumok tömegére támadt igény, a szerényebb vagyonnal rendelkezők számára is elérhető áron. (Hasonlóképpen vitte be a szecesszió a tárgykultúrát a hétköznapi életbe, de a nagyüzemi kornak és tömeggyártási technológiáinak köszönhetően még jóval szélesebb társadalmi körök számára, egyszerre és egymással kölcsönhatásban teremtve ízlést és igényt, valamint piacot.) Térhódítását illetően olvashatjuk, hogy a XIX. század elején megkezdődött a „világművészet” kialakulása, a nagy művészeti kiállítások, valamint az egyleti keretekben működő, országról országra, városról városra utazó múkiállítások a stílustendenciák gyors megismerését eredményezték, az iparművészeti formák terjesztésében pedig részes a sajtó is: a XVIII. századtól számos metszet, mintalap és szakfolyóirat mutatta be a mindenkor legutolsó művészi divatot.

A biedermeier színre lépésének korszaka, támasza és társadalmi-gazdasági háttere – írja – a napóleoni háborúk utáni konszolidáció ideje, midőn az európai társadalom minden szegletében hatalmas változások mentek végbe. A polgárság súlya megnőtt, s az elmaradottabb részeken is megindult a polgárosodás. A tudomány és a technika fejlődése óriási volt, tűnőben az analfabetizmus, a gőzsajtó feltalálásával széles körű nyilvánosság alakult ki, az olcsó és nagy példányszámú újságok soha nem látott gyorsasággal tárták az információt a közvélemény elé. (Mai fogalmunkkal tehát megszületett a hatékony tömegmédia, s a korral karöltve megteremtette és gyorsan bővítette a maga vevőközöntségét.) Ezt azonban olyan hatalomgyakorlati fordulat követte, amelyben „a túlélés stratégiája a belső építkezés lett. ... A menekülés az otthon négy fala közé, a privát szférába nem valami ködös elvágódás volt az idill után, hanem szembenézés a realitásokkal.”

Magyarországon – írja – József nádornak a magyar főváros modernizálása érdekében kifejtett munkássága máig hatóan meghatározza a főváros arcát. Ő hozta létre a korszakos jelentőségű Szépitő Bizottmányt, amelynek megalakulása után az addigi véletlenszerű építkezéseket a tudatos várostervezés váltotta fel. A működésüket meghatározó nádori terv nem a klasszicizmus ideális városát rajzolta fel, hanem egy jól lakható, közlekedési és higiénés szempontból újszerű lakóhelyet, és biztos állítható, hogy a magyar biedermeier legértékesebb produkciója a városrendezés volt. A korszak építészete kapcsán Szvoboda Dománszky a biedermeier emberközpontú világáról beszél, amelynek egyik emblemikus megtestesítője a szépséges székszárdi vármegyeháza, Pollack Mihály munkája. A biedermeier életmód által felkeltett új igényeket kiszolgáló új megoldásokat felmutató fővárosi lakóépületek is gondot fordítottak a használhatóságra, az ökonomikus kialakításra. Olyan építészeti felfogás lépett színre, amely a lakó otthonigényét elégítette ki, gyakran igen kellemesen. S a biedermeier életmód korántsem korlátozódott a városokra, hanem kibontakozásának kitüntetett helyei lettek a vidéki birtokos nemesség által emelt köz- és magánépületek tucatjai szerte az országban. (A Révai szócikke kiemeli, hogy nálunk Esterházy, Széchenyi, Győry, Szapáry kastélyai s a vidéki kúriák *ma is* – 1911-ben! – tele vannak biedermeier emlékekkel.)

Magyar biedermeier: a vármegyeházák építése éppen a biedermeier idején kapott nagy lendületet. A rendszerint helyi erőkkkel történő kivitelezés folytán a részletek gyakran mutatnak vidékies elemeket, az egyes ismeretlen helyi mesterek által alkotott épületek pedig „gyakran egészen népies formában szolgálták a közügyet”. Nyilvánvaló, hogy ugyanez érvényesülhetett a nemesség vidéki építkezéseinél is, s határozta meg a „magyar biedermeier” épületeinek arculatát.

A hódító stílus és az abban kifejezett életérzés természetesen megjelent a belsőépítészetben is. A kötet szépen illusztrált, mélyreható áttekintést ad az otthonok biedermeier tárgykultúrájáról, bemutatva annak számos karakteres alkotását. Innen idézve, a biedermeier enteriőr az ember kötöttségektől mentes mindennapi életét igyekezett szolgálni, amit a berendezés átalakításával értek el. A lakótérnek és berendezésének ezt az átalakítását a szerző részletesen elemzi, kiemelve benne a bútorművészet új stílusát formákban és anya-

gokban. (S említsük meg, hogy annak többé-kevésbé egyenes folytatásáról művészettörténetileg alapos, ugyanakkor élvezetesen jó és gyönyörűen illusztrált képet ad a Corvina és az Iparművészeti Múzeum egy korábbi, közös kötete: A magyar szecesszió bútorművészete – I. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 2009/6. sz.)

Gazdaságfejlesztés: Magyar földön a biedermeier enteriőrt gyakran importáruval rendezték be, Párizs és Bécs gyárainak termékei özönlöttek ide, s az arra hivatott kortársak elkeseredve konstataáltak, mint vándorol a mezőgazdaságból származó kevés tőke külföldre – írja a szerző, majd a következőkkel folytatja. Kossuth Lajos az 1840-es évek elején lépett fel a magyar ipar támogatása, termékeinek védelme érdekében civil szervezetek alapításával. Elsőként 1841 őszén az Iparegyesület jött létre, amelynek célja a hazai műiparosok támogatása és oktatása volt, elnöke a hazafias arisztokrácia egyik fő alakja, Batthyány Lajos lett. Kossuth ezen belül nagy energiával szervezni kezdte az első Iparműkiállítást.

Ami ezután e téren következett, az példaértékű, s az arról, főként a benne megtestesülő fejlesztő igyekezetről a szerző által adott összegzés a legtalálóbban két szóval kommentálható: „régi dicsőségünk”, hozzáfűzve, hogy „lenne mit tanulnunk tőlük”. Mindebből már csak egy vonást idézünk: a biedermeier terjedésének a stílusok történetében először a sajtó is részese. A különféle divatlapokat, mint a *Journal des Luxus und der Moden* (Weimar), vagy a *Magazin für Freunde des guten Geschmacks* (Bécs) – ezeket emeli ki Szvoboda Dománszky – a magyarországi felsőbb körökben is ismerték, mi több, a vasárnapi iskolában az asztaloslegényeknek tanítottak belőlük.

A kötet nagy hányadát a magyar biedermeier képzőművészetének igen alapos, szakszerű, nagy művészettörténeti és történelmi értékű, és szépséges bemutatása teszi ki, nagy örömmel szolgálva minden művészetkedvelőnek.

Dr. Osman Péter

* * *

Rainer Zerbst: Gaudí. 1852–1926; Antoni Gaudí i Cornet. Az építészetnek szentelt élet. Vince Kiadó, 2011; ISBN: 3836529570

„Először: ő a legkatalánabb katalán. Másodszor: a legzseniálisabb építész, valamennyi lehetséges megoldás kitalálója, kimeríthetetlen teremtmény, mindig eredeti, ősi és logikus, persze a saját világában. Harmadszor: ő az az építész, aki mindenkinél 'vallásosabb' és 'hívőbb' házakat és székesegyházakat épített – a hitet még alkotásainak szerkezetéről is le lehet olvasni.” Gabriele Fahr-Becker idézi a Barcelonában tanult uruguayi művész és művészetelméleti tudós Joaquim Torres Garcia szavait Gaudiról, a Vince Kiadó nagy stílusok sorozatában megjelent nagy átfogó művében, a *Szecesszió* c. kötetében (Vince Kiadó/Könemann, 2004). A továbbiakban így beszél róla: „Gaudí öntörvényű, kivételes jelenség, mégis része a 19. száz-

zad vége mozgalmának, amely megkísérelte lerázni magáról a közelmúlt terhét, megpróbált visszanyúlni a 'tisztá' formához, például a gótikához. ... A természetben látta minden dolgok rendjét, és saját hazáját is egyfajta művészeti hagyatéknak tekintette. ... Gaudí oeuvre-jét átjárja a teljesség, az arányosság és a kiegyensúlyozottság iránti vágy; az a komplex építészeti rendszer, amelyet ő képvisel, rangos egyedi jelenség az építészet történetében."

Az Encyclopaedia Britannica 2011 Ultimate Edition DVD-ROM azzal indítja a róla szóló nagy szócikkét, hogy egyéni építészeti stílusát a formák szabadsága, a színek és a textúrák érzékisége és az organikus egység jellemezte. Josef Wiedemann, a Münchener Műszaki Egyetem professzora azzal jellemezte, hogy „Épületei enyhet adó oázisok a funkcionális építmények sivár világában, ékkövek az unalmas házsorok között, melodikus ritmusokkal lüktető alkotások környezetük halott tömegében.” És e jellemzésben foglaltakon még mesze túlmegegye élete főműve, a Sagrada Familia, az egészen egyedülálló Güell-park, és több más alkotása is. Akik akár laikusként is kedvelik az építőművészetet, kétségkívül egyöntetűen tanúsítják: ő az építészet „űrkorszakát” megelőző időszak építészgénuszaik között az egyik leginkább emblematisztikus alkotó, s bizonynyal a legjelesebb azok közül, akik építményeik hétköznapi funkcióit a küllem tündérvilágával ötvözték.

Rainer Zerbst e kötetének borítóján fontos alcím áll: A teljes életmű – ennek ismertetését adja az album. Bevezető tanulmánya is ennek tükrében tekinti át Gaudí pályafutását, „egy építészetnek szentelt élet” mottóval. Amint írja, az építészet iránti érdeklődése már az iskoláéveiben kezdődött, 17 éves korában pedig azért utazott Barcelonába, hogy építészetet tanuljon. Egyetemi évei nemcsak az építészet iránti lelkesedését, hanem heves (alkotói) temperamentumát is felszínre hozták. Tanárai, látva tehetségét és önálló gondolkodásmódját, nem vonták kétségbe az építészeti fakultás elnökének álláspontját, amely szerint ez a diák, akinek sikerült átjutnia a vizsgán, vagy zseni, vagy örült.

Zseni vagy örült: Láthatjuk itt a felvételi vizsgatervét, amelyen már megragadóan mutatkozik meg Gaudí törekvése, hogy eltérő építészeti stílusok ötvözése révén a művét egyéni jegyekkel ruházza fel. A képhez csatlakozó szöveg pedig elmondja, hogy a stíluskeverék valószínűleg elképesztette Gaudí tanárait, azonban a terv az egyetemen egyáltalán adható legalacsonyabb, „elégséges” minősítést kapta. *Zseni vagy örült:* „E véleménynyel Gaudí még sokszor találkozott karrierje során. Annál is inkább, mivel tanulmányainak egyébként szabályszerű befejezését követően rövidesen szakított az uralkodó építészeti normákkal, és a maga útját járta.” – írja Zerbst. Ez az út pedig csodálatos életművet eredményezett – mindezekfelett a zseni tehetségével következetesen kiteljesített minőségben. Az alkotásokat részletesen bemutató fejezetek sorrendjében: / Casa Vicens / Casa El Capricho / Finca Güell / Palacio Güell / Colegio Teresiano / Casa Calvet / a Colònia Güell kriptája / Bellesguard / Güell-park / Casa Battló / Casa Milà / Sagrada Familia / Finca Miralles / A palmai katedrális / Az astorgai püspöki palota / Casa de los Botines / Egy New York-i szálloda terve (amely sajnos nem jutott tovább néhány rajznál) / Bodegas Güell.

Ez a szikár felsorolás szinte alig mond valamit az életmű valódi gazdagságáról, amely Gaudí alkotásainak részleteiben, építményei általa tervezett alkotóelemeinek, külső és belső dekorációinak, belsőépítészeti kialakításának és berendezésének káprázatos, sokszor szó szerint mesés világában teljesedett ki. Már pályafutásának egyik korai remekét, a Casa Vicenst is így jellemzi Zerbst a róla szóló fejezet bevezetőjében: „Nehéz lenne különcködni bemutatkozást elképzelni egy fiatal építész számára. A szemlélő az Ezeregyéjszaka tündérkastélyával találja szemben magát. Ráadásul a valóságban egész kis ház... Egyesíti magában a spanyol polgári hagyományokat (a bámulatosan olcsó követ) és a több évszázados arab tradíciót. Gaudí teljesen egyedülállót alkotott ebből az épületből azzal, hogy az alsó rész többé-kevésbé spanyol mintázatú, a tető felé haladva pedig a ház egyre inkább arabba vagy talán perzsává válik.”

Szintén e korai korszakának alkotása a Finca Güell, amelynek kialakításából itt egy részlet leírását emeljük ki Gaudí sokoldalú tehetségének újabb megnyilvánulásaként, s egyben ízelítőül Zerbst leíró stílusából: „A kapusházat az istállókkal összekötő kapu a vas művészi megmunkálásának kiemelkedő példája, s bizonyítja Gaudí tervezői és szerkesztőmérnöki képességeit. Majdnem 5 méter széles és egyetlen szárnya van, azaz felfüggesztése egyoldali. Ha a szokásokat követve szimmetrikus kaput tervezett volna, az egész egy börtön bejáratára hasonlított volna. Ehelyett a vaskapu csúcsát valamivel több mint 10 méternyi magasságban helyezte el. A kapu alsó felének mintázatát fémből készült, rendkívül áttetsző négyzetrácsok adják. Efelett sodró vonalvezetésű sárkányfigura emelkedik, ijesztően széttárt állkapcsokkal. Ő a kapu névadója, s egyben korai példája Gaudí szimbolizmusának. A sárkány a kertet vigyázza, s bármennyire a fantázia játéka tűnhet is a körvonalait alkotó szecessziós görbuletek cirádái folytán, mégis nagyon hatékonyan játssza szerepét: ha valaki megpróbálja kinyitni a kaput, a sárkány felemeli vaskarmokkal ékesített lábát.”

Tervezői és technológiai eszköztáráról így beszél a szerző: „Nem könnyű elgondolni, mit ért volna el Gaudí, ha rendelkezik olyan korszerű építőanyagokkal, mint például a vasbeton. Még az is elképzelhető, hogy ezeket elutasította volna. Lényegében tartózkodott a cement használatától, holott bizonyosan hozzájuthatott volna. A tartóelemeket előszeretettel építette téglából. Noha szerkezetei inkább extravagánsnak tűnhetnek, a déli nap fényében ragyogó felületek pedig drágának, Gaudí a közönséges anyagokat részesítette előnyben, és mindig visszanyúlt szülővárosának kézműipari hagyományához, azaz a kerámiához és a kovácsoltvashoz. Csodáit a legegyszerűbb anyagokból alkotta meg. Ebben talán a természetet tekintette mintának. Egyre távolabb került az építészet műviségétől, s egyre közelebb jutott a természethez. ... Igazi pragmatikus volt. A korabeli építészektől eltérően nem rajzasztalon dolgozott. Mindig kinn volt az építési területen, megbeszélte a műveleteket a munkásokkal, újragondolta őket, s elvette valamely elgondolást, újabb vázlatokat készített. Rajzai inkább impresszionista skiccekre, mint tervrajzokra emlékeztettek. Gaudínál az építkezést mindig kísérletezés előzte meg. ... Pragmatikus megközelítésének hátrányai is voltak. Nem volt

teoretikus, így nem hozott létre szorosan vett iskolát, és korai éveinek néhány munkáját leszámítva, írásos dokumentumokat sem hagyott hátra.”

Beszámolni egy építészetnek szentelt élet zsenialitással szárnyaló mives remekeinek csodavilágáról, Gaudí épületeiről, fantasztikus homlokzatairól, bizarr kéményeiről, parkokról, mozaikborításokról, bútorokról, ablakok cirádás formáiról, lépcsők arabeszkjeiről, lámpatestek szépségéről, olykor meséket, máskor gótikus templomokat idéző enteriőrökről? „Jaj, sose jártas istennő-nyelvben az emberi fej!” (Szobrok a dzsungelben, Weöres Sándor fordítása). Zerbst viszont – akinek szakmai háttéréről e kötetben a Taschen sajnos semmit sem árul el, és arról meglehetősen módon a Google sem hoz fel érdemi információt – ezt kitűnően teljesíti. Ismertetései, leírásai egyszerre szakszerűek, részletesek és olvashatóak, s belőlük nemcsak Gaudí művészi életművét, hanem a korához való viszonyát is megismerhetjük. A szöveghez 372 színes fotó, 17 alaprajz és 2 helyszínrajz csatlakozik, gyönyörű képtárrá is téve az elegáns albumot.

Egy ízben megkérdezték tőle – írja Zerbst –, hogy a Sagrada Familia a nagy katedrálisok egyikének számít-e. Így felelt: „Nem, az eljövendő újak közül az első”.

Dr. Osman Péter

SUMMARIES

THE EUROPEAN PATENT WITH UNITARY EFFECT AND THE ENVISAGED NEW PATENT COURT

Dr. Tivadar Palágyi

After the failures of various attempts to establish a community patent system in Europe, in August 2000 the European Commission proposed a regulation for a EU patent. Notwithstanding 10 years of negotiations, the conclusion appeared to be that agreement cannot be reached on a joint approach of all EU Member States. In view of an urgent need to create a less costly patent system in Europe and, taking into consideration that the costs for translations are by far the most significant cost factor, the failure to achieve unanimity on this important issue prompted the European Commission to present a proposal which opened the way for an „enhanced cooperation” to create unitary patent protection. This option would allow the participant Member States to agree upon and to establish a unitary patent which would be valid and recognised throughout the participating Member States.

The Commission proposed a regulation implementing enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection and an other regulation concerning the translation arrangements for the European patent with unitary effect. The establishment of a Unified Patent Court in the EU is also under consideration.

IP AWARENESS OF HUNGARIAN SMES: CONCLUSIONS OF A REPEATED QUESTIONNAIRE

Dr Loretta Huszák – Eleonóra Mészáros

The Hungarian Intellectual Property Office (called Hungarian Patent Office at the time) repeated a survey in 2009 to measure IP awareness and knowledge of the Hungarian small and medium-sized enterprises and to assess the effectiveness of IP information channels and tools. The survey examined not only the situation in 2009, but also assessed the changes that had taken place since 2005. The results show that although the SMEs became more aware of the value of IP, their IP protection activity did not increase significantly.

THE COMPARISON OF RULES RELATED TO THE ASSIGNMENT OF HUNGARIAN TRADEMARKS WITH THE RULES RELATED TO THE ASSIGNMENT OF COMMUNITY TRADEMARK PROTECTION, WITH SPECIAL REGARD TO THE THEORIES OF INTELLECTUAL PROPERTY

Barna Arnold Keserű

The cover of market function of trademarks depends on the legal regulations of their transfer. However, it is necessary to dogmatically define the legal nature of the trademarks. Are they things, a set of rights or rights like things? The study seeks to answer this question with the help of the past ages and today's theories of (intellectual) property, and to interpret the current law in the light of the answer, potentially exposing its weaknesses and inconsistencies. All of this is associated with the analysis of the relating EU law.

TRADEMARK INFRINGEMENT BY DOMAIN NAME REGISTRARS

Dr. Sándor Vida

Sec. 27/4/ of the Trademark Act, as amended in 2005, provides enforcement against intermediaries whose services are used by a third party (that is usually the infringer itself) for the infringement. In the HYUNDAI case the registrars of the domain names, trusted by the resalers of cars, who were formerly members of the HYUNDAI commercial chain in Hungary, were sued together with the resalers, because they did not cancel registration of the domain names when the commercial chain was ceased. The Hungarian courts of first and second instance built their judgements on ECJ's BMW judgement (C-63/97). Reported is also on a case relating to infringement by an operator of an internet home page, as the latter was condemned by the Hungarian court of first instance for not complying with the Act on Electronic commerce. Though the court of second instance condemned him not for that, but for tort in respect of the provisions of the Civil Code, e.g. for injury of reputation. The article is closed by an outlook an ideas on development of EC law relating to liability of intermediaries.

“SIMPLY COMPLICATED...” REFERRALS SUBMITTED TO CJEU CONCERNING SPCS FOR COMBINATION PRODUCTS

Zsuzsanna Buzás Nagy

The article summarises the hot issues raised by the latest references from the UK to the Court of Justice of the European Community in cases No. C-322/10, C422/10, C-518/10 and C-630/10. In the center of the legal dispute stands the question, are there further or

different criteria for determining whether or not “the product is protected by a basic patent” according to Article 3(a) of the EU Regulation 469/2009 in case of a combination product comprising more than one active ingredient, and, if so, what are those further or different criteria? Another important issue is, whether in case of multi-disease vaccines are there further or different criteria for determining this question?

SOMMAIRE

<i>Dr Tivadar Palágyi</i>	Le brevet européen d'un effet unitaire et la nouvelle cour de brevets envisagée	5
<i>Dr Loretta Huszák – Eleonóra Mészáros</i>	La sensibilisation à la propriété industrielle des entreprises hongroises – les leçons de deux questionnaires	21
<i>Barna Arnold Keserű</i>	La comparaison des règles relatives à la transmission des marques hongroises avec les règles relatives à la transmission de la protection des marques communautaires, avec une attention particulière aux théories de la propriété intellectuelle	42
<i>Dr Sándor Vida</i>	L'agent d'enregistrement du nom de domaine comme un infracteur d'une marque	74
<i>Zsuzsanna Buzás Nagy</i>	„Simplement difficile ...” La question des certificats supplémentaires de protection (SPC) pour les combinaisons d'agents devant la Cour de justice de l'Union européenne	84
<i>Dr Johanna Stadler – Attila Péteri</i>	Les caractéristiques principales de l'activité sur la coopération internationale de l'Office hongrois de la propriété intellectuelle dans la première moitié de 2011	93
<i>Dr Tivadar Palágyi</i>	Nouveautés dans le domaine de la protection de propriété industrielle à l'étranger	142
Avis d'expert choisis du Corps des Experts en Droits d'Auteur		173
Revue des livres et périodiques		205
Summaries		221

INHALT

<i>Dr. Tivadar Palágyi</i>	Das europäische Patent mit einheitlicher Wirkung und der geplante neue Patentgerichtshof	5
<i>Dr. Loretta Huszák – Eleonóra Mészáros</i>	Das Bewusstsein für gewerblichen Rechtsschutz der ungarischen Unternehmen – die Lehren von zwei Fragebogen	21
<i>Barna Arnold Keserű</i>	Der Vergleich der die Übertragung der ungarischen Marken betreffenden Regeln mit der Regeln der Übertragung des gemeinschaftlichen Markenschutzes, insbesondere im Hinblick auf die Theorien des geistigen Eigentums	42
<i>Dr. Sándor Vida</i>	Der Registrar eines Domainnamens als Markenverletzer	74
<i>Zsuzsanna Buzás Nagy</i>	„Einfach kompliziert...“ Die Frage der ergänzenden Schutzzertifikate (SPC) für Wirkstoffkombinationen vor dem Gerichtshof der Europäischen Union	84
<i>Dr. Johanna Stadler – Attila Péteri</i>	Die bedeutendsten Merkmalen in der internationalen Kooperationsaktivität des Ungarischen Amtes für Geistiges Eigentum in der ersten Hälfte von 2011	93
<i>Dr. Tivadar Palágyi</i>	Neuheiten auf dem Gebiet des gewerblichen Rechtsschutzes im Ausland	142
Ausgewählte Expertisen des Expertenkollegiums für Urheberrecht		173
Übersicht von Büchern und Zeitschriften		205
Summaries		221

Tájékoztató szerzőinknek

Az Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle szerkesztősége örömmel fogad minden, a szellemi tulajdon védelmével foglalkozó írást. A beérkezett kéziratok a szerkesztőbizottság jóváhagyása esetén nyelvhelyességi és a kiadvány stílusához igazodó stilisztikai javítások után kerülnek publikálásra, amelyek nem érintik a mű tartalmi értékét. A kéziratot – a szerkesztőbizottság döntése alapján, az írás témája és mélysége szerint – a Tanulmányok, a Jogesetek, a Technikatörténet, a Fórum vagy a Hírek, események rovatban tesszük közzé. Az írás terjedelmét nem korlátozzuk, igen hosszú cikket esetleg két vagy több részben, egymást követő lapszámokban teszünk közzé a szerzővel történő egyeztetés után. Az egyes cikkekben kifejeződő állásfoglalásnak nem feltétlenül kell tükröznie a szerkesztőbizottság véleményét.

A szövegszerkesztővel, lehetőleg Rich Text formátumban készült kéziratokat e-mailben kérjük elküldeni az alábbi címek valamelyikére. Kérjük szerzőinket, hogy a szöveget ne formázzák, zárják balra, kiemelésként csak dőlt betűt alkalmazzanak, a címeket, alcímeket ne húzzák alá, a címhierarchiát lehetőleg számozással jelezzék. Tanulmányuk magyar és angol nyelvű összefoglalóját szíveskedjenek kb. 10 sorban mellékelni. A szövegben előforduló rövidítéseket, betűszókat első előfordulásukkor fel kell oldani. Az irodalomjegyzékben, hivatkozásokban kérjük az összes bibliográfiai adat (szerző, cím, kiadó, kiadás helye és éve, oldalszám) feltüntetését.

További kérdéseik esetén a szerkesztőség készséggel áll a rendelkezésükre (Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, 1374 Budapest 5, Pf. 552, Bana Zsuzsanna szerkesztő, zsuzsanna.bana@hipo.gov.hu, anna.manyoki@hipo.gov.hu, tel.: 474 5554, fax: 474 5555).